

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

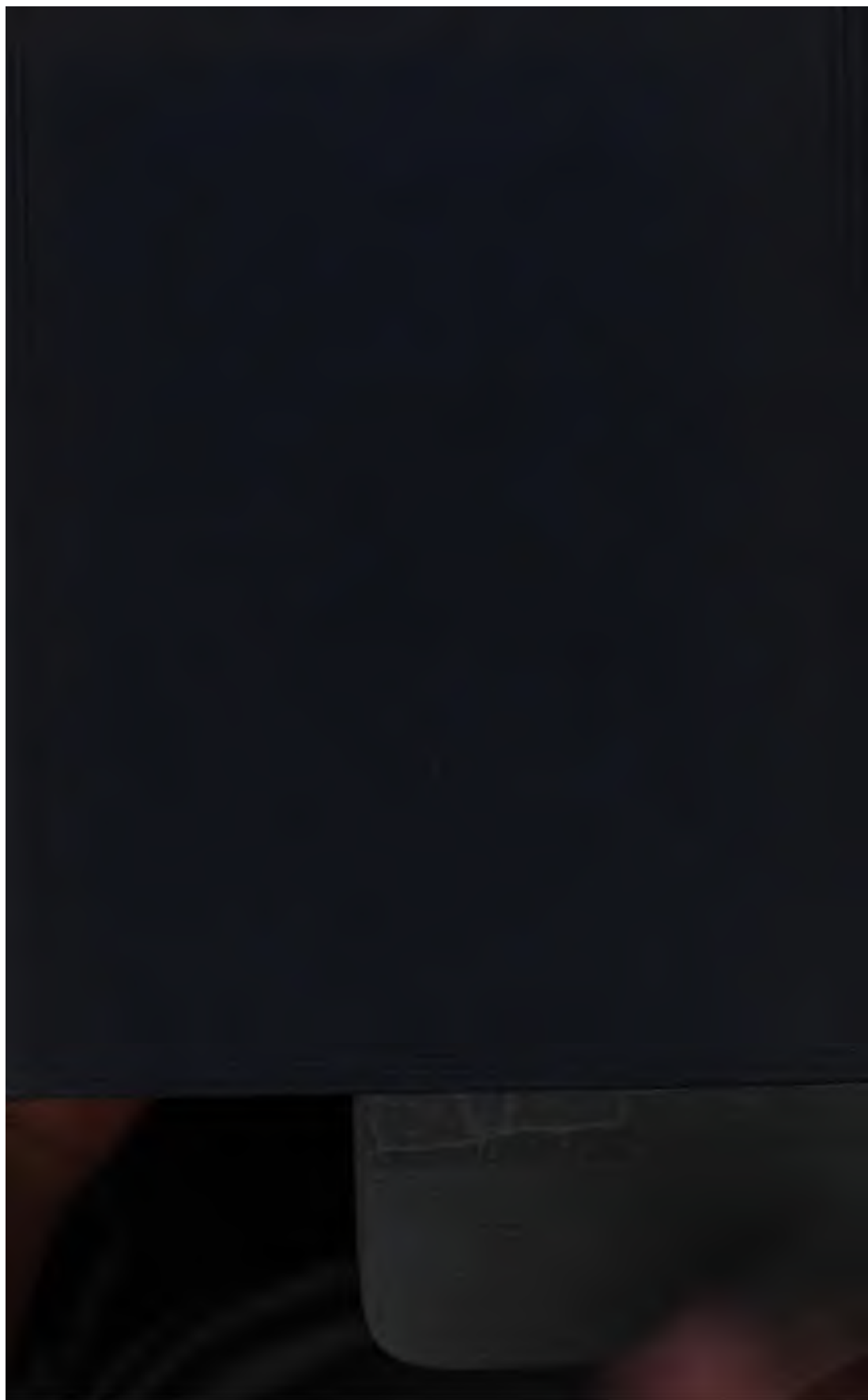
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

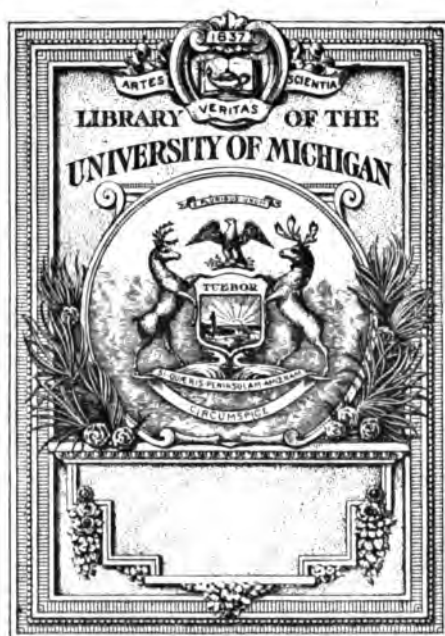
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

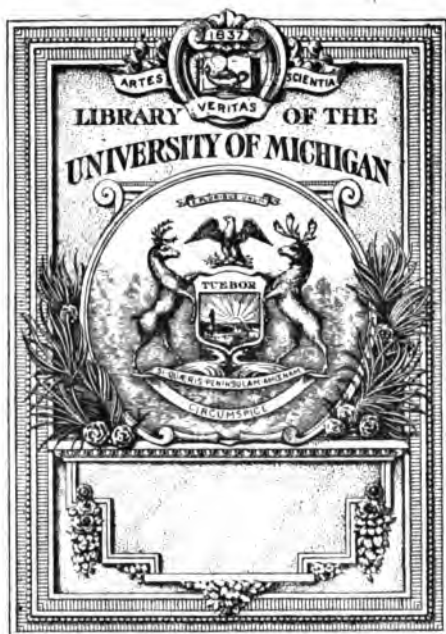

892.4

K 50

A 66

892.48

K 50

A 66

Shekel Hakodesh.

Vesod Hayirah.

SHEKEL HAKODESH

(THE HOLY SHEKEL)

The metrical work of
ben Isaac
JOSEPH KIMCHI, ca. 1105 - 1170

Now edited for the first time from MSS. at the Bodleian,
with an English Translation, Introduction, Notes, etc.

to which is added

YESOD HAYIRAH

(THE FOUNDATION OF RELIGIOUS FEAR)

from MSS. in the British Museum,
with an English Translation and Notes,

BY

HERMANN GOLLANCZ, M.A., D.LIT.

Goldsmid Professor of Hebrew, University College,
University of London.

HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS

LONDON EDINBURGH GLASGOW NEW YORK
TORONTO MELBOURNE CAPE TOWN BOMBAY

1919.

P R E F A C E .

My pleasure in sending forth this volume is mingled with disappointment, inasmuch as, owing to various difficulties resulting from the war, there has been great delay in its appearance. Furthermore, owing to the war's demands on labour, by which my printer was suddenly deprived of one worker after another, a few typographical errors (as shown in the Errata) could not be avoided ; nor was it possible to obtain new castings to express certain transliterations, such as the 'ch' in *Kimchi* and *Mibchar*.

I have to express my thanks to my friend, Dr. A. Büchler, Principal of Jews' College, for his kindness in revising the proofs of the text of the *Shekel Hakodesh*.

H. G.

CONTENTS.

SHEKEL HAKODESH (*The Holy Shekel*)

	PAGE
DEDICATION	
PREFACE	
INTRODUCTION	iii.-xx.
TRANSLATION	I-60
CHAPTER	
I. ON WISDOM	2
II. HUMILITY	11
III. ABSTINENCE	13
IV. MODESTY AND SHAME	18
V. SELF-DENIAL	20
VI. MAN'S CONFIDENCE AND DESPAIR	23
VII. DELIBERATION AND ENDURANCE	24
VIII. SUFFICIENCY	26
IX. KINDNESS AND CHARITY	28
X. POVERTY AND ASKING HELP	30
XI. SILENCE AND SPEAKING OPPORTUNELY	32
XII. TRUTH	36
XIII. COMPANIONSHIP AND ASSOCIATION	37
XIV. THE TESTING OF FRIENDS, &C.	44
XV. DISCERNMENT AND MANNERS	46
XVI. KEEPING A SECRET	48
XVII. KINGSHIP	49
XVIII. STUPIDITY, PRIDE, AND FOLLY	51
XIX. JEALOUSY	53
XX. HYPOCRISY, SLANDER, &C.	54
XXI. VISITING FRIENDS AND THE SICK, &C.	56
XXII. COLLECTION OF MAXIMS	58

NOTES TO THE HEBREW TEXT

OF "SHEKEL HAKODESH" (*The Holy Shekel*) 63-78

YESOD HAYIRAH (*The Foundation of Religious Fear*)

CHAPTER	TRANSLATION	PAGE 81—115
I.	ON FEAR	82
II.	PRAYER AND SERVICE	83
III.	THE LAW AND WISDOM	85
IV.	APPRECIATION	90
V.	SHAME AND SHAMELESSNESS	92
VI.	PRIDE AND MEEKNESS	93
VII.	ENDURANCE	94
VIII.	HUMILITY	96
IX.	CHASTITY	97
X.	DESIRE	99
XI.	CONTENTMENT	101
XII.	INDUSTRY	104
XIII.	SILENCE AND SPEECH	107
XIV.	COUNSEL AND SECRETS	108
XV.	DIGNITY AND DOMINION	110
XVI.	DELIBERATION AND HASTE	112
XVII.	VISITING AND ITS ABUSE	113
XVIII.	LOVE AND COMPANIONSHIP	114

NOTES TO THE HEBREW TEXT OF "YESOD HAYIRAH"

(*The Foundation of Religious Fear*) 119-125

TABLES I. and II.

ERRATA.

HEBREW

TEXT OF שְׁקֵל הַקֹּדֶשׁ		א—נך
TEXT OF יְסוֹד הַיְרָאָה		נח—פנ

APPENDIX : Verses of the "SHEKEL HAKODESH" by

Kimchi, as found in the Editor's MS. copy of

Maimonides' *More Nebuchim*, written in 1476. פד—פז

INTRODUCTION.

✓

INTRODUCTION.

INTRODUCTION.

In pleasing contrast with the sorrowful persecutions which at various times under diverse reigns affected the social condition of the Jews of Spain in the Middle Ages, the literary activity of a number of great scholars shines forth in all the brilliance of power to comfort and cheer the student of history and the general reader amid the perusal of cruel and doleful experiences. Even in the social and political history of those times, Jewish names stand out prominently to prove the exception to the rule, these Jews taking as they did a leading part in the affairs of the State; but what seems to be of more permanent value than even the solitary expressions of royal favour bestowed upon individual Jews in one province or another, are the literary careers and the splendid monuments of learning and scholarship identified with the names of some of the best sons of Israel, who, working under adverse conditions, have bequeathed to us possessions which command our admiration and call forth our tribute of praise.

It is not too much to assert that the high intellectuality of the early Spanish Jews exerted an influence of the most pronounced and far-reaching character, and has left a mark upon later day Jewry which cannot be gainsaid. We are thinking of such names in the world of letters as Solomon Ibn Gabirol, Yehuda Halevi, Moses Ibn Ezra, Abraham Ibn Ezra, Abraham Ibn Daud, Alcharisi, and the giant minds Moses Maimonides and Moses ben Nachman (Nachmanides); while among those who flourished in the Provence, there figure

such celebrities as Meshullam and his five learned sons, Yehuda and Samuel Ibn Tibbon, and the renowned family of the Kimchis, who had migrated from Spain. The list is indeed so large that in an Introduction we cannot mention even by name all the members that belong to this galaxy of literary effort; the more so as we are chiefly concerned in the present volume with such names as are directly connected with the work, which, having for so many centuries remained in manuscript, now for the first time emerges to the full light of day.

The problems revolving round the fascinating metrical work of Joseph Kimchi, which, for reasons that he has himself given in his brief introduction, he has called *Shekel Hakodesh* (the Holy Shekel) concern chiefly the *Mibchar Hapeninim* ('Choice of Pearls'), a work originally written in Arabic, and translated into Hebrew; and they concern more or less also the Collection of Maxims and Sayings originally put together in Arabic by the Nestorian Christian Honein, and translated into Hebrew by Yehuda Alcharisi under the title of *Musre Haphilosophim* (Maxims of the Philosophers).

How far is the *Shekel Hakodesh* an original work, and to what extent is it indebted to the 'Mibchar Hapeninim'? Is the Arabic version of the 'Mibchar Hapeninim' the undoubted work of Solomon Ibn Gabirol? And is the Hebrew translation with which we are familiar the unquestionable rendering of Yehuda Ibn Tibbon?

These are some of the questions that stare us in the face at the outset of our inquiry.

"Scholars are not wanting," says De Rossi (*sub* Gabirol) "who attribute to Solomon Ibn Gabirol the 'Mibchar Hapeninim' an excellent book of Morals; but according to others and with more reason too, it is said to have been composed by Jedaja Badirasi."

In the words of STEINSCHNEIDER (H. U. d. M. Steinschneider 1893, p. 387 §222): "We have become accustomed on "Mibchar" to ascribe to Gabirol the lost Arabic original in H. U. of the "Choice," without laying stress upon the consideration that we have no further evidence

for it than the passage in Kimchi, which remained unnoticed among all Jewish scholars, who made use of the "Choice" expressly or tacitly, and the number of such is large and of significant authority. At the head of such stands *Jehuda Tibbon*, who mentions the book by name, and quotes some of its sayings without alluding to author or translator.

PALQUERA mentions the "Choice" as an example of the works compiled by the *Wise One of the Nations*, a designation by which it was intended on "Mibchar" to explain the origin of the Sayings; at all events it proved that Palquera did not regard Gabirol as the compiler. We must admit that all this is strange, and requires explanation, if credence is to be placed in the observation contained in Kimchi's not unsuspicious introduction according to the single MS. R. And this is not all. In Gabirol's *Ethics* there occur a number of Sayings from the "Choice" without mentioning the source, and not always in the same language, which has a bearing upon the authorship." And later on, Steinschneider remarks: "If, as is thought, Gabirol compiled the "Choice" in his youth for his own use, we see no reason why his name should have been omitted. The very arrangement of the sentences, furthermore, does not evidence the systematic method which was Gabirol's characteristic." And in a previous passage (§221) Steinschneider avows: "I confess that I do not regard the said work as Gabirol's without reservation. No edition till the 19th century makes mention of an author or translator. Gaulmyn's conjecture that Jedaja ha-Penini (13th cent.) was the author was taken up later; it is not worthy of criticism. L. Rosenthal (Cat. p. 178 n. 927),

in passing a strong censure upon this error, and adding his own view, makes the following remark: All this is false. Solomon b. Gabirol collected the sayings of the Arabs and translated them into Hebrew, as is clear to every sensible person. This assertion is however only a false conjecture of Filipowski's (1851) and already controverted in C. B. p. 2321."

Nevertheless Steinschneider, as though not wishing to be too dogmatic upon the subject, feels himself constrained to say elsewhere: "We enter upon a vexatious literary problem with the feelings of a wanderer, who approaches a road with the conviction that obstacles of an insurmountable character will present themselves to him, and yet he cannot and dare not hold back... If Jehuda Ibn Tibbon has preserved for us in his translation of the 'Duties of the Heart' the memory of his rival, so has the latter preserved for us the name of the author or translator of the 'Choice of Pearls' — if the introduction is authentic and correct."

Steinschneider has something further to say on Steinschneider the subject in his 'Arabische Literatur der Juden in (1902). In §82, pp. 125—128, he deals with R.

"Arabische Salomo ibn Gabirol (for Gabriel) b. Jehuda, and Lit. d. Juden" enumerates his writings; and on p. 127 he begins

his reference to the "Perlenauswahl" or "Choice of Pearls" with the expression *zweifelhaft*, remarking that סלחאר אלנואר was the Arabic title of a collection of anonymous maxims that had become popular, having been attributed, according to a very old source, to Gabirol, but which was still a subject of wide investigation, resulting in no decision as to authorship. He continues: "We possess two Hebrew forms of this work, a) a translation in 64 chapters, according to contents, perhaps by Jehuda ibn Tibbon, at all events from the 12th cent., entitled מבחר הפנינים, etc; b) a metrical version, with additions, by Joseph Kimchi, named שקל הקדש in 22 chapters, each concluding with a homonym-distich, giving the

subject and number of maxims. This latter old work has as yet not found an editor, though large portions have appeared in five different places, *vide* the comparative list in H. U. Anh. 29. p. 999. The 'Holy Shekel' does not seem to be exclusively a versification of a)".

GROSS in his "Gallia Judaica" (Paris, 1897, pp. Henri 417—418) refers to Joseph ben Isaac Kimchi as Gross the author of the published works ס' הגלוי on grammar, of a commentary on Proverbs with the inexact title ס' חוקה, and one on Job; and he continues: "He has also translated and put into verse, under the title שקל הקרש, the 'Choice of Pearls' מבחר הפנינים of Ibn Gabirol, etc. Cf. the preface of this version as given by M. Steinschneider in the *Jeshurun*, edited by Dr. Joseph Kobak (1891) VIII, 68 etc."

In a foot-note to this passage in the *Jeshurun*, S. writes: "Gabirol's authorship of the *Choice* rests solely on the evidence of the metrical writer Joseph Kimchi in the later copy of MS. Opp. 1404, communicated by Dukes (Cat. Bodl. p. 2321)" etc. In this passage it is important to note *inter alia* (for reasons to which reference will be found in another part of this Introduction), a statement with regard to the youth of the authors — Gabirol and Joseph Kimchi — with whom we are specially concerned.

As far as I can trace, GRAETZ has no special H. Graetz reference to the 'Shekel Hakodesh.' With regard to its author and the family generally, he remarks in his 'History of the Jews' (Eng. edit. III p. 404, which is an exact translation of the original): "In Narbonne there lived about this time the Kimchi family, whose achievements cannot be said to correspond with their fame, but who directly for Narbonne, and indirectly for posterity, effected more than the greatest masters. The founder of the family, Joseph ben Isaac Kimchi (flourished 1150—1170), had immigrated from South Spain to Narbonne, probably on account

Alcharisi problem, and to enable Hebrew scholars, un-
 and acquainted with the Arabic original, to institute
 "the Musre" a comparison between Gabirol's 'Mibchar' and
 Honein's "Musre Ha-philosophim," we are indebted
 to the pleasing edition by Dr. A. Loewenthal of Tarnowitz,
 who in 1896 published his "Sepher Musre Ha-philosophim,"
 (Sinnsprüche der Philosophen), the Hebrew text, translation, and
 introduction. But speaking of the Hebrew text, our minds
 go back in gratitude further still, to the earliest Hebrew
 translation of this work, which was accomplished by one of
 the celebrated translators of Maimonides' *More Nebuchim*,
 namely, Yehuda b. Solomon Alcharisi. The learned ones of
 Lunel had requested him to render into Hebrew this splen-
 did work consisting of proverbs, sayings &c., about 1216
 to 1218. Dr. Loewenthal's text is based upon the incorrect
 and incomplete version which appears in the volume styled
 נורן נכון (Riva di Trento 1562). But in this Introduction we
 cannot enter into a study of Honein's Arabic original, or of
 Alcharisi's Hebrew translation. The "Musre Ha-philosophim,"
 is simply introduced here to assert its importance for com-
 parative purposes, in dealing either with the "Mibchar" at-
 tributed to Gabirol, or with the "Shekel Hakodesh" the work
 of Joseph Kimchi. And I am afraid that even with all our
 advanced knowledge on the subject we must agree with Loe-
 wenthal's opinion, that "it is difficult to say in what relation
 this book (the Mibchar) stands to Honein's apothegms. A
 glance at the two works show most frequent parallels, which
 however vary in important points. At the present stage of
 inquiry, the question as to the mutual relationship will
 scarcely be settled."

And this does not exclude the possibility that, as the
 once reputed author of the 'Mibchar', R. Yedaya Hapenini,
 was disowned, so R. Solomon Ibn Gabirol (or *Avicebron*),
 who since then has enjoyed the reputation of being the

author, may yet be dislodged from this pedestal, and the honour (at all events in part) transferred to another.

Be this as it may, this Collection of maxims and The "Shekel" proverbs, known as the 'Mibchar,' attributed in its relation recent times to Gabirol, translated into Hebrew to the new (as some with good reason opine) by Yehuda "Mibchar" Ibn Tibbon, is closely related to the work contained in this volume, hitherto in MS. in the Bodleian and other libraries. The 'Shekel Hakodesh' is the work of Joseph Kimchi of Narbonne, (perhaps also of Lunel), 1105—1170, himself no mean author, father of the celebrated grammarians R. David (ר'ד"ק) and Moses Kimchi.

The 'Shekel Hakodesh' is written in Hebrew, and is in part a versified form of the 'Mibchar Hapeninim.' But it is something more. It collects its material from whatever source possible; and so it comes about that while we find in by no means the same order or language the maxims similar in sentiment as found in the 'Choice of the Pearls,' and while by far the larger portion is undoubtedly the 'Mibchar,' we have an admixture of sayings that may be even more directly traceable to Honein's Arabic collection, and some few the source of which we cannot as yet identify. Steinschneider remarks (U.d.M. § 200) that "Honein's book was probably known to the Spanish Jews of the 11th century;" and I would add this:—that as Alcharisi's Hebrew translation was drawn upon by succeeding Jewish writers, there is every possibility that the original Arabic version influenced Hebrew writers anterior to Harisi, who were acquainted with the Arabic language and literature.

What is there, therefore, to prevent the theory
 • **Relation of** that, as we know Joseph Kimchi was well acquainted with Arabic, he was able to go to the
 the "Shekel" original source,—Honein's Collection, though this
 to Honein does not exclude the possibility of his having

Alcharisi problem, and to enable Hebrew scholars, un-
 and acquainted with the Arabic original, to institute
 "the Musre" a comparison between Gabirol's 'Mibchar' and
 Honein's "Musre Ha-philosophim," we are indebted
 to the pleasing edition by Dr. A. Loewenthal of Tarnowitz,
 who in 1896 published his "Sepher Musre Ha-philosophim,"
 (Sinnsprüche der Philosophen), the Hebrew text, translation, and
 introduction. But speaking of the Hebrew text, our minds
 go back in gratitude further still, to the earliest Hebrew
 translation of this work, which was accomplished by one of
 the celebrated translators of Maimonides' *More Nebuchim*,
 namely, Yehuda b. Solomon Alcharisi. The learned ones of
 Lunel had requested him to render into Hebrew this splen-
 did work consisting of proverbs, sayings &c., about 1216
 to 1218. Dr. Loewenthal's text is based upon the incorrect
 and incomplete version which appears in the volume styled
 נורן נכון (Riva di Trento 1562). But in this Introduction we
 cannot enter into a study of Honein's Arabic original, or of
 Alcharisi's Hebrew translation. The "Musre Ha-philosophim,"
 is simply introduced here to assert its importance for com-
 parative purposes, in dealing either with the "Mibchar" at-
 tributed to Gabirol, or with the "Shekel Hakodesh" the work
 of Joseph Kimchi. And I am afraid that even with all our
 advanced knowledge on the subject we must agree with Loe-
 wenthal's opinion, that "it is difficult to say in what relation
 this book (the Mibchar) stands to Honein's apothegms. A
 glance at the two works show most frequent parallels, which
 however vary in important points. At the present stage of
 inquiry, the question as to the mutual relationship will
 scarcely be settled."

And this does not exclude the possibility that, as the
 once reputed author of the 'Mibchar', R. Yedaya Hapenini,
 was disowned, so R. Solomon Ibn Gabirol (or *Avicabron*),
 who since then has enjoyed the reputation of being the

author, may yet be dislodged from this pedestal, and the honour (at all events in part) transferred to another.

Be this as it may, this Collection of maxims and The "Shekel" proverbs, known as the 'Mibchar,' attributed in its relation recent times to Gabirol, translated into Hebrew to the (as some with good reason opine) by Yehuda "Mibchar" Ibn Tibbon, is closely related to the work contained in this volume, hitherto in MS. in the Bodleian and other libraries. The 'Shekel Hakodesh' is the work of Joseph Kimchi of Narbonne, (perhaps also of Lunel), 1105—1170, himself no mean author, father of the celebrated grammarians R. David (ק'ד'ר) and Moses Kimchi.

The 'Shekel Hakodesh' is written in Hebrew, and is in part a versified form of the 'Mibchar Hapeninim.' But it is something more. It collects its material from whatever source possible; and so it comes about that while we find in by no means the same order or language the maxims similar in sentiment as found in the 'Choice of the Pearls,' and while by far the larger portion is undoubtedly the 'Mibchar,' we have an admixture of sayings that may be even more directly traceable to Honein's Arabic collection, and some few the source of which we cannot as yet identify. Steinschneider remarks (U.d.M. § 200) that "Honein's book was probably known to the Spanish Jews of the 11th century;" and I would add this:—that as Alcharisi's Hebrew translation was drawn upon by succeeding Jewish writers, there is every possibility that the original Arabic version influenced Hebrew writers anterior to Harisi, who were acquainted with the Arabic language and literature.

What is there, therefore, to prevent the theory
 • **Relation of** that, as we know Joseph Kimchi was well ac-
 the "Shekel" quainted with Arabic, he was able to go to the
 to Honein original source,—Honein's Collection, though this
 does not exclude the possibility of his having

been in part indebted to the 'Mibchar' in its original Arabic form or in the Hebrew version then extant? In my Notes, I have here and there indicated the passages in Honein to which some of the maxims in the 'Shekel' might be traced. I do not intend these to represent an exhaustive study, but to serve as samples, as finger-posts on the road of enquiry. I have further included parallels to be found in the delightful and terse poem *שירי מוסר השכל* by Hai Gaon, anterior to both Gabirol and Kimchi, striking both on account of the similarity of ideas and language.

CARMOLY certainly fell into a great error in asserting that Kimchi's book had nothing to do with the 'Choice of Pearls', and that all those who identified the two works as one only speak by hearsay.

One question more. Does perhaps the heading of the last chapter of the 'Shekel' *חבור המוסרים* betray his original source—the *Musre Ha-philosophim*, and thus help us in our enquiry?

There is little doubt that Steinschneider, though he had not a complete MS. of the 'Shekel' before him, is quite justified in asserting that Kimchi did make use of the "Choice", as he adopts at least a portion of the headings in his metrical version, his arrangement differing not only in the sequence of chapters but in that of particular maxims.

Kimchi states towards the end of his brief introduction that he put together those sentences which seemed to him closely related. He was not a slavish translator or borrower; he was not wedded to any one collection of ethical and moral maxims. Though he was not quite an independent and original author, he yet followed a method and arrangement of his own, and he has his own way of applying scriptural expressions and phrases. And the same applies to Ibn Tibbon's (if it be his) Hebrew translation of the 'Mibchar.' If Kimchi was acquainted with it and even used it, he may

have drawn equally upon the Arabic original, when it listed him.

I think I ought in this place to refer to the criticism as to the omission of the name of Solomon Ibn Gabirol in the original Arabic and in most of the Codices giving the Hebrew translation. Personally I would not attach too much importance to this omission. Cannot we conceive, that even if Gabirol were author or compiler of the 'Mibchar Hapeninim', there might have been hesitation on his part, owing to his modesty, to identify himself openly and publicly with a work which was the first-fruits of his literary effort, and composed in his youth? It could scarcely have arisen from the fact, that as his work was largely borrowed from non-Jewish sources, he was afraid, considering especially Gabirol's troublous experiences, to run the gauntlet of a narrow prejudice at the hands of his own brethren; such compositions were, in reality, the order of the day.

To set at rest once and for all the question of Kimchi's apparent indebtedness to the 'Mibchar,' and the extent to which he seems to have drawn both in language and thought from this splendid monument of antiquity, I refer the reader to the Table of Comparison (I) which I have prepared at a great deal of labour, in which I have, as far as possible, traced sentence by sentence the counterpart of Kimchi's rhymed version in the 'Mibchar.' By closely examining both versions it will become clear as in no other way, not only how far Kimchi carried out his intention as set forth in his brief introductory remarks "of weighing these Maxims in the balance of metre," but also what a delightful original turn Kimchi gave to the somewhat rough, too laconic, and, often on that account, obscure expressions as contained in the Hebrew version of the 'Mibchar'.

The numbering as regards the 'Mibchar' is that adopted in that most welcome edition of the 'Mibchar' published in 1859

by my old friend, the late Rev. B. H. Ascher, with an English translation and notes, under the title of "A Choice of Pearls."

Although this Introduction is not concerned with a study of the 'Mibchar,' yet I cannot resist *en passant* the temptation of making a further suggestion upon the subject. It occurred to me in the course of my investigating the relationship between each individual sentence in the 'Shekel' and the 'Mibchar,' that as far as concerns a certain chapter of the 'Mibchar,' namely, that on the **כדוֹת הַחֲמֻדוֹת** (which by the way Ascher strangely renders "Urbanity," but which should be "Desirable qualities," as Steinschneider already points out), this chapter XXXVIII might have been the basis or ground-work of the "Choice of Pearls" itself; and that radiating from this Chapter the work itself expanded and grew to its present proportions. This chapter may contain the skeleton of the whole work; §379 refers to ten qualities; §380 to others: §381 to thirteen further qualities, §382 to seven more, §384 to seven again, and so on in §387, 8, 9, 90, 91, to the end of the Chapter. And we might go further, and add to this Chapter XXXVIII the two Chapters XLII & XLIII, — the former being **ש' הַדְרֹת דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל** "Pointing out the straight way," and **ש' מִצְוֹת הַחֲכָם לְבָנוֹ** "The directions of a Sage to his son."

It is unnecessary, for the sake of merely extending this Introduction, to labour this contention in detail; the very expressions seem to me to tell the tale:—"Speaking truth, Love of man, Giving to him who asks, Constancy, Hospitality, Shamefacedness, Forgiveness of wrong, Doing good, Shunning fools, Fear, Honour, Sufficiency, Endurance, Liberality, Jealousy, Modesty, Cheerfulness, Humility, Treatment of relatives, Abstaining from injury, Slander, Keeping a Secret, Niggardliness, Domestic economy, Wisdom, Avoiding the flatterer, Helping the poor, and Companionship." Compare these heads

with those of the 'Mibchar,' or with those of the 'Shekel' of Kimchi — the subject of this work, and I venture to think there will be found some substratum for my contention, and material enough for further investigation and study.

I have included in this volume the Hebrew text of the **יסוד היראה**. It has only been printed once. The "Yesod Hayirah" before, by the *Mekize Nirdamim*, in 1896. Having had the advantage of three sources at my disposal, I have printed one text, viz.:— the MS. British Museum (Or. 2396), and given the variants occurring in the other sources,— the MS. Harleian (5686), and the text by S. Baer. The latter MS. is especially valuable; it is written round the margins of a magnificent convolut, in the main a liturgical work, and being fuller than the one from which our text is printed, I have been able to supplement the defective portions as regards Or. 2396.

As regards the authorship of this work, I cannot agree with that assigned to it by Dr. S. Baer. To my mind he has afforded no evidence whatsoever, which is the opinion also of Haim Brody, Berlin, as expressed in the same periodical *Mekize Nirdamim*, 5656. And although I am unable at present to offer any solution upon the subject, I have introduced the *Yesod Hayirah* into this volume for quite another reason, and that is, that it may help to throw some light upon our present enquiry with regard to the ultimate sources of the 'Mibchar' and the 'Shekel.' It struck me in the course of my reading that several unusual expressions occurred in the 'Yesod,' identical with such as occurred in both the 'Mibchar' and the 'Shekel': this seemed to me far from accidental; and the question thereupon presented itself to my mind, Who borrowed from Whom? Or, can all three works be referred to one original source? Only in determining accurately this important point may we be able to arrive at

the authorship of the 'Yesod.'

For the better understanding of this inter-connection, it may be useful to consult Table II.

The first English translation of the work 'Yesod Hayirah' was published by me in 1915 under the title, "The Foundation of Religious Fear," issued from the Gresham Press, Pilgrim Street, Ludgate, E.C. London.

I have to express my regret that, in consequence of the continuation of the War, yet not wishing to delay this publication any longer, I was unable to avail myself, for critical purposes, of one or two more or less complete texts of the 'Shekel Hakodesh' in foreign libraries, and I have therefore had to depend upon the two MSS. in the Bodleian library, totally different in age and style, and therefore of a character which has materially helped me in determining readings in a number of cases.

Considering the variation in these two MSS., the difference in the order of the Chapters, in the number of Chapters, and the strange interpolations of whole passages in Chapters to which they clearly do not belong, it would have been almost desirable for comparative purposes to have had the two MSS. printed together in this volume; but, as it is, I have indicated, in the Notes attached, as best I could, the variations and divergencies in the two MSS.

For purposes of verification, I also had before me the former labours of Hirsch Edelman in the "Path of Goodness," (London, 1852); the periodicals *Der Orient*, *Jeschurun*, and *Zion*, (in which I detected many a surprising error, clearly not due to the printer), containing contributions to the subject by Dukes, Steinschneider, & Kobak, and last but not least, a MS. collection of some of the said maxims which I found on the fly-leaf of the MS. copy of the *More Nebuchim* in my possession, written four years before the *editio princeps*. Judging from Steinschneider's description of the sentences interspersed by Kimchi in his commentary on Proverbs מ' חוקה

(printed at Breslau 1868 by Baer Dubrowo), I have a strong suspicion that they are identical with the maxims contained in my MS. I have no means of testing this during the War, having tried in various quarters to obtain a copy of the printed work, but without success. No copy is to be found in the British Museum or the Bodleian. I have, therefore, thought fit to reproduce in this publication the highly interesting form in which these maxims appear in my manuscript.

I might conclude our subject of inquiry, and quote by way of summing up, the following pithy remarks occurring in the Introduction to Edelman's pleasing contribution. He is speaking of "the collection of sayings by princes of learning, and the sentences and parables of illustrious scholars, even if the authors of some are not specially known; the reliques of the days of yore, and the meditations and aspirations of those mighty philosophers, the sages of Greece, Arabia, and other countries, upon whom shone the light of wisdom to recognise and acknowledge the *One* only God, the Lord of the Universe, and to know how to walk in His ways to espouse moral virtue, humility, and many other good parts, and who by the perfection of their minds and souls attained to the highest degree of excellency!" (I would add, by way of parenthesis: would that Jewish authors and their works were always spoken of with such fine feeling and honest appreciation by non-Jewish writers!) And he continues: "The chief and distinguished philosophers and sages of our people introduced them into the innermost sanctuary of Jewish literature; who exerted themselves in translating them, collecting them, and compiling them; as, for instance, "The Book of Morals of the Philosophers (Sepher Muissare Hapilusuphim), or the "Choicest Pearls" (Mibchar Hapeninim) and some also the book "Tikkun Middoth Hanephesh," (Improvement of the Attributes of the Soul), which the great Rabbi Solomon Ben Gabirol originally composed in the Arabic

language, but were translated into Hebrew by other great scholars in Israel. Rabbi Joseph Kimchi, the father of the eminent Rabbi David Kimchi, joined these "golden tresses" unto the "pearls" in the book called the "Choicest Pearls," and he weighed them by the "Holy Shekel" (Shekel Hakodesh), balancing them on the scale of *metre*, to enhance its beauty, and augment its attraction!"

It will repay the reader to peruse the various items contained in this "Collection of parental instructions to children," and to note more particularly in 'The Last Will of Rabbi Yehudah ibn Tibbon' a number of sayings from the mouth of *Ben Mishle*, identical with the maxims found in Kimchi's 'Shekel Hakodesh.'

Finally, in "A Few Notes," by Mr. Leopold Dukes (p. 59), the latter remarks: "Respecting the work "Holy Shekel,"... I would like also to draw attention to the great value of its contents. Whoever looks at it with a critical eye, will find that the author had another and more correct version of the *Mibchar Hapeninim* before him than ours."

I have called the text printed in this volume which is (Bodl. 1976 (1) Poc. 50) A, and referred to the second MS. (Bodl. N. 1975, MS. Opp. 639, *olim* 1404) as B. The former consists of 31½ leaves (63 written pages and one fly blank), and the latter of 18 leaves (36 pp.) small 4°.

The former MS. (A) is bound together with a work by Hariri. The writing is rather bold, and Bodleian MSS. fairly good. It has been more or less tampered of the with throughout by some later hand, evidently "Shekel" correcting here and there according to the other MS., as the first of three marginal notes, though differing slightly, show. Alterations have been made by drawing a line through the words, not in all cases judiciously, and at times quite unnecessarily. So that it happens, that such proposed emendations confuse, instead of helping to render

the text somewhat clearer.

MS. (B) is a small quarto by itself, the writing thin and neat, but most trying. On the front fly-leaf in faint ink apparently old, there occurs the following:—
 ספר שקל הקדש מר' יוסף בר' יצחק המכונה בן קסחי אביו של ר"דק והוא ספר מבחר הפנינים מר' יהודא ו' תבון מסודר ע"פ חרוזים ושירים ע"פ משקל לה"ק והוסיף עליהם משלים מספרים אחרים הנמשלים זה לזה כ"י ספרד.

I have to add that, owing undoubtedly to an error in binding, what should have been Chap. XXII, is placed in A between Chapters XV and XVI. I have restored Chap. XXII to its proper place, viz:—at the end of A., instead of leaving it as I found it.

I am also responsible for the numbering both of the chapters and stanzas throughout the 'Shekel'; this remark applies equally to the 'Yesod'; they are entirely wanting in the original MSS.

We can almost mark the stages of Kimchi's work on the 'Shekel,' provided that the MS. (A) represents the exact work of Kimchi himself, without any interpolation on the part of the copyist. Not only do we have such notices inserted between each stanza as הם 'Finished,' אחר 'Another,' אחר מרובע 'Another quatrain' א' דכוהיה 'Another similar to it,' or הם בע"ה 'Finished by Heaven's help,' הם ונחתם בע"ה 'Finished and completed by Heaven's help'; but we find at the end of a chapter such and similar expressions, with interesting variations, as הם השער בע"ה (or סליק) הם 'The chapter is, by Heaven's help, ended;' or again — סליק זה השער הנכבד בע"ה — הם ונחתם יושר לתם — הם ונשלם ת"ל עולם זה השער הנעלם — הם ונחתם ש"ל זה השער כולו כליל ליי':

סליק שער זה בע"ה והוא שער. הרש והשאלה ויבא אחריו זה אשר שער השתיקה:

In the body of the work we also find such interpolations as אחר והוא or משקל אחר הבא אחרי זו הרף והוא מרובע אחר. אחר בשורה לבדה or משולש.

I have omitted in this edition all these expressions as unnecessary and perhaps confusing. These interpolations are entirely absent in Cod. B.

As regards my English translation of the 'Shekel,' I have attempted to reproduce the spirit of the original, endeavouring to be as literal as it was possible in this attempt. I trust it will convey to the general reader the true sense of the versifier Joseph Kimchi, who in many instances has invested the maxims and sayings which he had before him with a warmth and vigour wholly absent in the original. In spite of his occasional obscurity, our gratitude is therefore due to him for having given us in his metrical version not a work at second hand, but one that may well rank as an original contribution to the vast store-house of Hebrew Literature.

My own devout and humble thankfulness to Him 'who graciously bestoweth upon man knowledge, and teacheth unto mortal understanding,' for having granted me the merit of making this delightful work accessible to Hebrew and English readers!

H. G.

January 5677-1917.

TRANSLATION
OF
SHEKEL HAKODESH.
(The Holy Shekel.)

I have omitted in this edition all these expressions as unnecessary and perhaps confusing. These interpolations are entirely absent in Cod. B.

As regards my English translation of the 'Shekel,' I have attempted to reproduce the spirit of the original, endeavouring to be as literal as it was possible in this attempt. I trust it will convey to the general reader the true sense of the versifier Joseph Kimchi, who in many instances has invested the maxims and sayings which he had before him with a warmth and vigour wholly absent in the original. In spite of his occasional obscurity, our gratitude is therefore due to him for having given us in his metrical version not a work at second hand, but one that may well rank as an original contribution to the vast store-house of Hebrew Literature.

My own devout and humble thankfulness to Him 'who graciously bestoweth upon man knowledge, and teacheth unto mortal understanding,' for having granted me the merit of making this delightful work accessible to Hebrew and English readers!

H. G.

January 5677-1917.

TRANSLATION
OF
SHEKEL HAKODESH.
(The Holy Shekel.)

I BEGIN

"THE HOLY SHEKEL."

O wise one, lay it to heart at all times, yea, every day, whether week-day or feast-day, sabbath or new moon, and you will find in 'The Holy Shekel' every good quality, more precious than gold, yea, than fine gold.

The object of this work is to make clear the proverb and parable, knowledge and counsel, the words of the wise and their dark sayings, the maxims of the sages and men of understanding, and their conceits.

I, Joseph the son of Isaac, surnamed Kimchi, have weighed such in the balance of the Holy Tongue, measuring them in verses; I found them originally scattered here and there, some in Arabic, and some in Hebrew, and I have weighed them so that they may be easily understood, both as regards matter and language.

I have, therefore, called the book 'The Holy Shekel,' collecting the proverbs and maxims resembling one another, into their appropriate chapters; there are in all 22 chapters, according to the number of the letters of the Torah (*i.e.*, Hebrew alphabet). I have summed up the verses of each and every chapter at the end thereof, the number being contained in the similarly-sounding final words of the concluding couplet—one line of which sets forth the subject matter, and the other the number of rhymes, for the benefit of those who would be wise and understand.

The wise will hear, and gather doctrine and speech, and the man of understanding will gain prudence.

Now, I say, the vital soul (of Wisdom) is beyond the heavens in duration. Take millstones from the mountains of Intelligence and grind therewith the flour of Thought, and having made all due preparation for the sweet fare and rich repast, dress thy (spiritual) food and mix thy (ethereal) wine, so that their fragrance may be wafted as myrrh in every man's countenance.

Regard these rhymes well. There cannot be compared to them ornaments of the choicest gold, even of the gold of Parvaim ;—they are as rows of precious stones set in beauteous pattern of finest linen, a delight both to the eyes and the heart; I have arranged them in verse, weighing them not in the material balance, but balancing them in my mind, and this for the daughter of the son of Kimchi.

The sparks of burning instruction glow as a torch : wherefore grasp them not with tongs but with the heart. Such verses are written upon the tablet of the heart of man ; wherefore place thou them upon these tablets.

[Open the gates (*i.e.*, ' Begin the Chapters '), and you will find for every man instruction, making for wisdom of the widest range.]

CHAPTER I.

On Wisdom.

I.

Wisdom giveth life to its possessor, paying the reward of God for His service. By wisdom doth man acquire the days of this life, a goodly name, and honour after death.

2.

The rain of Heaven reviveth the seed in the hour in which it falleth ; but if it fall too heavily, it will surely kill the seed. Wisdom, too, the wise man's heart reviveth ; but the more it groweth, the surer 'twill lead to eternal life.

3.

Grieve not when thy wealth doth perish, if thy sense and honour remain ; for why shouldst thou pine for the scabbard, when thy hand the sword doth retain ?

4.

Who is meet to be king o'er the world, the ship as mariner or captain to guide ? He who in all things is wise, is alert in deciding, enduring much in the search after wisdom.

5.

Why should he who wisdom gathereth, he whose hand layeth hold of truth, fear the bear, the lion, or adder, the poison of dragon, or aught that doeth harm ? Despond thou,

if thy good sense doth fail, such loss will never be regained ; wherefore keep thy sense for aye ; once gone it will not come again.

6.

The man whom God with much knowledge hath graced, need have no care for wealth or possessions ; 'tis peace that marketh the wise man's end ; the end of wealth is bitter, and sad remorse.

Search thou for understanding, seek wisdom, and regard not the issue ; investigate her hidden worth, her treasure-store, and beauty.

7.

Verily, as a man without a wife is fear without wisdom ; but wisdom without fear is as a woman without a spouse. Understanding without wisdom is as a bow without a string ; but the man in whom these two are found will ever " rise from high to higher."

8.

No man is accounted great by reason of his body's strength, but according to the brilliance of his mind, his wisdom, and his prudence. Not he who wanteth bread doth want ; who wisdom wanteth, wanteth much, he lacketh that which sustaineth life.

9.

Lo, wisdom may indeed be found in the poor and forlorn state, as well as in the abundance of this world's wealth and power ; just as this field will produce all wheat, whilst the one adjoining will bring forth thorn and brier.

10.

If 'tis wisdom which thou dost love, choose upright action, and hate rebellion. Know, wisdom is like a tree, action is its fruit. Wisdom (theory) to practice joined will lead a man to the day of his death ; but knowledge, whence no actions flow (die with him), he leaveth no aftermath.

11.

Choose the seat of the wise, and men will honour thee for thy good sense, and praise thee in full measure. When thou wouldst err, they will teach thee ; and whensoever thou wouldst

Regard these rhymes well. There cannot be compared to them ornaments of the choicest gold, even of the gold of Parvaim ;—they are as rows of precious stones set in beauteous pattern of finest linen, a delight both to the eyes and the heart; I have arranged them in verse, weighing them not in the material balance, but balancing them in my mind, and this for the daughter of the son of Kimchi.

The sparks of burning instruction glow as a torch : wherefore grasp them not with tongs but with the heart. Such verses are written upon the tablet of the heart of man ; wherefore place thou them upon these tablets.

[Open the gates (*i.e.*, 'Begin the Chapters'), and you will find for every man instruction, making for wisdom of the widest range.]

CHAPTER I.

On Wisdom.

I.

Wisdom giveth life to its possessor, paying the reward of God for His service. By wisdom doth man acquire the days of this life, a goodly name, and honour after death.

2.

The rain of Heaven reviveth the seed in the hour in which it falleth ; but if it fall too heavily, it will surely kill the seed. Wisdom, too, the wise man's heart reviveth ; but the more it groweth, the surer 'twill lead to eternal life.

3.

Grieve not when thy wealth doth perish, if thy sense and honour remain ; for why shouldst thou pine for the scabbard, when thy hand the sword doth retain ?

4.

Who is meet to be king o'er the world, the ship as mariner or captain to guide ? He who in all things is wise, is alert in deciding, enduring much in the search after wisdom.

5.

Why should he who wisdom gathereth, he whose hand layeth hold of truth, fear the bear, the lion, or adder, the poison of dragon, or aught that doeth harm ? Despond thou,

if thy good sense doth fail, such loss will never be regained ; wherefore keep thy sense for aye ; once gone it will not come again.

6.

The man whom God with much knowledge hath graced, need have no care for wealth or possessions ; 'tis peace that marketh the wise man's end ; the end of wealth is bitter, and sad remorse.

Search thou for understanding, seek wisdom, and regard not the issue ; investigate her hidden worth, her treasure-store, and beauty.

7.

Verily, as a man without a wife is fear without wisdom ; but wisdom without fear is as a woman without a spouse. Understanding without wisdom is as a bow without a string ; but the man in whom these two are found will ever " rise from high to higher."

8.

No man is accounted great by reason of his body's strength, but according to the brilliance of his mind, his wisdom, and his prudence. Not he who wanteth bread doth want ; who wisdom wanteth, wanteth much, he lacketh that which sustaineth life.

9.

Lo, wisdom may indeed be found in the poor and forlorn state, as well as in the abundance of this world's wealth and power ; just as this field will produce all wheat, whilst the one adjoining will bring forth thorn and brier.

10.

If 'tis wisdom which thou dost love, choose upright action, and hate rebellion. Know, wisdom is like a tree, action is its fruit. Wisdom (theory) to practice joined will lead a man to the day of his death ; but knowledge, whence no actions flow (die with him), he leaveth no aftermath.

11.

Choose the seat of the wise, and men will honour thee for thy good sense, and praise thee in full measure. When thou wouldst err, they will teach thee ; and whensoever thou wouldst

4
falter, they will make thee understand, and direct thee in the right way.

12.

Knowledge and action are twins by birth, one giving glory to the other. Action without understanding, how can it be pure? And where there is no action, what reward hath understanding?

13.

I would rather leave wisdom through folly and lack of knowledge than, knowing what is right, forsake it in scorn.

14.

A man, wise in his time, was once asked, "How is it that thou excellest all others in wisdom?" And he replied: "I did not spend that which I had upon the juice of grape or wine,—upon the midnight oil it was spent."

Truly man's body without wisdom is as a house without a base, as a field in which the thorn springeth forth in the furrow.

15.

Canst thou find a quality in man higher than that which recogniseth the measure of his position, so that when he speaketh, he will but speak to all men according to his rule and regulation?

16.

A man of wisdom will continue in the search for wisdom, seeking knowledge wherever it may dwell or be kept. There is no fool equal to him who may think that he hath finished and completed his studies.

17.

Obtain wisdom, and say not that thou hast enough to sustain fully therewith the position thou dost hold; for know, that wealth without wisdom will be lost, so that it ceaseth to exist, and thou mayest remain bereft of all things; whilst he who laboureth in the search for wisdom, and stoopeth to search out and find one to enlighten him, may on the morrow be in the track of rising higher; and, having been the tail before, may rise to become the head.

18.

Kings may rule the world, but the wise rule kings. Men of understanding find delight in their wisdom, but fools delight in their folly.

19.

Blindness of heart is blindness indeed ; therefore incline thou the ear to hearken ; for what availeth the open eye, if the heart itself be closed ?

20.

How many men there are in the world who, as they make their appearance, strike terror ; but when they once begin to speak, they are thought to be no better than dumb ?

21.

There are men of stature and height, men of muscle, able to brandish the spear and the lance ; but of what avail are they without knowledge, being altogether lacking in understanding and wisdom ?

22.

If a thing be clearly good, let the man of wisdom take hold of it ; if it clearly doth harm, let him move away from it ; if it be doubtful whether it be good or ill, let him cast his burden upon the Lord.

23.

A man who with wisdom humility doth join, will find that among all qualities it standeth pre-eminent. So also will he be respected and honoured, who at all times joineth forgiveness with power.

24.

The hard-working student whose constant aim it is to strengthen himself in his studies, even to tread in the path of wisdom, is not likely to be possessed of two things—a greasy face or portly body.

25.

My son, if thou wouldst be wise, choose four things, and beware lest thou neglect the fifth : be learned ; if this cannot be, be a learner, a listener, be law-loving, and be not too much given to bitterness.

4
falter, they will make thee understand, and direct thee in the right way.

12.

Knowledge and action are twins by birth, one giving glory to the other. Action without understanding, how can it be pure? And where there is no action, what reward hath understanding?

13.

I would rather leave wisdom through folly and lack of knowledge than, knowing what is right, forsake it in scorn.

14.

A man, wise in his time, was once asked, "How is it that thou excellest all others in wisdom?" And he replied: "I did not spend that which I had upon the juice of grape or wine,—upon the midnight oil it was spent."

Truly man's body without wisdom is as a house without a base, as a field in which the thorn springeth forth in the furrow.

15.

Canst thou find a quality in man higher than that which recogniseth the measure of his position, so that when he speaketh, he will but speak to all men according to his rule and regulation?

16.

A man of wisdom will continue in the search for wisdom, seeking knowledge wherever it may dwell or be kept. There is no fool equal to him who may think that he hath finished and completed his studies.

17.

Obtain wisdom, and say not that thou hast enough to sustain fully therewith the position thou dost hold; for know, that wealth without wisdom will be lost, so that it ceaseth to exist, and thou mayest remain bereft of all things; whilst he who laboureth in the search for wisdom, and stoopeth to search out and find one to enlighten him, may on the morrow be in the track of rising higher; and, having been the tail before, may rise to become the head.

18.

Kings may rule the world, but the wise rule kings. Men of understanding find delight in their wisdom, but fools delight in their folly.

19.

Blindness of heart is blindness indeed ; therefore incline thou the ear to hearken ; for what availeth the open eye, if the heart itself be closed ?

20.

How many men there are in the world who, as they make their appearance, strike terror ; but when they once begin to speak, they are thought to be no better than dumb ?

21.

There are men of stature and height, men of muscle, able to brandish the spear and the lance ; but of what avail are they without knowledge, being altogether lacking in understanding and wisdom ?

22.

If a thing be clearly good, let the man of wisdom take hold of it ; if it clearly doth harm, let him move away from it ; if it be doubtful whether it be good or ill, let him cast his burden upon the Lord.

23.

A man who with wisdom humility doth join, will find that among all qualities it standeth pre-eminent. So also will he be respected and honoured, who at all times joineth forgiveness with power.

24.

The hard-working student whose constant aim it is to strengthen himself in his studies, even to tread in the path of wisdom, is not likely to be possessed of two things—a greasy face or portly body.

25.

My son, if thou wouldst be wise, choose four things, and beware lest thou neglect the fifth : be learned ; if this cannot be, be a learner, a listener, be law-loving, and be not too much given to bitterness.

26.

In searching for wisdom at the hands of the wise, be not slow to ask questions. Be not ashamed to confess, "I know not," if thou grasp not the depths of a matter. If thou dost overcome this sense of bashfulness, thou wilt in time be recognised and esteemed by those among whom thou dost move.

27.

Exult not when men honour thee for thy wealth and power ; for when thy honours flee from thee, then also will their flattery flee. Let it be most sweet to thee, if thou dost honour gain from that pre-eminence which moveth with thee, even when thou dost roam abroad.

28.

To him who enquireth, Who are the great ones of the world, the wise or the rich ? Answer, He who carrieth about with him all that he hath, that which may sustain him, whether he cross the desert, or travel by sea.

29.

Then say, Why dost thou find it is the way of the world for the wise to be knocking at the door of the rich ? Because the wise of heart, knowing the folly of the rich, make allowance for their poverty in sense when compared with their own.

30.

Cease from speaking vanity, and using smooth speech ; and excite not thyself at the forward and crooked. Yet how good is it for man to have his tongue smooth, when he cometh to seek understanding and wisdom !

31.

Men of intelligence and understanding give five as the number of points from which knowledge and wisdom start, namely, Silence, Attention, Memory, Exercise, and Study ; these form, as it were, the tower and wall of the edifice.

32.

There are three things which distinguish a man, and without the full possession of which no one can be called "wise of heart." They are as follows :—Never to despise the man below thee in knowledge while he be earnest in acquiring learning ; never to be jealous of the man who can command

a richer home and a wealth of golden treasure ; and never to ask payment of one whose heart is fully turned to the search after wisdom and knowledge.

33.

In enquiring for knowledge, ask questions, even though they give evidence of folly ; but in keeping knowledge, guard it as thou wouldst guard the diamond, agate, or amethyst.

34.

He who is clothed in the garb of bashfulness while seeking wisdom, will on the morrow wrap himself in the cloak of folly ; therefore rend this garment, and take thy stand at the door of the wise, as the pauper at the door (of the rich).

35.

If a believer hath lost some form of knowledge, let him seek it at the hand of whomsoever it be ; yea, even at the hand of the sceptic it is right that its loss be restored.

36.

To seek knowledge and search out wisdom, travel every city and spot ; for what may be regarded as of little account by some may be considered of value by others.

37.

Impart thy knowledge to him that knoweth not, and learn that of which thou art ignorant, and which thou dost not know ; by doing so, thou wilt keep up afresh the knowledge which thou hast, and wilt continue to acquire information and learning anew.

38.

Knowledge impressed upon the heart of the young is like engraving on stone ; but if man take to learning in old age, it is like making an impression on sand.

39.

Do not that violence to knowledge to place it in the hands of men who are the fools of society, lest thou commit a sin thereby ; but put it in the hands of those who love its ways, and then life and grace thou shalt find.

40.

As for the wise of heart, poverty will never debase him, nor will lust lead him astray ; his knowledge is like unto a

See Wisdom enthroned as a king, and Beauty as his lieutenant! Joseph's beauty it was which bound him in the prison-house; his wisdom it was that brought him into the presence of the king.

54.

Beware of the simpleton who is religious, and the fool who is ceremonial, also of the scholar who is without scruple; their hope will indeed be lost for ever.

55.

A wise man was once asked by the men of his time, Who is the Lord of the Universe, our Creator? He replied: It is forbidden to investigate such a matter; we are too weak in our natures, and would come to sin in the attempt to fathom it.

56.

Knowledge is as a tree producing goodly fruit; if good fruit be in it, all is in it; if this be not in it, what is in it?

57.

The best of possessions is knowledge; purchase it for thyself from those who sell it (*i.e.* teachers). He who hath this as a possession, what doth he lack? If he lack this, what doth he possess?

58.

The subject of study inscribe on thy heart, and repeat it twice and thrice until thou dost know. Exceeding much study may weaken thy sense, and the intellect becloud. The lamp, when trimmed, will burn on anew; fed with too much oil, it will burn itself out.

59.

Choose Wisdom as thy portion, so that it may be *for a standard* o'er thy head.

[*"For a standard"* = 140, the number of lines in this section.]

[EXPLANATION. As each letter in Hebrew has a numerical value, the letters forming the Hebrew word '*for a standard*' amount to 140; and so *mutatis mutandis* with the italicised expression at the end of each chapter. But they do not stand the test throughout as giving the number of rhyming lines. See p. 1., para. 4.]

CHAPTER II.

On Humility.

60.

Meekness of spirit is the halo of the wise ; impudence is the sign of the fool.

61.

If thou hear one speak insultingly concerning thee, pay no heed to him, nor regard him, lest thou hear more cruel things said about thee, and thou wouldst stumble and fall.

62.

Do not reply to the insult of a fool, for whatsoever the insult, it is less vile than the one who uttereth it. Silence is the best reply, for by silence thou canst best forget it.

63.

Choose three things for thyself, and through them thou shalt find favour with the Creator of all : Humility, wherewith to subdue all folly ; Reverence, by which to lessen sin ; and Knowledge, teaching how to use moral suasion with men by the art of well-chosen language.

64.

In mixing with men, it is often useful to be dumb, though able to speak ; to be deaf, though able to hear ; and blind, though able to see. In this way thou shalt be much courted, and become their chief and ruler.

65.

He is not of highest quality who only abstaineth from harming his fellow-men, but he who taketh upon himself a share of the burden of their injuries ; and, whatsoever may happen, he goeth forth to meet them with a cheerful countenance.

66.

The disciple of a Sage, once seeing his Master insulted by a fool, was incensed, and in his anger sought permission to handle roughly and to inflict bodily harm upon the offender ; whereupon the Sage replied, 'Tis not the part of the wise to permit loss or bodily ill to be done to one's fellow-man.

See Wisdom enthroned as a king, and Beauty as his lieutenant! Joseph's beauty it was which bound him in the prison-house; his wisdom it was that brought him into the presence of the king.

54.

Beware of the simpleton who is religious, and the fool who is ceremonial, also of the scholar who is without scruple; their hope will indeed be lost for ever.

55.

A wise man was once asked by the men of his time, Who is the Lord of the Universe, our Creator? He replied: It is forbidden to investigate such a matter; we are too weak in our natures, and would come to sin in the attempt to fathom it.

56.

Knowledge is as a tree producing goodly fruit; if good fruit be in it, all is in it; if this be not in it, what is in it?

57.

The best of possessions is knowledge; purchase it for thyself from those who sell it (*i.e.* teachers). He who hath this as a possession, what doth he lack? If he lack this, what doth he possess?

58.

The subject of study inscribe on thy heart, and repeat it twice and thrice until thou dost know. Exceeding much study may weaken thy sense, and the intellect becloud. The lamp, when trimmed, will burn on anew; fed with too much oil, it will burn itself out.

59.

Choose Wisdom as thy portion, so that it may be *for a standard* o'er thy head.

[*"For a standard"* = 140, the number of lines in this section.]

[EXPLANATION. As each letter in Hebrew has a numerical value, the letters forming the Hebrew word '*for a standard*' amount to 140; and so *mutatis mutandis* with the italicised expression at the end of each chapter. But they do not stand the test throughout as giving the number of rhyming lines. See p. 1., para. 4.]

CHAPTER II.

On Humility.

60.

Meekness of spirit is the halo of the wise ; impudence is the sign of the fool.

61.

If thou hear one speak insultingly concerning thee, pay no heed to him, nor regard him, lest thou hear more cruel things said about thee, and thou wouldst stumble and fall.

62.

Do not reply to the insult of a fool, for whatsoever the insult, it is less vile than the one who uttereth it. Silence is the best reply, for by silence thou canst best forget it.

63.

Choose three things for thyself, and through them thou shalt find favour with the Creator of all : Humility, wherewith to subdue all folly ; Reverence, by which to lessen sin ; and Knowledge, teaching how to use moral suasion with men by the art of well-chosen language.

64.

In mixing with men, it is often useful to be dumb, though able to speak ; to be deaf, though able to hear ; and blind, though able to see. In this way thou shalt be much courted, and become their chief and ruler.

65.

He is not of highest quality who only abstaineth from harming his fellow-men, but he who taketh upon himself a share of the burden of their injuries ; and, whatsoever may happen, he goeth forth to meet them with a cheerful countenance.

66.

The disciple of a Sage, once seeing his Master insulted by a fool, was incensed, and in his anger sought permission to handle roughly and to inflict bodily harm upon the offender ; whereupon the Sage replied, 'Tis not the part of the wise to permit loss or bodily ill to be done to one's fellow-man.

67.

The man who hath both much knowledge and humility, is called blessed by all who look upon him ; for by the two he lesseneth the number of his foes, and his band of supporters increaseth.

68.

The Wise Man spake : " I will lift up my soul " (*i.e.*, can swear) " that no fault will be found in me when my humility shall be weighed in the balance."

69.

The end of all strife and contention is regret ; but the end of humility is strength and possession.

70.

If a man cannot control himself, how can he sway another man's soul ?

71.

When in enmity a man scoffeth at words spoken in praise of thee, leave friendship undisturbed till the morrow ; forget the reproachful word for the day, and perchance thou wilt have changed a foe into a friend.

72.

Be ready betimes to bend the knee, and to incline thy frame ; take heed that thou be not slothful therein. When, with their hand, men throw a stone at thee, stoop, then shalt thou cause them to miss their aim, and thus thou shalt escape.

73.

To endure pain is to halve the pain ; to try to thrust it off, is to increase it.

74.

Having had thy full say in reproach of another, bear him no further grudge ; leave room for reconciliation.

75.

Seek no ruling position in thy city, and never look down upon thy inferiors.

76.

O man, if one would honour thee by flattering words and false, strive thou until they may be applied to thee in all

truthfulness. Trust no man who doth ascribe to thee deeds of merit which thou hast not performed. And if thy fellow-men praise thee for some pre-eminence which is not in thee, turn thou from their company.

77.

Be lowly and humble in spirit amid the greatness of thy glory ; and have no care for the fortune which hath never come to thy hands.

78-79.

When a man discerneth in others some advantage which he hath not, then is the time to regulate the sense of humility within him. If, for example, he see one richer than he is, let him think that the other is a great man, and superior to himself in righteousness. If he observe a poor man, let him reflect that he is poor and lowly, and that his opportunities for sin are, therefore, poorer and less. If he behold an aged man, one full of years, let him say, Truly his length of days are due to his devotion unto Heaven. When he looketh at a youth, let him realise that his transgressions have been few, and that his guilt is slight. If he see one who is better informed, let him consider that he is pure and innocent in his intelligence. And if he regard the simple-minded, let him think, peradventure he will be judged for his sins in the balance which will weigh them but as errors of judgment.

To the way of humility I incline, and thus *my heart* will understanding gain.

[“ *My heart* ”=42, the number of lines in this section.]

CHAPTER III.

On Abstinence.

80.

To be too fond of this world and of that which is therein, provoketh the wrath of Heaven. If thou sacrifice this fondness, thou shalt be sure of the glory and grace of thy God.

81.

All man's striving in this world is but for honour, riches, and ease ; and yet he who loveth this life too much is often

far removed from them, and more closely bound to sorrow and sighing.

82.

Fret not for the store laid up, for the riches heaped of yore, fearing lest men rob thee of them, when they steal thy substance and wealth.

Leave that which thou requirest not, seize but that which thou dost need ; then shall the glory of God be thy rereward, and good fortune shall be thy meed.

83.

In the day of happiness, think of sorrow, and in the day of evil, hope in God, that He may deliver thee from the oppression of anguish and sickness.

84.

See the advantage of poverty over riches ! Be wise, and feel thyself abashed and ashamed ; for no man rebels against God's Word in attempting to get poor, but he doth so in the endeavour to grow rich.

85

Say unto the man who hath much provision : " Have sufficient years been granted thee wherein to spend thy hoard ? "

86.

Enquire of the man who hath gotten himself wealth, if he hath also assured himself of the years of his life.

87.

There are four causes of sorrow which affect men in this world : When poverty cannot extricate itself, so as to become strong by reason of wealth ; when occupation leaveth no time for leisure, and is ever engaging a man ; when there is no end to a man's longing for a thing which he can never obtain ; and when there is unceasing care, which goeth on to the very end and finish.

88.

A man of understanding who esteemeth himself will think little of this world's splendour.

89.

Man in this world may be likened to the fruit of a tree ;

whilst ripening, it is gathered by those who find it ; when matured, it is longed for, and enjoyed by those who see it ; while if it be not gathered, it falleth, and the beasts trample it underfoot.

90.

In the days of youth fear the day of death, and depart from sin ; for upon old camels the skins of young sheep are borne. When the lambs and the rams are in grazing, many of the young ones perish, and so on the shoulders of the old are the caskets of many young lives carried to the grave.

91.

When a mortal passeth from this world, men of worth will ask, What life did he lead ? But they who only think of earth enquire, How much did he bequeath to his children ?

92.

Is not man in this world, by accident and birth, as a creature e'er surrounded by serpents at every turn ? Where'er he goeth, whene'er he cometh, they endanger his every path ; in constant fear, he dreadeth lest now, by this one or by that, he be suddenly attacked.

93.

He who mortifieth himself, ever thinking with delight of his latter end, will preserve his life unto eternity ; while if he keepeth it alive for the pleasure of this world alone, let him know and understand that in this way he killeth the life that is within him.

94.

Have a care and weep for man's mortality, and rejoice not at life's pleasantries !

95.

Proclaim unto people day after day the message ; there they sit in silence, they answer not, nor give ear. . . . But when the Day of Judgment cometh, they will perforce rise up and stand in the presence of their Maker, called upon to give account of their wrong-doings.

96.

The man whose sole delight is in this world, may be likened to a dog sucking bones ; thinking that it is sucking blood from the bone, it sucketh the blood of its own lips.

135.

As for the man who ruleth not over his desire, his end will be all evil and bitter ; and, as though stung in the heel by the adder, will be what the day bringeth him forth, his pain growing greater and keener.

136.

Shouldst thou seek counsel, and not find the adviser in whom thou canst confide, then turn from that which thy desire doth prompt, lest for thyself thou spread destruction's net. Lo, thy desire for thy good sense doth lie in wait, when sense doth stop its ear and close its eye !

137.

Were it not for three considerations, things would go all well with man, and his right-doing would be assured, namely (the powerlessness of) old age (to impress its experiences) ; the stubbornness with which pride is decked ; and the desire of man which cometh upon him, and is not vanquished.

138.

He who taketh the counsel of his heart's desire will in a brief moment destroy the joy of his heart ; but he who rebelleth against the promptings of desire will receive due honour, and, rising above, will prove himself the victor, and be helped.

139.

Strive not with a miser, who delighteth in keeping and holding back from thee his wealth ; strive rather with thine own desire, fight against it, and scatter thy fierce passion.

140.

'Tis ever so ; while counsel sleepeth, passion waketh, watching at all times and hours. If wise counsel be overcome, rising passion showeth its brazen front.

141.

If in goodness the child his life begin, he will continue so until old age ; he who in his youth doth sin, will remain a sinner unto death.

142.

How long, O man, will thy heart yet slumber ? When wilt thou wake from thy sleep ? The world's battles leaving, strengthen thyself, and fight with thy desire the goodly fight.

that relief thou hast found ; for if, by asking, thou hast lightly thy honour esteemed, thy loss will be greater than thy gain.

212.

Of all the bitter things thou hast tasted, is there one more bitter than to beg a favour from thy friends and companions ?

213.

Rather endure want than beg a favour from one unaccustomed to give ; for the worst part of asking is felt at the time when thou takest the gift with a blush.

214.

Better by far to encounter a bear than to encounter a fool ; but in meeting the man with a liberal heart, tranquillity of soul shall be thine. For while he doth give to another his dole, the liberal man himself doth feel the shame of the other, his language and tone are delicious ; the kindnesses done thee he ne'er will recall, to oblivion they all are consigned.

215.

He who asketh for more than he doth require or more than is his wont, will find his just reward in this:— he'll be denied and suffer want.

216.

The man who putteth off the date of his giving, on whose word thou canst never rely, may be likened to a figure painted and copied,—the mere image and form of the real.

217.

If thou goest to a miser to ask a favour, he will surely refuse thee, and be also thy foe ; if he meet thee abroad, or meet thee at home, not a word will he give thee, not even a glance.

218,

To be the guest of a miser is to suffer want that cannot be described ; his horse will go fasting, left without fodder ; and so will the guest, not receiving that which he doth require.

219.

How ill a thing is poverty ! Niggardliness is worse. The man who turneth to the miser bringeth upon himself contempt and shame.

220.

'Tis better for a man to be carried to the grave than to beg a gift from the miser ; for he'll be like the fisherman who goeth forth, thinking to catch fish in a desert of sand.

221.

A kind-hearted man once said to his friends, let this secret arrangement be binding upon us ; Never beg a favour of me but through a trusty friend, or by letter ; for if thou dost ask it with thy lips, two-fold will be the loss ; your dignity will suffer, and all my merit will be gone.

222.

Shouldst thou need a gift, ask rather of one who once was rich and hath become poor, than ask of one who was once poor and hath now become rich, and is a man of means.

223.

Only then from the miser shouldst thou take a gift, when from the generous thou gettest no help. Surely the lion will not turn from feeding on curs, if he find no sheep his hunger to still.

224.

Thy townsmen all will shrink from thee, if thy hearth be enclosed and narrow ; but if no bars keep thee back, and so prevent thy going forth, then on thy way thou shalt not find the thorns (to vex thy path).

225.

And like to myrrh are waters pure which run along the ground ; the freshness, aye, the scent thereof, is wafted in man's face ; but standing water stagnant turns, its odour doth affect the nostril most unpleasantly.

226.

'Tis in the hour when thy worldly goods are few, that thou must beware that thou be not *poor* in spirit and soul.

[“ *Poor* ” = 34, the number of lines in this section.]

CHAPTER XI.

On Silence, and Speaking Opportunely.

227.

Silence is never the loser ; in speaking there's always regret ; 'tis far better to be silent and still, than to babble and be nearer to sin.

228.

Thy words and acts are in thy power before the word is spoken ; once said, the word hath power over thee, all control from thee hath passed.

229.

Why speak of something which, when known, will do thee harm, and bring about thy fall ? If not spoken and made known, thou still hast hope that it may accrue to thy profit.

230.

The penalty of silence is less than that of speech. Who can tell how bitter and sore may be the pain of speech ?

231.

Bind the tongue fast, and let it not loose, lest thou bring on thy head much guilt ; if silence doth bring one remorse and regret, how endless the train that speaking will bear !

232.

Thy tongue bind fast, as thou wouldst a treasure bind ; for if thou heed not, it will fare ill with thy soul.

233.

If thou wouldst choose the right and proper counsel, then choose the muzzle for thy mouth, and silence for thy lips.

234.

Within the mouth of man his stumbling block doth lie ; as a thief it lieth in wait under his very tongue ; at its bidding man falleth low, bearing punishment at every turn ; and thus, indeed, he doth increase his sorrow manifold.

235.

O creature, see how He who in the heaven dwelleth created thee ! Two ears and eyes thou hast, two cheeks and feet ;

two knees and hands thou hast, two loins and thighs, yet a single tongue in an enclosure hid, but two tongues never. Two walls, moreover, He hath designed, they are the lips and teeth. Doubly cautious be then with thy words, closely thy tongue to heed, and an asset it will be to thee to safeguard thee for life.

236.

In man's mouth lieth length of days ; life and death are between his cheeks.

237.

How goodly if man's sense doth rule the words that from his lips do flow ! But when his words his sense do rule, they become his chiefest foe, his bitterest enemy.

238.

If thou cease from speaking, respect for thee will grow ; and likewise thy reverence will fail by the multitude of words.

239.

'Tis good if speech can remove some harm, or be of use to thee ; where it is not, 'twere better far to hold thy peace ; speech hath no hope for thee.

240.

If idle words one's sense outrun, their mastery over man is gained ; but if in man his sense prevail, his words do all to him belong.

241.

Let thy words be few, and thy faults will be few ; increase thy words, and thy woes will increase.

242.

If in the night thou wouldst wish within thine own dwelling to speak, take heed and lower thy voice, and softly utter thy words ; or even in daytime listen well, and hear ; nay, whilst thou art thinking, look round and see, if the matter which thou hast in mind may safely be spoken aloud.

243.

A slip of the tongue may cost a man his head ; he may by

his own words be destroyed ; whilst a slip of the foot, though sudden the hurt, may quickly be cured and restored.

244.

O ye who would be wise, the root of things consider ; set thy heart to understand them, and thou shalt find that under four heads they may all be classed ; learn thou their secret and investigate them. Some things, at first, of service are, yet caution bid as they proceed ; some things do neither harm nor good, these shun and best avoid ; there are things, too, where danger lurks both at the start and finish ; and there are things which are all good both at the end and the beginning. Then leave the three that go before, and the fourth head seize, hold fast !

245.

At all times keep this rule in mind : there's something still better than silence, 'tis this—to speak the truth.

246.

The word of the wise will turn away anger and wrath, and many a word will restrain the revengeful spirit.

247.

The wise-hearted one, in speaking, will often relieve, by refraining from speaking, he will doubly redeem. His words to the lowly bringeth relief ; they are addressed to the haughty, when they spread out their nets.

248.

If a man be not an expert in his work, let him not speak with too great confidence on that matter.

249.

Nothing is of greater honour to a man than the word fitly and rightly spoken ; it setteth a golden crown upon his head, and placeth the chain of gold around his neck.

250.

To speak what is folly, yet know how to get clear by thy speech, is better by far than not to speak at all. Much better to appear as a sluggard, when called on to do something deceitful and false, than to hasten and join in the attempt, and suffer thyself to be broken.

two knees and hands thou hast, two loins and thighs, yet a single tongue in an enclosure hid, but two tongues never. Two walls, moreover, He hath designed, they are the lips and teeth. Doubly cautious be then with thy words, closely thy tongue to heed, and an asset it will be to thee to safeguard thee for life.

236.

In man's mouth lieth length of days ; life and death are between his cheeks.

237.

How goodly if man's sense doth rule the words that from his lips do flow ! But when his words his sense do rule, they become his chiefest foe, his bitterest enemy.

238.

If thou cease from speaking, respect for thee will grow ; and likewise thy reverence will fail by the multitude of words.

239.

'Tis good if speech can remove some harm, or be of use to thee ; where it is not, 'twere better far to hold thy peace ; speech hath no hope for thee.

240.

If idle words one's sense outrun, their mastery over man is gained ; but if in man his sense prevail, his words do all to him belong.

241.

Let thy words be few, and thy faults will be few ; increase thy words, and thy woes will increase.

242.

If in the night thou wouldst wish within thine own dwelling to speak, take heed and lower thy voice, and softly utter thy words ; or even in daytime listen well, and hear ; nay, whilst thou art thinking, look round and see, if the matter which thou hast in mind may safely be spoken aloud.

243.

A slip of the tongue may cost a man his head ; he may by

his own words be destroyed ; whilst a slip of the foot, though sudden the hurt, may quickly be cured and restored.

244.

O ye who would be wise, the root of things consider ; set thy heart to understand them, and thou shalt find that under four heads they may all be classed ; learn thou their secret and investigate them. Some things, at first, of service are, yet caution bid as they proceed ; some things do neither harm nor good, these shun and best avoid ; there are things, too, where danger lurks both at the start and finish ; and there are things which are all good both at the end and the beginning. Then leave the three that go before, and the fourth head seize, hold fast !

245.

At all times keep this rule in mind : there's something still better than silence, 'tis this—to speak the truth.

246.

The word of the wise will turn away anger and wrath, and many a word will restrain the revengeful spirit.

247.

The wise-hearted one, in speaking, will often relieve, by refraining from speaking, he will doubly redeem. His words to the lowly bringeth relief ; they are addressed to the haughty, when they spread out their nets.

248.

If a man be not an expert in his work, let him not speak with too great confidence on that matter.

249.

Nothing is of greater honour to a man than the word fitly and rightly spoken ; it setteth a golden crown upon his head, and placeth the chain of gold around his neck.

250.

To speak what is folly, yet know how to get clear by thy speech, is better by far than not to speak at all. Much better to appear as a sluggard, when called on to do something deceitful and false, than to hasten and join in the attempt, and suffer thyself to be broken.

251.

Before all things guard thy mouth, and then as the hart
from the hand of the huntsman thou shalt be delivered.

[*"From the hand"* = 54, the number of lines in this section.]

CHAPTER XII.

On Truth.

252.

The wise find relief in truth and equity, fools in laying
 hold of lying and conspiracy.

253.

When one young in years once rose up, and an old man
 opposing, endeavoured to speak, they addressed him and said :
 "Shame on you ! Hold your tongue ! How dare you stand
 up to oppose such a man, whose years are such as to claim our
 submission ?" Whereupon he replied : "Knowest thou
 not that Truth is much greater and older than he ?"

254.

Answer the wise in a fair, honest way when they discuss a
 matter with knowledge and wisdom ; give ear to such, and
 they will become thy benefactors, for truth is a thing to be
 loved, desired, and received with favour ; and even though
 our friend be a Plato, great and exalted, and renowned for his
 learning, the right of our judgment we claim in the matter of
 truth, for Truth is to us a friend dearer by far than aught.

255.

Speak the truth without favour, and respect not old age ;
 Truth is older, strong in years as the world.

256.

Knowledge is slighted, unsupported by wealth ; whilst
 wealth without knowledge hideth many a stain. The rich
 man, though he lieth, is justified by wealth ; the poor, though
 speaking the truth, seek justice in vain.

257.

To me it seems strange that men should expend such

marvellous wealth and fabulous sums on the purchase of knaves to serve them as slaves, since they might easily gain, without price or pain, the hearts of the free by mere courtesy, by one pleasant act, and speech full of tact.

258

The wealth that's gained from vain pursuits decreaseth ; whilst he who setteth his *hand* to save, gradually increaseth. To speak the truth be thy resolution bold.

["*Hand*"=14, the number of lines in this section.]

CHAPTER XIII.

On Companionship and Association.

259.

Above all, thy true and faithful companion thou shouldst know, his faults to pardon and to forgive his sins ; the man who is ever ready to seek offence, keep at arm's length, let him meet his own kind.

260.

Experience will teach thee that good more or less lurketh in everything, save in the attachment of fools ; be it, therefore, thy rule to avoid them altogether.

261.

Adopt the advice honestly given to thee which agreeth with thine own common sense ; but reject the counsel that is approved by thine own base desire.

262.

Choose an associate who will always be thine, and ready to serve thee as thine own hand, bending before thee in all things, as though a true slave all in thy power.

263.

Take heed to pay to thy companions true regard, so that they be bound as friends, closely attached to thee ; bestow on them all thought and heart, when they make their call, provide for them a proper place, a cosy seat, and comfort during their stay ; and while they speak, open thou thy ears to catch their every word.

251.

Before all things guard thy mouth, and then as the hart
from the hand of the huntsman thou shalt be delivered.

[“ *From the hand* ”=54, the number of lines in this section.]

CHAPTER XII.

On Truth.

252.

The wise find relief in truth and equity, fools in laying
 hold of lying and conspiracy.

253.

When one young in years once rose up, and an old man
 opposing, endeavoured to speak, they addressed him and said :
 “ Shame on you ! Hold your tongue ! How dare you stand
 up to oppose such a man, whose years are such as to claim our
 submission ? ” Whereupon he replied : “ Knowest thou
 not that Truth is much greater and older than he ? ”

254.

Answer the wise in a fair, honest way when they discuss a
 matter with knowledge and wisdom ; give ear to such, and
 they will become thy benefactors, for truth is a thing to be
 loved, desired, and received with favour ; and even though
 our friend be a Plato, great and exalted, and renowned for his
 learning, the right of our judgment we claim in the matter of
 truth, for Truth is to us a friend dearer by far than aught.

255.

Speak the truth without favour, and respect not old age ;
 Truth is older, strong in years as the world.

256.

Knowledge is slighted, unsupported by wealth ; whilst
 wealth without knowledge hideth many a stain. The rich
 man, though he lieth, is justified by wealth ; the poor, though
 speaking the truth, seek justice in vain.

257.

To me it seems strange that men should expend such

marvellous wealth and fabulous sums on the purchase of knaves to serve them as slaves, since they might easily gain, without price or pain, the hearts of the free by mere courtesy, by one pleasant act, and speech full of tact.

258

The wealth that's gained from vain pursuits decreaseth ; whilst he who setteth his *hand* to save, gradually increaseth. To speak the truth be thy resolution bold.

["*Hand*"=14, the number of lines in this section.]

CHAPTER XIII.

On Companionship and Association.

259.

Above all, thy true and faithful companion thou shouldst know, his faults to pardon and to forgive his sins ; the man who is ever ready to seek offence, keep at arm's length, let him meet his own kind.

260.

Experience will teach thee that good more or less lurketh in everything, save in the attachment of fools ; be it, therefore, thy rule to avoid them altogether.

261.

Adopt the advice honestly given to thee which agreeth with thine own common sense ; but reject the counsel that is approved by thine own base desire.

262.

Choose an associate who will always be thine, and ready to serve thee as thine own hand, bending before thee in all things, as though a true slave all in thy power.

263.

Take heed to pay to thy companions true regard, so that they be bound as friends, closely attached to thee ; bestow on them all thought and heart, when they make their call, provide for them a proper place, a cosy seat, and comfort during their stay ; and while they speak, open thou thy ears to catch their every word.

251.

Before all things guard thy mouth, and then as the hart
from the hand of the huntsman thou shalt be delivered.

[“ *From the hand* ” = 54, the number of lines in this section.]

CHAPTER XII.

On Truth.

252.

The wise find relief in truth and equity, fools in laying
 hold of lying and conspiracy.

253.

When one young in years once rose up, and an old man
 opposing, endeavoured to speak, they addressed him and said :
 “ Shame on you ! Hold your tongue ! How dare you stand
 up to oppose such a man, whose years are such as to claim our
 submission ? ” Whereupon he replied : “ Knowest thou
 not that Truth is much greater and older than he ? ”

254.

Answer the wise in a fair, honest way when they discuss a
 matter with knowledge and wisdom ; give ear to such, and
 they will become thy benefactors, for truth is a thing to be
 loved, desired, and received with favour ; and even though
 our friend be a Plato, great and exalted, and renowned for his
 learning, the right of our judgment we claim in the matter of
 truth, for Truth is to us a friend dearer by far than aught.

255.

Speak the truth without favour, and respect not old age ;
 Truth is older, strong in years as the world.

256.

Knowledge is slighted, unsupported by wealth ; whilst
 wealth without knowledge hideth many a stain. The rich
 man, though he lieth, is justified by wealth ; the poor, though
 speaking the truth, seek justice in vain.

257.

To me it seems strange that men should expend such

marvellous wealth and fabulous sums on the purchase of knaves to serve them as slaves, since they might easily gain, without price or pain, the hearts of the free by mere courtesy, by one pleasant act, and speech full of tact.

258

The wealth that's gained from vain pursuits decreaseth ; whilst he who setteth his *hand* to save, gradually increaseth. To speak the truth be thy resolution bold.

["*Hand*"=14, the number of lines in this section.]

CHAPTER XIII.

On Companionship and Association.

259.

Above all, thy true and faithful companion thou shouldst know, his faults to pardon and to forgive his sins ; the man who is ever ready to seek offence, keep at arm's length, let him meet his own kind.

260.

Experience will teach thee that good more or less lurketh in everything, save in the attachment of fools ; be it, therefore, thy rule to avoid them altogether.

261.

Adopt the advice honestly given to thee which agreeth with thine own common sense ; but reject the counsel that is approved by thine own base desire.

262.

Choose an associate who will always be thine, and ready to serve thee as thine own hand, bending before thee in all things, as though a true slave all in thy power.

263.

Take heed to pay to thy companions true regard, so that they be bound as friends, closely attached to thee ; bestow on them all thought and heart, when they make their call, provide for them a proper place, a cosy seat, and comfort during their stay ; and while they speak, open thou thy ears to catch their every word.

264.

Two couples are closely attached, like threads in the weaver's loom ; they are Silence, the sister of Goodwill, and the Darer, who to the Doer is kin (*lit.*, " and the Tempter, who is brother to the Murderer ").

265.

Change not a friend that is old and dear for a new, while the old one is heart and heart with thee still. Contemn not a man because he doth err. Let not one man be despised of thee ; in like manner, a thousand friends will never suffice ; let thy substance and silver win them for thee.

266.

The substance and the wealth of man, though wingless, fly away ; but correction is a treasure true ; there is no fortress like a friend.

267.

Choose a comrade in whom thy heart believeth ; for a man who hath not such a friend, is as the left hand without the right.

268.

Choose among men the comrade in whom thy heart can safely trust ; throw off the brother who, with deceitful heart, doth build the traitor's home, though he wash it white and clean.

269.

If only by the flesh we go, among kinsmen near we claim a brother ; but if we think of soul and spirit, we call our friend our kith and kin.

When with men thou wouldst mix, choose him who will not lead thee astray, so as to cause thee to stumble and fall, And all through life with this one aim, a man will suffer to serve his friend ; and when he finds him sorely tried, he'll labour hard to set him free.

270.

Be thou ready and first thy companion to greet, and to give him warm welcome and an honourable place ; and when thou dost call him, and wish to address him, be sure that thou call him by his dear pet name.

271.

There is no greater boor on earth than he who, looking out for all men's errors, attacheth blame to them, while he doeth just the very same ; and while he his own defects doth hide, and will not see his faults, he looketh round and findeth fault with all that others do.

272.

Companions may, in truth, be classed in threefold groups : attend to these, and thou soon wilt learn the mystery. Some comrades act as food to men, thy endless joys depend on them ; the boast and worth of others seem like drugs, for certain times prescribed ; there are those, too, who, like recurring sickness lurk, and bring naught but endless harm to health.

273.

To join with fine natures is a source of great pride ; to join with the senseless bringeth pain and remorse.

274.

Choose him for thy friend who will always be thy pride, who, when aught thou dost want, will be ready to help thee ; or, when thou dost utter what is in thy mind, in him thou shalt find a champion bold ; or, should it e'en fare thy temper thou lose, he'll bear with thy words at all times and all seasons.

275.

He may be called a fast friend and true who, with all his strength and might, will raise thee on high.

276.

The friendship of a stupid man is bound to end in sorrow ; a wise man will find relief and refreshing if he hold aloof from him

277.

The best of beasts require the whip ; the best of wives their lord and sire ; the wisest man advice doth need, without it will his wisdom lack.

278.

Between thy two selves thy friend to task do call ; and if thy reasoning he will not heed, then tax him further in the presence of a third. If he take the caution, regard him as a

264.

Two couples are closely attached, like threads in the weaver's loom ; they are Silence, the sister of Goodwill, and the Darer, who to the Doer is kin (*lit.*, " and the Tempter, who is brother to the Murderer ").

265.

Change not a friend that is old and dear for a new, while the old one is heart and heart with thee still. Contemn not a man because he doth err. Let not one man be despised of thee ; in like manner, a thousand friends will never suffice ; let thy substance and silver win them for thee.

266.

The substance and the wealth of man, though wingless, fly away ; but correction is a treasure true ; there is no fortress like a friend.

267.

Choose a comrade in whom thy heart believeth ; for a man who hath not such a friend, is as the left hand without the right.

268.

Choose among men the comrade in whom thy heart can safely trust ; throw off the brother who, with deceitful heart, doth build the traitor's home, though he wash it white and clean.

269.

If only by the flesh we go, among kinsmen near we claim a brother ; but if we think of soul and spirit, we call our friend our kith and kin.

When with men thou wouldst mix, choose him who will not lead thee astray, so as to cause thee to stumble and fall, And all through life with this one aim, a man will suffer to serve his friend ; and when he finds him sorely tried, he'll labour hard to set him free.

270.

Be thou ready and first thy companion to greet, and to give him warm welcome and an honourable place ; and when thou dost call him, and wish to address him, be sure that thou call him by his dear pet name.

271.

There is no greater boor on earth than he who, looking out for all men's errors, attacheth blame to them, while he doeth just the very same ; and while he his own defects doth hide, and will not see his faults, he looketh round and findeth fault with all that others do.

272.

Companions may, in truth, be classed in threefold groups : attend to these, and thou soon wilt learn the mystery. Some comrades act as food to men, thy endless joys depend on them ; the boast and worth of others seem like drugs, for certain times prescribed ; there are those, too, who, like recurring sickness lurk, and bring naught but endless harm to health.

273.

To join with fine natures is a source of great pride ; to join with the senseless bringeth pain and remorse.

274.

Choose him for thy friend who will always be thy pride, who, when aught thou dost want, will be ready to help thee ; or, when thou dost utter what is in thy mind, in him thou shalt find a champion bold ; or, should it e'en fare thy temper thou lose, he'll bear with thy words at all times and all seasons.

275.

He may be called a fast friend and true who, with all his strength and might, will raise thee on high.

276.

The friendship of a stupid man is bound to end in sorrow ; a wise man will find relief and refreshing if he hold aloof from him

277.

The best of beasts require the whip ; the best of wives their lord and sire ; the wisest man advice doth need, without it will his wisdom lack.

278.

Between thy two selves thy friend to task do call ; and if thy reasoning he will not heed, then tax him further in the presence of a third. If he take the caution, regard him as a

264.

Two couples are closely attached, like threads in the weaver's loom ; they are Silence, the sister of Goodwill, and the Darer, who to the Doer is kin (*lit.*, " and the Tempter, who is brother to the Murderer ").

265.

Change not a friend that is old and dear for a new, while the old one is heart and heart with thee still. Contemn not a man because he doth err. Let not one man be despised of thee ; in like manner, a thousand friends will never suffice ; let thy substance and silver win them for thee.

266.

The substance and the wealth of man, though wingless, fly away ; but correction is a treasure true ; there is no fortress like a friend.

267.

Choose a comrade in whom thy heart believeth ; for a man who hath not such a friend, is as the left hand without the right.

268.

Choose among men the comrade in whom thy heart can safely trust ; throw off the brother who, with deceitful heart, doth build the traitor's home, though he wash it white and clean.

269.

If only by the flesh we go, among kinsmen near we claim a brother ; but if we think of soul and spirit, we call our friend our kith and kin.

When with men thou wouldst mix, choose him who will not lead thee astray, so as to cause thee to stumble and fall, And all through life with this one aim, a man will suffer to serve his friend ; and when he finds him sorely tried, he'll labour hard to set him free.

270.

Be thou ready and first thy companion to greet, and to give him warm welcome and an honourable place ; and when thou dost call him, and wish to address him, be sure that thou call him by his dear pet name.

271.

There is no greater boor on earth than he who, looking out for all men's errors, attacheth blame to them, while he doeth just the very same ; and while he his own defects doth hide, and will not see his faults, he looketh round and findeth fault with all that others do.

272.

Companions may, in truth, be classed in threefold groups : attend to these, and thou soon wilt learn the mystery. Some comrades act as food to men, thy endless joys depend on them ; the boast and worth of others seem like drugs, for certain times prescribed ; there are those, too, who, like recurring sickness lurk, and bring naught but endless harm to health.

273.

To join with fine natures is a source of great pride ; to join with the senseless bringeth pain and remorse.

274.

Choose him for thy friend who will always be thy pride, who, when aught thou dost want, will be ready to help thee ; or, when thou dost utter what is in thy mind, in him thou shalt find a champion bold ; or, should it e'en fare thy temper thou lose, he'll bear with thy words at all times and all seasons.

275.

He may be called a fast friend and true who, with all his strength and might, will raise thee on high.

276.

The friendship of a stupid man is bound to end in sorrow ; a wise man will find relief and refreshing if he hold aloof from him

277.

The best of beasts require the whip ; the best of wives their lord and sire ; the wisest man advice doth need, without it will his wisdom lack.

278.

Between thy two selves thy friend to task do call ; and if thy reasoning he will not heed, then tax him further in the presence of a third. If he take the caution, regard him as a

40.

gain ; but if he yield not, think him wanting in sense ; he will scarcely be missed when his number is called.

279.

Reprove not, and waste not your words on a man ; for if his own sense upbraid not, how can another reprove ?

280.

How good it is to mix with men who know their worth and station ! Turn far from him who's not of these ; in his friendship there is no blessing.

281.

The friendship that is perfect is always free from feud and strife ; the truest sign of friendship is two hearts made one for ever.

282.

Always join and never part from the man of fine spirit and unruffled mind ; in his attachment and friendship thou thyself shalt be courted, and in the face of all men thou shalt be acknowledged.

283.

Esteem the friend who chideth thee at any time, but not in the presence of another ; and let him think he hath gained thereby some part at least of thy power and possession.

284.

Plant the love of thy friend in thy very life's soil, as thou wouldst labour to fasten the pegs to thy tent ; and if thou wilt plant it with liberal root, it will be borne on the tongue, as fruit on the branches are borne.

285.

The eye of a needle is not too narrow to hold two friends that agree ; the breadth of the world is not sufficiently wide to contain in its fold two foes.

286.

Dost thou wish to prove thy friend, to know if he be false or true, ask thine own heart to act as diviner, and the truth it will surely divine.

287.

Trust not the man who boreth thee with his troubles, but

keepeth from thee his joys ; his tongue may be all smooth for thee ; his friendship's but alloy.

288.

Love thou the man who first hath done thee good, and return him help and kindness ; so love the man thou hast gained as friend, for in his heart thy friendly acts all friendliness do blend.

289.

Love thy friend more than thou wouldst thy brother ; for until he becometh my truest friend, how can I love even a brother ?

290.

Hid deep in the heart true friendship is found, its impression is sealed on the tongue ; men's hearts are as mirrors that see eye to eye, their secrets are never revealed.

291.

Play not the hypocrite with thy friend, nor by questioning people pry into his secrets, lest thou meet with a man who will blacken his name, and so estrange from thee his friendship.

292.

Deal freely with thy friend with all thy wealth and very life ; do likewise unto thy kinsmen with thy substance, mind, and speech ; be courteous unto all men, and greet them on thy way ; and as for thine enemy, be thou liberal and kind unto him, when he is sorely in need of thy charity and service.

293.

Beware of the man who loveth thee when it suiteth the occasion, and serveth his purpose ; for he will quickly turn his back when thou findest out his true aim and way.

294.

Impart, as in winnowing, thy love to a friend, and never reveal the secret of another ; when thine enemy cometh to make peace with thee, implore thou God on his behalf.

295.

Put not thine hand to a thing if thou wilt not complete it, so that the reward be not lost. If thou once say " Yes," with regard to a matter, never change it to " No."

gain ; but if he yield not, think him wanting in sense ; he will scarcely be missed when his number is called.

279.

Reprove not, and waste not your words on a man ; for if his own sense upbraid not, how can another reprove ?

280.

How good it is to mix with men who know their worth and station ! Turn far from him who's not of these ; in his friendship there is no blessing.

281.

The friendship that is perfect is always free from feud and strife ; the truest sign of friendship is two hearts made one for ever.

282.

Always join and never part from the man of fine spirit and unruffled mind ; in his attachment and friendship thou thyself shalt be courted, and in the face of all men thou shalt be acknowledged.

283.

Esteem the friend who chideth thee at any time, but not in the presence of another ; and let him think he hath gained thereby some part at least of thy power and possession.

284.

Plant the love of thy friend in thy very life's soil, as thou wouldst labour to fasten the pegs to thy tent ; and if thou wilt plant it with liberal root, it will be borne on the tongue, as fruit on the branches are borne.

285.

The eye of a needle is not too narrow to hold two friends that agree ; the breadth of the world is not sufficiently wide to contain in its fold two foes.

286.

Dost thou wish to prove thy friend, to know if he be false or true, ask thine own heart to act as diviner, and the truth it will surely divine.

287.

Trust not the man who boreth thee with his troubles, but

keepeth from thee his joys ; his tongue may be all smooth for thee ; his friendship's but alloy.

288.

Love thou the man who first hath done thee good, and return him help and kindness ; so love the man thou hast gained as friend, for in his heart thy friendly acts all friendliness do blend.

289.

Love thy friend more than thou wouldst thy brother ; for until he becometh my truest friend, how can I love even a brother ?

290.

Hid deep in the heart true friendship is found, its impression is sealed on the tongue ; men's hearts are as mirrors that see eye to eye, their secrets are never revealed.

291.

Play not the hypocrite with thy friend, nor by questioning people pry into his secrets, lest thou meet with a man who will blacken his name, and so estrange from thee his friendship.

292.

Deal freely with thy friend with all thy wealth and very life ; do likewise unto thy kinsmen with thy substance, mind, and speech ; be courteous unto all men, and greet them on thy way ; and as for thine enemy, be thou liberal and kind unto him, when he is sorely in need of thy charity and service.

293.

Beware of the man who loveth thee when it suiteth the occasion, and serveth his purpose ; for he will quickly turn his back when thou findest out his true aim and way.

294.

Impart, as in winnowing, thy love to a friend, and never reveal the secret of another ; when thine enemy cometh to make peace with thee, implore thou God on his behalf.

295.

Put not thine hand to a thing if thou wilt not complete it, so that the reward be not lost. If thou once say " Yes," with regard to a matter, never change it to " No."

40.

gain ; but if he yield not, think him wanting in sense ; he will scarcely be missed when his number is called.

279.

Reprove not, and waste not your words on a man ; for if his own sense upbraid not, how can another reprove ?

280.

How good it is to mix with men who know their worth and station ! Turn far from him who's not of these ; in his friendship there is no blessing.

281.

The friendship that is perfect is always free from feud and strife ; the truest sign of friendship is two hearts made one for ever.

282.

Always join and never part from the man of fine spirit and unruffled mind ; in his attachment and friendship thou thyself shalt be courted, and in the face of all men thou shalt be acknowledged.

283.

Esteem the friend who chideth thee at any time, but not in the presence of another ; and let him think he hath gained thereby some part at least of thy power and possession.

284.

Plant the love of thy friend in thy very life's soil, as thou wouldst labour to fasten the pegs to thy tent ; and if thou wilt plant it with liberal root, it will be borne on the tongue, as fruit on the branches are borne.

285.

The eye of a needle is not too narrow to hold two friends that agree ; the breadth of the world is not sufficiently wide to contain in its fold two foes.

286.

Dost thou wish to prove thy friend, to know if he be false or true, ask thine own heart to act as diviner, and the truth it will surely divine.

287.

Trust not the man who boreth thee with his troubles, but

keepeth from thee his joys ; his tongue may be all smooth for thee ; his friendship's but alloy.

288.

Love thou the man who first hath done thee good, and return him help and kindness ; so love the man thou hast gained as friend, for in his heart thy friendly acts all friendliness do blend.

289.

Love thy friend more than thou wouldst thy brother ; for until he becometh my truest friend, how can I love even a brother ?

290.

Hid deep in the heart true friendship is found, its impression is sealed on the tongue ; men's hearts are as mirrors that see eye to eye, their secrets are never revealed.

291.

Play not the hypocrite with thy friend, nor by questioning people pry into his secrets, lest thou meet with a man who will blacken his name, and so estrange from thee his friendship.

292.

Deal freely with thy friend with all thy wealth and very life ; do likewise unto thy kinsmen with thy substance, mind, and speech ; be courteous unto all men, and greet them on thy way ; and as for thine enemy, be thou liberal and kind unto him, when he is sorely in need of thy charity and service.

293.

Beware of the man who loveth thee when it suiteth the occasion, and serveth his purpose ; for he will quickly turn his back when thou findest out his true aim and way.

294.

Impart, as in winnowing, thy love to a friend, and never reveal the secret of another ; when thine enemy cometh to make peace with thee, implore thou God on his behalf.

295.

Put not thine hand to a thing if thou wilt not complete it, so that the reward be not lost. If thou once say " Yes," with regard to a matter, never change it to " No."

gain ; but if he yield not, think him wanting in sense ; he will scarcely be missed when his number is called.

279.

Reprove not, and waste not your words on a man ; for if his own sense upbraid not, how can another reprove ?

280.

How good it is to mix with men who know their worth and station ! Turn far from him who's not of these ; in his friendship there is no blessing.

281.

The friendship that is perfect is always free from feud and strife ; the truest sign of friendship is two hearts made one for ever.

282.

Always join and never part from the man of fine spirit and unruffled mind ; in his attachment and friendship thou thyself shalt be courted, and in the face of all men thou shalt be acknowledged.

283.

Esteem the friend who chideth thee at any time, but not in the presence of another ; and let him think he hath gained thereby some part at least of thy power and possession.

284.

Plant the love of thy friend in thy very life's soil, as thou wouldst labour to fasten the pegs to thy tent ; and if thou wilt plant it with liberal root, it will be borne on the tongue, as fruit on the branches are borne.

285.

The eye of a needle is not too narrow to hold two friends that agree ; the breadth of the world is not sufficiently wide to contain in its fold two foes.

286.

Dost thou wish to prove thy friend, to know if he be false or true, ask thine own heart to act as diviner, and the truth it will surely divine.

287.

Trust not the man who boreth thee with his troubles, but

keepeth from thee his joys ; his tongue may be all smooth for thee ; his friendship's but alloy.

288.

Love thou the man who first hath done thee good, and return him help and kindness ; so love the man thou hast gained as friend, for in his heart thy friendly acts all friendliness do blend.

289.

Love thy friend more than thou wouldst thy brother ; for until he becometh my truest friend, how can I love even a brother ?

290.

Hid deep in the heart true friendship is found, its impression is sealed on the tongue ; men's hearts are as mirrors that see eye to eye, their secrets are never revealed.

291.

Play not the hypocrite with thy friend, nor by questioning people pry into his secrets, lest thou meet with a man who will blacken his name, and so estrange from thee his friendship.

292.

Deal freely with thy friend with all thy wealth and very life ; do likewise unto thy kinsmen with thy substance, mind, and speech ; be courteous unto all men, and greet them on thy way ; and as for thine enemy, be thou liberal and kind unto him, when he is sorely in need of thy charity and service.

293.

Beware of the man who loveth thee when it suiteth the occasion, and serveth his purpose ; for he will quickly turn his back when thou findest out his true aim and way.

294.

Impart, as in winnowing, thy love to a friend, and never reveal the secret of another ; when thine enemy cometh to make peace with thee, implore thou God on his behalf.

295.

Put not thine hand to a thing if thou wilt not complete it, so that the reward be not lost. If thou once say " Yes," with regard to a matter, never change it to " No."

296.

If thou find a companion whose thoughts thou art able to gauge, cleave unto him ; for men's faults are beyond mortal ken ; this one thou knowest thoroughly, then stand by him.

297.

Like an earthenware vessel is the love of a fool ; once it is broken, to its former condition it will never return ; the friendship that is formed between men of discretion is like a vessel of gold, hard to break, and easily mended.

298.

With the froward and haughty indeed it will go like an earthenware vessel, when knocked, it is broken beyond repair ; but the man of good sense and discretion will be like glittering gold ; he will brighten when beaten, and be roused to do better.

299.

Not at once, but by steps and degrees, disclose thy deep love for thy friend ; as, not at once, but month by month, the tree bringeth forth its new fruit, so confess thy love by degrees, and fulfill thy friend's desire.

300.

Beware of evil companionship, where nothing is wise or right ; for by associating with the evil-disposed, thou wilt learn every bad habit and trait.

301.

The man who can live with a woman of ill-heart showeth, indeed, what is patience, and more, what is skill ; he resembleth the wolf of the forest, forsooth, which never changeth its nature, though it changeth its hair.

302.

What wound or eruption is like unto her who leaveth her husband to lead her own life ? In his heart she doth rankle as a bad, putrid sore ; though sick of her, rid of her ne'er he can be. What disease can equal such suffering of soul, such affliction of heart, and grief without end ?

303.

In making thy choice, take thy seat with the best, and thou shalt be honoured by God and by man ; but if with the

senseless thou chooseth to sit, thy comrades will lead thee to naught but disgrace.

304.

'Tis not good that man, though wise, should gain his end always. 'Tis not wealth that hath the power to hide one's guilt from view ; where wisdom ruleth, man's faults and crimes may soon be blotted out of sight. Let silence as a muzzle to thy mouth be e'er applied ; and see, too, that thy words are few, and cautiously restrained. If knowing this, thou dost not heed this sage advice, 'tis better far thy bones should perish in the grave.

305.

The man who rusheth in where his honour and fame are at stake, dare not quarrel with the world, if they suspect him of evil intent.

306.

There are four things which lead men on to strife and ruin dire : haughtiness, and stubbornness, indolence, and rashness of desire.

307.

The companionship of a foolish man is as a tooth that giveth pain ; for both there is but one and the same cure : pluck it out. Thou canst not long endure his wicked senseless talk ; for soon, indeed, without delay, thy love will turn to hate.

308.

Change not the charms which grace thy wife for another woman's charms ; for, leading thy good sense astray, lust means to play thee false. A wiser man than thou once fell, King Solomon was his name ; then see that thou art truly wise, and fall not in sin's way.

309.

Of all choice things a friend do choose ; seek his wishes to fulfil, however great *the task*, and thus his friendship set upon thy heart.

[“ *The task* ” = 108, the number of lines in this section.]

296.

If thou find a companion whose thoughts thou art able to gauge, cleave unto him ; for men's faults are beyond mortal ken ; this one thou knowest thoroughly, then stand by him.

297.

Like an earthenware vessel is the love of a fool ; once it is broken, to its former condition it will never return ; the friendship that is formed between men of discretion is like a vessel of gold, hard to break, and easily mended.

298.

With the froward and haughty indeed it will go like an earthenware vessel, when knocked, it is broken beyond repair ; but the man of good sense and discretion will be like glittering gold ; he will brighten when beaten, and be roused to do better.

299.

Not at once, but by steps and degrees, disclose thy deep love for thy friend ; as, not at once, but month by month, the tree bringeth forth its new fruit, so confess thy love by degrees, and fulfill thy friend's desire.

300.

Beware of evil companionship, where nothing is wise or right ; for by associating with the evil-disposed, thou wilt learn every bad habit and trait.

301.

The man who can live with a woman of ill-heart showeth, indeed, what is patience, and more, what is skill ; he resembleth the wolf of the forest, forsooth, which never changeth its nature, though it changeth its hair.

302.

What wound or eruption is like unto her who leaveth her husband to lead her own life ? In his heart she doth rankle as a bad, putrid sore ; though sick of her, rid of her ne'er he can be. What disease can equal such suffering of soul, such affliction of heart, and grief without end ?

303.

In making thy choice, take thy seat with the best, and thou shalt be honoured by God and by man ; but if with the

senseless thou chooseth to sit, thy comrades will lead thee to naught but disgrace.

304.

'Tis not good that man, though wise, should gain his end always. 'Tis not wealth that hath the power to hide one's guilt from view ; where wisdom ruleth, man's faults and crimes may soon be blotted out of sight. Let silence as a muzzle to thy mouth be e'er applied ; and see, too, that thy words are few, and cautiously restrained. If knowing this, thou dost not heed this sage advice, 'tis better far thy bones should perish in the grave.

305.

The man who rusheth in where his honour and fame are at stake, dare not quarrel with the world, if they suspect him of evil intent.

306.

There are four things which lead men on to strife and ruin dire : haughtiness, and stubbornness, indolence, and rashness of desire.

307.

The companionship of a foolish man is as a tooth that giveth pain ; for both there is but one and the same cure : pluck it out. Thou canst not long endure his wicked senseless talk ; for soon, indeed, without delay, thy love will turn to hate.

308.

Change not the charms which grace thy wife for another woman's charms ; for, leading thy good sense astray, lust means to play thee false. A wiser man than thou once fell, King Solomon was his name ; then see that thou art truly wise, and fall not in sin's way.

309.

Of all choice things a friend do choose ; seek his wishes to fulfil, however great *the task*, and thus his friendship set upon thy heart.

[“ *The task* ” = 108, the number of lines in this section.]

296.

If thou find a companion whose thoughts thou art able to gauge, cleave unto him ; for men's faults are beyond mortal ken ; this one thou knowest thoroughly, then stand by him.

297.

Like an earthenware vessel is the love of a fool ; once it is broken, to its former condition it will never return ; the friendship that is formed between men of discretion is like a vessel of gold, hard to break, and easily mended.

298.

With the froward and haughty indeed it will go like an earthenware vessel, when knocked, it is broken beyond repair ; but the man of good sense and discretion will be like glittering gold ; he will brighten when beaten, and be roused to do better.

299.

Not at once, but by steps and degrees, disclose thy deep love for thy friend ; as, not at once, but month by month, the tree bringeth forth its new fruit, so confess thy love by degrees, and fulfill thy friend's desire.

300.

Beware of evil companionship, where nothing is wise or right ; for by associating with the evil-disposed, thou wilt learn every bad habit and trait.

301.

The man who can live with a woman of ill-heart showeth, indeed, what is patience, and more, what is skill ; he resembleth the wolf of the forest, forsooth, which never changeth its nature, though it changeth its hair.

302.

What wound or eruption is like unto her who leaveth her husband to lead her own life ? In his heart she doth rankle as a bad, putrid sore ; though sick of her, rid of her ne'er he can be. What disease can equal such suffering of soul, such affliction of heart, and grief without end ?

303.

In making thy choice, take thy seat with the best, and thou shalt be honoured by God and by man ; but if with the

senseless thou chooseth to sit, thy comrades will lead thee to naught but disgrace.

304.

'Tis not good that man, though wise, should gain his end always. 'Tis not wealth that hath the power to hide one's guilt from view ; where wisdom ruleth, man's faults and crimes may soon be blotted out of sight. Let silence as a muzzle to thy mouth be e'er applied ; and see, too, that thy words are few, and cautiously restrained. If knowing this, thou dost not heed this sage advice, 'tis better far thy bones should perish in the grave.

305.

The man who rusheth in where his honour and fame are at stake, dare not quarrel with the world, if they suspect him of evil intent.

306.

There are four things which lead men on to strife and ruin dire : haughtiness, and stubbornness, indolence, and rashness of desire.

307.

The companionship of a foolish man is as a tooth that giveth pain ; for both there is but one and the same cure : pluck it out. Thou canst not long endure his wicked senseless talk ; for soon, indeed, without delay, thy love will turn to hate.

308.

Change not the charms which grace thy wife for another woman's charms ; for, leading thy good sense astray, lust means to play thee false. A wiser man than thou once fell, King Solomon was his name ; then see that thou art truly wise, and fall not in sin's way.

309.

Of all choice things a friend do choose ; seek his wishes to fulfil, however great *the task*, and thus his friendship set upon thy heart.

[“ *The task* ” = 108, the number of lines in this section.]

296.

If thou find a companion whose thoughts thou art able to gauge, cleave unto him ; for men's faults are beyond mortal ken ; this one thou knowest thoroughly, then stand by him.

297.

Like an earthenware vessel is the love of a fool ; once it is broken, to its former condition it will never return ; the friendship that is formed between men of discretion is like a vessel of gold, hard to break, and easily mended.

298.

With the froward and haughty indeed it will go like an earthenware vessel, when knocked, it is broken beyond repair ; but the man of good sense and discretion will be like glittering gold ; he will brighten when beaten, and be roused to do better.

299.

Not at once, but by steps and degrees, disclose thy deep love for thy friend ; as, not at once, but month by month, the tree bringeth forth its new fruit, so confess thy love by degrees, and fulfill thy friend's desire.

300.

Beware of evil companionship, where nothing is wise or right ; for by associating with the evil-disposed, thou wilt learn every bad habit and trait.

301.

The man who can live with a woman of ill-heart showeth, indeed, what is patience, and more, what is skill ; he resembleth the wolf of the forest, forsooth, which never changeth its nature, though it changeth its hair.

302.

What wound or eruption is like unto her who leaveth her husband to lead her own life ? In his heart she doth rankle as a bad, putrid sore ; though sick of her, rid of her ne'er he can be. What disease can equal such suffering of soul, such affliction of heart, and grief without end ?

303.

In making thy choice, take thy seat with the best, and thou shalt be honoured by God and by man ; but if with the

senseless thou chooseth to sit, thy comrades will lead thee to naught but disgrace.

304.

'Tis not good that man, though wise, should gain his end always. 'Tis not wealth that hath the power to hide one's guilt from view ; where wisdom ruleth, man's faults and crimes may soon be blotted out of sight. Let silence as a muzzle to thy mouth be e'er applied ; and see, too, that thy words are few, and cautiously restrained. If knowing this, thou dost not heed this sage advice, 'tis better far thy bones should perish in the grave.

305.

The man who rusheth in where his honour and fame are at stake, dare not quarrel with the world, if they suspect him of evil intent.

306.

There are four things which lead men on to strife and ruin dire : haughtiness, and stubbornness, indolence, and rashness of desire.

307.

The companionship of a foolish man is as a tooth that giveth pain ; for both there is but one and the same cure : pluck it out. Thou canst not long endure his wicked senseless talk ; for soon, indeed, without delay, thy love will turn to hate.

308.

Change not the charms which grace thy wife for another woman's charms ; for, leading thy good sense astray, lust means to play thee false. A wiser man than thou once fell, King Solomon was his name ; then see that thou art truly wise, and fall not in sin's way.

309.

Of all choice things a friend do choose ; seek his wishes to fulfil, however great *the task*, and thus his friendship set upon thy heart.

[“ *The task* ” = 108, the number of lines in this section.]

CHAPTER XIV.

On the Testing of Friends, their Indulgence, and Forgiveness.

310.

A faithful friend him thou shouldst call, who cheerfully renders thee help ; whether money or life is what is required, he is ready to meet thy need.

311.

If thou wouldst select a friend worthy the name, try him, and see, if he'll stand this one test :—If, when thou dost cross him and thwart him, he will keep true as before, he is the man thou shouldst hold, for he loveth thee no less.

312.

Trust not him who praiseth thee when he be in want, and awaiteth thy help ; but trust him who speaketh of thee with pride, even when thou refusest his request.

313.

Three things prove if men are wise ; learn them well, and never shalt thou turn to folly : Be humble amid all provocation ; be a hero in the fight ; be pleased to grant a man's request.

314.

If lovingly thou do a thing, thy former faults will be concealed ; if sullenly thou show thyself, thy secret sins will be disclosed.

315.

Think not ill of any man, if once thy pardon he hath craved ; forgive and pardon all his guilt, if once his sin he hath confessed.

316.

As for him who will not trust the apology sincerely made, nor readily forgive the man who hath frankly said, " I've erred,"—deem his friendship as though it had never been, and give him now a good wide berth.

317.

When, for their guilt or shortcomings, thy friends beg indulgence, forgive ; for know, forgiveness is in the heart of generous men ; it's in the path of intelligence.

318.

Judge all men's errors kindly, even before thy indulgence is craved ; nor think ill of the man whose guilt is not proved, for in this case the guilt will be thine.

319.

From the day of a man's apology, harbour not in thy mind his wrongdoings, though his wrong may be clear, and he may offer a doubtful excuse ; understand thou this, and be not unkind.

320.

No man can be found more neglectful than he who doth not choose the most genial of friends ; yet far more neglectful is he, the prodigal, who, once having made them, loseth the friends he hath won.

321.

Receive the man who, be he true or false, cometh to thee with regret for past offence ; for, in this very act of his humiliation, he raiseth thee in men's esteem.

322.

When a man refuseth in public to obey thee, he showeth that thou hast some honour to lose ; and whenever in private he offereth thee slight, doth he not show that he feareth thy superior power ?

323.

Pardon transgression and sin in fools, as thou wouldst pardon them in nobler men.

324.

Refuse not to give to a man, though he may have refused thee thy request ; and refuse not to pardon, though he may have done thee harm.

325.

To confess thy sin is thy very first task, when forgiveness for trespass thou seekest ; for should thy denial confession preclude, thou hast nothing further to hope, as thy sin will be graver, aye, double.

326.

Be quick to pardon thy friend's transgression ; and should he become thy foe, reveal it not in the course of thy contention.

327.

Have control over men and thou wilt find thy delight ;
be revengeful, and thou wilt find care and woe.

328.

Before some deed thou wouldst perform, consider well, hast thou the power to do it ? If, say, thou givest order that a man be killed, hast thou the power to dispose of him thus ; or is thy command empty as the wind, which goeth forth only to return whence it came ?

329.

Why should a man who sinneth all his days, when his fellow committeth one sin against him, fly into a rage, and forget that his own trespass and sin are not by the world forgotten ?

330.

If, in the multitude of words, thou speakest against thy friends, let it not seem hard to thee, if they speak against thee also.

331.

Pardon the man who hath sinned and confessed, pardon him in full, and *forgive* him completely.

[Part of the word "*Forgive*"=38, the number of lines in this section.]

CHAPTER XV.

On Discernment and Manners.

332.

Not in the warning by experience bought, doth highest wisdom lie ; but to be forewarned, and not to fall, this is true wisdom.

333.

The man of understanding who hath his heart directed well, discerneth that which is far from right, and keepeth himself therefrom ; and knowing, though regretfully, in what his strength is weak, he resteth content, and moveth not beyond the limits of his power.

334.

No man's faith can be secure, whose perception is not sure ;
he will not open his mouth to speak, if he doth not understand
the trend.

335.

Abide thy opportunity, and keep thy tongue on guard ;
give attention to thy subject, and consider well thy task.

336.

In a clever man's writing and talk thou wilt see a proof
of his faculties, of his spirit and mind ; so also a gift, and the
way the gift comes, will show a man's nature, his motive, and
thought.

337.

Take care of the good things found in creation ; beware
of the evil and bad.

338.

In truth, man's body and soul have taints in them both ;
why expect, then, that either be perfect or whole ?

339.

Wouldst thou o'er people rule with delight, deal with them
kindly, and not with brute force ; if respect and all honour thou
wouldst from them win, then see that thou fail not their love
to obtain. If thou but draw their hearts with a thin silken
cord, their bodies and chattels thou'lt gain without fail.

340.

As long as thou rulest with decency and ease, thou wilt
sway the good folk, the best among men ; at thy word of
command they'll encamp, or move on ; but if thou wouldst
know how with the baser and rougher to act, I say, thou wilt
only subdue them by keeping them under the heel.

341.

Before I can gauge another man's worth, it behoves me
to know *my* own *back*-bone and strength, and to conduct myself
towards men with a kindness that alone is able to win.

[" *My back* " = 19, the number of lines in this section.]

357.

If, in striving with thee, the king views thee askance,
beware lest thou face him and turn to him straight ; see, too,
that thy words are remarkably few, or they will fail to gain for
thee thy suit.

358.

A king, through strict justice, doth establish the land,
for his subjects by truth he doth lead ; better is he than a
season of plenty, and better than food and rich produce is the
light of his countenance.

359.

The worst kings are they who frighten the upright and good ;
they rule the worst who make offerings grow few ; the worst
of companions is he who misleadeth his friend ; and so the
land full of plenty, which is not safe, is hateful to live in ; it
giveth no rest.

360.

If a man oppress his neighbour, to the King or Prince he'll
appeal ; but if the king act with rigour, and rob a man of his
justice, to whom shall the man lift up his plaint and his cry,
and whither shall he then turn for justice ?

361.

While the king is in anger stand not before him, for as a
lion he will tear and seize on the prey ; turn from the storm,
and escape to the mountain ; stand not by the stream while
the waters overflow.

362.

Strength and honour are a crown to the head of the wise
man, who can boast of the king as his friend. If he be likened
to the high hill and steep, where the cypress and nard their
rich fragrance distill, let him remember there also do serpents
dwell, they in their lurking place crouch ; from thence, too,
wild lions and leopards may leap. The ascent has been hard,
indeed ; but even now, thinking thou hast a firm footing,
thou standest as though on the grave.

363.

If the Regent doth hate thee, and sorely oppress thee, then

trust not the love of the King ; but the Regent as friend may turn the King's wrath, and spare thee to walk securely.

364.

Keep God's command, obey the King's word, and then *in safety* shalt thou go on thy way.

[“ *In safety* ” = 26, the number of lines in this section.]

CHAPTER XVIII.

On Stupidity, Pride, and Folly.

365.

Five faults may be found in a fool, and these cannot be found in any other : he showeth anger without any cause ; most of his labour is useless and vain ; when he maketh a resolve to give aught away, not to the fit doth he give ; nor his love nor his hate knoweth its bounds ; and in time he betrayeth the secret that his friend hath not told.

366.

How little distinction doth the world draw between the fool and the upright and pure ! 'Tis as the pearl of high price found in the desert, the value of which is not known.

367.

Three things there are at which the heart groweth faint : When redoubled pains the wise attack ; when madmen lead the man of sense ; when the wicked hold sway over the righteous and good.

368.

Six are ever victims of anxious care—the rich, who from his height hath fallen ; the rich who, sooner or later, feareth a fall ; the man that's revengeful and full of spite ; the slave of ambition, whom nothing will sate ; and he who seeketh for high honours, unsuited to his station.

369.

If we weigh the hate of the wise and the love of the fool in the balance, “ I prefer to endure the hate of the wise,” the prudent will say.

357.

If, in striving with thee, the king views thee askance,
beware lest thou face him and turn to him straight ; see, too,
that thy words are remarkably few, or they will fail to gain for
thee thy suit.

358.

A king, through strict justice, doth establish the land,
for his subjects by truth he doth lead ; better is he than a
season of plenty, and better than food and rich produce is the
light of his countenance.

359.

The worst kings are they who frighten the upright and good ;
they rule the worst who make offerings grow few ; the worst
of companions is he who misleadeth his friend ; and so the
land full of plenty, which is not safe, is hateful to live in ; it
giveth no rest.

360.

If a man oppress his neighbour, to the King or Prince he'll
appeal ; but if the king act with rigour, and rob a man of his
justice, to whom shall the man lift up his plaint and his cry,
and whither shall he then turn for justice ?

361.

While the king is in anger stand not before him, for as a
lion he will tear and seize on the prey ; turn from the storm,
and escape to the mountain ; stand not by the stream while
the waters overflow.

362.

Strength and honour are a crown to the head of the wise
man, who can boast of the king as his friend. If he be likened
to the high hill and steep, where the cypress and nard their
rich fragrance distill, let him remember there also do serpents
dwell, they in their lurking place crouch ; from thence, too,
wild lions and leopards may leap. The ascent has been hard,
indeed ; but even now, thinking thou hast a firm footing,
thou standest as though on the grave.

363.

If the Regent doth hate thee, and sorely oppress thee, then

trust not the love of the King ; but the Regent as friend may turn the King's wrath, and spare thee to walk securely.

364.

Keep God's command, obey the King's word, and then *in safety* shalt thou go on thy way.

[“ *In safety* ” = 26, the number of lines in this section.]

CHAPTER XVIII.

On Stupidity, Pride, and Folly.

365.

Five faults may be found in a fool, and these cannot be found in any other : he showeth anger without any cause ; most of his labour is useless and vain ; when he maketh a resolve to give aught away, not to the fit doth he give ; nor his love nor his hate knoweth its bounds ; and in time he betrayeth the secret that his friend hath not told.

366.

How little distinction doth the world draw between the fool and the upright and pure ! 'Tis as the pearl of high price found in the desert, the value of which is not known.

367.

Three things there are at which the heart groweth faint : When redoubled pains the wise attack ; when madmen lead the man of sense ; when the wicked hold sway over the righteous and good.

368.

Six are ever victims of anxious care—the rich, who from his height hath fallen ; the rich who, sooner or later, feareth a fall ; the man that's revengeful and full of spite ; the slave of ambition, whom nothing will sate ; and he who seeketh for high honours, unsuited to his station.

369.

If we weigh the hate of the wise and the love of the fool in the balance, “ I prefer to endure the hate of the wise,” the prudent will say.

370.

He who with a fool consorteth will himself become a fool ; but he who with the wise of heart doth walk, will have a name like myrrh diffused, when crushed by human hand ; just as the wind, driving across the fragrant spice, will bear to every face the sweet perfume, the beauteous scent. But should the wind o'er carrion pass, far different is the case ; for smells, and stench, and odours ill, will sicken all the air.

371.

Equal all and on one plane are friend and foe to the fool ; what matters it, to whom all's the same ? For his folly there is no cure.

372.

What man is he who has to thank himself for bringing his shame to view ? 'Tis he who entereth the place where folly hath no right ; who will perforce his own seat choose, when once his seat's assigned ; who talketh too much, and, what is worse, talketh out of time.

373.

When a fool has had his say, of his swearing take no note.

374.

The man all meek, who cannot boast, will betimes receive a brother's help ; but the high and haughty will be abased, and trampled in the dust.

375.

He doth err who on his wit and counsel doth rely ; he will surely fall, who trusteth to his sense alone.

376.

I wonder why, O man of reason, thou settest not thy heart to think : " Why be vain ? " " Why proudly boast ? Dost thou forget thy origin—Nature's part in the begetting ? "

377.

The man, in senseless pride bedecked, deems his own soul too dear ; boasting his powers beyond all due, he congratulates himself ; but from the time he thinks he is rising, he will be sure to find that he is being brought down low.

378.

Be not led by a fool to tread into the *heap* (and so bespatter thyself).

["*Heap*"=33, the number of lines in this section.]

CHAPTER XIX.

On Jealousy.

379.

How great an ill is jealousy ! How sickening a sore ! It breaketh the very bones of man, and destroyeth his body soon. Hatred may be kept from view for ever and for aye ; but jealousy is discerned at once ; to all men it is clear.

380.

Thou mayest succeed in pleasing all save him who envieth thee thy riches ; for his heart will never be content, till thou hast lost thy happiness and wealth.

381.

Thou canst not find a sinner greater than the man who hateth one to whom honours have come ; for continually upon his Creator he poureth forth his wrath, chafed at what He hath willed as the other man's lot.

382.

On the day thou callest a fool to thy help, thou dost invite him to destroy thee root and branch ; for were it not that there are trees in the forest, the axe which is seized by the hand of man would indeed have nothing to hew.

383.

A cure there is for every form of hate, save for the hate that springeth from envy.

384.

The envious one will not have length of days, since he hath neither hope nor expectation ; he will grieve, and his grief will be unending, if he find that he can do no further harm unto others.

399.

Beware, and treat no man with scorn, nor let him feel thy slight ; a tiny fly may choke a man, having seized him by the throat.

400.

Who from an evil companion his distance shall keep, his Rock of Salvation is sure to *behold* and so the tongue of the slanderer he need never fear.

[“ *Behold* ”=15, the number of lines in this section.]

CHAPTER XXI.

On Visiting Friends and the Sick, and on Nuisances in Visiting.

401.

He who faileth to visit his intimate friend doeth violence to his soul ; but he whose dull visit is one heavy wail, will meet with confusion, insult, and shame.

402.

Visit but rarely, attachment will grow ; from visits too frequent estrangement will spring.

403.

Let not a mile be the proverbial stile, when thou shouldst visit the sorrowing and sick ; let two miles be as nothing, when as peacemaker thou’rt sought, to cause strife and dissension to cease among men.

404.

Visit not thy friends at all times and all hours, but keep back thy foot from their dwelling ; see, how men long for the showers of rain, when for a time they are kept back from the earth !

405.

When a bore once came to visit a friend, prolonging his stay to an inordinate length, the patient remarked—“ If thou hast business to do, then say so, be quick ! Let’s be done with the thing ! Or if it’s a debt thou hast come to claim, then speak

of the debt. How much do I owe? I'll give it: Take it and go!"

406.

O dullard, if thou'lt be advised for thy good, pray visit the sick no longer; for worse, worse by far than the sickness itself, are the visits that prove thee a bore.

407.

A patient was once asked, "What aileth thee?" And he answered forthwith, "My will, that is stubborn and sinful." They said unto him then, "What is the wish that thou wouldst now ask?" And he answered and said, "My sole wish is that Heaven may forgive me my sins." Again they did ask, "Shall we go and fetch the physician?" And he answered and said, "'Twas he who made me ill." They continued and spake, "Shall we give you some relish?" And his answer was then, "I am sick of all food."

408.

To keep off the bore from thy circle of friends, have little to do with him, give him no ear.

409.

Like tasting of honeycomb's droppings, is the pleasure of dining with friends; to dine with men that are hateful to thee, is as bad as the fever and scab.

410.

When thou seest two in close converse, quickly withdraw and hold back; obtrude not thyself on their presence.

411.

The world grows sick of the society of those who never cease to prate.

412.

A King, to get rid of the bore he did hate, bethought him of this fine device: He bade them inscribe on the signet he wore these words which bluntly told him his mind—"Canst thou not see thou art a great bore? O dull one, rise and begone!" And this ring he would turn again and again, till the bore rose up and went off.

413.

Is it not writ in the 8th and 9th chapters of Medical Lore,

that, as the quaternary fever is the visit of the heavy and dull ?

414.

When a dull man visiteth thee at one time or another, and, stupidly chatting on a host of things, repeateth himself in his talk, then make thyself deaf, and pretend to be blind, act as though thou hast lost the use of thy feet, and as though thy mouth, in rebellion, had resolved not to speak.

415.

Visit a friend, visit the sick ; but, pray, cease thou from visiting at all, if thou must needs be *heavy* and dull.

[" *Heavy* " = 31, the number of lines in this section.]

CHAPTER XXII.

Last Chapter of the Book.

Collection of Maxims.

416.

Before the tyrant or ruler shed not thy tears, for not alone will he mock thee, but he will also despise thee ; so to the man without troubles reveal not thy sorrow, askance he'll look at thee, or he may not even regard thee.

417.

Be ready to seek advice from all, whether they be young or old ; at times thou mightest think it well to act on advice that cometh from a boor.

418.

Reside in the place where thy fathers have dwelt, and set up thy dwelling in their old habitation ; there's a place in the world for all who would dwell in it ; e'en the bird nestles best in its own favourite nest.

419.

To a woman a secret thou shouldst never disclose, lest for thy pains it bring thee derision ; if thou dost prize dearly the life that is thine, quaff not the poison,—it's too great a trial.

420.

He who entrusteth his possessions to his child or to his wife, will sure come to beggary, having first come to shame.

421.

He that chideth him who refuseth to take sound advice, who speaketh to hearts that are closed, is like one who singeth a song to the dead, or crieth in prayer to the shades.

422.

The man of sense needs but few words whereby he may profit, and be corrected ; understanding well, he will see the purpose of things ; he will fix them deep within his heart, and grasp them from end to end.

423.

The man always laughing is a fool, and for his folly there is no cure and relief ; at the time when he showeth his teeth, he loseth his dignity and honour.

424.

Take a long time to make up thy mind, and then shall thy actions be perfectly sound ; for the garden-fruit that is late in appearing will always be sweeter and far more mature.

425.

Spend not thy strength, O wise one, in the attempt to overcome the wicked ; but being strong and all-daring, oppose a bold front ; for oft in his net the victor will fall, and the conquered will truly the conqueror be named.

426.

In speaking, a stupid man will send his tongue in advance of his good sense ; but a man of sense will check his tongue, and let prudence keep it back.

427.

The fool in mischief findeth his sport ; hence his reason cometh after his tongue ; but the man of sense delayeth his words, and beginneth no matter until he hath grasped it.

428.

He who promiseth a gift from day to day, sickeneth the heart with hope deferred ; as the lowering clouds, that rainless pass, cover the face of the earth with gloom.

that, as the quaternary fever is the visit of the heavy and dull ?

414.

When a dull man visiteth thee at one time or another, and, stupidly chatting on a host of things, repeateth himself in his talk, then make thyself deaf, and pretend to be blind, act as though thou hast lost the use of thy feet, and as though thy mouth, in rebellion, had resolved not to speak.

415.

Visit a friend, visit the sick ; but, pray, cease thou from visiting at all, if thou must needs be *heavy* and dull.

[“ *Heavy* ”=31, the number of lines in this section.]

CHAPTER XXII.

Last Chapter of the Book.

Collection of Maxims.

416.

Before the tyrant or ruler shed not thy tears, for not alone will he mock thee, but he will also despise thee ; so to the man without troubles reveal not thy sorrow, askance he'll look at thee, or he may not even regard thee.

417.

Be ready to seek advice from all, whether they be young or old ; at times thou mightest think it well to act on advice that cometh from a boor.

418.

Reside in the place where thy fathers have dwelt, and set up thy dwelling in their old habitation ; there's a place in the world for all who would dwell in it ; e'en the bird nestles best in its own favourite nest.

419.

To a woman a secret thou shouldst never disclose, lest for thy pains it bring thee derision ; if thou dost prize dearly the life that is thine, quaff not the poison,—it's too great a trial.

420.

He who entrusteth his possessions to his child or to his wife, will sure come to beggary, having first come to shame.

421.

He that chideth him who refuseth to take sound advice, who speaketh to hearts that are closed, is like one who singeth a song to the dead, or crieth in prayer to the shades.

422.

The man of sense needs but few words whereby he may profit, and be corrected ; understanding well, he will see the purpose of things ; he will fix them deep within his heart, and grasp them from end to end.

423.

The man always laughing is a fool, and for his folly there is no cure and relief ; at the time when he showeth his teeth, he loseth his dignity and honour.

424.

Take a long time to make up thy mind, and then shall thy actions be perfectly sound ; for the garden-fruit that is late in appearing will always be sweeter and far more mature.

425.

Spend not thy strength, O wise one, in the attempt to overcome the wicked ; but being strong and all-daring, oppose a bold front ; for oft in his net the victor will fall, and the conquered will truly the conqueror be named.

426.

In speaking, a stupid man will send his tongue in advance of his good sense ; but a man of sense will check his tongue, and let prudence keep it back.

427.

The fool in mischief findeth his sport ; hence his reason cometh after his tongue ; but the man of sense delayeth his words, and beginneth no matter until he hath grasped it.

428.

He who promiseth a gift from day to day, sickeneth the heart with hope deferred ; as the lowering clouds, that rainless pass, cover the face of the earth with gloom.

429.

If thy soul shall fulness have, and poverty thou dost fear, then turn about, and take advice, and show thyself truly wise : of food take less, and duly shun the vice of gluttony ; how little meat for proper folk will readily suffice ! Too many wives, in the next place, see that thou dost avoid, and be on thy guard, lest thou dost sin, and thy strength unto strangers give. Whene'er thy soul desireth some object to attain, think, is not the price thou pay'st for it much too high and dear ? Surely it is better by far to leave of thy riches to thy foes, than, recklessly spending all that thou hast, to beg cold charity of the wealthy.

430.

When kindly fortune waiteth on man, the very stones on the road shall yield him bdellium and gold ; and if it be destined that he shall succeed, the branch that is dry shall blossom in his hand ; be assured and believe that on the day he doth sow, beautiful branches will bud and spring forth.

431.

If thou listen to counsel, thou'lt shine forth bright, and thy soul shall be at ease *with herself*, finding favour with all.
 [" *With herself* " = 35, the number of lines in this section.]

Finished with the help of God.
Blessed be He who giveth power to the weary, and to him who
hath no strength He increaseth strength.

NOTES

TO THE

SHEKEL HAKODESH.

NOTES TO THE *SHEKEL HAKODESH*.

INTRODUCTORY.

[A. stands for MS. Bodl. 1976 (1), Poc. 50,— the text as printed in this volume ; B. stands for MS. Bodl. 1975 (Opp. 693, olim 1404), with which it is collated.]

1) B. has *תנה לבך*. 2) B. *ספר שקל הקדש הוא ספר מבחר חפנינים*.

3) In margin:— *אספם ואגדם ולקטם וחברם המליץ הגבר יודע פשר דבר, אב בחכמה רך בשנים ר' שלמה ו' גבירול ז"ל, חפשים בתוך אמתחות הפלוסופים הראשונים ובחר ממבחר דבריהם ומשליהם ומוסריהם וחבר מהם ספר קטן וקראו ככתאר אלגואהר וחכמם ר' יהודה בר שאול ו' תבון מסדינת אשביליא העתיקו מלשון הגרית לעברית וקראו לו מבחר הפנינים והוא שמו בערבי ואני יוסף בר יצחק וגו'.*

4) Text has *מאני*, margin *אותי* in the same handwriting.

5) The foregoing passage occurs in B. as follows:— *זה הספר להבין משהל ומליצה ודעת ומועצה דברי חכמים וחידושים ומשלי נבונים וסודותם, אספם ואגדם ולקטם וחברם המליץ הגבר היודע פשר דבר אב בחכמה רך בשנים ראש המדברים ר' שלמה ו' יהודה המכונה ג'יברול, חפשים בתוך ספר הפלוסופים הראשונים, ובחר ממבחר דבריהם ומשליהם ומוסריהם וחבר מהם ספר קטן וקראו ספר מתנבל אלגואהר, והחכם ר' יהודה בר שאול ו' תבון מסדינת אשביליא העתיקו מלשון הגרית לעברית, וקראו לו מבחר הפנינים והוא שמו בערבי, ואנכי יוסף בר יצחק המכונה בן קסחי שקלתיהו במשקל לצון הקדש, (בעבור שיהיה בתחלה) כדי שיהיה נקל לתלמידים בהבנתו ונרסותו, על כן קראתי את שמו שקל הקדש, בעבור שיהיה בתחלה מפורד פשוט ושקלתי במשקל בלשון הקדש, והוספתי עוד עליהם משלים מספרים אחרים, וחברתי המשלים הנמשלים זה לזה בשער הדומה להם, וכניתי חרוזי כל שער ושער באחרונה בשני חרוזים במלים דוכים באחרית החרוז, א' תופס ענין ורעו תופס חשבון, להודיע לכל חכם ונבון, ישע חכם ויוסף לקח ונבון תחבולות יקנה בכל דבר ובענה :*

6) In place of this B. has *שקל הקדש*. 7) B. *מוטה*. 8) B. *מבחר*. cf. Prov. IX. 2. B. *וייך*; *ibid.* 9) B. *כמר*. 10) B. *אזים*.

The ו in this and the following instances is written thus *ו*; B. omits ו in these lines.

B. adds:— *ערכי נעים שלחן לכל התמה' קראי לכו לחטו (as marginal note in A.) חתואבים*. *שלחי קראו רחם ורחמתיים, בלחמי ושתי יין כנופת צוף למלקחים*.

11) B. *משכנים*. 12) B. *במלקחים*. 13) B. *הרי (?)*. 14) B. *הא*. *פתחו שערים תמצאו אל כל אנוש מוסר נחמתי רחב*. 15) B. adds:— *ידיים*. It is interesting to note the similarity between this brief introduction and that in Alcharisi's *Sefer Musre Haphilosophim* (Loewenthal, 1896). This work will be referred to in these pages either as *Musre* or *Honein*. [See Introduction.]

[I 8]

1) B. omits these two words. 2) MS. חכמה. 3) Cf. Eccles. VII, 12. 4) B. לשלום רצון. 5) B. בבוד ושם טוב. Cf. יסוד הידאה ('The Foundation of Religious Fear') I [1]. [See Introduction.] In the following notes this book will be cited either as *Yesod* or *Foundation*. Compare also the whole 7th Chapter of *Honein* (p. 7 Hebr.) as expressing the same spirit.

6) B. ירב; Cf. *Yesod* XI [111]. 7) B. תראג, 8) B. יום. 9) B. אני. 10) B. ענין, 11) B. לדרוש 12) Cf. *Yesod* III [43]. 13) B. לידו. 14) B. לכן. 15) MS. אמ לא תחי סודא. I have adopted the reading of B. 16) B. קנין, 17) B. כי, 18) B. ענין, 19) B. והתיאש, 20) B. איש סבלי, 21) B. בלא, 22) MS. ו...אני; B. אינו, 23) B. חכם, 24) B. עני. 24a) As B. MS. seems to have קסון. 24b) B. רשנה, 25) B. התבונה, 26) B. עסה מעשה, 27) B. inserts יד, 28) B. ויודך, 29) B. תשכל, 30) MS. ו...טוב; I have adopted B's reading. 31) MS. חכמה לך ולכל, 32) As B. MS. seems to have לעקוב, 33) MS. אמר, 34) B. חכמה, 35) B. להוציאו or להוציאי, 36) B. לסוד, 37) B. סבלי; Cf. *Honein*, p. 32 (4) : כסה טוב זה הבית אילו היתה לו יסוד.

38) B. יסוד האדם שיכיר מעלתו, Cf. *Honein*, p. 12, התמצאו; B. וסדה 39) B. ותכלית מדעו בשכלו.

40) Cf. *Yesod* III [48.] 41) B. במ, 42) MS. ככל altered into בכל כל.

43) The words from יכלע till חכמה (next line) omitted in B.

44) B. inserts מה. 45) B. ולדרוש 45a) MS. הם; have adopted B.

46) B. זה. 47) B. לקשוב, 47a) B. inserts יהי, 48) B. ענינים; Compare *Yesod* IV, [50].

49) B. במה. 50) B. מחלל, 51) B. יסגור, 52) B. רק, 52a) Curiously, 'Choice' (Ascher, 1859) has ענין.

53) B. על, 54) Added from B. 55) B. המדבר, 56) B. יעשוק, 57) B. ויתאמן, 58) B. has a different reading, quite unintelligible.

59) B. תסרה (?), 60) B. דחו, 61) B. חמישי, 62) B. צואר, 63) B. בו, 64) B. יום.

64) B. תחי לו till (next line.) For [20] Cf. *Hai Gaon*, (ש' מוסר השכל) :—ואל תבוש לך ללמוד ולדרוש :—היה זנב לחכם או תחי ראש.

60) As B.; MS. בידוך. 67) B. כבודך. 68) As B.; MS. כבודך.

69) B. יולך, 70) B. תענה, 71) As B.; MS. יסור. 72) B. יסור. For [27] Cf. *Hai Gaon*, (*ibid.*) :—ויהפכו ברלותך לאויבים; ויהפכו ברלותך לאויבים; כל החפץ כך לדבר and ירידות הצריך כפי צרכו :—also *Honein*, p. 5: יסורו כמך בסורו.

73) B. בעת לכתו. 74) We should perhaps read לאומר or לאומר similar to קרנו [28] 75) B. כצאתיהו. 76) As B.; MS. seems to have קרנו.

77) B. בחכם. 78) B. ומוסר. 79) B. בשכלו.

The idea in this line is not clearly expressed; but we may gather the meaning from the *Musre*, p. 12 (Hebr.):— כי ידעו החכמים מעלת העושר והעשירים לא ידעו מעלת החכמה :

80) B. תתחר. 81) B. מתלחל. 82) B. אנוש. 83) B. בבאו. 84) B. סופרים. 85) B. סופרים. 86) As B; MS. הכי הם for שניהם. 87) I adopt this form as in B, though A. has מקרא altered in text into קרא. 88) B. inserts אלי. 89) B. כשכור. 90) B. וכל. 91) B. ודעת. 92) As in B.; MS. ושוכריה. 93) B. קטן. 94) B. בושח. 95) B. עס. 96) As B.; MS. גבונים. 96a) Cf. *Yesod* III [33]. 97) B. קטן. In former line 'Orient' has ומוסר for וחמוש. For the idea contained in this couplet, compare *Yesod* III [46]

98) B. תשכל. 99) B. על. 100) B. omits. 101) B. לסרו. 102) B. אם, evidently an error. Cf. *Yesod* III [45]. 103) As B.; MS. ריש. 104) As B.; MS. יגונה. 105) B. תגנה. 106) As B.; MS. תעבירנהו. 107) B. עלי. 108) B. הוא. 109) B. תאשם. 110) B. צוות. 111) B. וינע. 112) B. תאשם. 113) B's reading is doubtful, בעת or בניים. Might not the correct reading be בעת, and refer to the רשע of the preceding line?

113a) Either משיב, or understand אשר before השיב. 114) B. תדעה. 115) B. הועיל. 116) B. ידבר. 117) B. לך אם. 118) B. בהכמות. 119) B. גיא יחחר. 120) B. והשכילו. 121) B. זה הוא. 122) As B; MS. ישו. 123) B. לכד. 124) B. ידע. 125) B. עלי. 126) As B.; MS. ידע. 127) B. באולי. 128) B. באולחו. 129) B. רחיים. 130) B. added in margin. 131) B. תוכחתי. 132) B. כם, evidently wrong. 133) B. דיע. 134) B. תתחברה. 135) B. יולדך. 136) B. לא. 137) As B.; MS. בכך. 138) B. אורחים. 139) B. עיני. 140) B. אף or אף. 141) B. אף. 142) B. ולא. 143) As B.; MS. פתי. 144) As B.; MS. ורועי. 145) In margin here and in [32], compare Isaiah 48, 12. 146) The last two lines do not occur in B. 147) B. מן פתי. 148) In margin שער ב, היחוד, to *Mibchar*, according to the [55] belongs. 149) B. גיא לעד.

150) Cf. *Musre*. (Hebr. p. 11):— ראוי לנו להתחיל בודיעת נמשותינו קודם שכל בלי מוסר. For [56] Cf. *Musre*. (Hebr. p. 40):— שכל בלי מוסר : באילן בלי פרי, ושכל עם מוסר באילן עם פרי :

151) In place of these and the remaining lines of this chapter, B. has the following concluding couplet:— ברוע חכמה קנה בינה ועל מוסר תהי קבל, ותדון בחרויהם וספרם ספור קבל :

152) For [56] and [57] compare *Yesod* [48]. 153) B. ספרך. 154) B. ירבה. 155) B. יניחנו. 156) B. ברב. 157) B. תכבנו. For this last line, compare *Honein*, p. 48 (46):— כאשר תיקן הנר יוסף לאורו וגו'.

[II. ב]

1) As B; MS. *השכיל*. In B the following line, occurring in A as [273], precedes [60]: — 2) *בסל לז* Cf. *Yesod* VII [76]. 3) B. *השכס*. 4) B. *השיב*. 5) B. *הדוק* Cf. *Yesod*, *ibid*; also *Honein* p. 32 (3): — 6) *הבסל גידוה פחה ססנו ומקבל הגידוה בפבל פוב ססנו* — *שתשתנו*, evidently wrong. 7) B. *לעצנך*. 8) B. *לדוק*. 9) B. seems to have *ועד יס לך* for *ועד וך*. 10) B. *כח לשים* for *נחלים*. 11) B. *בסב*. 12) B. *אדם*. 13) B. *לחוק*. 14) B. *ענין*. 15) B. has before this *סחדות פוכות* for *סחדות פוכות*. 16) B. *גודעות פבל הסדות הרעות*. 17) As B; MS. *המבדו*. 18) B. *לדשו*. 19) B. *פבלו* or *פבל*. 20) B. *קהל*. 21) B. *ענחיו*, evidently wrong. 22) MS. has after this *הדוח* with faint line through it. 23) As B.; MS. *עשה*. 24) B. *עו וקין*. 25) B. *יהי*. 26) Cf. *Yesod* X [103]. 27) B. *גורף*. 28) B. *המבדו*. 29) B. *ליום*. 30) B. *שפיל*. 31) As B; MS. *המבדו*. 32) B. *המבדו*, perhaps better. Cf. *Yesod* VI [70] for the whole of [72]. 33) As B.; MS. *כי שיעלים חליו וצדיו נעדר כוזרו וצדיו* For [73] Cf. *Honein*, p. 35 (5) *נעדרו וצדיו*. 34) B. *בצער*. 35) B. *חזופים*. 36) B. *על*. 37) B. *יהודוך*. 38) B. omits. 39) B. *ועל*, evidently wrong. 40) B. concludes this chapter with the following couplet: — *אם תרבה ססלול ענוה, או בודאך את ארחך ישיב, אם תרבה את לבך ששכיל, לסנות הרזיה ישיב*;

41) The next seven lines occur in B. under the heading *שער הבקור*. 42) B. *יראה*. 43) The alternative reading; MS. has as B. *ענוה* in text. 44) B. *באך חיתו*. 45) *idem*. 46) B. *ולעניו*. 47) B. *גמורו*. 48) B. *באך חיתו*. 49) B. *יחשוב*. 50) B. *וקלו*. 51) B. might be *והכו*. 52) B. *יחשוב*. 53) MS. doubtful; looks like *אנו* or *אם*. Read [79] before this line, and not as printed.

[III. ג]

1) MS. *לכבוד* with *ל* deleted. 2) MS. has *ול* above the word in different ink. 3) MS. has *ולסנותה*. 4) The MS. might read either *ימחה* or *האדם*. 5) MS. has after this, above the line, in different ink *אשר*. 6) In margin *אמר*. 7) B. *ומהנו*. From these words onwards, the couplets with several variations are misplaced in B. under *שער הבקור*. 8) B. may be read *ימכלנוהו*. 9) As in margin; text *תחי*. 10) B. *ירסנתוהו*. 11) B. *במה*. 12) In MS. the first letter may read *ב* or *כ*. 13) B. *רבים*. 14) B. *שכם*. 15) After this B. has the following: — *בלב אמין עלי פנעי זמני יהי מאריך אנוש ימיו ושניו*;

16) B. *המוריו*. 17) B. *הולך*, perhaps to be preferred. 18) B. omits this line. 19) B. *ומחרו*. 20) B. *אחריו*. 21) B. *יחנה*. For [93] Cf. *Honein*, p. 35 (7): — *מי שירצה להחיות נפשו יכיתה*. 22) B. *המחיות*. 23) B. *באנשי*. 24) The next three lines are omitted in B. 25) Might be read

26) MS. looks like כשמן. 27) Almost hopeless; the word seems to be לזמני, but it is doubtful.

28) B. varies in the order of the succeeding couplets. Here it adds:—
אדם באהבת עולם רצונו דומה לשותה מים מלוחים,

Cf. *Yesod* XII [126]. חוסף שחתותם חוסף צמא, עד כי קרביו ככאב נפוחים:

29) B. has after כלב either לועם נדמות or לועם נחמות, both unsatisfactory.
30) B. has מוצק. 31) *idem*. 32) B. חשך, evidently wrong. 33) B. (?) עד.
34) B. doubtful; seems to be לשיקנו or אשר יקנו. 35) B. זה. 36) B. מענע.
37) B. כשתחשוב; our MS. has been tampered with, and looks like חשוב.
38) B. ונם. 39) B. לאחריהך. 40) B. סחרת. 41) B. תסער. 42) B. רמואות. 43) B. ישים. 44) B. רמא ולמוד. 45) B. חטעשקות. 46) B. הם. 47) B. סאר.
48) B. רמא. 49) B. סה. 50) B. נצל. 51) B. has this couplet after the next two couplets.
52) B. הקרמת. 53) B. כל חון. 54) B. בעודו. 55) B. תוחל. 56) As B.; MS. בסופך. 57) B. דמנתך. 58) B. ותחשק. 59) B. חקרו. 60) B. דרשו. 61) As B.; MS. אם. 62) B. בסות. 63) B. למלבושו. 64) As B. 65) B. צאת or מות.
66) B. מאפסיה. 67) Might be חוך. 68) B. has for these five words מאפסיה וקנינם. 69) B. יצרה וצוקה. 70) B. את. 71) B. לעברו. 72) B. וחקק. 73) B. עשר. 74) B. has כסה כס.
75) B. שורו. 76) B. עשר. 77) B. גרבתו. 78) B. במעיש. 79) B. ומקרוביהם. 80) B. והבין. 81) B. adds יהי. 82) B. לעולם. 83) As B.; MS. ינע. 84) As B.; MS. גמש. 85) B. מתקן. 86) As B.; MS. יתקן. 87) B. גלוי. 88) As B.; MS. מתקן.

89) B. has, in place of this ending, the following couplet to conclude
עמדה על דרך דברים (דרכים. l.) וחשוך לך מפעלי הורים, — שער הבקור
ורמא לך פאתריהך, חרוויי מספר הורים:

[IV. ד]

1) B. זה הוא. 2) As B.; MS. זכרך. 3) As B.; MS. תקו סטוך. 4) R. להנהיג. 5) B. יסבול. 6) B. לשמור. 7) B. במחירתו. 8) B. להנהיג. 9) B. יסבול. 10) B. omits.

For [121] Cf. *Honein*, p. 45:—
תעשה דבר כסתר אשר תחבייש כסנו בגלוי:

11) B. omits this couplet entirely. 11a) B. מוחבך. 12) B. חפצו. 13) B. כרך. 14) B. והשתתפה. 15) B. בצירתו. 16) In B. this is placed under שער הבושת, a chapter by itself, see Table II. 17) B. תורה. 18) B. בכל. 19) B. omits. 20) Delete; evidently an error. 21) B. לארבי. 22) B. seems to be בעל הבשת. 23) B. omits. 24) B. אל. 25) B. ויתנכרו. 26) B. יבשת. 27) B. רבוקית. 28) B. has, as the final couplet of שער הבושת, the following:—

בוש סאלהים נם סאנשים, ענוה ובושת את חלקך הב,
ורמא חרוויים כמשפס אחוויים, אם את ספרם תסנה הב:

שער הצניעות 29) MS. חלדך ; l. חלדך ; As the concluding couplet of
 B. has :— אם בצניעות אלך ימי, או מי (חלו נר l. ?) עלי ראשי אזה,
 סדה טובה היא לאדם, וחרוזיה סגן אזה :

[V. ה]

1) The heading in B. is עויבת התאווה. 2) Perhaps לעבירה. 3) B. זה הוא.
 4) B. איסור ל'. 5) B. יכבדה. 6) B. תהיה. 7) B. תמים. 8) B. יספור ל'. 9) B.
 10) B. יספור הנפש מ' ולאסורו. 11) B. נם. 12) B. inserts here the
 following:— מקבל את עצת תאוה לביויון תביאחו,
 והולך אחרי שכלו סאר מעלה יריסהו :

13) B. אשר. 14) B. נמצא. 15) MS. may also be read נרצה. 16) B. רמח (?).
 17) B. has for these three words כי הארוב בכל עת. 18) B. יכבדה. 19) B.
 20) B. ותי. 21) B. נכתבו. 22) B. וצדקתם. 23) B. As B. ; MS. ותי. 24) B.
 25) B. inserts here the following:— אין עצה עם קלות, גם אין נוח נמצא עם תוחלת,
 לה (לא l. ?) הסכמה עם סחלוקת, גם נוק אין עם תועלת :

26) Or כרנע. 27) B. יספור. 28) B. וסמרא. 29) B. ועוזר. 30) B. תהיה.
 31) B. omits. 32) B. As B. ; MS. seems to have חפץ. 33) B. ישנה.
 34) B. סרום. 35) B. ותעז. 36) B. עדי. 37) B. וחקים. 38) B. seems to have a
 different reading. 39) B. על. 40) B. As B. ; MS. אי. 41) B. שטע. 42) B. As B. ;
 MS. תשובה or נפקדו. 43) B. לשחת. 44) B. עז. 45) B. נפקדו. 46) B. תשובה or
 scarcely a compound of two forms. 47) B's concluding lines are:—
 ביומי ובלילי בזמר מהללי, חבלים נפלו לי לשבח אלי,
 לתאוותי מענה לבקש לה סחנה, חרוזיה אסנה בספרם אלי :

[VI. ו]

1) In B. this is headed שער הבטחון ; the succeeding chapter שער התקוה
 2) B. As B. ; MS. וסניח. 3) B. מפעליך. 4) B. As B. ; MS. ותתרצה. 5) B. לכל.
 6) B. אוהליך. 7) B. גם. 8) B. לתועליך. 9) B. בידך. 10) B. יסאך. 11) B. וסאך.
 12) B. יתאנה. 13) B. וסחה. 14) B. וסחה. 15) B. וסחה. 16) B. וסחה.
 17) B. וסחה. 18) B. וסחה. 19) B. וסחה. 20) B. וסחה. 21) B. וסחה.
 22) B. concludes the chapter here with the following:— אם תבטח באלהי עליך, שליו תשכון בטח בדר,
 שיריו יקרה טעם, וחרוזיהם סגן בדר :

[155] In B. this is the beginning of שער התקוה באדם. 23) B. מונוני.
 24) B. בירי. 25) B. תבערה. 26) B. צרכו בלבו. 27) B. ארניו. 28) B. סמאר.
 For [156] Compare *Hai Gaon* in שירי מוסר השכל :— שירי מוסר השכל ביר אל :
 29) B. לשאל. 30) B. לשואל. MS. לשואל :

81) B. התחלה, 32) B. להשאל, 33) B. להורות, 34) B. ולזכות ארוניך; MS. has
 35) After this B. concludes as follows:—

תקוה מאל היה בשורש, אך כל תקוה אנוש אובר,
 קח לך מהם מוסר נפש, וחרויהם מספר הבד :

[VII. ז]

1) B. has two distinct chapters, ש' הסכל and ש' המתן.

2) B. המתינות (18) Cf. *Honein*, p. 18; ותנצל. 4) B. ארבע. 3) B. המתן. 5) ימלט מן המכשול
 6) B. אחרתה. 7) חלק. MS. תלך. 8) B. לנגת. 9) B. ולא תבחר הדרכים הקצרים ובחר
 10) B. שיהיו רחוקות:
 11) B. ומתן. 12) B. concludes here thus:—

זה השער לה' הוא, הצדיקים יבואו בו,
 הוהר אל תהיה נמה, בחרוה מנין בו :

For [165] cf. *Honein*, p. 15:— אל תתרעם ממה שנגזר עליך כשתהיה אתה
 1) B. הנורם. 2) B. בכל. translation according to B. 3) לחזיק רמן נפשות (?). 4) B. רגע
 5) B. שתיית. 6) B. ראה. 7) B. הרבר. 8) B. גם הראנה. 9) B. סבל. 10) B. רגע
 11) B. בשכלך. 12) B. אך. 13) B. יהי כן הוא. 14) B. בלבב. 15) B. אך. 16) B. תמשול.
 17) B. יאריך. 18) B. תמשול.

In place of [172], [173], and [174] B. has the following, concluding
 אין רש כמו בצע, בכן התאורה לנפשך חסום פן תהיה חומרת, — ש' הסכל
 אם לא תהי גואש למיתת האנוש, מסך אמונתך תהי אוברת :
 זה השער תורת מאמין, אם תכסה אבא,
 על שפתותיו אשלה שריו, וחרויו הם מנין אבא :

For the first two lines misplaced, compare [190].

[VIII. ח]

1) There are several points of resemblance in chapter XI of the *Yesod*
 For [175] and [176] cf. *Honein*, p. 32 (23):— בן אדם אם תרצה מן
 העולם מה שיספיק לך חספיק במעט ממנו, ואם תרצה מה שלא יספיק לך כולו לא תספיק :
 2) Perhaps מונויך, as below [183]; unless it be מונויך. Cf. *Yesod* XI
 [114] for the who's stanza.

8) Cf. also *Hai Gaon* (שירי מוסר השכל) for [179], [180], [181]:—
 במלח פת אכול ורעה עשבים, ואל תשאל אנורה מנדיבים,

ואל תעמוד בפתי הגדולים, ואל תתאו למשמן מאכלים,

ומרשות והוד מלך ברוחה, דרוש צדק ובקש לך נכוחה,

בפחדם נפשך תמיד תביאה, ואם תאכל בפחם היש תקיאה :

4) Cf. *Yesod* XI [122].

5) [184] rather unsatisfactory; see Translation, a tentative rendering.

[XI. יא]

1) B.'s heading is השתיקה ש'. 2) B. הלא, 3) B. סאמרך, 4) B. אך, 5) Cf. *Yesod* XIII [145]. 6) B. ותכשילך for ותכשילך, 7) B. וגם היא תכשילך, 8) B. ירבר, 9) As B.; MS. אין, 10) B. הרבור, 11) B. omits. 12) B. תשלך. 13) B. seems to be לשמים, 14) B. רברוך, 15) B. רב, 16) B. תאצר. For [232] and [64] Cf. *Hai Gaon* (ש"מ'): — לשונך שים בפך נאמרה,

וכאלם היה בין החבורה :

17) As B.; MS. החסר. 18) B. וכחקה, 19) B. אל, 20) B. ובשתיקתו. 21) B. וברכים יודים, 22) B. omits. 23) B. inserts after this ברחמים, and omits איש, 24) As B.; MS. clearly חף, 25) B. ושינים, and then inserts ושרים ומתנים, 26) R. בכפלים. 27) As B.; MS. clearly לטען בו לכד תהרג לא תהרג בידים, 28) B. תש ואוצר, 29) B. איש, 30) B. איש, 31) B. adds איש, 32) B. יהי, 33) B. כל, 34) B. (משכלו (?). 35) This couplet and the following are placed later in B. B. adds על כל after יגבר, 36) B. deletes על, 37) B. inserts ברוב, 38) B. omits לך, 39) As B.; MS. אם, 40) B. perhaps כדברו, 41) B. יהי, 42) B. יוסף, 43) After this B. inserts:—

דעה כי כל שכר (נזכר or) און לצורך איש ותועלתו,

כמו כן יש שכר לשון ומדבריו לאיש בלתי :

44) B. טוב, 45) Both A. and B. have נוחך; it should doubtless be ביתך. 46) B. has in text בתוך; in margin בעוד, 47) B. omits. 48) B. אם ביום, 49) B. ולדבריו. 50) B. על, 51) B. חחשוב, 52) B. כלשון, 53) B. יחוייב, 54) B. ויחוייב, 55) B. כמצעדיו, 56) B. פתאם, 57) As B.; MS. אותם, 58) B. seems to be, 59) As B.; MS. ליראהם, 60) B. might be בהם, 61) I insert this line from B.; it is omitted in A. 62) B. העזב, 63) B. רביעתם, 64) B. concludes the chapter thus:—

בכל עת שים מחסום לפה ועצר כחך,

ואם חסנה סנין חרויהם כחך :

After this, B. has the heading הנבונים על השתיקה ש'.

65) B. has ישובב; A. has ישובר, 66) B. בשל עתים שמור מצוה וחקקה, 67) B. וחמה, 68) B. וחסה, 69) The first letter looks like מ, 70) B. ולדבריו, 71) B. אין, 72) B. ככש', 73) B. superadded by a later hand. 74) B. אשר רבור על, 75) B. אשר רבור על, 76) B. ישרו, 77) B. באצרו; B. inserts the following:—

אכת כובע לראש חכמה ושכלות,

בכר דבר בזולתו כסילות (?):

In place of [251] B. has the following ending:—

לעולם לשמרה מבטא לשוני, ואלך אחרי שכלי ולא אמ,

ויתרון תועלת דברה נכוחה, בעת תמנה חרויהם מנה אמ :

[XII י"ב]

1) B. omits *המחנה*. 2) As B.; MS. *המחנה*. 3) B. reads after this as follows:— *והק' שנים תהיה קל לחיבתו*. 4) The last four words should perhaps be deleted. 5) B. omits. 6) B. reads *הק' עד מאד*. 7) B. omits *לכב*. 8) B. omits. 9) B. has for the last five words *הק' מן*. 10) B. omits the last two words. 11) B. omits the last two words. 12) B. omits *ואל*. 13) B. might be read *הק' כל*. 14) B. *בז* for *בז*. 15) B. omits. 16) This stanza closely resembles the concluding passage XVIII [186] of the *Yesod*; compare also *Hai Gaon* (ד' סוד הגאון):—

קנה בן הקברים העצמות: *ואל תרבה לחתן בם מחרים*.

In place of [256] B. ends:—

*לדבר המה שם הק', הלזש כל דבר כוב תנה יד,
ישם שם יך חבר רוע, ותבנה את החרוז על ספר יד:*

[XIII י"ג]

1) B. omits *המחנה*. 2) As B.; MS. *המחנה*. 3) As B.; MS. *המחנה*. 4) B. omits *עד*. 5) So B.; MS. *המחנה*. 6) B. omits *לך*. 7) B. omits *לך*. 8) B. omits *לך*. 9) B. omits *לך*. 10) B. omits *לך*. 11) B. omits *לך*. 12) B. omits *לך*. 13) B. omits *לך*. 14) B. omits *לך*. 15) B. omits *לך*. 16) B. omits *לך*. 17) B. omits *לך*. 18) B. omits *לך*. 19) B. omits *לך*. 20) B. omits *לך*. 21) B. omits *לך*. 22) B. omits *לך*. 23) B. omits *לך*. 24) B. omits *לך*. 25) B. omits *לך*. 26) B. omits *לך*. 27) B. omits *לך*. 28) B. omits *לך*. 29) B. omits *לך*. 30) B. omits *לך*. 31) B. omits *לך*. 32) B. omits *לך*. 33) B. omits *לך*. 34) B. omits *לך*. 35) B. omits *לך*. 36) B. omits *לך*. 37) B. omits *לך*. 38) B. omits *לך*. 39) B. omits *לך*. 40) B. omits *לך*. 41) B. omits *לך*. 42) B. omits *לך*. 43) B. omits *לך*. 44) B. omits *לך*. 45) B. omits *לך*. 46) B. omits *לך*. 47) B. omits *לך*. 48) B. omits *לך*. 49) B. omits *לך*. 50) B. omits *לך*. 51) B. omits *לך*. 52) B. omits *לך*. 53) B. omits *לך*. 54) B. omits *לך*. 55) B. omits *לך*. 56) B. omits *לך*. 57) B. omits *לך*. 58) B. omits *לך*. 59) B. omits *לך*. 60) B. omits *לך*. 61) B. omits *לך*. 62) B. omits *לך*.

The next 12 lines, enclosed in square brackets, I have added from MS. B.; they are wanting in MS. A.

15) B. omits. 16) B. omits. 17) Or *שונה* as *Mishar* § 253. 18) B. omits. 19) B. omits. 20) B. omits. 21) B. omits. 22) B. omits. 23) B. omits. 24) B. omits. 25) B. omits. 26) B. omits. 27) B. omits. 28) B. omits. 29) B. omits. 30) B. omits. 31) B. omits. 32) B. omits. 33) B. omits. 34) B. omits. 35) B. omits. 36) B. omits. 37) B. omits. 38) B. omits. 39) B. omits. 40) B. omits. 41) B. omits. 42) B. omits. 43) B. omits. 44) B. omits. 45) B. omits. 46) B. omits. 47) B. omits. 48) B. omits. 49) B. omits. 50) B. omits. 51) B. omits. 52) B. omits. 53) B. omits. 54) B. omits. 55) B. omits. 56) B. omits. 57) B. omits. 58) B. omits. 59) B. omits. 60) B. omits. 61) B. omits. 62) B. omits.

39) B. inserts here:— *זנה חבר אשר אותך יהי סוּק לשובתו,
ואין חפזו להועילך וחפזו להנאתו:*

40) B. omits. 41) B. omits. 42) B. omits. 43) B. omits. 44) B. omits. 45) B. omits. 46) B. omits. 47) B. omits. 48) B. omits. 49) B. omits. 50) B. omits. 51) B. omits. 52) B. omits. 53) B. omits. 54) B. omits. 55) B. omits. 56) B. omits. 57) B. omits. 58) B. omits. 59) B. omits. 60) B. omits. 61) B. omits. 62) B. omits.

62) B. has here the following somewhat tantalising lines:—

*מה זה אשר משכן (משכן) or) בשר כל דור (ביר?) מחלי חשק חשקתיך,
ובשר שכן ואין לשון לי תחליק לאמר אהבתיך,
ועצמך כי תוך אהביר נעלם ובלבבי צפנתיך,
לא ידעה מה זה בשרי אם אהבתיך או אם שנאתיך:*

63) MS. doubtful; B. has מלים, 64) B. ומשרשי נתיבותם, 65) B. adds בן, 66) B. איננו צר, 67) B. (?) מוטה or מונים, 68) B. בן, 69) B. מנוש, 70) B. ואשר, 71) B. omits, 72) B. מל, 73) B. תנחש, 74) B. אוש, 75) As B.; MS. לו, 76) B. מהב, For [289] Cf. *Proverbs* VIII. 17. 77) B. מל, 78) B. לכל, 79) B. עלי, 80) B. ידברו, 81) As B.; MS. יופי, 82) B. מל, 83) B. עשר, 84) B. אך, 85) B. ודברתך, For these lines, Cf. *Yesod* XVIII [183]. 86) B. תהיה, 87) B. adds:—

The 4th line of [292] contains a broad-minded teaching, frequently denied to Judaism.

88) B. הוהרה, 89) B. עיתים, 90) As B.; MS. עורב, evidently wrong, 91) B. wrongly תעשה, 92) B. צרכו, 93) B. may be תורה, 94) B. תשלחה, 95) Or perhaps ואל ישלם, 96) B. תאמרה הין, 97) B. לחקרו, 98) B. inverts, beginning with the third and fourth lines. 99) B. בני נבל, 100) B. omits, 101) B. נוחה, 102) B. הנאתו, 103) B. יפה, evidently wrong. 104) B. ישבר, 105) B. מרפה, 106) B. ונקלה, 107) B. omits the whole line. 108) B. adds נאמן, 109) B. חיים, 110) B. תחנה, 111) B. ends the chapter thus:—

אהבת חברים תן בלבך ורחם בליעל ואיש נלוז,
אם תאהב להקור חרוזיהם כמה במנינם כפור נלוז:

B. heads the following החברה שער ישיבת.

112) B. טובל גורל רעו, 113) B. חברה אשר, 114) B. השמר, 115) As B.; A. has באשת למתחת, 116) B. נפש, 117) B. ומחסר, 118) As B.; MS. כשתחשב, 119) B. omits ה, 120) B. וחכבר, In [304] B. has או in the beginning of the second line. 121) B. (?) נכרת, 122) Added by a later hand. 123) B. לו, as also in margin of MS, 124) As B.; MS. קרב ברקב, evidently wrong. 125) B. מחיר, 126) As B.; MS. מארות, 127) B. לא תהי נוח כל, 128) B. בחר, 129) B. בישי, 130) B. לנטותך, 131) B.'s ending is:—

בחר חבר לך דבק בנפשוך (1.) וסור מרע ואל תשמה באידו,
והחברה להכיר שים בשבילך, חרוזיה כנה מספר באידו:

[XIV. יד]

1) B's heading is בחינת האוהבים, 2) B. הוא מהוב, 3) As B.; MS. הוא, 4) B. גבור, 5) B. omits, 6) B. צרכו, 7) B. adds לך, 8) B. ויפאר, 9) B. עת, 10) B. עיני, 11) B. עת.

12) Before this B. adds:— בעת תשאל עלי אדם, חברו דע ודעהו,
ואמנם איש כמו רעו, ומעשהו כמעשהו:

13) B. סומיו, 14) B. בכל, 15) As B.; MS. has צענים.

B. concludes here with the following:—

בחינת אוהבים תבחן ברור זה, ועת תמנח חרוזיה מנה זה:

16) B. begins a new chapter, which precedes this, with the heading ואין B. הוא, 17) As B.; MS. has שער קבול ההתנצלות, 18) B. adds בן, 19) B. adds לך, 20) B. adds רחוקו כאר תאווה באה, 21) As B.; MS. אוהבך, 22) B. בנתיבות.

B. concludes the chapter thus:—

יין מוסר עולם שחה משכיל, גם מעצי שכלך קחה לך בר,
ולעד לך דבר בהנהגה, וספור חרויה במספר בר :

[XVI. מן]

1) B. סתר הסוד. 2) B. אל תגלה און. 3) B. omits. 4) B. אהבך. 5) B. הגיד.
6) B. חסתי. 7) These two lines omitted in B. 8) B. הודו. Cf. for the idea
contained in [345] *Yesod* XIV [150]; compare also *Hai Gaon's* שיר:—

ואם תרע בסוד רע וחבר,
יהי לו בסנך מסמון וקבר :

9) B. יהיה. 10) B. omits. 11) B. תחסף. 12) B. תשימו. 13) B. ביען. 14)
B. תדונו. 15) As B., or B., 16) B. אמ. 17) B. אל. 18) B. ימי חייו. 19) B. לכך.
20) B. יגל. 21) B. ends:—

אנוש נאמן בהסתרת דבר סוד, אמת מכל אנוש להודה,
בכן שימה לפה מחסום ומסגר, ומנין בחרויה אהודה :

[XVII. ין]

1) B. צדיק. MS. As B.; 2) B. לזה. 3) B. אל. 4) B. מצר חצר. 5) B. מובעו.
6) B. שבע. 7) B. גם. 8) B. omits. 9) B. ישראל. 10) B. עסק. 11) B. בכל.
12) B. בנכסים. 13) B. המחוטר. 14) B. חברו. 15) B. הוא רע. 16) B. יעסוק.
17) B. שנואת. 18) B. omits. 19) B. יעסוק. 20) B. omits. 21) B. omits.
22) B. ואל מי יועק.

For [361] Cf. *Honein*, p. 23 (3)

אל תתחבר לסלך בשעת השתבשות עניניו עליו,

כי הים לא ינצל רוכבו כשהוא שוקט כ"ש כשהוא סוער ויהמו גליו :

Also p. 35 (6) מי שיתחבר לסלך אל יחרר בשעת כעסו וגו'

23) B. לפני. 24) B. יחסף. Cf. *Hai Gaon* (שיר)

ואם תבוא בצל סלך ותקרב,

דעה כי על ארי העמוד ותקרב (ותרכב or):

25) B. יחבר. 26) B. יחבר. 27) B. יחבר. 28) B. יחבר. 29) B. יחבר. 30) B. יחבר.
31) B. יחבר. 32) B. יחבר.

B.'s final couplet is:—

ושער זה תנה תמיד ללכת, חרויו תמצאה תמיד בבטחה :

It is this final couplet which is reproduced in the translation, and not
the one printed.

[XVIII. יח]

1) Word superadded by a later hand; in copy of text אין.

For [368] Cf. *Honein* p. 18 (3):—

העשירי הנשאר בן הריש, ובקש בעלה שהוא פתח בסגן, והישוב עם בעלי הסוסר ואינו כהם, וחי שיש לו וכן כמעט כהעשירי (שהעשירי) :

Our text enumerates but five ; we can supplement the sixth from *Honein*.

2) Another version in the margin יחיה לאף יחיה. 3) With these lines B. begins האולח מחוץ. 4) B. omits. 5) B. תקנה. 6) B. omits. 7) B. מהלך. 8) B. תנה. 9) B. concludes the chapter :—

לכה תשבע שלישי חק וישיב יתוכחת וסוסרם לך הא,
אל תלך בריכי הארץ וסנן בתרויהם ספר הא :

10) B. adds איש. In B. this couplet and the two following appear under 10) B. adds איש. In B. this couplet and the two following appear under שער התקף ורשן הרע. 11) B. שיתן. Cf. *Yesod* VI [62] and [63]. 12) B. והשליחה להעלותה. 13) B. ends thus :—

בני איש לובשים נאווה כשלישתן (?) עורכים אל גר,
וסנן בתרויה במספר תספר גר :

[XIX. י"ט]

1) B. omits לעולם נכרת. 2) B. עשרך. 3) B. יהי. 4) B. עשרך. 5) B. שנאת. 6) B. קנא. 7) B. omits these two lines. Cf. *Yesod* X [98]. 8) B. ורבה. 9) B. בינן ושבעה. 10) B. יהי. 11) B. לו לא. 12) B. לו לא. 13) B. ורבה. 14) As B. ; later correction in A., originally שושמוטו.

14) in [387] should be 14a). B. concludes as follows :—

בעשר איש לעולם אל תקנא, במרף חקך יהי לך די ;
וסרגוע תהי סוצא לנפשר, ואם תסנה חרויה תסנה די :

[XX. כ]

1) B. omits וקנו מ'ל אם תוכל להעלים שיבתך בצבע התוכל להעלים בלוחך וקנתך : שערות וקנו מ'ל אם תוכל להעלים שיבתך בצבע התוכל להעלים בלוחך וקנתך :

3) B. inserts here :—
אנוש חוקר עלי מוכי חכירים והודיע בני אדם במומיו,
ביען אין אנוש תופש במומיו אחרים כי במומיו ואשמוי :

6) B. looks like בך. בננה בך. 8) B. רק לבו. 9) B. יעיר. 10) B. יהיה. 11) B. לנפשו. 12) B. בל עריו (?).

After this, from [393], B. omits the whole remaining portion of this chapter.

For [396] Cf. *Honein*, p. 24 (35) :—
ואמר, הנבלים רורפים אחר מומי בני ;
אדם, ועיובו מדותם הטובות כאשר יבקש הזכוב המקומות המנוגעים בגוף ויניח הבריאם ;

14) Doubtful whether ר or ד. I have adopted the latter, though I call attention to the phrase in Genesis XLIX, 19.

15) The word בסנין, originally inserted here, has been deleted by a later hand.

[XXI. כא]

1) B's heading is שער הבקור. 2) B. ביקר. 3) B. חומר, or a half-formed מ. 4) B. רחוקים. 5) B. קרובים. 6) B. עד. 7) B. ולחשבת.

8) The same simile in almost the same words in *Yesod* XVII [175]. Cf. R. Yehuda Halevi's couplet "On Clouds of Rain" (*Treasures of Oxford*, pp. 46 and 51):—

ומה בוכה בלי עין ועפעף בכביה ישמחו בנים ואבות,
ועת תשחק ולא תבכה בעיניה בשחקים תעציב כל הלבבות :

9) In B. this comes after the next couplet. 10) B. מוהבך. 11) B. משנאך. 12) B. משחפת. 13) In B. this couplet comes after the following. 14) Here begins the שער הכבודות of B. 15) B. אמרו. 16) B. קוצים. 17) B. adds אשר. 18) B. has אדם נכר כתב for אדם לכתיב. 19) B. ויהי כראח, a better reading. 20) B. שביעית. 21) As B.; MS. דבר. 22) B. במחרת. 23) As B.; MS. ולא. 24) B. ברב. 25) As B.; MS. ושונה. 26) B. ועיניך.

27) This whole line omitted in B. B. finishes the chapter thus:—

כבר אשר יקיר כבודותו, לא נחשב כבר בדברותו,
לא תגברה עלי רע ותשיחנו, עד שתחי רשע ורע ממנו,
לבש בגדי כילי מוסר והשכל, ומחכמה וסערמה ענוה חוד,
וסוף מאנוש כבר בחברה, וגם תמנה חרויהם שיריו מנה חוד :

[XXII. כב]

1) B. דעה. 2) B. לא. 3) B. מלעיג. 4) B. אמ. 5) B. בי לא אך יהי מניד. 6) B. באיש. 7) B. omits. 8) With the help of B., I think I have succeeded in restoring the corrupt text in A. I feel tempted to read נתן in place of ותן.

Cf. *Yesod* XI [120]; also *Hai Gaon* (as before).—

ואם לדרוש סוונך מנותך תחי יוצא,
זכר נא את בך בריתך,
ראה יונה כנורה אל סוונך,
תחי שבה ביומה אל מלונה :

9) B. לביוויק. 10) B. תחיה. 11) B. לניסיון. B. inserts here:—
אשר אין לו ויתעשר, ואיש יש לו ויתרושש,
שניהם הם בלי הכלם, ולא ידעו להתבושש :

For [419] Cf. *Honein* p. 22 (106):—

ושאלו אותו על הנשים ואמר לא הופקר מצלם סוד וגו'.

12) B. ויר. 13) B. גישה. 14) B. inserts here:—

אשר הרבה לו מנוחה ועצלה, הלא יבוש בעת יראה נמלה :

15) B. ארם. 16) B. והועיר. 17) B. ומשפט. 18) B. ויקבעם לחק אליו ומשפט. 19) B. ומסין. 20) B. והוא סימן לאולתו. 21) B. שיניו. 22) B. ומחרתו. 23) B. omits.

24) B. ממנו. 25) I. יפול. Both A. and B. יפלה. 26) B. לנצח, and ends the chapter. Cf. *Honein*, p. 32 (21) הנצח פחות מן הנצוח.

B. breaks off here, and concludes with a personal poem.

27) MS. has וסתן ; I propose וסטר.

For latter portion of [429] cf. *Honein*, p. 25 (46) :— ושאלו לחכם מרוע :—
תבצר הערשור ואתה זקן, אמר טוב שיסוח אדם וינחיל לאויביו הונו משיצטרך לאוהביו בחייו :

28) לך superadded in later hand.

TRANSLATION

OF

YESOD HAYIRAH.

(The Foundation of Religious Fear.)

24) B. והעו. 25) I. יפול. Both A. and B. יפלה. 26) B. לנצח, and ends the chapter. Cf. *Honsin*, p. 32 (21) הנצח פחות מן הנצוח.

B. breaks off here, and concludes with a personal poem.

27) MS. has וסתן ; I propose וסתר.

For latter portion of [429] cf. *Honsin*, p. 25 (46) :— ושאלו לחכם מדוע :— תבצר העושר ואתה זקן, אמר טוב שימות אדם וינחיל לאויביו הוננו משיצטרך לאוהביו בחייו :

28) לך superadded in later hand.

TRANSLATION

OF

YESOD HAYIRAH.

(The Foundation of Religious Fear.)

BOOK ON THE FOUNDATION OF RELIGIOUS FEAR.

HAVE I not written for thee a number of times counsels regarding knowledge, how to acquire wisdom and instruction, and to comprehend words of understanding? The fear of the Lord is the beginning of wisdom; there is good success to every one that exerciseth himself in these pursuits; his praise endureth for ever.

Men of understanding have asked me to teach them the ways of instruction and wisdom, to give them rules whereby they might find life for their bodies while they are upon the earth, and help them towards the life of the soul on the day when they shall be called to ascend on high.

I was much astonished at their request; it seemed, indeed, strange in my sight, considering that the matter is closed and concealed, nay, hidden from the eye of all creatures; no mortal knowing and estimating the way;—'tis but found by those who fear God.

I then turned to inquire, and to search in the Law of God, and I attuned my thoughts; I tested in the refining vessel the opinions of experts who went before me, and I realised that all is nought and vanity beside the fear of the Lord.

Therefore, why shall I remain silent? Is it not well that I rouse the slumberers, and build up a habitation firm and exalted upon the mountain-top whither my goal shall be? Indeed, as for the "Foundation of Fear," I will establish it upon its true basis, and set it forth in chapters and stanzas.

Hearken unto me, and incline thine ears; attend with thy heart, and open thy eyes; rebel not against the words of my mouth and against my voice when I speak; accept my instruction, and I will argue and order my subject with the help of direct proverbs, clear and transparent.

Take advice, and harden not your hearts; for why shall it be unto you as a snare? Try to understand that all my words are honestly meant; there is nothing perverse or crooked in them. They are intended to flow upon the human heart with the fertilising effect of the former and latter rain.

89.

Are you dazzled by beautiful appearances, by embroideries, by fine purple garments ? * * * Think of the earthenware garden-pot ; it may be gilded over, indeed, but in reality there is the earthy odour clinging to it still.

90.

Lay bare to thyself the folly of thy inclination and its consequences before thou exposest thyself to the danger ; and having weighed its scandal, depart from it ; for why shouldst thou hug it, if it be to thy shame ? * * *

91.

See the strange woman who flatters with the words of her mouth ; these are as drawn swords, to win over the simple and wanting in heart, who know not the right way ; their feet are suddenly entangled, and caught in the net and snare, and they have no rest.

92.

The simple one goes after her as a lamb brought to the slaughter ; and while sinners fall by her, the man good and righteous before God will always escape. Cleave, therefore, to thine own wife, rejoicing in her beauty, and revelling in her love.

93.

How much better it is to caress a lioness than a senseless woman ! Better to kiss the lips of an adder or scorpion than foolishly to kiss her lips ! You may think it pleasant to have her company to your heart's content ; but understand, you'll have a full share of shame and disgrace to follow.

94.

In living with the wife of thy youth, see to attach thyself to men of principle ; and let not senseless beauty entice thee, nor the thought of money or substance lead thee astray, remembering that according to the root and stem the tree will produce its fruit—even a revolting growth.

95.

Love life's companion with a constant love, and then you may be assured of her love ; and when you thrust her aside, thrust her aside with your left, but draw her near to you with

your right hand ; otherwise your heart will flit about hither and thither. And while you are strict with her, be so with gentle caution, for then you shall have peace at all hours and times.

96.

Be glad, rejoice in the charms of the love (*lit.* "hind") destined for thee by Heaven ; so she for ever will find her fullest joy, and delight with gladness in thee. Understand, too, there are times to embrace ; but there is also a time when it is better to be alone than to caress.

CHAPTER X.

On Desire.

97.

FEAR God, and do His will, and desist from doing thine own pleasure ; for then thou shalt find thy wish in carrying out God's will, either as regards thy life or thy possessions. Know also that the more thou strengthenest and fortifiest thyself in the exercise of His wishes, the greater shall He make thy power and strength.

98.

Take heed unto thyself, lest two companions which are ever agitating within thee mislead thee by their blandishments, namely, the organ of sight and the emotion of the heart, which two conspire in thee to cause thee pain. Would the axe and the hatchet be present to cut down, if there were no wood among the trees of the forest or in the thicket ?

99.

Listen unto me, and hearken not unto the desires of thy heart, gaping inordinately ; and should she be willing to turn either to the right or to the left, then turn thou far aside from her ways, remembering that what at first might appear to thee glorious, ends in loss and mockery.

100.

Grasp the knowledge that desire in thee is a sickness, affecting thee just as decay and the moth affect garments, tearing them ; and if you think that thereby you will obtain those

objects which you have not as yet obtained, you give evidence that your common sense and natural ability have already taken leave of you.

101.

Guard against Desire, which wages a hard and heavy battle with thee. Fight against her, and have no wish to live on terms of peace with her ; rather brandish in her face shield and buckler ; for in warring with her will be thy peace ; and to be at peace with her will mean war to thee.

102.

A man will think himself sharp enough both to obtain his desires and to find wisdom, and he may think that he has found it ; but he does not clearly understand that in the keen search for his desires he has hindered it (i.e., the search for wisdom), just as a child in searching for fire takes it, and places it in a fire-pan full of water.

103.

Conquer thy heart's desire before it conquers thee, and breaks thee ; for if thou dost not rule over thine own spirit, how canst thou rule over others ? Why suffer thy soul to be sullied, when, being choice, she has a place in the house of the King of kings ?

104.

Forsake thy desire before it forsakes thee, and thou shalt be at rest. Have no longing for that which has not been allotted to thee, and thou wilt not procure for thyself trouble and labour. Rise and take unto thyself the balm of wisdom to heal thy inclinations, though they be of long standing, and deeply-rooted as the plague.

105.

Rejoice and be glad in thine own lot ; then sorrows and sighing will flee from thee. Despair of ever attaining that which is beyond thy lot, and thou wilt find ease. Will not thy grief, on the morrow after the loss of a thing, be in proportion to the joy which thou didst experience in obtaining it ?

106.

See, if the fire of thy desires enflame the chambers of thy heart, overstepping as it were its banks, and burn within thee

as a fire raging in a forest and as a flame consuming the fields ; then let the cloud of renunciation, distilling its dews within thy heart, tend to extinguish its flames.

107.

Take advice, and make Desire subservient to the Fear of God ; and beware lest thou break asunder the thick bands which attach thee to this Fear ; for why shouldst thou ever be afraid of the harm done by Desire, even though chains and iron bars be in her hand ?

CHAPTER XI.

On Contentment.

108.

FEAR God, who openeth the windows of heaven's favour and poureth forth a blessing upon thee, and rest content with that which He hath prepared for thee, whether much or little be found in thy pocket ; then shalt thou bear thy poverty when it cometh as a traveller, and thy want as an armed man, being supported.

109.

Find thy contentment in that which thou possessest, and weary not thyself to increase desirable things ; and if thou rejoicest in thy lot as it is, even though thou hast little, thou wilt have indeed a pleasant life. God will accept thy deeds ; what matters it if they be but few, so long as they be cleanly ?

110.

Eat thy bread as far as thou requirest it, in order to live and to satisfy thy wants, but do not overfeed ; for what is the use of indulging to excess, if thou must give it up in pain, and suffer burning in thy palate and throat ; or what is the use of filling thyself with loathsomeness, if thou canst stop, and not waste thy foodstuff ?

III.

Understand that food nourishes the body just as rain does the ground ; it gives sap and fat to the bones, and goes towards the growth and development of the human frame. Is it not a fact, however, that when there is too much rain, the seed

objects which you have not as yet obtained, you give evidence that your common sense and natural ability have already taken leave of you.

101.

Guard against Desire, which wages a hard and heavy battle with thee. Fight against her, and have no wish to live on terms of peace with her ; rather brandish in her face shield and buckler ; for in warring with her will be thy peace ; and to be at peace with her will mean war to thee.

102.

A man will think himself sharp enough both to obtain his desires and to find wisdom, and he may think that he has found it ; but he does not clearly understand that in the keen search for his desires he has hindered it (i.e., the search for wisdom), just as a child in searching for fire takes it, and places it in a fire-pan full of water.

103.

Conquer thy heart's desire before it conquers thee, and breaks thee ; for if thou dost not rule over thine own spirit, how canst thou rule over others ? Why suffer thy soul to be sullied, when, being choice, she has a place in the house of the King of kings ?

104.

Forsake thy desire before it forsakes thee, and thou shalt be at rest. Have no longing for that which has not been allotted to thee, and thou wilt not procure for thyself trouble and labour. Rise and take unto thyself the balm of wisdom to heal thy inclinations, though they be of long standing, and deeply-rooted as the plague.

105.

Rejoice and be glad in thine own lot ; then sorrows and sighing will flee from thee. Despair of ever attaining that which is beyond thy lot, and thou wilt find ease. Will not thy grief, on the morrow after the loss of a thing, be in proportion to the joy which thou didst experience in obtaining it ?

106.

See, if the fire of thy desires enflame the chambers of thy heart, overstepping as it were its banks, and burn within thee

as a fire raging in a forest and as a flame consuming the fields ; then let the cloud of renunciation, distilling its dews within thy heart, tend to extinguish its flames.

107.

Take advice, and make Desire subservient to the Fear of God ; and beware lest thou break asunder the thick bands which attach thee to this Fear ; for why shouldst thou ever be afraid of the harm done by Desire, even though chains and iron bars be in her hand ?

CHAPTER XI.

On Contentment.

108.

FEAR God, who openeth the windows of heaven's favour and poureth forth a blessing upon thee, and rest content with that which He hath prepared for thee, whether much or little be found in thy pocket ; then shalt thou bear thy poverty when it cometh as a traveller, and thy want as an armed man, being supported.

109.

Find thy contentment in that which thou possessest, and weary not thyself to increase desirable things ; and if thou rejoicest in thy lot as it is, even though thou hast little, thou wilt have indeed a pleasant life. God will accept thy deeds ; what matters it if they be but few, so long as they be cleanly ?

110.

Eat thy bread as far as thou requirest it, in order to live and to satisfy thy wants, but do not overfeed ; for what is the use of indulging to excess, if thou must give it up in pain, and suffer burning in thy palate and throat ; or what is the use of filling thyself with loathsomeness, if thou canst stop, and not waste thy foodstuff ?

111.

Understand that food nourishes the body just as rain does the ground ; it gives sap and fat to the bones, and goes towards the growth and development of the human frame. Is it not a fact, however, that when there is too much rain, the seed

objects which you have not as yet obtained, you give evidence that your common sense and natural ability have already taken leave of you.

101.

Guard against Desire, which wages a hard and heavy battle with thee. Fight against her, and have no wish to live on terms of peace with her ; rather brandish in her face shield and buckler ; for in warring with her will be thy peace ; and to be at peace with her will mean war to thee.

102.

A man will think himself sharp enough both to obtain his desires and to find wisdom, and he may think that he has found it ; but he does not clearly understand that in the keen search for his desires he has hindered it (i.e., the search for wisdom), just as a child in searching for fire takes it, and places it in a fire-pan full of water.

103.

Conquer thy heart's desire before it conquers thee, and breaks thee ; for if thou dost not rule over thine own spirit, how canst thou rule over others ? Why suffer thy soul to be sullied, when, being choice, she has a place in the house of the King of kings ?

104.

Forsake thy desire before it forsakes thee, and thou shalt be at rest. Have no longing for that which has not been allotted to thee, and thou wilt not procure for thyself trouble and labour. Rise and take unto thyself the balm of wisdom to heal thy inclinations, though they be of long standing, and deeply-rooted as the plague.

105.

Rejoice and be glad in thine own lot ; then sorrows and sighing will flee from thee. Despair of ever attaining that which is beyond thy lot, and thou wilt find ease. Will not thy grief, on the morrow after the loss of a thing, be in proportion to the joy which thou didst experience in obtaining it ?

106.

See, if the fire of thy desires enflame the chambers of thy heart, overstepping as it were its banks, and burn within thee

as a fire raging in a forest and as a flame consuming the fields ; then let the cloud of renunciation, distilling its dews within thy heart, tend to extinguish its flames.

107.

Take advice, and make Desire subservient to the Fear of God ; and beware lest thou break asunder the thick bands which attach thee to this Fear ; for why shouldst thou ever be afraid of the harm done by Desire, even though chains and iron bars be in her hand ?

CHAPTER XI.

On Contentment.

108.

FEAR God, who openeth the windows of heaven's favour and poureth forth a blessing upon thee, and rest content with that which He hath prepared for thee, whether much or little be found in thy pocket ; then shalt thou bear thy poverty when it cometh as a traveller, and thy want as an armed man, being supported.

109.

Find thy contentment in that which thou possessest, and weary not thyself to increase desirable things ; and if thou rejoicest in thy lot as it is, even though thou hast little, thou wilt have indeed a pleasant life. God will accept thy deeds ; what matters it if they be but few, so long as they be cleanly ?

110.

Eat thy bread as far as thou requirest it, in order to live and to satisfy thy wants, but do not overfeed ; for what is the use of indulging to excess, if thou must give it up in pain, and suffer burning in thy palate and throat ; or what is the use of filling thyself with loathsomeness, if thou canst stop, and not waste thy foodstuff ?

III.

Understand that food nourishes the body just as rain does the ground ; it gives sap and fat to the bones, and goes towards the growth and development of the human frame. Is it not a fact, however, that when there is too much rain, the seed

objects which you have not as yet obtained, you give evidence that your common sense and natural ability have already taken leave of you.

101.

Guard against Desire, which wages a hard and heavy battle with thee. Fight against her, and have no wish to live on terms of peace with her; rather brandish in her face shield and buckler; for in warring with her will be thy peace; and to be at peace with her will mean war to thee.

102.

A man will think himself sharp enough both to obtain his desires and to find wisdom, and he may think that he has found it; but he does not clearly understand that in the keen search for his desires he has hindered it (i.e., the search for wisdom), just as a child in searching for fire takes it, and places it in a fire-pan full of water.

103.

Conquer thy heart's desire before it conquers thee, and breaks thee; for if thou dost not rule over thine own spirit, how canst thou rule over others? Why suffer thy soul to be sullied, when, being choice, she has a place in the house of the King of kings?

104.

Forsake thy desire before it forsakes thee, and thou shalt be at rest. Have no longing for that which has not been allotted to thee, and thou wilt not procure for thyself trouble and labour. Rise and take unto thyself the balm of wisdom to heal thy inclinations, though they be of long standing, and deeply-rooted as the plague.

105.

Rejoice and be glad in thine own lot; then sorrows and sighing will flee from thee. Despair of ever attaining that which is beyond thy lot, and thou wilt find ease. Will not thy grief, on the morrow after the loss of a thing, be in proportion to the joy which thou didst experience in obtaining it?

106.

See, if the fire of thy desires enflame the chambers of thy heart, overstepping as it were its banks, and burn within thee

as a fire raging in a forest and as a flame consuming the fields ; then let the cloud of renunciation, distilling its dews within thy heart, tend to extinguish its flames.

107.

Take advice, and make Desire subservient to the Fear of God ; and beware lest thou break asunder the thick bands which attach thee to this Fear ; for why shouldst thou ever be afraid of the harm done by Desire, even though chains and iron bars be in her hand ?

CHAPTER XI.

On Contentment.

108.

FEAR God, who openeth the windows of heaven's favour and poureth forth a blessing upon thee, and rest content with that which He hath prepared for thee, whether much or little be found in thy pocket ; then shalt thou bear thy poverty when it cometh as a traveller, and thy want as an armed man, being supported.

109.

Find thy contentment in that which thou possessest, and weary not thyself to increase desirable things ; and if thou rejoicest in thy lot as it is, even though thou hast little, thou wilt have indeed a pleasant life. God will accept thy deeds ; what matters it if they be but few, so long as they be cleanly ?

110.

Eat thy bread as far as thou requirest it, in order to live and to satisfy thy wants, but do not overfeed ; for what is the use of indulging to excess, if thou must give it up in pain, and suffer burning in thy palate and throat ; or what is the use of filling thyself with loathsomeness, if thou canst stop, and not waste thy foodstuff ?

III.

Understand that food nourishes the body just as rain does the ground ; it gives sap and fat to the bones, and goes towards the growth and development of the human frame. Is it not a fact, however, that when there is too much rain, the seed

becomes rotten in consequence, and you lose the whole advantage ?

112.

Enjoy of bread and water thy proper ration, and eat not more than to satisfy ; for you will find that the body derives satisfaction and benefit from the little, whilst superfluity breeds discomfort. Some salt in your cooking gives it a pleasant taste ; but if you salt it too much, what is the good of swallowing it ?

113.

Have prepared a dish of greens and vegetables, as long as it's ready at meal-time ; for what is the good of even fat lamb, if you have to wait for it when you're dying of hunger, and it's not forthcoming. There is a blessing in the rain that cometh in its due season ; but what is the use of the rain-cloud out of season ?

114.

Eat, indeed, your regular fare, and hanker not after the table of kings ; for why should you bother to look for that which you will not find at the time you want it ? Why lose the enjoyment of that which you can have, in searching with difficulty in the dark amid the haunts of others ?

115.

Eat to your satisfaction in the house of a friend, and be glad to partake of whatever he has prepared for his own meal ; for know, how much better it is to have merely a dry morsel with ease in the house of a kind and good-hearted fellow, than to have a repast off meats, fat and juicy, together with the growl of a stingy miser.

116.

Eat what you can afford to eat, and fix your ration, eating and leaving somewhat. Beware against defiling yourself with that which is prohibited, finding sufficient in that which is allowed. Let thy soul abhor the hot stench of foods which may even be more agreeable.

117.

Have thy drink mixed, diluted with water, though thou mayest have by thee new wine and musk. Say not, " Drinkers like to have the pleasure of the strong taste, and the bright

colour, so delightful to the eye " ; to-morrow thou mayest be in want of it to quench thy thirst, and thou wilt not have any of it.

118.

'Tis better thou shouldst rule over thy bread and wine according to thy appetite, than that they should rule over thee ; for know, that unwittingly much wine will reveal and lay bare thy heart's secret, exposing thy blemishes, with the result that they will rise against thee to thy shame—those that were stored away and concealed within thee.

119.

Keep thy mouth closed, and neither eat nor drink aught until thou hast pronounced the blessing to God, thy Creator, unto Him who hath provided for thee even before He created thee, and ordained all necessities to supply thy wants. And when thou hast eaten to satisfaction, it behoves thee a second time to praise His Name—Blessed be He.

120.

Make thy dwelling as firm and fixed as a house of stone, and in it be thy hand open wide. Then when thou sittest therein both in summer and winter, thou shalt have rest and security under the shade of thy roof ; just as the bird of freedom dwelleth in her nest ; and though the tempest be great, she findeth her rest.

121.

Have several changes of raiment wherewith to clothe thyself decently, according to thy means ; neither walk about half-dressed or in tatters, nor dress thyself in purple or embroideries ; prepare thy supplies all in appropriate measure, and then things will be to thy honour, and not to thy shame.

122.

In whatever you do, act with a plan, and arrange your outgoings methodically. Let your garments always be clean (*lit.* " white "), and the bread of your table sufficient ; and neither deck yourself in the splendour of gold and fancy-work, nor accustom yourself to partake of foods which are rich and sweet.

becomes rotten in consequence, and you lose the whole advantage ?

II2.

Enjoy of bread and water thy proper ration, and eat not more than to satisfy ; for you will find that the body derives satisfaction and benefit from the little, whilst superfluity breeds discomfort. Some salt in your cooking gives it a pleasant taste ; but if you salt it too much, what is the good of swallowing it ?

II3.

Have prepared a dish of greens and vegetables, as long as it's ready at meal-time ; for what is the good of even fat lamb, if you have to wait for it when you're dying of hunger, and it's not forthcoming. There is a blessing in the rain that cometh in its due season ; but what is the use of the rain-cloud out of season ?

II4.

Eat, indeed, your regular fare, and hanker not after the table of kings ; for why should you bother to look for that which you will not find at the time you want it ? Why lose the enjoyment of that which you can have, in searching with difficulty in the dark amid the haunts of others ?

II5.

Eat to your satisfaction in the house of a friend, and be glad to partake of whatever he has prepared for his own meal ; for know, how much better it is to have merely a dry morsel with ease in the house of a kind and good-hearted fellow, than to have a repast off meats, fat and juicy, together with the growl of a stingy miser.

II6.

Eat what you can afford to eat, and fix your ration, eating and leaving somewhat. Beware against defiling yourself with that which is prohibited, finding sufficient in that which is allowed. Let thy soul abhor the hot stench of foods which may even be more agreeable.

II7.

Have thy drink mixed, diluted with water, though thou mayest have by thee new wine and musk. Say not, " Drinkers like to have the pleasure of the strong taste, and the bright

colour, so delightful to the eye " ; to-morrow thou mayest be in want of it to quench thy thirst, and thou wilt not have any of it.

118.

'Tis better thou shouldst rule over thy bread and wine according to thy appetite, than that they should rule over thee ; for know, that unwittingly much wine will reveal and lay bare thy heart's secret, exposing thy blemishes, with the result that they will rise against thee to thy shame—those that were stored away and concealed within thee.

119.

Keep thy mouth closed, and neither eat nor drink aught until thou hast pronounced the blessing to God, thy Creator, unto Him who hath provided for thee even before He created thee, and ordained all necessities to supply thy wants. And when thou hast eaten to satisfaction, it behoves thee a second time to praise His Name—Blessed be He.

120.

Make thy dwelling as firm and fixed as a house of stone, and in it be thy hand open wide. Then when thou sittest therein both in summer and winter, thou shalt have rest and security under the shade of thy roof ; just as the bird of freedom dwelleth in her nest ; and though the tempest be great, she findeth her rest.

121.

Have several changes of raiment wherewith to clothe thyself decently, according to thy means ; neither walk about half-dressed or in tatters, nor dress thyself in purple or embroideries ; prepare thy supplies all in appropriate measure, and then things will be to thy honour, and not to thy shame.

122.

In whatever you do, act with a plan, and arrange your outgoings methodically. Let your garments always be clean (*lit.* " white "), and the bread of your table sufficient ; and neither deck yourself in the splendour of gold and fancy-work, nor accustom yourself to partake of foods which are rich and sweet.

67.

Know that by meekness thou shalt stand upon the strong fort, upon the rocky crag and cliff ; and if thy heart dwell in lowliness within thee, thy dwelling shall be in the topmost station without. See how oil, smooth in itself, rises to the surface, and is used for the anointing of kings and princes !

68.

Is that man wise who sees his heart ascending in the heights of pride ? He will not bear with the disposition of meaner men, how then will they endure his senseless folly ? Will he not dwell alone as the leper without friends, covered up to the upper lip ?

69

Will the man of pride escape by his greatness, by the boldness of his heart which is exalted on high ? Verily he breaks the upper beam of the door of his house, when he lifts up his head, and draws himself up straight. Will the citadel and high tower stand firm, which is built in dust or unburnt brick ?

70.

Be lowly in thine own sight, and thou shalt be high in the sight of others, and there will be hope when thou art in distress (*or*, and there will be no hope to thine enemy). As for the reviling curse of a man, bear it with meekness and lowliness ; in its passing, it will not come unto thee. Thou wilt bend low thy head in face of sling-stones ; and as for dart and spear, they will miss their mark.

71.

Know, too, that meekness will aid thee, even though they who fight against thee increase in strength ; therefore humble thyself, rather than be humbled at the hand of those who rise up against thee. By its merit shall thy horn be exalted in glory, and thy step shall never slip.

CHAPTER VII.

On Endurance.

72.

FEAR God, and endure His judgments, believing He judges truthfully and righteously ; and even though their taste be

bitter to thy palate, are they not sweet and pleasant to thy soul? Canst thou ever heal the disease of a man's heart except by strong potions?

73.

Fear and endure God's decrees and judgments, and answer them not with arrogance and boldness; and then, being long-suffering, will He bear with thee in thy actions, and He will not suffer His anger to rise. Lift up thyself by prayer, if thou hast not prayed, and understand that this matter is not determined by thee.

74.

Bear with men, and God will bear with thee; in His mercies He will be long-suffering with thee. Bear with men, and they will bear with thee, and God will give thee strength from on high. Be like the ass crouching under its burden, even though it break its back and bones.

75.

Wouldst thou endure thy great men, and fearing them clothe thyself in terror at their exalted power, and not bear with thy smaller ones, and be afraid lest thou be found wanting and become rejected? Couldst thou throw off thy supports as mountain chaff? Would not their removal be hard as a weighty stone?

76.

Endure things; muzzle yourself, and be silent; for if you answer a fool, you will hear more things. 'Tis better that you should yourself in privacy tolerate unpleasantness than that others should hear it; your reply might only have the effect of disclosing some shady spot in your own career, which had hitherto been kept secret.

77.

Is it not better to endure that which you have neither strength nor the power to remove? What is better calculated to remove the worries and sorrows of a man than the power of endurance which comes to his aid? Herein lies the panacea for all mourning and grief, the healing of all the ills of the flesh.

becomes rotten in consequence, and you lose the whole advantage ?

112.

Enjoy of bread and water thy proper ration, and eat not more than to satisfy ; for you will find that the body derives satisfaction and benefit from the little, whilst superfluity breeds discomfort. Some salt in your cooking gives it a pleasant taste ; but if you salt it too much, what is the good of swallowing it ?

113.

Have prepared a dish of greens and vegetables, as long as it's ready at meal-time ; for what is the good of even fat lamb, if you have to wait for it when you're dying of hunger, and it's not forthcoming. There is a blessing in the rain that cometh in its due season ; but what is the use of the rain-cloud out of season ?

114.

Eat, indeed, your regular fare, and hanker not after the table of kings ; for why should you bother to look for that which you will not find at the time you want it ? Why lose the enjoyment of that which you can have, in searching with difficulty in the dark amid the haunts of others ?

115.

Eat to your satisfaction in the house of a friend, and be glad to partake of whatever he has prepared for his own meal ; for know, how much better it is to have merely a dry morsel with ease in the house of a kind and good-hearted fellow, than to have a repast off meats, fat and juicy, together with the growl of a stingy miser.

116.

Eat what you can afford to eat, and fix your ration, eating and leaving somewhat. Beware against defiling yourself with that which is prohibited, finding sufficient in that which is allowed. Let thy soul abhor the hot stench of foods which may even be more agreeable.

117.

Have thy drink mixed, diluted with water, and thou mayest have by thee new wine and musk. Say not, like to have the pleasure of the strong taste, and

colour, so delightful to the eye " ; to-morrow thou mayest be in want of it to quench thy thirst, and thou wilt not have any of it.

118.

'Tis better thou shouldst rule over thy bread and wine according to thy appetite, than that they should rule over thee ; for know, that unwittingly much wine will reveal and lay bare thy heart's secret, exposing thy blemishes, with the result that they will rise against thee to thy shame—those that were stored away and concealed within thee.

119.

Keep thy mouth closed, and neither eat nor drink aught until thou hast pronounced the blessing to God, thy Creator, unto Him who hath provided for thee even before He created thee, and ordained all necessities to supply thy wants. And when thou hast eaten to satisfaction, it behoves thee a second time to praise His Name—Blessed be He.

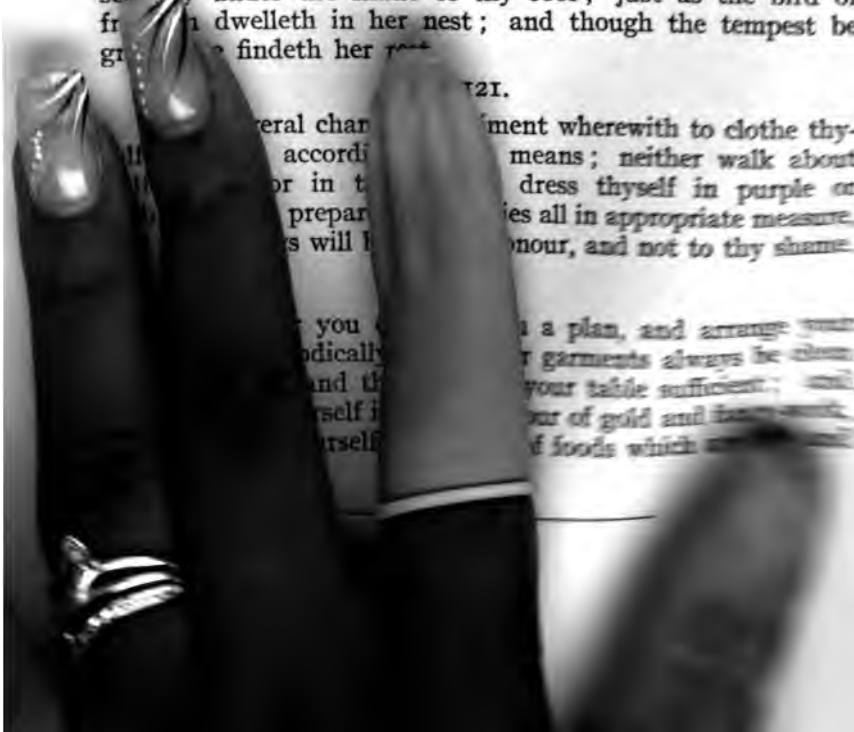
120.

Make thy dwelling as firm and fixed as a house of stone, and in it be thy hand open wide. Then when thou sittest therein both in summer and winter, thou shalt have rest and security under the shade of thy roof ; just as the bird of prey dwelleth in her nest ; and though the tempest be great, she findeth her rest.

121.

Let thy dress be of simple material wherewith to clothe thyself ; neither walk about in purple or in gold ; dress thyself in purple or in gold ; let thy dress be all in appropriate measure, and not to thy shame.

Let you have a plan, and arrange your garments always be clean ; your table sufficient ; and your food of gold and silver ; and of foods which are good.

becomes rotten in consequence, and you lose the whole advantage ?

112.

Enjoy of bread and water thy proper ration, and eat not more than to satisfy ; for you will find that the body derives satisfaction and benefit from the little, whilst superfluity breeds discomfort. Some salt in your cooking gives it a pleasant taste ; but if you salt it too much, what is the good of swallowing it ?

113.

Have prepared a dish of greens and vegetables, as long as it's ready at meal-time ; for what is the good of even fat lamb, if you have to wait for it when you're dying of hunger, and it's not forthcoming. There is a blessing in the rain that cometh in its due season ; but what is the use of the rain-cloud out of season ?

114.

Eat, indeed, your regular fare, and hanker not after the table of kings ; for why should you bother to look for that which you will not find at the time you want it ? Why lose the enjoyment of that which you can have, in searching with difficulty in the dark amid the haunts of others ?

115.

Eat to your satisfaction in the house of a friend, and be glad to partake of whatever he has prepared for his own meal ; for know, how much better it is to have merely a dry morsel with ease in the house of a kind and good-hearted fellow, than to have a repast off meats, fat and juicy, together with the growl of a stingy miser.

116.

Eat what you can afford to eat, and fix your ration, eating and leaving somewhat. Beware against defiling yourself with that which is prohibited, finding sufficient in that which is allowed. Let thy soul abhor the hot stench of foods which may even be more agreeable.

117.

Have thy drink mixed, diluted with water, though thou mayest have by thee new wine and musk. Say not, " Drinkers like to have the pleasure of the strong taste, and the bright

colour, so delightful to the eye " ; to-morrow thou mayest be in want of it to quench thy thirst, and thou wilt not have any of it.

118.

'Tis better thou shouldst rule over thy bread and wine according to thy appetite, than that they should rule over thee ; for know, that unwittingly much wine will reveal and lay bare thy heart's secret, exposing thy blemishes, with the result that they will rise against thee to thy shame—those that were stored away and concealed within thee.

119.

Keep thy mouth closed, and neither eat nor drink aught until thou hast pronounced the blessing to God, thy Creator, unto Him who hath provided for thee even before He created thee, and ordained all necessities to supply thy wants. And when thou hast eaten to satisfaction, it behoves thee a second time to praise His Name—Blessed be He.

120.

Make thy dwelling as firm and fixed as a house of stone, and in it be thy hand open wide. Then when thou sittest therein both in summer and winter, thou shalt have rest and security under the shade of thy roof ; just as the bird of freedom dwelleth in her nest ; and though the tempest be great, she findeth her rest.

121.

Have several changes of raiment wherewith to clothe thyself decently, according to thy means ; neither walk about half-dressed or in tatters, nor dress thyself in purple or embroideries ; prepare thy supplies all in appropriate measure, and then things will be to thy honour, and not to thy shame.

122.

In whatever you do, act with a plan, and arrange your outgoings methodically. Let your garments always be clean (*lit.* " white "), and the bread of your table sufficient ; and neither deck yourself in the splendour of gold and fancy-work, nor accustom yourself to partake of foods which are rich and sweet.

CHAPTER XII.

On Industry.

123.

FEAR God, and cast thy burden upon Him, and put not thy strength in thy substance ; for why shouldst thou be anxious to acquire worry and much toil in consequence of thy wealth? Remember, there comes a day when thou must leave it, however much it may be—the day when “the wind passeth over thee, and thou art gone.”

124.

Acquire according to what you require, and honestly too ; for why weary and worry yourself with that which is beyond your requirements? For this you are so keen ; it is not your allotment ; why should you break into it? All the share that you get is the labour ; the remainder is left to him who is a stranger to it.

125.

Wouldst thou be confident because thy wealth is great, even though thou didst not obtain it honestly? Why not rather think of the day at thy latter end, when thou shalt have to give to strangers that which thou hast gotten? Thus' shalt thou be “like a partridge which hatcheth, but bringeth not forth in pain.”

126.

A man who is busy labouring and toiling to gather riches and to gain possessions, and is not satisfied the greater and richer he becomes—this one desire of his heart engrossing his whole being, is like a thirsty man who drinks salted things, thus increasing his thirst to his own discomfort.

127.

Do you stare at fools who mount on high, and marvel when they triumph with their wealth? Does your heart mislead you, as you regard what seems their permanent power and influence, and their prosperous state? Then open your eyes, and see ahead the thick clouds gathering, and the storm passing over them, and they are no more.

128.

The fool, when he dresses in fine style, thinks to himself

that he is sure to win favour, and presumes in his passion to enter high society, being devoid of prudence ; but he is as the peacock, glorying in its beautiful feathers, while revealing its shame and reproach.

129.

If a man be clever, and his knowledge burn as a fire within him, why should you lay stress on his beautiful apparel ? For when night cometh, he divests himself thereof, and you would not be ashamed to have respect for his frame. Choose of the nut the kernel, and cast away the husk and shell.

130.

See the superiority of the wise over fools, even though the treasures of the latter increase and multiply. The wise possess honour in their lifetime, and leave a good name as a memorial at their death ; while, when their end comes, both the remembrance and the glory of fools are the same as their beasts.

131.

See, when the wise man disputes and contends with a fool, he has annoyance and disturbed peace, and is made the object of scorn. The discussions of the wise are conducted quietly and pleasantly, whilst the shameful noise of the fool is heard from afar. Would that one could write down in a book and cut out and engrave on a rock for ever (the words of the wise) !

132.

The fool exclaims in his impudent folly : " Thanks to my intelligence, knowledge, and common sense, thanks also to my own powers and abilities, I have been able to amass a fine amount of riches and every desirable object ; I am able to obtain every wish of my heart by means of my wealth ; and as for myself, pocket and knowledge are synonymous terms."

133.

The wise man speaks : " Hearken unto the Law and the Commandment, so that thou mayest find discipline and wisdom ; for by these means thou wilt be able to fulfil thy desires, and wilt not be in want of anything. Where is there wealth comparable in worth to that of Wisdom, and what object is as desirable as Prudence ? "

CHAPTER XII.

On Industry.

123.

FEAR God, and cast thy burden upon Him, and put not thy strength in thy substance ; for why shouldst thou be anxious to acquire worry and much toil in consequence of thy wealth? Remember, there comes a day when thou must leave it, however much it may be—the day when “the wind passeth over thee, and thou art gone.”

124.

Acquire according to what you require, and honestly too ; for why weary and worry yourself with that which is beyond your requirements ? For this you are so keen ; it is not your allotment ; why should you break into it ? All the share that you get is the labour ; the remainder is left to him who is a stranger to it.

125.

Wouldst thou be confident because thy wealth is great, even though thou didst not obtain it honestly ? Why not rather think of the day at thy latter end, when thou shalt have to give to strangers that which thou hast gotten ? Thus shalt thou be “like a partridge which hatcheth, but bringeth not forth in pain.”

126.

A man who is busy labouring and toiling to gather riches and to gain possessions, and is not satisfied the greater and richer he becomes—this one desire of his heart engrossing his whole being, is like a thirsty man who drinks salted things, thus increasing his thirst to his own discomfort.

127.

Do you stare at fools who mount on high, and marvel when they triumph with their wealth ? Does your heart mislead you, as you regard what seems their permanent power and influence, and their prosperous state ? Then open your eyes, and see ahead the thick clouds gathering, and the storm passing over them, and they are no more.

128.

The fool, when he dresses in fine style, thinks to himself

that he is sure to win favour, and presumes in his passion to enter high society, being devoid of prudence ; but he is as the peacock, glorying in its beautiful feathers, while revealing its shame and reproach.

129.

If a man be clever, and his knowledge burn as a fire within him, why should you lay stress on his beautiful apparel ? For when night cometh, he divests himself thereof, and you would not be ashamed to have respect for his frame. Choose of the nut the kernel, and cast away the husk and shell.

130.

See the superiority of the wise over fools, even though the treasures of the latter increase and multiply. The wise possess honour in their lifetime, and leave a good name as a memorial at their death ; while, when their end comes, both the remembrance and the glory of fools are the same as their beasts.

131.

See, when the wise man disputes and contends with a fool, he has annoyance and disturbed peace, and is made the object of scorn. The discussions of the wise are conducted quietly and pleasantly, whilst the shameful noise of the fool is heard from afar. Would that one could write down in a book and cut out and engrave on a rock for ever (the words of the wise) !

132.

The fool exclaims in his impudent folly : " Thanks to my intelligence, knowledge, and common sense, thanks also to my own powers and abilities, I have been able to amass a fine amount of riches and every desirable object ; I am able to obtain every wish of my heart by means of my wealth ; and as for myself, pocket and knowledge are synonymous terms."

133.

The wise man speaks : " Hearken unto the Law and the Commandment, so that thou mayest find discipline and wisdom ; for by these means thou wilt be able to fulfil thy desires, and wilt not be in want of anything. Where is there wealth comparable in worth to that of Wisdom, and what object is as desirable as Prudence ? "

CHAPTER XII.

On Industry.

123.

FEAR God, and cast thy burden upon Him, and put not thy strength in thy substance ; for why shouldst thou be anxious to acquire worry and much toil in consequence of thy wealth ? Remember, there comes a day when thou must leave it, however much it may be—the day when “ the wind passeth over thee, and thou art gone.”

124.

Acquire according to what you require, and honestly too ; for why weary and worry yourself with that which is beyond your requirements ? For this you are so keen ; it is not your allotment ; why should you break into it ? All the share that you get is the labour ; the remainder is left to him who is a stranger to it.

125.

Wouldst thou be confident because thy wealth is great, even though thou didst not obtain it honestly ? Why not rather think of the day at thy latter end, when thou shalt have to give to strangers that which thou hast gotten ? Thus' shalt thou be “ like a partridge which hatcheth, but bringeth not forth in pain.”

126.

A man who is busy labouring and toiling to gather riches and to gain possessions, and is not satisfied the greater and richer he becomes—this one desire of his heart engrossing his whole being, is like a thirsty man who drinks salted things, thus increasing his thirst to his own discomfort.

127.

Do you stare at fools who mount on high, and marvel when they triumph with their wealth ? Does your heart mislead you, as you regard what seems their permanent power and influence, and their prosperous state ? Then open your eyes, and see ahead the thick clouds gathering, and the storm passing over them, and they are no more.

128.

The fool, when he dresses in fine style, thinks to himself

that he is sure to win favour, and presumes in his passion to enter high society, being devoid of prudence ; but he is as the peacock, glorying in its beautiful feathers, while revealing its shame and reproach.

129.

If a man be clever, and his knowledge burn as a fire within him, why should you lay stress on his beautiful apparel ? For when night cometh, he divests himself thereof, and you would not be ashamed to have respect for his frame. Choose of the nut the kernel, and cast away the husk and shell.

130.

See the superiority of the wise over fools, even though the treasures of the latter increase and multiply. The wise possess honour in their lifetime, and leave a good name as a memorial at their death ; while, when their end comes, both the remembrance and the glory of fools are the same as their beasts.

131.

See, when the wise man disputes and contends with a fool, he has annoyance and disturbed peace, and is made the object of scorn. The discussions of the wise are conducted quietly and pleasantly, whilst the shameful noise of the fool is heard from afar. Would that one could write down in a book and cut out and engrave on a rock for ever (the words of the wise) !

132.

The fool exclaims in his impudent folly : " Thanks to my intelligence, knowledge, and common sense, thanks also to my own powers and abilities, I have been able to amass a fine amount of riches and every desirable object ; I am able to obtain every wish of my heart by means of my wealth ; and as for myself, pocket and knowledge are synonymous terms."

133.

The wise man speaks : " Hearken unto the Law and the Commandment, so that thou mayest find discipline and wisdom ; for by these means thou wilt be able to fulfil thy desires, and wilt not be in want of anything. Where is there wealth comparable in worth to that of Wisdom, and what object is as desirable as Prudence ? "

134.

The fool clothes himself in garments of every dye and texture. When persons in high stations, kings, and princes, see him, they rise, and bow down low before him. Must not the wise man feel abashed when he sitteth, clothed in rags, deliberating in the assembly ?

135.

The fool carries all his greatness in the clothes on his back ; and when he takes them off, he at the same time divests himself of all his glory. If then he be like an ass carrying burdens, will the name of ass be ever taken off from him ? But the wise, being precise as to his clothing, never while he lives loses the respect due to him.

136.

The fool will have dainty dishes and rich drinks, the choicest of fare ; whatever is in season is prepared for him, one meal after another, day by day ; but as for the man of knowledge, can he satisfy his hunger and dine off his knowledge, without bread and meat ?

137.

Fools eat their bread in wickedness, perfectly at ease, and drink the wine of violence, opening their mouth wide as the grave, while they are never full, hungry for more cupboards ; but as for wisdom, it keeps its professors alive without choice foods and wines.

138.

Behold, all ye inhabitants of the world, hearken, and judge in righteousness and equity, to interpret (justice) with much wisdom, which is better than rubies, great riches, and substance ! A man may obtain wealth by wisdom, but he cannot obtain wisdom by wealth.

139.

Obtain money, but honestly and uprightly, in order to supply the necessities of life. Investigate and find out what are the limits of thy household requirements ; for why shouldst thou labour for thousands and tens of thousands (of pounds) ? Of thy surplus give a portion to thy soul (i.e., to spiritual needs), and await the mercies and bounties of the Lord.

CHAPTER XIII.
On Silence and Speech.

140.

FEAR GOD, with an upright heart, and sustain thy words in justice, wisdom, and sound sense. Remove from thyself frowardness of speech, and a heart devising and planning iniquity. Why shouldst thou be continually at variance, and disputing in all things like a slanderer and tale-bearer ?

141.

Fear God, and place a muzzle upon thy mouth, uttering nothing deceitful before Him, thinking thereby to obtain His praise, and to find favour in His sight in thy lauding Him. Be, therefore, continually in fear and dread, trembling at His majesty and wrath.

142.

Stop thy mouth, and close its opening with the handle of a lock exceeding strong and firm, strengthening its bolts for thy soul's sake as with an iron edge on doors of brass, which no winged bird with its light breath can easily undo.

143.

Realise that regret and remorse are of no avail in the case of three things—a maiden when she has once lost her maidenhood ; a stone when it has once been flung from the sling ; and a dart when it has been shot from the bow. Thus also is it with the word of man : it cannot be recalled when it is once spoken.

144.

Open the gates of thy heart before thou openest the flood-gates of thy mouth, and reflect concerning matters what their effect may be, viewing the end of a thing at the beginning. For remember, that in the power of the tongue are bound up the instruments of either death, or life and health.

145.

Rule over the words of thy mouth, and they will not rule over thee, but thou shalt be the stronger and shalt prevail. Only speak after due silence, and do not repeat what has once been said. How good and pleasant is the word spoken in its season, as the former and the latter rain which cover the corn-field !

speaks forth what is in the innermost recesses. Lower, therefore, thy voice when thou givest counsel at eventide, and look about at thy surroundings when thou givest it at morning-dawn.

CHAPTER XV.

On Dignity and Dominion.

157.

FEAR God, and strengthen thyself to serve Him, for He formed thee to do Him honour. Think little of thy honour in comparison with His, and lower thine eyes in His presence. Understand that he who honours His Master will be honoured, and receive glory before Him.

158.

Flee from dominion, yea, even if it pursue thee to lay hold of thee, and fly from it when it does follow after thee; for her race is swift, when thou fleest from her, until she overtake thee. But if thou shouldst follow and run after her, yea, while in thy flight thou hast her by the heel, she will thrust thee off.

159.

Find thine honour in delightful actions; why try to find it in haughtiness of heart? Understand that a man's pride is his shame, and leads him on to follow as a dog; whilst the lowly in spirit is oft placed at the head of a people, however despised he may be in his own sight, however much the derision in which he may be held.

160.

One who is boastful of his learning and anxious to rejoice in a great name like that of men of renown, and is continually mounting higher in the flights of his proud imagination, flitting and hovering over the habitations of the great—as regards such a one, have nothing to do with him, and measure not thyself according to his intelligence and learning, for his learning is that of fools.

161.

Should thy heart be exalted on account of the position and honour which fall to thy lot, and shouldst thou imagine in the greatness of thy thoughts that all that befalls thee is in consequence of thine own strength; understand, that in

proportion to thy ascent on high will be the down-grade, resulting in thy destruction.

162.

For three things men are honoured in life, but two of them have slippery edges. Men are honoured either for their wealth or for their station, commanding strong positions. But does not such honour turn at the turn of Fortune? And what remains of it all but a stumbling-block?

163.

The third heritage of honour, however, is given to thee of God; this is the real honour; thou canst acquire it by God's service and by a lowly disposition, if thou ledest it on gently. But in the day on which thy heart becometh proud, it vanisheth and departeth as the traveller at his opportunity.

164.

Modesty, which is the heritage of birth, will never leave thee unto the finish; but if thou hastenest to show thyself in the perfume-house (of fame), in the sight of man it will disappear on that very day. It may be likened to good wine which has settled on its lees, but which, on being poured out, loses its scent and flavour.

165.

Fear God, and honour thy parents, for in their honour thou wilt ever find thine own honour. Realise and call to mind the toil which they have endured on thy account, and consider when thou wilt be able to help them in their labours. He who dispenseth rewards will surely repay thee the kindness and consideration which thou showest to those who have loaded thee with their bounties.

166.

Canst thou forget her who did nurse thee and gave thee suck, though she be grown old? Wouldst thou mock at thy father now grown grey? Who knoweth whether thou wilt even inherit their gold, or whether, in the whirligig of Time, they may not inherit that which is thine? Maybe old age will be thy lot, and thou wilt find thy reward both in this world and in the next.

167.

Show thyself great in giving every man the respect due to him, and then thou wilt receive honour and respect accordingly; for when thou dost esteem thyself lightly, thou wilt raise thyself

in men's estimation and win a good prize. So think little of thine own honour in the presence of thy King, and be humble and subservient to Him.

CHAPTER XVI.

On Deliberation and Haste.

168.

FEAR God, and await His mercies, and hope for His continuous help. Hope deferred, 'tis true, maketh a man sick ; but there is healing in hoping unto Him, for it is in His power to bring the thing to pass, which is ordered and held in reserve by Him.

169.

Have fear, and do thy work with deliberation, and ride not upon the cloud of haste. Will that man be ensnared who directs his steps aright in accord with perfect equity, walking uprightly ? But a man who is in haste to have the tip of his ear bored, can he escape ? Will he go forth to his freedom ?

170.

Do with deliberation that which thou hast not yet attempted ; for why wilt thou tear down the height of what has been built already ? If thou be in a hurry to begin some undertaking, always look to the end at its beginning ; plough violently the furrows of thy thought and ideas, and then thou wilt be able to produce timely and seasonable fruit.

171.

See what an advantage it is to be deliberate, for in this case the end of a thing brings not its regret with it. It is right to think a matter well out, and to give it full consideration, whether it be a case of doing or speaking ; for how good a thing it is when the conception be perfect ; whilst hurried action may be compared to a birth that goes prematurely to the oblivion of the grave.

172.

Two made a start from their resting-place, and betook themselves on the way. The one who proceeded cautiously reached the goal, whilst he who ran felt his feet slipping. Before the winged bird has mounted on high, the hawk without wing soars aloft, and is destroyed.

CHAPTER XVII.

On Visiting and its Abuse.

173.

FEAR God, and visit His Temple morning and evening to seek His mercies ; accustom thyself, too, to visit the God-fearing in sincerity and truth, and not in a false manner. As regards thy friend's house, weigh thy steps and regulate them judiciously, paying thy visits but rarely.

174.

When thou visitest the king and princes, remain silent rather than multiply words. Make thy call at the opportune moment, and with no light gait. Make thy step firm as brass ; whilst in returning, be as quick as the eagle.

175.

Understand that he who pays daily visits will be regarded as of no account—nay, he will be considered a bore. How much better it is not to pay frequent and continuous visits ! Let this be your guide and motto : “ The rain which comes continuously makes people tired of it, whilst they welcome it with gratitude as soon as it is kept back.”

176.

How good it is to pay your calls (at intervals) for a few moments, for then you will become neither a bore nor a burden ! But if you are sure that your company is agreeable, then have the courage to enjoy more of the honey, according to the full limit. At New-Moon it is customary to pronounce the benediction, because for a couple of days the moon has been hidden from view.

177.

How good and pleasant it is for friends to visit each other in times of joy and sorrow, and to be prepared constantly to share each other's burdens and troubles, though it may cost a sacrifice, and mean stooping down ! But keep strange, and do not be in a hurry to call and face a man, when he has fallen into disgrace.

178.

Visit thy own confidential friend, and do not make too many calls on thy intimate's household—that is, if thou be

in men's estimation and win a good prize. So think little of thine own honour in the presence of thy King, and be humble and subservient to Him.

CHAPTER XVI.

On Deliberation and Haste.

168.

FEAR God, and await His mercies, and hope for His continuous help. Hope deferred, 'tis true, maketh a man sick ; but there is healing in hoping unto Him, for it is in His power to bring the thing to pass, which is ordered and held in reserve by Him.

169.

Have fear, and do thy work with deliberation, and ride not upon the cloud of haste. Will that man be ensnared who directs his steps aright in accord with perfect equity, walking uprightly ? But a man who is in haste to have the tip of his ear bored, can he escape ? Will he go forth to his freedom ?

170.

Do with deliberation that which thou hast not yet attempted ; for why wilt thou tear down the height of what has been built already ? If thou be in a hurry to begin some undertaking, always look to the end at its beginning ; plough violently the furrows of thy thought and ideas, and then thou wilt be able to produce timely and seasonable fruit.

171.

See what an advantage it is to be deliberate, for in this case the end of a thing brings not its regret with it. It is right to think a matter well out, and to give it full consideration, whether it be a case of doing or speaking ; for how good a thing it is when the conception be perfect ; whilst hurried action may be compared to a birth that goes prematurely to the oblivion of the grave.

172.

Two made a start from their resting-place, and betook themselves on the way. The one who proceeded cautiously reached the goal, whilst he who ran felt his feet slipping. Before the winged bird has mounted on high, the hawk without wing soars aloft, and is destroyed.

CHAPTER XVII.

On Visiting and its Abuse.

173.

FEAR God, and visit His Temple morning and evening to seek His mercies ; accustom thyself, too, to visit the God-fearing in sincerity and truth, and not in a false manner. As regards thy friend's house, weigh thy steps and regulate them judiciously, paying thy visits but rarely.

174.

When thou visitest the king and princes, remain silent rather than multiply words. Make thy call at the opportune moment, and with no light gait. Make thy step firm as brass ; whilst in returning, be as quick as the eagle.

175.

Understand that he who pays daily visits will be regarded as of no account—nay, he will be considered a bore. How much better it is not to pay frequent and continuous visits ! Let this be your guide and motto : “ The rain which comes continuously makes people tired of it, whilst they welcome it with gratitude as soon as it is kept back.”

176.

How good it is to pay your calls (at intervals) for a few moments, for then you will become neither a bore nor a burden ! But if you are sure that your company is agreeable, then have the courage to enjoy more of the honey, according to the full limit. At New-Moon it is customary to pronounce the benediction, because for a couple of days the moon has been hidden from view.

177.

How good and pleasant it is for friends to visit each other in times of joy and sorrow, and to be prepared constantly to share each other's burdens and troubles, though it may cost a sacrifice, and mean stooping down ! But keep strange, and do not be in a hurry to call and face a man, when he has fallen into disgrace.

178.

Visit thy own confidential friend, and do not make too many calls on thy intimate's household—that is, if thou be

instructed in the fear of Heaven, and thy instruction be supported by practical rules. For as a rule foolish talk will deal falsely with the generous one, and impugn his truthfulness with a taint of falsehood.

179.

Pay an occasional visit to a man when sick, for in such visit there is relief ; put, however, a muzzle over thy mouth, and walk in gently ; if thou remain any length of time, it will be resented. Should he, however, be seriously ill, refrain altogether from visiting him, and rather offer up prayer for his recovery.

180.

Realise that words, when they are put in the balance, are weighty ; so do not think to lighten thine own heart and soul by letting them come glibly out of thy mouth. Why shouldst thou bother others with the weight of thy words, when thou canst not bear them thyself ?

181.

When men ask thy opinion concerning a difficult question which is being raised, and weighed in the balance, give them a direct reply, even if it be heavy for the heart of man to bear ; and even though the question be light as mountain chaff, let it be like a bar of iron and lead (*i.e.*, as though it were a matter of weight) ; give it thy proper attention.

CHAPTER XVIII.

On Love and Companionship.

182.

FEAR God, and place His love and fear in thy heart, firmly planted ; also love those who fear Him, and their companionship choose thou in thy friendship ; for can the man of fear be found who would kick at the love of truth, fixed in his breast ?

183.

Love the friend who is true to thee, and let his companionship be kept by thee. Devote thyself to him with might and main when he stands in need of thy help ; for this is the most generous form of love ; it is the most glorious kind of affection, resulting from companionship.

184.

As for him who is thy friend for the purpose of getting at times what he wants from thee all to his own advantage, but who, when thou requirest him, lies hidden and concealed, give him up, and stop thy friendship, for what benefit dost thou derive from words smooth as butter ?

185.

The acquisition of friends, constant and true, is a good thing, and their love is worth keeping ; thou shouldst even close thine eyes, and pretend not to see their faults, wilful or otherwise. Can the potter join the fragments of earthenware once broken asunder, and can they be renewed when once destroyed ?

186.

When thou obtainest servants to minister to thy wants, think, that as long as they remain in thy possession, they remain but as servants ; then why not obtain and attach to thyself freemen, those of noble and exalted station, gaining them by suavity of speech and winning language, by constant attentions and kindliness of action ?

Finished is the Book
on the Foundation of Religious Fear.
Thanks be to God
Whose Glory has been revealed
and made manifest
unto His people !

instructed in the fear of Heaven, and thy instruction be supported by practical rules. For as a rule foolish talk will deal falsely with the generous one, and impugn his truthfulness with a taint of falsehood.

179.

Pay an occasional visit to a man when sick, for in such visit there is relief ; put, however, a muzzle over thy mouth, and walk in gently ; if thou remain any length of time, it will be resented. Should he, however, be seriously ill, refrain altogether from visiting him, and rather offer up prayer for his recovery.

180.

Realise that words, when they are put in the balance, are weighty ; so do not think to lighten thine own heart and soul by letting them come glibly out of thy mouth. Why shouldst thou bother others with the weight of thy words, when thou canst not bear them thyself ?

181.

When men ask thy opinion concerning a difficult question which is being raised, and weighed in the balance, give them a direct reply, even if it be heavy for the heart of man to bear ; and even though the question be light as mountain chaff, let it be like a bar of iron and lead (*i.e.*, as though it were a matter of weight) ; give it thy proper attention.

CHAPTER XVIII.

On Love and Companionship.

182.

FEAR God, and place His love and fear in thy heart, firmly planted ; also love those who fear Him, and their companionship choose thou in thy friendship ; for can the man of fear be found who would kick at the love of truth, fixed in his breast ?

183.

Love the friend who is true to thee, and let his companionship be kept by thee. Devote thyself to him with might and main when he stands in need of thy help ; for this is the most generous form of love ; it is the most glorious kind of affection, resulting from companionship.

184.

As for him who is thy friend for the purpose of getting at times what he wants from thee all to his own advantage, but who, when thou requirest him, lies hidden and concealed, give him up, and stop thy friendship, for what benefit dost thou derive from words smooth as butter ?

185.

The acquisition of friends, constant and true, is a good thing, and their love is worth keeping ; thou shouldst even close thine eyes, and pretend not to see their faults, wilful or otherwise. Can the potter join the fragments of earthenware once broken asunder, and can they be renewed when once destroyed ?

186.

When thou obtainest servants to minister to thy wants, think, that as long as they remain in thy possession, they remain but as servants ; then why not obtain and attach to thyself freemen, those of noble and exalted station, gaining them by suavity of speech and winning language, by constant attentions and kindliness of action ?

Finished is the Book
on the Foundation of Religious Fear.
Thanks be to God
Whose Glory has been revealed
and made manifest
unto His people !

NOTES

TO THE

YESOD HAYIRAH.

NOTES TO THE *YESOD HAYIRAH*.

[H. stands for MS. Harleian, 5686; B. stands for Baer's text.
The text, as printed in this volume, is from MS. Or. 2396 (Brit. Museum).]

- 1) H. omits ספר. 2) H. יי. 3) B. ארחות. 4) B. וחקים. 5) H. and B. נסתרה. 6) H. and B. יהי. 7) B. שאלתם. 8) H. and B. בעיני. 9) H. תחיה. 10) H. omits. 11) B. לירא. 12. H. תכונות? 13) H. and B. כאן. 14) B. ה'. 15) B. ל' משנתי. 16) B. נשא. 17) H. ושם. 18) H. יסודי. 19) B. איסר, evidently wrong. 20) B. אמרי. 21) H. נראים. 22) H. ומלקוש.

[I. א]

- 1) B. א. 2) H. and B. האל. 3) H. והוא. 4) H. מנוחה, evidently copyist's error. 5) B. הנויה. 6) H. באחרית. 7) B. נמצאת באחריתה. 8) H. and B. ושם. 9) H. טוב ותהלה. 10) H. תשא. 11) B. לכסא. 12) H. אלהים. 13) H. ואם. 14) H. and B. תהי. 15) H. and B. סדה. 16) B. סדות. 17) H. ויראוך. 18) H. לעולם. 19) H. והיא. 20) B. שאננים. H. שנאנות, evidently wrong. 21) B. and probably H. יקושים. 22) H. and B. והתם. 23) H. and B. מוי. 24) H. וואת. 25) H. and B. יאות. 26) H. וטאמס. 27) B. בתכן. 28) H. and B. מולי. 29) B. בטוסא. 30) H. קרשו. 31) H. תעלים כעור. 32) B. היה. 33) B. צוח. 34) B. רבקי. 35) H. אשר בתורתו וחקיו. 36) B. רבקי.

[II. ב]

- 1) B. ב. 2) B. התפלה. 3) H. העברה והתפלה. 4) H. and B. ודבקה. 5) H. and B. לעבדו. 6) H. and B. ויעלו. 7) B. ובלעדו. 8) B. לכל. 9) H. חאל. 10) H. and B. תהי עושה. 11) B. יחונך. 12) H. תפלה. 13) H. עברה. 14) H. ונר. 15) H. קרשך. H. דגלך. 16) H. omits. 17) H. and B. והכן. H. inserts את. 18) H. and B. ולכך. 19) H. לטערה. 20) B. תערוך. 21) H. and B. תפלתך. 22) H. עיניך. 23) B. וירך. H. preferable. 24) H. ורחסך. 25) H. מלכך. 26) B. has הנה והנה. 27) H. ולא חשוב וכוא הנה והנה. 28) B. תפלתך. 29) H. and B. ודרשת לשכנו. 30) B. והבין ; H. (?). 31) H. על. 32) H. ומי. 33) H. אם ; B. האם. 34) H. בכל מה. 35) H. and B. שאלתך. 36) H. and B. ברשך. 37) B. תנה. 38) B. קרשך. 39) H. גמילות. 40) B. רחמים. 41) H. and B. עבדת חסידים. 42) H. and B. התפלה. 43) H. עקר. 44) H. עבדת חסידים.

[III. ג]

על ידיהם, 4) B. ותנע כי תחיה נפשך, 3) H. ותבן or ותבן, 2) B. ג, 1) B. מעשיך to ותהיה H. omits, 7) H. חסר לפי הסעתי, 6) B. שכלך, 5) H. adding marginal note, 8) H. and B. לכר, 9) H. בכך, 10) H. seems to have והנה, 11) B. הספלה, 12) H. עבדת, 13) B. וחקק preferable, 14) B. קנין, 15) H. בחרב, 16) H. and B. לקרב גבור, 17) H. and B. להגות בה, 18) B. תהי, 19) H. almost illegible (?), 20) H. ושרר ארסה, 21) H. תריש, 22) B. יפהפיה; H. seems, 23) H. יפופיה (?), 24) H. גיעס, 25) H. טוב; B. תהיה, 26) H. seems, 27) H. and B. חיוה, 28) H. בחליה, 29) H. ובכחל or וכוהל, 30) H. and B. ערה וערותה, 31) H. עו, 32) H. בתליה, 33) H. בניה, 34) H. seems, 35) B. לעברה, 36) H. and B. והוהר, 37) H. בלכוד, 38) B. בתלים, 39) B. ולשורה, 40) B. ולכוד, 41) B. כאן, 42) B. ותהו, 43) B. ברואו, 44) B. מכותו, 45) H. and B. ארסה, 46) H. and B. מכותו, 47) H. omits, 48) B. יום, 49) H. ותהי, 50) H. inserts לך, 51) H. תשם, 52) B. דעה, 53) B. דרור גדלה, 54) B. ירשתו, 55) B. הירשה, 56) H. and B. ואל, 57) H. and B. סקרך, 58) H. and B. רב, 59) H. and B. אין, 60) H. and B. ואל, 61) H. החסדות, 62) H. and B. עונה, 63) H. and B. בסדות, 64) H. and B. שושן, 65) H. נפשם, 66) H. and B. places לא before לדעתה, 67) H. רעים, 68) H. and B. ודע, 69) H. בנאותך, 70) H. and B. ירשתה; B. ודע, 71) H. and B. חכמים, 72) H. פרות, 73) H. and B. ויונקתו, 74) H. and B. ויצטח, 75) H. ויונקתו, 76) H. וכן תועיל תנובת, 77) H. תועיל, 78) H. לקרובים גם רחוקים; B. על, 79) H. and B. סצות, 80) H. and B. סצות וחקים, 81) H. and B. ברת, 82) H. חצא, 83) H. inserts חם, 84) B. inserts מוי, 85) H. תחליף, 86) H. omits, 87) H. and B. סבת, 88) H. מעשיך, 89) H. ותחישו; B. יתחישו, 90) H. יתחיש, 91) H. וואם, 92) H. and B. שאלתו, 93) H. ועת, 94) H. and B. בשחקך, 95) H. and B. לנפשי, 96) H. and B. יבני, 97) H. and B. בי, omitting לי; B. די, 98) H. גיית, 99) H. עור, 100) H. תהה, 101) H. omits; B. אשר, 102) H. גיית, 103) H. and B. עין ואין, 104) H. and B. לצי, 105) H. and B. גיית, 106) H. and B. ושוועי, 107) H. and B. ליסעך, 108) H. חפצו, 109) H. and B. וקרבך, 110) H. וקרבך, 111) H. וקרבך, 112) H. וקרבך, 113) H. וקרבך, 114) H. וקרבך, 115) H. וקרבך, 116) H. and B. כמותם, 117) H. and B. לפחד, 118) H. and B. לפחד.

[IV. ד]

1) B. ד, 2) H. ויהי, 3) H. and B. צרכי, 4) H. עו, 5) B. לכבך, 6) B. הגייה, 7) H. עינים; B. עין, 8) H. and B. רמיה, 9) B. במסחר לה, 10) H. and B. גלירה, 11) The MSS. concur in this reading, but the words should probably be מעשי כפי, 12) H. בפי, 13) B. לתבו, 13a) B. בהכיר, 14) H. inserts, 15) B. רץ, 16) H. reads after בו thus:—, 17) H. and B. יושמר, 18) B. וישרהו, 19) According to H. 20) B. מספלה.

21) B. וכן, 22) H. למה, 23) B. צפרים, 24) H. שלשום, 25) H. omits. 26) H. עין, 27) Our MS. is defective after this stanza, omitting all till the last stanza of הנאות והענוה, שער הנאות והענוה, which continues on different parchment till the end. 28) H. בתנם,

[V. ה]

This and the next chapter are added according to the Harleian; they are missing in Brit. Mus. Or. 2396.

1) B. ותחביש, 2) B. תאשר, 3) B. מום אנשים, 4) B. יביושך, 5) B. ארחותך, 6) B. עין, 7) B. בערותך, 7a) B. עו, 7b) B. מננה, 8) B. באויב, 9) B. להתבושש, 10) According to B.; H. בכל, 11) B. ישנה, 12) B. אם הם, 13) B. הלא, 14) B. על א' for לאמחו.

[VI. ו]

1) B. הנאות, 2) B. בם, 3) Or ושנה; B. ושוה, 4) B. בזכרו, 5) So it seems; B. יגיעו, 6) B. נצחה, 7) B. לשוטטו, 8) B. ישיבך, 9) B. חיים, 10) B. ליבש, 11) B. עו, 12) According to B.; H. seems גאוויתך, 13) B. לראיה, 14) B. תהלה, 15) B. הנדלה, 16) B. עלי, 17) B. למלכה for למעלה, 18) B. על, 19) B. רעים, 20) B. סכלים, 21) B. יהי שבתך בראש, 22) B. יקומחי, 23) B. נאמה בנבחו, 24) B. לשבר, 25) B. וקומחי, 26) According to B.; H. ויש, 27) According to B.; H. ויש, 28) H. לשואך, 29) B. שא, 30) B. מעמיד, 31) H. היא, 32) B. מעמיד.

[VII. ז]

1) H. וסבלה, 2) B. דינו ותמים, 3) H. בטעם, 4) H. לגויה, 5) H. בשיקויים, 6) H. ויסכל, 7) H. גוירתו, 8) H. ואל נא תענה ועזות, 9) H. ויסכל, 10) H. לך, 11) B. ויהפיל, 12) B. נשוא, 13) H. האלהים, 14) B. ולא, 15) H. ירדיתך, 16) B. insert אשר, 17) H. ולא, 18) B. לגויה, 19) H. ירדיתך, 20) B. כברה, 21) Added according to H. and B. 22) H. אחרים, 23) H. and B. רבירך, 24) H. עו, 25) H. עצבות, 26) H. seems מיכו, 27) B. האל; H. as text, 28) H. תנחום; B. תנחום בו, 29) H. ובוכה,

[VIII. ח]

1) B. גם, 2) H. בנסתר, 3) B. וגילויך, 4) H. תם בה, 5) B. ואם ימצא אנוש תם בה, 6) H. תכבד, 7) B. פלילך, 8) B. בגללים, 9) H. צפורים, 10) H. ואין כך, 11) B. וכן אין כך, 12) B. also בנפלו, 13) H. לחפש, 14) B. ופלו, 15) H. and B. היטנף, 16) H. ודע, 17) H. and B. ואשר, 18) H. כל, 19) H. and B. מצאה, 20) H. והמונים, 21) H. and B. בגן, 22) H.

seems דלואה 23) H. and B. תגל 24) H. ביזיה ; B. ביזיה 25) H. omits.
26) B. הוד 27) H. התצניע ; B. לכה תצנע 28) H. בסודם 29) B. לדעה 30)
H. ותחסוף 31) H. תמים 32) H. and B. אל

[IX. ט]

1) H. and B. הערות 2) H. לעבור ; B. לעבור 3) B. מאחרותי 4) B. להריח.
5) H. רך ; B. גיב 6) H. and B. און 7) H. לקלו 8) H. seems גנע 9) H.
חליך 10) H. תתאי 11) H. געוירך 12) H. סכרה 13) H. ולא 14) H. חליך ;
B. ימי 15) B. מייזן 16) B. יפהפה ; B. יפהפה 17) B. יפהפה 18) B. ימי
19) H. omits 20) B. ונויה 21) H. מעיין 22) H. and B. ונמלא 23) B. סעפה
24) H. omits 25) H. ציאה 26) H. and B. ערותך 27) H. אחרי 28) H. and
B. ופחים 29) H. ברשתה 30) H. and B. פתאים 31) H. and B. ופחים ; B. ופחים
32) H. and B. insert ושוב 33) H. and B. ופחים ; B. ופחים 34) This whole line not in H.
35) H. omits 36) H. חיק 37) H. מחביק 38) H. חיק 39) B. חשק 40) B.
חשק 41) H. and B. חשק 42) H. and B. חשק 43) H. and B. חשק 44) H. and B.
חשק 45) H. and B. חשק 46) H. and B. חשק 47) H. and B. חשק 48) H. and B.
חשק 49) H. and B. חשק 50) H. and B. חשק 51) H. and B. חשק 52) H. and B.
חשק 53) H. and B. חשק 54) H. and B. חשק 55) H. and B. חשק 56) H. and B.
חשק 57) H. and B. חשק 58) H. and B. חשק 59) H. and B. חשק

[X. י]

1) H. ותאווה 2) B. שמו 3) H. יתרועעו 4) H. חיבא 5) H. כלי 6) H.
and B. מלי 7) H. and B. לתאווה 8) H. and B. כלי 9) H. לחיטין 10) H.
כוסס 11) H. ותרחיק 12) H. מתחלה 13) H. and B. תאווך 14) H. כוסס ;
H. seems the same 15) H. and B. omit אל 16) H. דבר 17) H. לחמדים 18)
H. חכמתך 19) H. ונבונתך 20) H. and B. כברה 21) H. גקוסה 22) H. and
B. תעביר ; B. תעביר or תעביר 23) H. מלא 24) H. מלא 25) H. תעביר ;
H. seems the same, but it is doubtful. 26) H. and B. בעורה 27) H. and B.
כבת 28) H. and B. תאווך 29) H. תאווך 30) H. and B. תחמוד 31) H. תקוה
32) H. ותניע 33) H. and B. חלי 34) H. and B. כנורל 35) H. and B. בעצבון
36) H. and B. תאווך 37) H. בשדותי 38) B. יאוש 39) B. יול 40) H. seems
41) H. and B. תאווך 42) H. האלהים 43) H. ועבורה 44) H. and B.
45) H. and B. תנחך 46) H. עבודות 47) H. looks like מוסדותיה ;
but we recall the phrase (Ps. II. 3) : עבתי... 48) H. גנתה את מוסדותיה... עבתי :
49) H. והב 50) H. כעיל

[XI. יא]

1) B. ארבות 1a) B. לחמכה 2) H. and B. מאויים 3) H. באשר 4) The
former half of this line, though written in H., bears the 'delete' mark, and the
latter is altogether missing. 5) H. and B. וקבל 6) H. and B. במעושים

7) B. מחיתך. 8) H. and B. ושבע. 9) H. inserts לך. 10) H. ותיחר. 11) B. לקשרו. 12) H. and B. ודע. 13) H. and B. גויה. 14) H. and B. יריוה. 15) B. וועה. 16) H. חוקך. 17) H. and B. לשבעה. 18) H. ווועה. 19) B. תתאו. 20) H. אריות. 21) H. אבלך. 22) H. omits. 23) H. מעט. 24) B. חתאו. 25) B. לשלחן. 26) H. תהא. 27) H. and B. לעתים. 28) B. תעווב. 29) B. הנמא. 30) H. מצויה. 31) H. and B. חשכים. 32) H. לצרו. 33) H. and B. בשלוח. 34) B. חקך. 35) H. כילי. 36) H. מכל. 37) H. and B. ולא כל. 38) H. חקך. 39) H. and B. במחי ציאת. 40) H. בהתר. 41) H. התנעול. 42) H. ומיין. 43) B. בצחי לצחן. 44) H. ויתמא. 45) H. לעיין. 46) H. seems. 47) H. omits. 48) B. וטוב. 49) H. and B. ואין. 50) H. וטוב. 51) H. omits. 52) H. לצורכי. 53) H. וימצא. 54) H. לחובך. 55) B. בחבך. 56) H. וחוקה. 57) H. and B. ומת. 58) H. מברך. 59) H. קיין. 60) H. ויבש. 61) H. and B. צפור. 62) B. בקנה. 63) H. ויבש. 64) B. באשר. 65) H. omits. 66) H. seems. 67) H. חוקך. 68) H. חקך. 69) B. בחוקה. 70) H. ויאל תחיה. 71) B. שולחך. 72) H. ויאל תחיה. 73) B. שולחך. 74) H. ויאל תחיה. 75) B. שולחך. 76) H. ויאל תחיה. 77) B. שולחך. 78) H. ויאל תחיה. 79) B. שולחך. 80) H. ויאל תחיה.

[יב. XII.]

1) H. adds והתמארות בעושר. 2) B. והשלך על ה'. 3) H. והיבך. 4) B. והשלך על ה'. 5) H. and B. תכבד. 6) H. תחליף. 7) H. חוקך. 8) B. חוקך. 9) H. הון לך. 10) H. and B. ותחינע. 11) H. and B. ותחינע. 12) H. not clear, seems. 13) H. and B. ואינו. 14) B. לחלק לך. 15) H. ויחשו. 16) H. ויחשו. 17) H. ויחשו. 18) H. עשרך הון רב. 19) H. and B. בצדקך. 20) H. ויחשו. 21) H. חבולו. 22) H. חל בו, The word should evidently be חבולו. Cf. Jeremiah XVII. 11 23) H. וילעשות לו. 24) B. סגלה. 25) B. יקניאך. 26) B. עזם. 27) B. ח. בזהות. 28) H. עיין. 29) H. למצא. 30) H. and B. יעזו. 31) B. ויחשו. 32) H. ויחשו. 33) H. בנזוי. 34) H. ויחשו. 35) H. ויחשו. 36) B. בשתו. 37) H. ישנ. 38) B. ותוקיר. 39) B. איש. 40) H. ברעהו. 41) B. לילה. 42) H. עונה. 43) H. רמא. 44) H. לזכרון. 45) H. ויחשו. 46) H. קליפתי. 47) B. סגיה. 48) H. and B. כחי. 49) H. and B. תאות. 50) B. לבי. 51) H. ויחשו. 52) H. and B. ערי. 53) H. and B. תאוחך. 54) H. or וי' or וי'. 55) H. נושא. 56) H. and B. חסודות. 57) H. ויחשו. 58) H. ויחשו. 59) H. ויחשו. 60) H. ויחשו. 61) H. ויחשו. 62) H. ויחשו. 63) H. ויחשו. 64) H. ויחשו. 65) H. ויחשו. 66) H. ויחשו. 67) H. and B. תחיה. 68) B. כרוב. 69) H. ויחשו. 70) B. ויחשו. 71) H. and B. ויחשו. 72) B. ויחשו. 73) H. ויחשו. 74) B. ויחשו. 75) H. and B. ויחשו. 76) H. and B. ויחשו. 77) H. ויחשו. 78) H. ויחשו. 79) H. and B. ויחשו. 80) B. ויחשו.

[XIII. יג]

1) B. והדבור; H. adds הצודק. 2) H. דיין. 3) H. and B. inserts כל. 4) H. and B. ונכל. 5) H. ושיח. 6) B. ונא אל. 7) H. לפניו. 8) H. continues here with the second half of the next line. 9) B. נחשה. 10) H. has here the second half of the former line. 11) B. לפתחם. 12) H. צפור. 13) H. and B. וירע. 14) B. יכלת. 15) B. נבעלה. 16) B. מן ידי. 17) H. seems מצורים. 18) H. omits. 19) H. and B. תעו. 20) B. inserts תוכל. 21) B. ידבר. 22) H. באונך. 23) H. וקנים וחכמים. 24) H. מן. 25) H. מצורים. 26) H. and B. באונך. 27) H. חלקם.

[XIV. יד]

1) H. and B. העצה. 2) H. and B. לעבדו. 3) H. and B. ויסד. 4) H. והודו. 5) H. לעבדו. 6) B. כאמור. 7) H. אל יראיו; B. ליראיו. 8) H. בשר. 9) H. seems אותו. 10) According to H.; B. and our MS. have 'בש'. 11) H. בקנה. 12) B. פנר. 13) H. חיסוט. 14) H. בנינו. 15) H. omits. 16) H. החתופין. 17) B. omits. 18) H. ואם תחפץ; B. החתופין. 19) H. and B. חתופין. 20) H. and B. חתופין. 21) B. חתופין. 22) H. ברעה. 23) B. inserts חתופין; H. inserts חתופין. 24) H. חתופין. 25) H. של רכסים. 26) H. חתופין. 27) H. and B. חתופין. 28) H. חתופין. 29) H. חתופין. 30) H. חתופין. 31) B. חתופין. 32) H. חתופין. 33) B. חתופין. 34) In the case of B. delete חתופין to make sense. 35) B. חתופין. 36) B. חתופין. 37) H. חתופין. 38) H. חתופין. 39) H. חתופין. 40) H. חתופין. 41) H. חתופין. 42) H. חתופין. 43) H. חתופין. 44) H. חתופין. 45) H. חתופין. 46) H. חתופין. 47) B. חתופין. 48) H. חתופין. 49) B. חתופין. 50) H. חתופין. 51) H. חתופין.

[XV. טו]

1) B. לעבדו. 2) B. כבודו אל כבודו. 3) H. הודו. 4) H. בעודו. 5) H. עקבה. 6) B. ברוכה. 7) H. בנוסף. 8) B. inserts היא. 9) H. וישיתו. 10) H. and B. תחופין. 11) H. ברוך. 12) H. הלבבות. 13) B. וישיתו. 14) H. seems בשמות. 15) H. and B. בענינו הוא ועלב. 16) H. and B. בענינו הוא ועלב. 17) B. ומנדל. 18) B. ורמית. 19) B. גדל. 20) B. בחוקה; H. has סמאח. 21) H. וירע. 22) H. להדריק. 23) H. להדריק. 24) B. (and H. seemingly) כמו. 25) H. omits שורה. 26) B. כבודם. 27) B. אמתי. 28) H. יהיו; B. יהיו. 29) H. מאלהים. 30) H. ויתן. 31) H. and B. אמתי. 32) H. תנהלה. 33) H. and B. לאמי. 34) H. and B. ואם. 35) H. and B. ועתה. 36) Added according to H. and B. 37) B. בחסו. 38) H. גבורתו. 39) H. ליטמו. 40) H. אשר. 41) H. and B. ריחו. 42) H. יגיעה. 43) B. inserts הוא. 44) B. אשר. 45) B. מינקתך. 46) H. ירשו. 47) B. כסבה. 48) H. תמצא. 49) B. וחזר. 50) H. בעיניהם. 51) H. בעיני אל. 52) B. תיכר.

[XVI. טז]

1. H. ובין. 2) H. and B. היוקש. 3) H. and B. ישועתו. 4) H. ובין. 5) H. and B. בחם. 6) H. and B. ישר. 7) H. seems תוך. 8) H. and B. אונז. 9) H. ושבר. 10) H. and B. ליהל. 11) H. ואיך. 12) H. and B. לחרות. 13) H. and B. בחפצו. 14) H. and B. תוציא. 15) H. and B. בעתו. 16) H. תוחר. 17) H. and B. במחשבת. 18) H. inserts ב. 19) B. שלמים. 20) H. לך. 21) H. ויעוף. 22) H. ואין.

[XVII. יז]

- 1) 1. H. ותתנהג. 2) B. ובקר. 3) H. and B. הביקור והכבדות. 4) H. לעתים. 5) H. and B. ביקורך. 6) H. עם חוק. 7) H. רגליך. 8) H. and B. לכבדות. 9) B. inserts אט. 10) H. ופיסת. 11) H. and B. ודע. 12) H. and B. וזה לך לעדות. 13) H. and B. בקור. 14) H. וסח. 15) H. יהיה. 16) H. וסח. 17) H. and B. בעתה. 18) H. and B. ועלו. 19) B. וסח. 20) H. and B. צואריך. 21) H. וסח. 22) H. and B. בסקולו. 23) H. וסח. 24) H. וסח. 25) H. omits. 26) H. and B. להכזיב את אמתו. 27) H. and B. וסח. 28) H. and B. עליו. 29) H. and B. וסח. 30) H. and B. בכבוד. 31) H. וסח. 32) H. וסח. 33) H. and B. וסח. 34) H. and B. וסח. 35) H. and B. וסח. 36) H. and B. וסח. 37) H. and B. וסח. 38) H. and B. וסח. 39) H. and B. וסח. 40) H. and B. וסח. 41) H. and B. וסח. 42) H. וסח. 43) H. וסח. 44) H. and B. וסח; our text might be read שקר; B. is undoubtedly שקר.

[XVIII. יח]

- 1) H. has no special heading for the following stanzas; they form a continuation of שער הכבוד והשררה. 2) H. מותביו. 3) B. וכן חברת יראיו לך. 4) H. לריעה. 5) H. and B. הימצא. 6) H. and B. באהבה. 7) H. אמת. 8) H. ריק. 9) H. וסח. 10) H. and B. עור. 11) H. וסח. 12) H. וסח. 13) H. וסח. 14) B. וסח. 15) H. and B. וסח. 16) H. and B. וסח. 17) H. and B. וסח. 18) H. and B. וסח. 19) B. inserts וסח. 20) H. and B. וסח. 21) H. and B. וסח. 22) H. and B. וסח. 23) H. and B. וסח. 24) H. and B. וסח. 25) H. and B. וסח. 26) H. and B. וסח. 27) H. and B. וסח. 28) H. and B. וסח. 29) H. and B. וסח. 30) H. and B. וסח. 31) H. and B. וסח. 32) H. and B. וסח. 33) H. and B. וסח. 34) H. and B. וסח. 35) H. and B. וסח. 36) In place of this ending. H. has : נשלמו שפרי סוד היראה בתושייה אבוא במ אודה יח :

TABLE I.

Showing comparison between Kimchi's verses in the "Shekel"
and the sentences in the "Mibchar" (sec. Ascher's edit.).

Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>
1	1	30	38	59	Final couplet
2	...	31	39	60	78
3	499	32	42	61	79
4	4	33	43	62	80
5	5, 6	34	45	63	81
6	10, 11	35	49	64	82
7	428	36	50, ? 64	65	83
8	415	37	52	66	85
9	...	38	53	67	86
10	12	39	54, 68	68	89
11	13	40	56	69	87
12	27	41	57	70	90, 93
13	15	42	58	71	? 92, 99, ? 101
14	16, 17	43	59	72	? 103
15	20	44	...	73	104
16	21	45	...	74	98
17	22, 23	46	60	75	42
18	25	47	61	76	477, 482
19	414, 415, 416	48	63	77	514, 524, 527
20	614	49	65	78	...
21	415	50	66	79	Final couplet
22	460	51	69	80	497
23	28	52	72	81	498
24	29	53	73	82	499, 500
25	30	54	74	83	502
26	31	55	76	84	504
27	34	56	...	85	...
28	36	57	...	86	537
29	37	58	...	87	505

Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>
88	506	127	Final couplet	166	137
89	509	128	187	167	138
90	...	129	184	168	139—140
91	...	130	183	169	141—142
92	510	131	184	170	144
93	518, 520	132	...	171	146
94	521	133	...	172	143, 147—151
95	...	134	186	173	153—154
96	523	135	190	174	Final couplet
97	do.	136	195	175	157
98	512	137	196	176	158
99	516	138	199	177	159
100	526	139	204	178	160, 161
101	534	140	203	179	162
102	...	141	? 188	180	165
103	527	142	204	181	166
104	529	143	201	182	168
105	541	144	202	183	3 (second part of)
106	542	145	? 200	184	? 443
107	543	146	123	185	172
108	544	147	124	186	167
109	547	148	125	187	169
110	? 458	149	Final	188	171
111	559	150	126, 127	189	173
112	551	151	129	190	175
113	559—560	152	128, 130	191	Final couplet
114	561	153	131	192	323
115	...	154	...	193	205
116	...	155	132—133	194	206
117	Final couplet	156	...	195	207
118	328	157	134	196	...
119	329	158	...	197	...
120	330, 331	159	Final couplet	198	...
121	332	160	...	199	...
122	333	161	114	200	...
123	336	162	115	201	...
124	176	163	116, 117, 219	202	445
125	177	164		208	326
126	178	165		135—136	327

Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>
205	327	244	353	283	276
206	Final couplet	245	358	284	279
207	565	246	361	285	281
208	566	247	† 359	286	282
209	do.	248	360	287	283
210	563	249	...	288	284
211	568	250	† 358—359	289	258
212	569	251	Final couplet	290	285
213	571	252	372	291	286
214	573	253	...	292	287
215	575	254	...	293	288
216	577	255	...	294	290
217	578	256	375—376	295	do.
218	580, 581	257	398	296	...
219	582	258	Final	297	...
220	564, 583	259	245—246	298	...
221	584	260	248	299	447
222	† 587	261	249	300	300—301
223	...	262	250	301	302—303
224	...	263	251	302	304
225	...	264	252	303	305—306
226	Final couplet	265	253	304	310
227	337	266	254	305	307—308
228	338	267	255	306	311
229	340	268	...	307	...
230	342	269	257—258	308	452
231	344	270	259	309	Final couplet
232	347	271	260	310—311	312—313
233	348	272	261	312	314
234	349	273	264	313	490
235	...	274	262	314	...
236	349	275	263	315	292—293
237	350	276	266	316	294
238	346	277	268	317	295
239	345	278	269	318	296
240	351	279	270	319	297
241	354	280	272	320	298
242	355	281	† 274, 280	321	299
243	357	282	273	322	do.

Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>	Number in <i>Shekel</i>	Corresponding to No. in <i>Mibchar</i>
323	106	360	371	397	615—617
324	107	361	454	398	616
325	108—109	362	870	399	618
326	110	363	289	400	Final couplet
327	111	364	Final couplet	401	401
328	112—113	365	620	402	402—403
329	...	366	...	403	404
330	...	367	488	404	405
331	Final couplet	368	487	405	407
332	208	369	...	406	406
333	209	370	...	407	408, 409
334	210—211	371	627—628	408	633
335	212	372	629	409	634
336	213	373	...	410	645, 632
337	...	374	622	411	635
338	...	375	623	412	636
339	242	376	624	413	637
340	244	377	625	414	638
341	Final couplet	378	Final couplet	415	Final couplet
342	315—317	379	589—590	416	...
343	317	380	592	417	...
344	...	381	591—593	418	...
345	318	382	...	419	...
346	...	383	594	420	...
347	319	384	595	421	417
348	320	385	597	422	418
349	321	386	598	423	424, 430
350	322	387	Final couplet	424	...
351	319	388	599—600	425	643
352	Final couplet	389	603	426	...
353	362—363	390	605	427	...
354	364	391	608	428	...
355	365	392	609	429	...
356	366	393	611	430	...
357	367	394	612	431	Final couplet
358	369	395	613		
359	368	396	...		

TABLE II.

Showing

Order of Chapters in <i>Mibchar</i>	Correspond- ing in שָׁלָו Cod. A. (22 Chs. or heads)	Correspond- ing in שָׁלָו Cod. B. (31 heads)	Correspond- ing in סדר הדברים (18 heads)	Harl. MS.
שָׁלָו	to	to	to	...
1 החכמה	1	1	3	[4]
2 היחוד	...	...	...	...
3 הענוה	2	2	6	...
4 הסודות	...	3	...	...
5 הסתק	7	5	16	[15]
6 האסות	...	4	...	...
7 חכמתן באלהים	6	6	...	...
8 התקנה	...	7	...	...
9 הסכל	7	8	...	[7]
10 ההסתמקת	8	...	11	...
11 היאוש	6	...	...	...
12 חבשות	4	9	5	...
13 תורות	...	...	...	...
14 הסלסול	...	...	...	...
15 עזיבת התאווה	5	...	10	...
16 החסד	9	11	...	...
17 החכרה	...	12	4	[5]
18 הסוסר	...	...	...	...
19 ההנהגה	...	13	...	...
20 החברים	13	14	...	...
21 שאלת העצה	...	...	14	...
22 חפירת החבר	...	...	...	...
23 בחינת החבורה	13 or 14	...	18	...
24 תוכחת האהבה	...	...	18	...
25 האהבה	...	...	18	...
26 קבול החתנצלות	14	16	...	...
27 ישיבת החבורה	13	15	18	...
28 בחינת האותבים	14	17	18	...
29 הסתרת היסוד	10	18	14	...
30 הצדק	9	11	...	...
31 הצניעות	4	19	8	...

Order of Chapters in <i>Mibchar</i> שער	Correspond- ing in שקל Cod. A. to	Correspond- ing in שקל Cod. B. to	Correspond- ing in יסוד היראה to	Harl. MS.
32 השתיקה	11	20	...	...
33 יתרון מעלת הרברים	...	...	...	...
הנכונים על השתיקה	...	...	13	...
34 המלך	17	...	...	...
35 האהבת האמת	12	...	...	...
86 העושר	...	...	...	...
37 התמארות הכסילים	...	...	...	...
38 מדות החמדות	...	...	...	...
39 בקור האוהבים	21	...	...	...
40 בקור החולים	21	...	...	...
41 אבדת אוהב הנאמן	...	...	...	...
42 הורות דרך ישרה	...	...	...	...
43 מצות החכם לבנו	...	...	...	...
44 מרישות מהעולם הזה	...	...	...	...
ואהבת העולם הבא	...	...	...	...
45 החריצות ומעט הבטחון באלהים	...	...	12	...
46 חרש	8	...	...	...
47 זולת השאלה	...	...	...	...
48 הקנאה	19	...	...	...
49 החונף	20	...	...	...
50 חברת רע הלב	...	...	...	...
51 לשון הרע והרכילות	20	...	...	...
52 השכן הרע	20	...	...	...
53 השנאה	...	...	...	...
54 הכסילות	18	...	6	...
55 הנאות				
56 האולת				
57 תהתחמכות	...	...	...	...
58 כפירת הטובה	...	...	...	...
59 הכבדות	21	...	17	[16]
60 העקשות	...	...	...	...
61 הנצחון	...	...	...	...
62 הראוי לקלון	...	...	...	...
63 הלצנות	...	...	...	...
64 חסדירות	...	...	16	[15]

ERRATA.

TEXT :

- [78] for יתכן read יתכן
כסנו „ כסנה
[79] has to be read before the last line but one.
[176] for מנוס read מנוס
[220] [221] for ²⁵) and ⁴⁶) read ²⁵) and ²⁵)
[242] [243] for ⁴⁶) and ²³) „ ⁴⁶) and ²³)
[297] for ⁹) read ²⁰)
[387] for ¹⁴) „ ^{14a})
[27] p. 24 for בחינתם read בחינתם
[38] p. 25 for ¹⁶) read ^{16a})
-

TRANSLATION :

- p. 3 (10) for 'wisdow' read 'wisdom'
p. 10 [Explanation] for 'farming' read 'forming',
p. 15 (89) for 'thsoe' read 'those'
p. 27 (185) for 'prevaile' read 'prevail'
p. 34 (239) for 'iths' read 'this'
p. 48 (346) for 'when' read 'if'
p. 53 (379) for 'jeaslously' read 'jealously'

תפחד פשעו והסד למה ולחשך נאסיו.	אם לא נברת חכמה אם לא שחקה והססה
[214] <i>Shekel</i>	(ibid. XX. 6)
רב אדם	
ובגדו כל מדי לך יש כחזה ובדבר פי חשיט ארבה אשר עשה הוא גבר בשכחה.	פגשו דוב סגשו גבל סגד פוב אשר יברש בעת יתן לאדם ולא יבר לך פוב לעולם
" [356] ירא את ה' בני	(ibid. XXIV. 21)
אם תרחקה תצפך להם פן ישרפו אותך בגחליהם.	סלך ואש שרים בבל ענין אם תתקבה תשכרה מהם
" [404] היקר רגלך	(ibid. XXV. 17)
הוקר רגלך מסשכניהם בני אדם סגד יכלן אליהם יקצון במ הוא כבר עליהם.	חל סכרה כל עת חברים הלא ספר בהעצר נשם ואם ירדו שני יסום ביחד
" [286] כמים הפנים	(ibid. XXVII. 19)
כלבו ואשר כוב וכחש כמו קוסם והוא נחש ינחש. אשר הסה סנת כוסו וחלקו וסולחו סנכחו וחשקו ועת יחפון ילהם אש כחקו ואם שסח בסולדו חקקו.	בעת תרצה לדעה אהבך שאל את לבך כי הוא יהיה לך אנוש נברא לקבל ההפכים והנגזר בסולדו יקום ועת נור נהרות יעבור איש ואם נעצב אנוש כוכב עצבו
ושנא הסשבתך והסשבתך יויכך.	אחיב הסוכיתך כי הסוכיתך יועילך
האזהב את קרוביו, והנושא את בת אחיתו, הסמלה סלע לעני בשעת דחקו, עליו הבתו' אוס' או תקרא וי' יענה תו':	

Lower in different handwriting:—

אהוב השפלות ושנא הגאות, כי השפלות
יועילך והגאות יויכך :

[The references to the Chapters in the Book of Proverbs at the beginning of each couplet or stanza are absent in the original; this remark obviously applies also to the sections of the *Shekel Hukodesh* indicated in the square brackets.]

<i>Shekel</i> [201]	אשת חן	(<i>ibid.</i> v. 16)
	ועל זכרו ולא יחוש לעושרו ויהם על יקר אוצר אצרו.	אנוש נדיב חס על יקרו איש כילי יקלל כל חדרו
„ [93]	נומל נפשו	(<i>ibid.</i> v. 17)
	תמיד באחריתו לעד יחיינה ידע ויתבונן כי אז ימיתנה.	מי שימותה נפשו והוא חפצו אך אם יחיינה על תאוות עולם
„ [176]	נפש ברכה	(<i>ibid.</i> v. 25)
	אנוש עשיר ולו אוצר ואין די לו מאד יצר.	אשרי די לו במתת אל - ואיש עשיר ולו אוצר
„ [376]	טוב נקלה	(<i>ibid.</i> XII. 9)
	איכה אין אל לבו נותן זה פעמי' מעבר שיתן.	אתמה על כל אדם משכיל איך יתגאה אדם
„ [370]	הולך את חכמים	(<i>ibid.</i> XIII. 20)
	רועה כסיל יכסל והולך את חכם לב כל אנוש זכרו כמו ירח רוח בעוכרו על בשמי' יהיה נודף ורוב ריחו לאף יפיה אכן בעוכרו על נבלות יעלה באשו וצחנתו מאד יספירה.	
„ [244]	יש דרך ישר	(<i>ibid.</i> XIV. 12)
	עולם ושים לבך לכינתם דעה סודם חקור אותם. אכן תהי ירא באחריתם אין בם לזאת תשוא בדברתם נוק בראשיתם ואחריתם ווישיבו יחד בראשיתם וקח לך מהם רביעיתם.	בינה אנוש משכיל יפוד דברי יתחלקו כולם לארבעה ראשים יש בם תחלתם לתועלת מהם בלי נזק ותועלת גם יש אשר בם תהיה מוצא עוד יש דבר' אחריתם טוב על כן שלשה תעזוב וזנה
„ [388]	חיי בשרים	(<i>ibid.</i> v. 30)
	כי אם שנאות מצד קנאות.	אין לך שנאות סמין רפואות
„ [379]	והקנאה כך לעולם תהי נכרת לנוף ועצמותיו תהי שוברת.	שנאה תהי מעלים לעולמים קנאה סאר רעה וסכה נחלח
„ [289]	בכל עת אהב הרע	(<i>ibid.</i> XVII. 17)
	מאה בעוד אחיה עד אוהבי יחיה.	את אוהבי אהב כי אין מאהב את
„ [304]	תחנונים ידבר רש	(<i>ibid.</i> XVIII. 23)
	יפיק בכל עת ופמיו וישלים אשמי.	

<i>Shekel</i> [164]	מזימה	(<i>ibid.</i> II. 11)
	נבש' (יבש or) כזה ואנני ישיג מהרה רצוני.	כל איש מסהר בדבר משכיל ומתן במעשה
" [65]	אל תריב	(<i>ibid.</i> III. 30)
	נמנע סהויק לשכניו ובכל ענין מסביר פניו.	אינו בעל מדה טובה אך הסובל את נוקיהם
" [37]	כי חיים	(<i>ibid.</i> IV. 22)
	ולמד אשר תסכל ולא ידע דעתך ותוסיף בין וכל סרע.	למד תבונתך ללא ידע אם תעשה זאת תהי זוכר
" [2]	וכל חפצים	(<i>ibid.</i> VIII. 11)
	בעת ירד ואם ירבה ימיתם ואם תרבה לחיי עד תשיתם.	ספר שחקים יהיה הזרע והחכמה תחיה לב חכמים
" [235]	ברוך דברים	(<i>ibid.</i> IX. 19)
	לך שוכן בשמים ואפים ורגלים ושדים ומתנים חלצים ושוקים ולא תמצא לשונים שפתים ושנים ולא תהרג בידים היה מקש בנפלים לשופרו בין לחיים.	ראה נברא אשר ברא בעינים ואזנים וברכים וידים כרעים וכפים ולשון חד בתוך ספסר והכין לו שתי חומות לסען בו לבד תהרג ולכן על דברך והלשון תשו אוצר
" [118]	בא זרן	(<i>ibid.</i> XI. 2)
	נודע בטוב מעמו בינו לבין עצמו.	תמים ובוש פנים והו אשר יבוש
" [121]	ואת צנועים	(<i>ibid.</i>)
	להתנהג ימי חייו כראוי אשר יבוש אותו בגלוי.	צניעות איש ומיטב מפעלותיו ושלא יעשה דבר בסתר
" [346]	חולך רכיל	(<i>ibid.</i> v. 13)
	איכה יהי נאמן עלי כסף.	אדם יגל דבר וסוד חושף
" [342—343]	ונאמן רוח	(<i>ibid.</i>)
	שכה אותי ויסיר מלכך חתום ההגדה והסתר הסגיד.	בעת יגלה לך סודו אהובך בעת כל בני אדם לך סודו יגיד

APPENDIX.

[On the fly-leaf of a MS. copy of the *More Nebuchim*
in the possession of the Editor.]

בארג מחשב רעיון ארגנתים עלי כסף לאות ולעת חקקתים וגם תוך מעבה הלב יצקתים, ולחבין נפשו שוקקה על דלתי איש שכל דבקה שבת בתי בכי חשקה בשכון עמם תשכון מתקה סלטל ומויסמת לב חבקה לבך גם על ספר חקה, ומוסר מאבי חכמות ופעמם ועל כולם ראה משלי שלמה,	חזה שירים אחווי' במשלי, בתפוחי זהב אופיר אדםם אני יוסף בנו קמחי כחנתי' אוהב מוסר לשמור חוקה בנבון דעת סחר דבקה ושנא מוסר על מתלוצץ אם תרחיקם הקריב מדה דברת אנור אונר בינות עתה בא כתבה על לוח למד מפי נבון דעת משלי והתבונן בחידות הנובנים (Proverbs II. 2)
להקשיב [19] <i>Shekel</i> על כן לקשיב הם אזונים יועיל פקה הענים,	עורק לבב זה עורון כי איש לבו סתום לא (<i>ibid.</i> II. 3, 5)
” [7] כי אם לבינה, או תבין כמו איש מבלי אשה כאשה בלי בעל.	אמת יראה בלי חכמה וכן חכמה בלי יראה
” [10] המעשה או השנאה מרי אילן וגם המעשה פרי.	אם תאהב חכמה בחר יושר התבונח כי נמשלה חכמה
” [11] יום חמות יוליכנה לבני עולם יניחנה,	חכמת אדם עמה מעשה אכן חכמה מאין מעשה
” [43] אך אם במעשה היא בלב מכוונתה.	חכמה בלי מעשה כפה ישיבתה
” [224] כי תבא כל מסעלותיך במכלולים יהיו מתוקים ומבושלים,	(<i>ibid.</i> II. 10) הארך במחשבתך ואו יחיו כי מעדני גן בהתאחר

[180]

ידע"י, כי הדברים הם כבידי"י במאזנים ופלס בעלותם.
ולא תחשוב להקל בם לבבך ונפשך על שפתיך בצאתם.
ואיך תכבד"י לינע"י אחירי"י במילך"י, ולא תוכל שואתם"י:

[181]

שאלוך עלי משקל"י כבידות"י במאזנים ופלס בעלותה.
אמור להם תשובה הנכוחה אשר יכבד בלב שקר"י שאתה.
ואם תהיה כמוך הרים נקלה, כמיל ברזל ועופרת דמותה:

[XVIII יח]

שער האהבה והחברה"י

[182]

ירא האל, ושית את אהבתו ויראתו בתוך לבך נטועה.
ואהבת לך גם את יריאיו, וחברת יריאיו"י תבחר"י לריעה.
התמצאי"י אנוש ירא מבעט"י ואהבת"י האמת"י על חיק"י נקועה"י:

[183]

אהוב את רעך הנאמן לך, וחברתו תהי אתך שמורה.
והתנרב לך"י אליו בנפשך ובמאדך"י בעת צריך לעזרה.
וזאת היא אהבת כל הנדיבים, והיא"י חיבה"י מפוארת"י לחברת:

[184]

אשר יאהבך"י ליקח"י צרכיו בעתו ממך או כל הנאות.
ויום נמצא לך צורך"י בנפשו יהי נסתר ויבוא"י מתבואות"י.
פרעהו, וסור מאהבתו, ומה"י לך לחלקת"י מחמאות:

[185]

קנות האוהבים קניינ"י אמונות, והנה טוב לשומרה"י אהבתם.
והעלם עיניך"י מכל זדונם"י, ושגנתם"י, כאילו לא ראיתם.
היוכל לחבור"י יוצר חרסיו"י אשר הפריד, ואם יחיו"י במותם"י:

[186]

התקנה לך לשירותך"י עבדים בעודי"י עמך לך הם כעבדים"י.
ולמה לא תהי קונה"י לנפשך בני חורים, ושרים ונגידים.
במתק חכך, ולשון נעימות, ובגמולות אמונות"י וחסדים:

נשלם ספר יסוד היראה

שבח לאל אשר כבודי"י לעמו נגלה ונראה"י

[XVII. יז]

שער הכבדות.¹

[173]

ירא האל, והיכלו תבקר, לבקש רחמים ערב ובוקרי.
והתנהגני לבקר את יריאיוי) בצדק ואמת אך לא בשקר,
ומבית רעך בחוקי ומשפט תפלס מעגלות רגלך והוקר :

[174]

בבקרך פני מלך ושרים שבה דומם, ואל תרבה דברים,
ושית ביקוריך נכון לעיתיםי) בלכתך, ואל תקל אשורים,
ופרסתיי) רגלך תשית נחושה, ולשוב תהיה קל כנשרים :

[175]

ידעיי), כי המבקר יום ביום לא יהי נחשב, והנו לכבודתיי),
ומה יקר מאד אם לא תבקר בהתמידך, וזאת אות לך ועדותי)
ממר נשם יקוצון בו בהתמד, ואם נעצר יבקשוהו בהודות :

[176]

ראויי), מה טוב לבקר לרגעים, ולא יכבד ולא יהיי) למשא,
ואסיי) נראה לך ביקוריי) נעימות, אכול הרבות דבש קו ומבוסה,
כהתחדשיי) לבנה יש לברך, למען היא כיומים מכוסהי) :

[177]

ראה, מה טוב ומה נעים לריע לבקר לו בשמחתו ואבלו,
וכוף צווארךי) תמיד לנגדו להקל לו במשאו ועוולויי),
והתנכר, ולא תאיץ לבקר בקילקולויי), ואליי) תשב למולו :

[178]

תבקר רעך הנאמן לך, ואל תתמיד לבקר בית חברתו,
ואם אתה ביראת אל מיוסריי) וגם (היא"י) מתאמצתיי) בדתו,
למען כי שפת נבל תשקר עליי) נדיב להכזיבו את אמיתויי) :

[179]

לכה פעם לבקר איש במחלה, למען כי בביקוריי) יש תעלה,
ושית מחסום לפיי) והלוךי) אמ, ושם תהיה עמידת נקלה,
ואסיי) יכבד בחוליי) אל תבקר, ומוב אם בעדו תשא תפילהי) :

[180]

ידע"י, כי הדברים הם כבידים" במאזנים ופלס בעלותם.
ולא תחשוב להקל בם לבבך ונפשך על שפתיך בצאתם.
ואיך תכבד"י ליגע"י אחירים" במילך"י, ולא תוכל שואתם"י :

[181]

שאלוך עלי משקל"י כבידות"י במאזנים ופלס בעלותה.
אמור להם תשובה הנכוחה אשר יכבד בלב שקר"י שאתה.
ואם תהיה כמוץ הרים נקלה, ממיל ברזל ועופרת דמותה :

[XVIII. ית]

שער האהבה והחברות.

[182]

ירא האל, ושית את אהבתו ויראתו בתוך לבך נשועה,
ואהבת לך גם את יריאיו, וחברת יריאיו"י תבחר"י לריעה,
התמצאי" אנוש ירא מבעט ואהבת"י האמתי" על חיק"י נקועה"י :

[183]

אהוב את רעך הנאמן לך, וחברתו תהי אתך שמורה,
והתנדב לך"י אליו בנפשך ובמאדך"י בעת צריך לעזרה,
וזאת היא אהבת כל הנדיבים, והיא"י חיבה"י מפוארת"י לחברה :

[184]

אשר יאהבך"י ליקח"י צרכיו בעתו ממך או כל הנאות,
ויום נמצא לך צורך"י בנפשו יהי נסתר ויבוא"י מתבואות"י,
פרעהו, וסור מאהבתו, ומה"י לך לחלקת"י מחמאות :

[185]

קנות האוהבים קניין"י אמונות, והנה טוב לשומרה"י אהבתם,
והעלם עיניך"י מכל זדונם"י ושגגתם"י, כאילו לא ראיתם,
היוכל לחבור"י יוצר חרסיו"י אשר הפריד, ואם יחיו"י במותם"י :

[186]

התקנה לך לשירותך"י עבדים בעודי"י עמך לך הם כעבדים"י,
ולמה לא תהי קונה"י לנפשך בני חורים, ושרים ונגידים,
במתק חכך, ולשון נעימות, ובגמולות אמונות"י וחסדים :

נשלם ספר יסוד היראה

שבח לאל אשר כבודי"י לעמו נגלה ונראה"י :

[XVII. יז]

שער הכבירות.¹

[173]

ירא האל, והיכלו תבקר, לבקש רחמים ערב ובוקר.
והתנהגני לבקר את יריאיוי בצדק ואמת אך לא בשקר,
ומבית רעך בחוקי ומשפט תפלס מעגלות רגלך והוקר :

[174]

בבקרך פני מלך ושרים שבה דומם, ואל תרבה דברים,
ושית ביקוריך נכון לעיתים בלכתך, ואל תקל אשורים,
ופרסתי רגלך תשית נחושה, ולשוב תהיה קל כנשרים :

[175]

ידעי, כי המבקר יום ביום לא יהי נחשב, והנו לכבודתי,
ומה יקר מאד אם לא תבקר בהתמידך, וזאת אות לך ועדותי
ממר נשם יקוצון בו בהתמד, ואם נעצר יבקשוהו בהודות :

[176]

ראוי, מה טוב לבקר לרגעים, ולא יכבד ולא יהיי למשא,
ואסי נראה לך ביקורי נעימות, אכול הרבות דבש קו ומבוסה,
כהתחדשי לבנה יש לברך, למען היא כיומים מכוסהי :

[177]

ראה, מה טוב ומה נעים לריע לבקר לו כשמחתו ואבלו,
וכוף צווארך תמיד לנגדו להקל לו במשאו ועוולוי,
והתנכר, ולא תאיץ לבקר בקילקולוי, ואלוי תשב למולו :

[178]

תבקר רעך הנאמן לך, ואל תתמיד לבקר בית חברתו,
ואם אתה ביראת אל מיוסרי וגם (היא) מתאמצת בדתו,
למען כי שפת נבל תשקר עלי נדיב להכזיבו את אמיתוי :

[179]

לכה פעם לבקר איש במחלה, למען כי בביקורי יש תעלה,
ושית מחסום לפיי והלוך אמ, ושם תהיה עמידת נקלה,
ואסי יכבד בחוליו אל תבקר, וטוב אם בעדו תשא תפילהי :

[180]

ידע"י, כי הדברים הם כבידי"י) במאזנים ופלס בעלותם,
ולא תחשוב להקל בם לבבך ונפשך על שפתיך בצאתם,
ואיך תכבד"י ליגע"י אחירי"י) במילך"י, ולא תוכל שואתם"י):

[181]

שאלוך עלי משקל"י) כבידות"י) במאזנים ופלס בעלותה,
אמור להם תשובה הנכוחה אשר יכבד בלב שקר"י) שאתה,
ואם תהיה כמוץ הרים נקלה, ממיל ברזל ועופרת דמותה:

[XVIII. ית]

שער האהבה והחברת"י)

[182]

ירא האל, ושית את אהבתו ויראתו בתוך לבך נסועה,
ואהבת לך גם את יריאיו, וחברת יריאיו"י) תבחר"י) לריעה,
התמצאי"י) אנוש ירא מבעט"י) ואהבת"י) האמתי"י) על חיק"י) נקועה"י):

[183]

אהוב את רעד הנאמן לך, וחברתו תהי אתך שמורה,
והתנדב לך"י) אליו בנפשך ובמאדך"י) בעת צריך לעזרה,
וזאת היא אהבת כל הנדיבים, והיא"י) חיבה"י) מפוארת"י) לחברת:

[184]

אשר יאהבך"י) ליקח"י) צרכיו בעתו ממך או כל הנאות,
ויום נמצא לך צורך"י) בנפשו יהי נסתר ויבוא"י) מתבואות"י),
פרעהו, וסור מאהבתו, ומה"י) לך לחלקת"י) מחמאות:

[185]

קנות האוהבים קניין"י) אמונות, והנה טוב לשומרה"י) אהבתם,
והעלם עיניך"י) מכל זדונם"י) ושגנתם"י), כאילו לא ראיתם,
היוכל לחבור"י) יוצר חרסיו"י) אשר הפריד, ואם יחיו"י) במותם"י):

[186]

התקנה לך לשירותך"י) עבדים בעודי"י) עמך לך הם כעבדים"י),
ולמה לא תהי קונה"י) לנפשך בני חורים, ושרים ונגידים,
במתק חכך, ולשון נעימות, ובגמולות אמונות"י) וחסדים:

נשלם ספר יסוד היראה

שבח לאל אשר כבודי"י) לעמו נגלה ונראה"י):

[XVII. יז]

שער הכבדות.¹

[173]

ירא האל, והיכלו תבקר, לבקש רחמים ערב ובוקרי,
והתנהגי לבקר את יריאיו) בצדק ואמת אך לא בשקר,
ומבית רעך בחוקי ומשפט תפלס מעגלות רגלך והוקר :

[174]

בבקרך פני מלך ושרים שבה דומם, ואל תרבה דברים,
ושית ביקוריך נכון לעיתים בלכתך, ואל תקל אשורים,
ופרסתי רגלך תשית נחושה, ולשוב תהיה קל כנשרים :

[175]

ידעי, כי המבקר יום ביום לא יהי נחשב, והנו לכבדותי,
ומה יקר מאד אם לא תבקר בהתמידך, וזאת אות לך ועדותי
ממר גשם יקוצון בו בהתמד, ואם נעצר יבקשוהו בהודות :

[176]

ראוי, מה טוב לבקר לרגעים, ולא יכבד ולא יהי למשא,
ואסי נראה לך ביקורי נעימות, אכול הרבות דבש קו ומבוסה,
כהתחדשי לבנה יש לברך, למען היא כיומים מכוסהי :

[177]

ראה, מה טוב ומה נעים לריע לבקר לו בשמחתו ואבלו,
וכוף צווארך תמיד לנגדו להקל לו במשאו ועוולוי,
והתנכר, ולא תאיץ לבקר בקילקולוי, ואל תשב למולו :

[178]

תבקר רעך הנאמן לך, ואל תתמיד לבקר בית חברתו,
ואם אתה ביראת אל מיוסרי ונס (היא) מתאמצת בדתו,
למען כי שפת נבל תשקר עלי נדיב להכזיבו את אמיתוי :

[179]

לכה פעם לבקר איש במחלה, למען כי בביקורי יש תעלה,
ושית מחסום לפיי והלוך אמ, ושם תהיה עמידת נקלה,
ואסי יכבד בחוליו אל תבקר, וטוב אם בעדו תשא תפילהי :

[167]

היה נכבדי) לכבד כל בני איש, ומהם תהיה יקר ונכבד,
וכי תקל בעיניך) תהי רם בעיניהם, חבד טוב תזובדי,
ולפני מלכך הקל כבודך, ואליו תהיה נכנע ונעבד :

[XVI. מז]

שער המתן והמהירות.)

[168]

ירא האל, וקוה את חסדיו, ויחל את תשועתיו) כשוכה,
ותוחלת ממושכה ביד איש למחלה, אך בתוחלתו ארוכה,
למען כי בידו להביאה, ואתו היא שמורה וערוכה :

[169]

ירא ועשה במתון מעשיך, ואל תרכב לך על עב מהירות,
היוקשי) אנוש יכין) צעדי בתום) ישרי) ויתהלך בישרות,
ואיש ירצע תנוך) אזניו) בחפזי, הינצל ואם יצא לחירות) :

[170]

במתון תעשה מה לא עשיתו, ולמה תהרום מגדל בניתו,
ואסי) תאיץ להחלי) כל מאומה עדי תביט בראשו אחריתו,
ושדדי) וחרוש תלמי לבבך, ואז יוציא) לך פרוי בעיתוי) :

[171]

ראה כי יש לך יתרון במתון, למען אחריה אין חרטה,
וטוב תהרי) במחשבותי) לבבך ימי מספר במעש או במכמה,
ודעי) מה טוב ימי הרה שלימים), ואם תאיץ בלדתה) לעלטה :

[172]

שנים נסעו ממחנותם, והחזיקו בדרך אורחותם,
והגיע מהלך אט לחפצו, והרץ מעדו רגליו בלכתם,
בטרם יעלה כנף היעוף), ויאבר נץ באיני) אברה ויתם :

[159]

היה נכבד במעשים הנעימים. ולמה תהיה נכבד ברום? לב, ודע. כי רום לבבותי הוא קלונם, ובו ישוב לאולת ככלב, וישיתוהי שפל רוח לראש עמי, ואם נבזה הוא בעיניו עלבי.

[160]

אשר ינאה בחכמתו, וישמח ומגודלי לבבו יעלה רום פרעהו, ואל תתאו לשכלו לשם כבוד כשמותי הגדולים, ויתעופף ויטום על זבולים, וחכמתו, והיא חכמת אוילים:

[161]

הירום לבך על השררה ודימית עלי גודלי לבבך ידעהי, כי לפי רום מעלתך והכבוד אשר יעלו לחלקך, אשר כל מצאה ירך ברחקך, תהי סבת נפילה להזיקך:

[162]

שלשה הם מכובדים באדם, ובשנים יהו שפתי חלקות, במוי נכבד לעושר או שררה, וממשלת בידים חזקות, הלא יפנה כבודי עם פנותם, ואחריי כן יהי אליו לפוקות:

[163]

ירש כבוד שלישי מן האלהים, לך יתן, והוא כבוד אמיתי, קניתו בעבודת אל ונפש שפלה, כי תנהלנה לאיטי, ויום יגבה לבבך בו, וחלף והלך לו כאיש הלך ועיתי:

[164]

ירש כבודי ילדתו צניעות, וממך לא יהי נפרד בתומי, וכי תאיץ להראות בית נכאתי, בעיני האנוש יכלה ביומי, כיין טוב בשוקעי על שמרי, ויום הורק ופג רוחי ומעמו:

[165]

ירא האל, וכבד יולדיך, ובכבודם תהי נכבד לעולם, ובין וזכור יגיעי יגעו בך, ומתי תעמול בם בעמלם, ובעל הנמולי יגמול לך כאשר תגמול לגומליך גמולם:

[166]

התשכח את שדי מניקתך אם כבר זקנה, ותלעג אב בשיבה, ומי ידע התירש את זהבם, ואולי יירשיו אותך בסיבה, ויום זקנה תבואך, הלא את גמולך תמצאה בזה ובכא:

[167]

היה נכבד^(י) לכבד כל בני איש, ומהם תהיה יקר ונכבד,
וכי תקל בעיניך^(י) תהי רם בעיניהם^(י), וזכר טוב תזכר^(י),
ולפני מלכך הקל כבודך, ואליו תהיה נכנע ונעבד :

[XVI. מז]

שער המתן והמהירות^(י)

[168]

ירא האל, וקוה את חסדיו, ויחל את תשועתיו משוכה,
ותוחלת ממושכה ביד איש למחלה, אך בתוחלתו ארוכה,
למען כי בידו להביאה, ואתו היא שמורה וערוכה :

[169]

ירא ועשה במתון מעשיך, ואל תרכב לך על עב מהירות,
היוקש^(י) אנוש יכין^(י) צעדיו בתום^(י) יושר^(י) ויתהלך בישרות,
ואיש ירצע תנוך^(י) אזניו^(י) בחפזו^(י), הינצל ואם יצא לחירות^(י) :

[170]

במתון תעשה מה לא עשיתו, ולמה תהרום מגדל בניתו,
ואם^(י) תאיץ להחלי^(י) כל מאומה עדי תביט בראשו אחריתו,
ושודד^(י) וחרוש תלמי לבבך, ואז יוציא^(י) לך פריו בעיתוי^(י) :

[171]

ראה כי יש לך יתרון במתון, למען אחריה אין חרטה,
וטוב תהרי^(י) במחשבותי^(י) לבבך ימי מספר במעש או במבטה,
ודעי^(י) מה טוב ימי הרה שלימים^(י), ואם תאיץ בלדתה^(י) לעלמה :

[172]

שנים נסעו ממחנותם, והחזיקו בדרך אורחותם,
והגיע מהלך אפ לחפצו, והרץ מעדו רגליו בלכתם,
בטרם יעלה כנף היעוף^(י), ויאבר נץ באין^(י) אברה ויתם :

[159]

היה נכבד במעשים הנעימים, ולמה תהיה נכבד ברום^(י) לב, ודע, כי רום לבבותי^(י) הוא קלונם, ובו ישוב לאולת ככלב, וישיתהו^(י) שפל רוח לראש עסי^(י), ואם נבזה הוא בעיניו עלבי^(י).

[160]

אשר ינאה בחכמתו, וישמח ומגודלי^(י) לבבו יעלה רום פרעהו, ואל תתאו לשכלו לשם כבוד כשמותי^(י) הגדולים, ויתעופף ויטוס על זבולים, וחכמתו, והיא חכמת אוילים:

[161]

הירום לבך על השררה ודימית^(י) עלי גודלי^(י) לבבך ידעהי^(י), כי לפי רום מעלתך והכבוד אשר יעלו לחלקך, אשר כל מצאה ירך ברחקך^(י), תהי סבת נפילה להזיקך^(י):

[162]

שלשה הם מכובדים^(י) באדם, במוי^(י) נכבד לעושר או שררה^(י), ובשנים יהו שפתי חלקות, וממשלת בידים חזקות, הלא יפנה כבודי^(י) עם פנותם, ואחרי^(י) כן יהי^(י) אליו לפוקות:

[163]

ירש כבוד שלישי מן האלהים^(י) לך יתן^(י), והוא כבוד אמיתי^(י), קניתו בעבודת אל ונפש שפלה, כי תנהלנה^(י) לאיטי^(י), ויום^(י) יגבה לבבך בו, וחלף והלך לו כאיש הלך ועיתי^(י):

[164]

ירש [כבוד]^(י) ילדתו צניעות, וממך לא יהי נפרד בתומי^(י), וכי תאיץ להראות בית נכאתי^(י), בעיני האנוש יכלה ביומי^(י), כיין טוב בשוקעו^(י) על שמריו, ויום הורק ופג רוחי^(י) וטעמו:

[165]

ירא האל, וכבד יולדיך, ובכבודם תהי נכבד לעולם, ובין וזכור יגיעם^(י) יגעו בך, ומתי תעמול בם בעמלם, ובעל הגמולי^(י) יגמול לך כאשר^(י) תגמול לגומליך גמולם:

[166]

התשכח את שדי מניקתך^(י) אם כבר זקנה, ותלעג אב בשיבה, ומי ידע התירש את זהבם, ואולי יירשף אותך בסיבה^(י), ויום זקנה תבואך, הלא את גמולך תמצאה^(י) בזה ובבא:

[167]

היה נכבד^(י) לכבד כל בני איש, ומהם תהיה יקר ונכבד,
וכי תקל בעיניך^(י) תהי רם בעיניהם^(י), וזכר טוב תזכר^(י),
ולפני מלכך הקל כבודך, ואליו תהיה נכנע ונעבד :

[XVI. מז]

שער המתן והמהירות^(י)

[168]

ירא האל, וקוה את חסדיו, ויחל את תשועתיו כשוכה,
ותוחלת ממושכה ביד איש למחלה, אך בתוחלתו ארוכה,
למען כי בידו להביאה, ואתו היא שמורה וערוכה :

[169]

ירא ועשה במתון מעשיך, ואל תרכב לך על עב מהירות,
היוקשי^(י) אנוש יכין^(י) צעדיו בתום^(י) יושרי^(י) ויתהלך בישרות,
ואיש ירצע תנוך^(י) אזניו^(י) בחפזו^(י), הינצל ואם יצא לחירות^(י) :

[170]

במתון תעשה מה לא עשיתו, ולמה תהרום מגדל בניתו,
ואס^(י) תאיץ להחלי^(י) כל מאומה עדי תביט בראשו אחריתו,
ושוד^(י) וחרוש תלמי לבבך, ואז יוציא^(י) לך פרו בעיתיו^(י) :

[171]

ראה כי יש לך יתרון במתון, למען אחריה אין חרמה,
וטוב תהר^(י) במחשבות^(י) לבבך ימי מספר במעש או במכמה,
ודע^(י) מה טוב ימי הרה שלימים^(י), ואם תאיץ בלדתה^(י) לעלמה :

[172]

שנים נסעו ממחנותם, והחזיקו בדרך אורחותם,
והגיע מהלך אמ לחפצו, והרץ מעדו רגליו בלכתם,
בטרם יעלה כנף היעוף^(י), ויאבר נץ באין^(י) אברה ויתם :

[159]

היה נכבד במעשים הנעימים, ולמה תהיה נכבד ברוםי לב, ודע כי רום לבבותי הוא קלונם, ובו ישוב לאולת ככלב, וישיתהוי שפל רוח לראש עסי, ואם נבזה הוא בעיניו עלבי.

[160]

אשר ינאה בחכמתו, וישמח ומגודלי לבבו יעלה רום פרעהו, ואל תתאו לשכלו לשם כבוד כשמותי הגדולים, ויתעופף ויטוס על זבולים, וחכמתו, והיא חכמת אוילים:

[161]

הירום לבך על השררה ודימית עלי גודלי לבבך ידעתי, כי לפי רום מעלתך והכבוד אשר יעלו לחלקך, אשר כל מצאה ידך ברחקך, תהי סבת נפילה להזיקך:

[162]

שלשה הם מכובדיס באדם, ובשנים יהו שפתי חלקות, במוי נכבד לעושר או שררה, וממשלת בידים חזקות, הלא יפנה כבודי עם פנותם, ואחריי כן יהי אליו לפוקות:

[163]

ירש כבוד שלישי מן האלהים, לך יתן, והוא כבוד אמיתי, קניתו בעבודת אל ונפש שפלה, כי תנהלנה לאיטי, ויום יגבה לבבך בו, וחלף והלך לו כאיש הלך ועיתי:

[164]

ירש כבודי ילדתו צניעות, וממך לא יהי נפרד בתומי, וכי תאיץ להראות בית נכאתי, בעיני האנוש יכלה ביומי, כיין טוב בשוקעי על שמרי, ויום הורק ופג רוחי ומעמו:

[165]

ירא האל, וכבד יולדיך, ובכבודם תהי נכבד לעולם, ובין זכור יניעם יגעו בך, ומתי תעמול בם בעמלם, ובעל הגמולי יגמול לך כאשר תגמול לגומליך גמולם:

[166]

התשכח את שדי מניקתך אם כבר זקנה, ותלעג אב בשיבה, ומי ידע התירש את זהבם, ואולי יירשך אותך בסיבה, ויום זקנה תבואך, הלא את גמולך תמצאה בזה ובכא:

[152]

שכר פחד לבב מללה. לאמה סדק אב הוא צפסד.
למנו כי ביה דקם לבה. גללהי המ דק בראשק.
ואם קם יללהי לבה בצללהי. שפיה נשכקם צוד לשען :

[153]

בגללהי לאשם אקם גללהי. הקהי כי לאהן לך קהיה.
הקבר הק. אחרים ודק. באים חפשי תלכחתי ברשנו.
שכר לך. פן תסלה את החקם. בבשר אין כך נח לקהנו :

[154]

ראה אם הביקם אחרים. במד חביג. שכר לך אל תגלה.
למדו. תחשק קדוהי. לבבך באולתך חשק סוד רז ונפלא.
ומוב אם פתך האכל הקיא. ולא תציא אסד בביתי כלאי :

[155]

ראה אם רקך טעך והואל. לך קיצהי. לכקם. יאמין בך.
יעץ אוהו בידשרי. ואכונה. ביראלי. חה חסדך וסובך.
ולמה תחליק לשון ואין לב. המאל העכיק סתרי לבבך :

[156]

סקום סודך קבע תחת אורים. ולמה תאשים אישים ישרים.
ודע כי יזקו מקד אנבים. וכפיים. יענה מה בחדרים.
והשפל קול עצתך בערבים. והבט אל סביבך בשחרים :

[XV מז]

שער הכבוד והשררה.

[157]

ירא האל. והתאמץ לעובדיו. למען כי יצרך לכבודיו.
והקל על כבודו את כבודך. והשפל בעיניך לנגדו.
ודע. כי המכבר את אדוניו. יהי נכבר. וישא הודי כנגדיו :

[158]

ברח מהשררה אך. ברודפה. להשיגך. ונוס כי תרדף.
למען כי מרצתה נקלה. בנוסה. עד אשרי תתקפך.
ואם תרדוף ותרוץ אחריה. בנוסה עם עקיבהי תהרפך :

[145]

משול על מדברי פִּיךָ, והמה
ואחר תחריש תוכל לדבר,
ומה נעים וטוב דבר בעתו.

[146]

בשבתך את חכמים וזקנים
והם אוזניך לדבריהם, וטוב לך
ודע כי חלקך נמצא באוזניך.

[XIV. יד]

שער העיצה והסוד.

[147]

ירא האל, והתאמץ לעובדיו
ושית אנשי עצתך וסודך
באמורי סוד יי ליריאיו.

[148]

קחה את רעד אל סוד עצתך,
וסורה מעצתך אל עצתו,
הכי תראה בך את מלפנים

[149]

בחר מהאנשים איש אמונים
ומסגרת בריחך על שפתו
הלא טרם אשר תאצור יכולך

[150]

ראה טרם תגל סודך לגבר
ואם אין יהי קברו לבבך
למי תזעף בשומך שמנך אל

[151]

התחפץ אתי פעולך לכוון
שמור מתאוותך, פן תביאה
למען תשכל את עצתך.

בך לא ימשלו, תעזי ותגבר,
ולא להשיב מה ידוברי.
כמו יורה ומלקוש יעסיף בר:

שבה דומם ולא תרבה דברים,
בחדרי לבך אם הם עצורים,
ובלשונך יהיה חלקי לזרים:

וייסדי מועצותיך כבודי,
ירא האל ואיש שכל לבדיו,
להודיעם עצת שכל וסודי:

ומאלף קחה אחדים ובחור,
ואם שכלך כשכלי זך וצחורי,
והוא יראה בך פנים ואחור:

אשר סוגרי במנעולך לבבו,
לבל תמוטי ותנוע בעבוי,
תהי בונה וסד בסידי סביבו:

אשר ישית לבבו לך כקבר,
ולמה תאשים ריע וחבר,
צרור נקוב ואם כתותי בשבר:

היות קץ מועצותיך תשועה,
בסודך ואל תתחר לרעהי
ולרכסים תשוי מישור ובקעה:

[152]

שמור פתחי לבבך מלגלות לאשה סודך אם היא כנפשך.
למען כי ביום יזעף לבבה תגליהוי' ושב דמך בראשך.
ואם קט יעלוזי' לבה מצילותי' שפתה נשמעוי' מצור לששך :

[153]

בגלותך' לאיש' איז' לנלותי' ידעהי' כי לאדון לך קניתו.
ועבד הנך, אחריי' היותך כאיש חופשי ונלכדתי' ברשתו.
שמור לך, פן תשלח את דרונך' במדבר אין כך כח לקחתו :

[154]

ראה אם המינך' אחירי' בסוד רזי', שמור לך אל תגלה.
למהי' תחשוף ערוותי' לבבך באוולתך חשוף סוד רז ונפלא.
ומוב אם פתך תאכל תקיאו, ולא תוציא אסיר מביתי' כלאי' :

[155]

ראה אם רעך נועץ ושואל לך עיצהי' למעני' יאמין בך'.
יעץ אותו ביושרי' ואמונה בישראל'. וזה חסדך וטובך.
ולמה תחליק לשון ואין לב, המאל תעמיק סתרי לבבך :

[156]

מקום סודך קבע תחת אוירי', ולמה תאשים אישים ישרים.
ודע כי יזעקו מקיר אבנים, וכפיסי' יענה מה בחדרים.
והשפל קול עצתך בערבים, והבט אל סביבך בשחרים :

[XV מו]

שער הכבוד והשררה.

[157]

ירא האל, והתאמץ לעובדיו, למען כי יצרך לכבודיו.
והקל על כבודו את כבודך, והשפל בעיניך לנגדו.
ודע, כי המכבד את אדוניו יהי נכבד, וישא הודי' כנגדיו :

[158]

ברח מהשררה אך' ברודפה' להשיגך, ונוס כי תרדפך.
למען כי מרוצתה נקלה בנוסה' עד אשרי' תתקפך.
ואם תרדוף ותרוץ אחריה בנוסה עם עקיבהי' תהרפך' :

[145]

משול על מדברי פוך, והמה
ואחר תחריש תוכל לדבר,
ומה נעים וטוב דבר בעתו.

[146]

בשבתך את חכמים וזקנים
והם אוזניך לדבריהם, וטוב לך
ודע כי חלקך נמצא באוזניך.

[XIV. יד]

שער העיצה והסוד.

[147]

ירא האל, והתאמץ לעובדיו
ושית אנשי עצתך וסודך
באמור: סוד יי ליריאיו.

[148]

קחה את רעד אל סוד עצתך,
וסורה מעצתך אל עצתו,
הכי תראה כך את מלפנים

[149]

בחר מהאנשים איש אמונים
ומסגרת בריחך על שפתו
הלא טרם אשר תאצור יכולך

[150]

ראה טרם תגל סודך לנבר
ואם אין יהי קברו לבבך
למי תזעף בשומך שמנך אל

[151]

התחפץ אתי פעולך לכונו
שמור מתאוותך, פן תביאה
למען תשכל את עצתך.

בך לא ימשלו, תעזי ותנבר,
ולא ילהשיב מה ידוברי.
כמו יורה ומלקוש יעמיף בר:

שבה דומם ולא תרבה דברים,
בחדרי לבך אם הם עצורים.
ובלשונך יהיה חלקי לזרים:

וייסדי מועצותיך כבודי.
ירא האל ואיש שכל לבדיו,
להודיעם עצת שכל וסודי:

ומאלף קחה אחדי ובחור,
ואם שכלך כשכלי זך וצחורי.
והוא יראה כך פנים ואחור:

אשר סוגרי במנעולך לבבו,
לבל תמוטי ותנוע בעבוי.
תהי בונה וסד בסידי סביבו:

אשר ישית לבבו לך כקבר,
ולמה תאשים ריע וחבר,
צרור נקוב ואם כתותי בשבר:

היות קץ מועצותיך תשועה,
בסודך ואל תתחר לרעה
ולרכסים תשו מישור ובקעה:

[152]

שמור פתחי לבבך מלגלות לאשה סודך אם היא כנפשך.
למען כי ביום יועף לבבה תגליהוי' ושב דמך בראשך.
ואם קם יעלוזי' לבה מצילותי' שפתה נשמעוי' מצור לששך :

[153]

בגלותך' לאיש' איני' לגלותי'. ידעהי' כי לאדון לך קניתו.
ועבד הנך, אחריי' היותך כאיש חופשי ונלכדתי' ברשתו.
שמור לך, פן תשלח את דרונך' במדבר אין בך כח לקחתו :

[154]

ראה אם המינך' אחירי' בסוד רזי'. שמור לך אל תגלה.
למהי' תחשוף ערוותי' לבבך באוולתך חשוף סוד רזי' ונפלא.
וטוב אם פתך תאכל תקיאו. ולא תוציא אסיר מביתי' כלאי' :

[155]

ראה אם רעך נועץ ושואל לך עיצהי' למעני' יאמין בך'.
יעץ אותו ביושרי' ואמונה בישראל'. וזה חסדך וטובך.
ולמה תחליק לשון ואין לב. המאל תעמיק סתרי לבבך :

[156]

מקום סודך קבע תחת אוירים. ולמה תאשים אישים ישרים.
ודע כי יזעקו מקיר אבנים. וכפיסי' יענה מה בחדרים.
והשפל קול עצתך בערבים. והבט אל סביבך בשחרים :

[XV מז]

שער הכבוד והשררה.

[157]

ירא האל, והתאמץ לעובדיו. למען כי יצרך לכבודיו.
והקל על כבודו את כבודך. והשפל בעיניך לנגדו.
ודע, כי המכבד את אדוניו יהי נכבד, וישא הודי' כנגדיו :

[158]

ברח מהשררה אך' ברודפה' להשיגך, ונוס כי תרדפק.
למען כי מרוצתה נקלה בנוסהי' עד אשרי' תתקפק.
ואם תרדוף ותרוץ אחריה בנוסה עם עקיבהי' תהרפקי' :

[145]

משול על מדברי פוך, והמה
ואחר תחריש תוכל לדבר,
ומה נעים וטוב דבר בעתו.

[146]

בשבתך את חכמים וזקנים
והם אוזניך לדבריהם, וטוב לך
ודע כי חלקך נמצא באוזניך.

[XIV. יד]

שער העיצה והסוד.

[147]

ירא האל, והתאמץ לעובדיו
ושית אנשי עצתך וסודך
באמור: סוד יי ליריאיו.

[148]

קחה את רעד אל סוד עצתך,
וסורה מעצתך אל עצתו,
הכי תראה בך את מלפנים

[149]

בחר מהאנשים איש אמונים
ומסגרת בריחך על שפתו
הלא טרם אשר תאצור יכולך

[150]

ראה טרם תגל סודך לנבר
ואם אין יהי קברו לבבך
למי תזעף בשומך שמנך אל

[151]

התחפץ אתי פעולך לכוון
שמור מתאוותך, פן תביאה
למען תשכלי את עצתך.

בך לאי ימשלו, תעזי ותנבר,
ולאי להשיב מה ידוברי.
כמו יורה ומלקוש יעמיף בר:

שבה דומם ולא תרבה דברים,
בחדרי לבך אם הם עצורים.
ובלשונך יהיה חלקי לזרים:

היות קץ מועצותיך תשועה,
בסודך ואל תתחר לרעה
ולרכסים תשוי מישור ובקעה:

[138]

ואם כל יומי חייך חסד
בחושי חסדי יסודי מצליח
הלא יקנה חסדי יסודי חסד
הא ילד לקדמי חסד
בדין:

[139]

קנה סמן בצדק אצות
ודייקו סמן בדין ודיקו
ובמדת נהג דין לבק
ודברו סמן בצדק אצות
ודייקו סמן בדין ודיקו
ובמדת נהג דין לבק

[XIII] ית

שער מעלת השתיקה והדיבור

[140]

ירא האל בלב תמים וכלכל
והסר סכר קקשות פה
ולמה תהיה סליל וחורק
דברך במשפט בדין ושל
ולב חורש קלי און וכול
בכל דבר באיש לשון וכול:

[141]

ירא האל ויסיס בחסום לפיך
ואל תחשוב להשיג את שבו
ותמיד תהיה ירא ויגור
ואלי תקנה עתק לפניך
במהלך ותמצא חן בעיניך
וחרד משאתו והרזני:

[142]

חסום פיך וסגרה את פתחך
וחזק את בריחיהם לנפשך
אשר לא יהיה נקל לפותחם
בצור ברזל עלי דלתות נחושה
בכף מנעול מאד עזה וקשה
כנף ציפורי ברוחה החלושה:

[143]

ידעי כי בשלשה אין יכולתי
בתולה אחרי כי נבעלתי
וחצי הקשות אם ישובן
להנחם ולא תועיל חרפה
ואבן מידי קלע שמוטה
וכהנה דבר נבר במבטא:

[144]

פתח שערי לבבך במרם
והתבונן אליהם מה יבואך
למען כי ביד לשון עצורים
אשר תפתח לדבר שערי פה
ומראש אחרית דבר תצפה
כלי מות והחיים ומרפא:

[130]

ראה יתרון חכמים על כסילים, ואם רבו ועצמו אוצרותם,
חכמים ינחלו כבוד בעודם, ושם טובי' לזכרון' במותם.
וזכרון הכסילים עם כבודם, בבוא קצם כמו זכרון בהמתם:

[131]

ראוי' חכם אשר נשפט בריב את אויל, ירגז ואין נחת ושחק,
והנה מדברי חכם בנחת, וקול כוז הכסיל שמע למרחק,
ומי יתן ויכתב בספר, ויחצב בצור לעד ויוחק:

[132]

אויל ענה' לפי עזות שמו, נבונותי בחכמתי ושכלי,
והרבתי לקבץ הון' סגולה', וכל חמדה בעוז כוחי' וחילי,
ואשיג תאוותי' לבי' בעשריי', וחכמתי בכיסי עמדה לי:

[133]

גאם חכם, שמע תורה ומצווה, עדי' תמצא לך מוסר וחכמה,
ובה תמצא למלאות תאוותך', אשר תחפוץ, ולא תחסר מאומה,
ואיה' עושר' אשר ייקר' בחכמה, ואי חמדה כחמדת בין מזימה':

[134]

אויל ילבש תכלת חור וכרפס, וארגמן וכל מיני צבעים,
מלכים יחזו אותו יקומון, ולו משתחווים שרים ובורעים,
הלא יבוש חכם לבם בשבתו, בסוד עדה והוא לבוש קרעים':

[135]

כסיל ישא כבודו על בגדיו, ויסור כל כבודו עם כמותו,
ואם הוא כחמור ישא' חמורות', היסור שם חמור מנהו לעתו,
והחכם יכבד הוא בגדיו, ולא יסור כבודו' עד היותו:

[136]

אויל ימעיס' במטעמים ומשתה, שבנים לחמו לחם חמודות,
ונכון כל אשר יתאו לעתו, בידו יום כיוס' משנה סעודות,
הישביע' חכם לב רעבונו, בחכמתו בלי לחם וצידות':

[137]

אוילים לחמו לחם ברשע, בשלוותם' וישתו יין חמסים,
וכשאלו פערו פיהם בלי חק, ולא שבעו ורעבו אבוסים,
והחכמה בעליה תחייה', באין לחם חמודות ועסיסים:

[138]

ראו כל יושבי חלד, ושמעו
 (ברובי) חכמה ישרהי(י) מפנינים (ועושרי) רב והון עתק לפשר.
 הלא יקנה חכמי(י) עושרי(י) וחכמהי(י), ולא יוכל לקנותי(י) חכמה
 בעושרי(י):

[139]

קנה ממון בצדק ואמונה.
 ודייקי(י) בחוק ביתך וחוקי(י).
 ובמותר תנה חלק לנפשך.
 וצרכי מחסורך תמצאה בו.
 ומה תינע באלף או בריבוי.
 וקו אל חסדי(י) יי(י) וטובו:

[XIII. יג]

שער מעלת השתיקה והדיבור(י)

[140]

ירא האל בלב תמים, וכלכל
 והסר ממך(י) עקשות פה
 ולמה תהיה מפליג וחולק
 דבריך במשפט בי(י) ושכל.
 ולב חורש עלי און ונוכלי.
 בכל דבר כאיש לשון ורוכל:

[141]

ירא האל, ושימי(י) מחסום לפיך.
 ואל תחשוב להשיג את שבחו
 ותמיד תהיה ירא ויגור
 ואלי(י) תענה עתק לפניו.
 במהללך ותמצא חן בעיניו(י).
 וחרד משאתו וחרוניו:

[142]

חסום פיך, וסגרה את פתחיו(י)
 וחזק את בריחיהם לנפשך(י)
 אשר לא יהיה נקל לפותחם(י)
 בצור ברזל עלילדות נחושה(י).
 בכף מנעול מאד עזה וקשה.
 כנף ציפורי(י) ברוחה החלושה:

[143]

ידעי(י) כי בשלשה אין יכולת(י)
 בתולה אחרי כי נבעלת(י).
 וחצי הקשתות אם ישובון.
 להנחם ולא תועיל חרפה.
 ואבן מידי(י) קלע שמוסה.
 וכהנה דבר נבר במבטא:

[144]

פתח שערי לבבך בטרם
 והתכונן אליהם מה יבואך
 למען כי ביד לשון עצורים(י)
 אשר תפתח לדבר שערי פה.
 ומראש אחרית דבר תצפה.
 כלי מות והחיים ומרפא:

[130]

ראה יתרון חכמים על כסילים, ואם רבו ועצמו אוצרותם.
חכמים ינחלו כבוד בעודם, ושם טובי לזכרון במותם.
וזכרון הכסילים עם כבודם, בבוא קצם כמו זכרון בהמתם:

[131]

ראוי חכם אשר נשפט בריב את אויל, ירנז ואין נחת ושחק.
והנה מדברי חכם בנחת, וקול בוז הכסיל שמע למרחק.
ומי יתן ויכתב בספר, ויחצב בצור לעד ויוחק:

[132]

אויל ענה לפי עזות שטותו, נבונותי בחכמתי ושכלי.
והרבתי לקבץ הון סגולה, וכל חמדה בעוז כוחי וחילי.
ואשיג תאוותי לבי בעשרי, וחכמתי בכיסי עמדה לי:

[133]

גאם חכם, שמע תורה ומצווה, עדי תמצא לך מוסר וחכמה.
ובה תמצא למלאות תאוותך, אשר תחפון, ולא תחסר מאומה.
ואיה עושר אשר ייקר, בחכמה ואי חמדה כחמדת בין מזימה:

[134]

אויל ילבש תכלת חור וכרפס, וארגמן וכל מיני צבעים.
כלכים יחזו אותו יקומון, ולו משתחווים שרים ובורעים.
הלא יבוש חכם לבם בשבתו, בסוד עדה והוא לבוש קרעים:

[135]

כסיל ישא כבודו על בגדיו, ויסור כל כבודו עם כסותו.
ואם הוא כחמור ישאי חמורות, היסור שם חמור מנהו לעתו.
והחכם יכבד הוא בגדיו, ולא יסור כבודו עד היותו:

[136]

אויל ימעיפם במטעמים ומשתה, שמנים לחמו לחם חמודות.
ונכון כל אשר יתאו לעתו, בידו יום כיוס משנה סעודות.
הישביעי חכם לב רעבונו, בחכמתו בלי לחם וצידות:

[137]

אוילים לחמו לחם ברשע, בשלוותם וישתו יין חמסים.
וכשאול פער פיהם בלי חק, ולא שבעו ורעבו אבוסים.
והחכמה בעליה תחייה, באין לחם חמדות ועסיסים:

[XII. יב]

שער התריצות.¹

[123]

ירא האל, והשלך בו ועליו (יהבך, ולא תעויד, בהונך, ורובי) עמל לנפשך על סמוך, זכור יום תעזוב אותו ואם רב, ויום כך יעבורי רוח ואינך :

[124]

קנה די חקדי לך הוי בצדק, ומה תיגע (ותתייגע) במותר, ומהי תחרץ עליי ואיניני (בחלקי) ומה תבוא במחתר, הלא בו חלקך רק היניעה, והמותר לזר נשאר (ונותר) :

[125]

התבמח באשרי הון עשרך רבי, וגם באשרי בצדקי לא קניתי, הלא תזכור לך יום אחריתך, לזרים תתנו כאשר לקחתו, והנך בעמלך בקוראי (אשר דגר ולא חלבי) בלדתו :

[126]

אנוש חרוץ אשר ייגע וימרח, לקבץ הון ולעשותי (סגולה), ולא ישבע ואם גדל והעשיר, ועליו תאות לבו משולה, כמו צמא אשר ישתה מלוחים, אשר יוסיף בצמאתו נקלה :

[127]

התראה הכסילים יעלו רום, ותתמה על אשר גאו בהונם, ואולי לבך ישיאך על, גאון עוסי בשלוותם ואונם, פקח עין ראה עבי עננים, ורוח עברה במו ואינם :

[128]

כסיל עומה מעילים או רקמות, ידמה בעדם למצואי נעימות, וגם יעזי בהוותי ויתא, לראשי עם ולא יבין מזמות, והוא כמוסי בניי נוצת כנפיו ינלי (בושתו) ולא יסגי בלימות :

[129]

חכם משכיל ותוקדי אשי ברעתי, ומה תחכם לכבד את בנדי, בעוד לילי הלא חיש יפשטמו, ולא תבוש לכבד את יתידיו, בחר מהאנוז מה יש בתוכו, והשלך חוץ חליצותיו ומריו :

[115]

אכול ושבע בבית ריע ועמית. ודי לך באשר הכין לצידוי.
ודע מה טוב בשלווה (פת חריבה) בבית נדיב וטוב עין לבדו.
ועם כילי) ורע עין התועיל בזבחי ריב ואם ישמן לשדו :

[116]

אכול מאכלי) אשר תשיג ולאכלי) ושים את חקך) אכול והותר.
והשמר ונפשך אל תשקץ בנאמר לך. ותימצא) די בהיתר).
התנעל) נפשך בצחי צחנת) אכילתך ואם נעמה ביותר :

[117]

מזוג את סבאך ומהול במים. ואם רב אתך) עסים ויין).
ולא תאמר הלא נעים לשותיו בשוב טעם ומראה צח לעיני).
ואולי מחרת כמה) תבקש לרוות צמאך) בוי) ואיין) :

[118]

הטוב) תמשול עלי לחמך וייןך כדי אכלך והם) לא ימשלו בך.
ודע כי ייןך הרבה יגלה בעל כרחך. ויחסוף) סוד לבבך.
ויפרע מוטך נמצא) לשמחה בקמך ואם טמון בחובך).

[119]

חסום פך. ולא תאכל ותשתה מאומה עד תברך אל יצרך.
אשר הכין לך טרם בראך. וערך כל לצרכי). מחסורך
ואחר שובעך) יאות לך עוד לברך) שמו ברוך ומבורך) :

[120]

קבע בית תחנוך בית אבנים. ועליו תהיה ירך פתוחה.
וכי תשב בעת קייך) וחורף) בצל קורתך השקט ובטחה.
הלא ציפור) דרור תשכון בקינה). ואם רב הסתיו תמצא מנוחה :

[121]

עטה ולבושי) חליפות מחלצות לכבוד אשר) תשיג ותמצא.
ולא תלך לך) ערום ועריה. ולא תעט בארגמן ושבצה).
והכן חוקיך) הכל כראוי. והיה לך לכבוד ולא לשמחה :

[122]

עשה את כל פעליך במשפט. והסדר את יציאתך בחוקה).
היות תמיד בגדיך לבנים. ופת שלחנך) נמצאת בספקה.
ולא תתייף) במכלול פז ורקמה. ולא תרגיל אכולי) שמן ומתקה :

[XII. יב]

שער התריצות.

[123]

ירא האל, והשלך בו ועלייך
ולמה תחרץ לקנות יגיעה
זכור יום תעזוב אותו ואם רב,
יהבך, ולא תעוץ, בהונך,
ורובי עמל לנפשך על סמוך,
ויום כך יעבורי רוח ואינך :

[124]

קנה די חקך לך הוץ בצדק,
ומזהי תחרץ עליי ואינינוי
הלא בו חלקך רק היגיעה.
ומה תיגעני ותתיגעני במותר,
בחלקך וממה תבוא במחתר,
והמותר לזר נשארני וותר :

[125]

התבטח באשרי הון עשרך רבי,
הלא תזכור לך יום אחריך,
והנך בעמלך כקוראני
וגם באשרי בצדקי לא קניתי,
לזרים תתנו כאשר לקחתו,
אשר דגר ולא חלבי בלדתו :

[126]

אנוש חרוץ אשר ייגע וימרח
ולא ישבע ואם גדל והעשיר,
כמו צמא אשר ישתה מלוחים
לקבץ הון ולעשותיו מגולה,
ועליו תאות לבו משולה,
אשר יוסיף בצמאתו נקלה :

[127]

התראה הכסילים יעלו רום
ואולי לבך ישיאך על
פקח עיני ראה עבי עננים,
ותתמה על אשר גאו בהונם,
גאון עוזם בשלוותם ואונם,
ורוח עברה במו ואינם :

[128]

כסיל עומה מעילים או רקמות
וגם יעזי בהוותי ויתא
והוא כמזוסי בנוי נוצת כנפיו יגלי בושתי ולא יסני כלימות :
ידמה בעדם למצואי נעימות,
לראשי עם ולא יבין מזמות,
והוא כמזוסי בנוי נוצת כנפיו יגלי בושתי ולא יסני כלימות :

[129]

חכם משכיל ותוקדני אשי בדעתוי, ומה תחכם לכבד את בגדיו,
בעוד לילי הלא חיש יפשטמו, ולא תבוש לכבד את יתידיו,
בחר מהאנוז מה יש בתוכו, והשלך חוץ חליצותיו ומדיו:

[115]

אכול ושבע בבית ריע ועמית. ודי לך באשר הכין לצידוי.
ודע מה טוב בשלווה (פת חריבה) בבית נדיב וטוב עין לבדו.
ועם כילי (ורע עין התועיל בזבחי ריב ואם ישמן לשדו :

[116]

אכול מאכלי אשר תשיג ולאכלי (ושים את חקך) אכול והותר.
והשמר ונפשך אל תשקץ בנאסר לך. ותימצא (די בהיתר).
התנעל (נפשך בצחי צחנת) אכילתך ואם נעמה ביותר :

[117]

מזוג את סבאך ומהול במים. ואם רב אתך (עסים ויין).
ולא תאמר הלא נעים לשותיו בטוב טעם ומראה צח לעיני.
ואולי מחרת כמה (תבקש לרוות צמאך) בוי ואיין :

[118]

המוב (תמשול עלי לחמך וייןך כדי אכלך והם) לא ימשלו בך.
ודע כי ייןך הרבה יגלה בעל כרחך. ויחסוף (סוד לבבך.
ויפרע מומך נמצא) לשמחה בקמך ואם טמון בחובך.

[119]

חסום פיד. ולא תאכל ותשתה מאומה עד תברך אל יצרך.
אשר הכין לך טרם בראך. וערך כל לצרכי. מחסורך
ואחר שובעך (יאות לך עוד לברך) שמו ברוך ומבורך :

[120]

קבע בית תחנוך בית אבנים. ועליו תהיה ירך פתוחה.
וכי תשב בעת קיי (וחורף) בצל קורתך השקט ובטחה.
הלא ציפור (דרור תשכון בקינה). ואם רב הסתיו תמצא מנוחה :

[121]

עטה ולבוש (חליפות מחלצות לכבוד אשר) תשיג ותמצא.
ולא תלך לך (ערום ועריה. ולא תעט בארנמן ושבצה).
והכן חוקיך (הכל בראוי. והיה לך לכבוד ולא לשמחה :

[122]

עשה את כל פעליך במשפט. והסדר את יציאתך כחוקה.
היות תמיד בגדיך לבנים. ופת שלחנך (נמצאת בספקה.
ולא תתייף) במכלול פז ורקמה. ולא תרגיל אכול (שמן ומתקה :

[יא XL]

שע הדמיונות

[108]

ירא האל אשר יפתח ארחותי (שמי רצון וירק לך ברכה.
והסתפק לך באשר הביק. ואם רב אם מעט נמצא בידות.
ותמקן רשך בא בזהך. וחסודך בארץ כגן לחמכה :

[109]

מצא ספקך בזה שיש בידך. ולא תיגע להרבות באוויים.
וכי תססה בחלקך באשרי הוא. וכי תסמם הכי תעמם בחייכי.
וקבלו האלודים כקשך. ואם הבה במיעומם נקיים :

[110]

אכול את לחנך די בחייתך. ושוכני נפסך. אך לא בחרון.
ומה תועילי במהר כי הקיאו בעצבון ותחריי חיד וחרון.
ומלא שקך תוכל לקשרי. ולא תתן תבואתך לחסרון :

[111]

ידעי כי מאכל יוליד גווייה. כמו נשם אשר תוליד אדמה.
ירוחי גם ידשן העצומים ויפריחם ויגביהם בקומה.
הלא ברבות נשמים ורעך בה יהי נרקב ולא תועיל מאומהי :

[112]

אכול די חקדי לחם ומים. ולא תאכל עדי תוסיף לשובעהי.
ותמצא במעם לגוף הנאה ותועלת. ובכותר ועוהי.
מלח תבשילך יעם במעמו. ואם רב מלחך מה טוב לגומעהי :

[113]

ארוחת עשבות הרים וירק. ארח ותהי לעת אוכלך. נכונה.
ומה תמצא בשה ביראה הנאה. תבקשנה לרעבונך ואינה.
מסר נשם בעתו בוי ברכה. ומה יועיל בלא עתו עגנה :

[114]

אכול מאכלי אשר תמצא בהתכר. ואל תתאויי לשולחן המלכים.
ומה תיגע לבקש את אשר לא תהיי מוצא לעיתים. הצריכים.
ואיך תפסירי הנאתך המצויה לבקש רב ותתהלך חשיכים :

[101]

שמור מתאוה הלוחמה כך לחם עמה, ולא תחפוץ שלומה, למען כי במלחמתה שלומך, במלחמה נבירה (ועצומה, ונגדה החזק מגן וצנה), ומלחמה תהי לך עם שלומה :

[102]

אנוש יחרץ בהשג תאוותיו (מצוא) חכמה ויאמר כי מצאה : חמודותיו אשר מצא הניאה, בתוך מחתה אשר מים מלאה (כנער חמבקש אש, ויחתה)

[103]

משול על תאוות לבך במרם ואם לא תהיה מושל ברוחך, ולמה תעמוד (נפשך כעורה) אשר תמשול כך עד השברים, ראה איך תהיה מושל בורים, בחירותה (בבית) מלך ושרים :

[104]

עוזב את תאוותך במרם ולא תחמד (אשר אינו בחלקך, ואל תקנה) לך עמל ויגע, וקום קח לך צרי חכמה לרפאות אלי (יצרך ואם נושן כנגע :

[105]

עלוז ושמח במה שיש בחלקך, ונמ ממך יגונים ואנחה, והתיאש במה שלא מצאתו כגודלי (חלקך ומצא מנוחה, הלא תוסיף בעיצבון) למחר עזבתו כאשר תוסיף בשמחה :

[106]

ראה אם קדחה אש תאוותך (בחדרי לבך על כל גדותיו, ותבער כך כאש תבער ביער, ולהבה מלהטת שדותיו), ענן ייאוש (אשר ייזיל) מלליו בתוך לבך יכבה (להבותיו,

[107]

קחה מוסר, ושית את תאוותך (ביראת אלהים) נעבדה, והישמר (לך, אל נא תינתק) עבותות (מוסרותיה) ואגדה, ואיך תירא נזקיה לעולם ורתוקות מטיל (ברזל) בידה :

[יא XL]

שער ההסתמקות.

[108]

ידא האל אשר יפתח ארובותי) שמי רצון ויריק לך ברכה.
והסתמק לך באשר הכינך. ואם רב אם מעט נמצא בידכה.
ותמעון רישך בא כמהלך. ומחסורך כאיש מנן לתומכה :

[109]

מצא ספקך במה שיש בידך. ולא תינע להרבות מאוייםי)
וכי תשמח בחלקך כאשרי) הוא. וכי תמעט הכי תנעם בחייםי).
וקיבלי) האלהים מעשיך. ואם המה במיעומיםי) נקיים :

[110]

אכול את לחמך די מחיתךי) ושובעי) נפשך. אך לא ביתרון.
ומה תועילי) במותר כי תקיאו בעצבון ותחריי) חיד וגרון.
ומלא שקך תוכל לקשרוי). ולא תתן תבואתך לחסרון :

[111]

ידעי). כי מאכל יוליד נווייהי) כמו גשם אשר תוליד אדמה.
ירוויי) גם ידשן העצומים ויפריחם וינביהם בקומה.
הלא ברבות גשמים זרעך במ יהי נרקב ולא תועיל מאומהי) :

[112]

אכול די חקךי) לחם ומים. ולא תאכל עדי תוסיף לשובעהי).
ותמצא במעט לגוף הנאה ותועלת. ובמותר זעוויי).
מלח תבשילך יועם במעמו. ואם רב מלחך מה טוב לגומעהי) :

[113]

ארוחתיי) עשבות הרים וירק ארח ותהי לעת אוכלךי) נכונה.
ומה תמצא בשה ביראה הנאה תבקשנה לרעבונך ואינה.
ממר גשם בעתו ברי) ברכה. ומה יועיל בלא עתו עננה :

[114]

אכול מאכלי) אשר תמצא בהתכר. ואל תתאויי) לשולחןי) המלכים.
ומה תינע לבקש את אשר לא תהיי) מוצא לעיתיםי) הצריכים.
ואיך תפסירי) הנאתךי) המצויהי) לבקש רב ותתהלך חשיכייםי) :

[101]

שמור מתאוה הלוחמה כך לחם עמה, ולא תחפוץ שלומה, למען כי במלחמתה שלומך, במלחמה בבידהי ועצומה, ונגדה החזק מגן וצנהי, ומלחמה תהי לך עם שלומה :

[102]

אנוש יחרץ בהשג תאוותיו, ולא ישכיל וידע כי בחרץ כנער המבקש אש, ויתתה חמורא חכמה ויאמר כי מצאה : חמורותיו אשר מצא הניאה, בתוך מחתה אשר מים מלאהי :

[103]

משול על תאוות לבך במרם ואם לא תהיה מושל ברוחך, ולמה תעמודי נפשך כעורהי אשר תמשול כך עד השברים, ראה איך תהיה מושל בורים, בחירותהי בביתי מלך ושרים :

[104]

עוזב את תאוותך במרם ולא תחמדי אשר אינו בחלקך, וקום קח לך צרי חכמה לרפאות אליי יצרך ואם נושן כנגע : אשר היא תעזוב אותך ותרגע, ולא תקנהי לך עמל ויגע, וקום קח לך צרי חכמה לרפאות אליי יצרך ואם נושן כנגע :

[105]

עלוז ושמח במה שיש בחלקך, ונחיתאש במה שלא מצאתו הלא תוסיף בעיצבון למחר ונס ממך יגונים ואנחה, כגודליי חלקך ומצא מנוחה, עזבתו כאשר תוסיף בשמחה :

[106]

ראה אם קדחה אש תאוותך, ותבער כך כאשר תבער ביער, ענן ייאוש אשר ייזילי מלליו בחדרי לבך על כל נדותיו, ולהבה מלהמת שדותיו, בתוך לבך יכבהי להבותיו.

[107]

קחה מוסר, ושית את תאוותך, והישמרי לך, אל נא תינתקי ואיך תירא נזקיה לעולם ביראת אלהים נעבדהי, עבותותי מוסרותיהי ואנדה, ורתוקות מטילי ברזלי בידה :

[95]

אהוב רעייתך^(י) אהבת אמונים, ואהבתה תהי אתך צפונה.
ואם תדחה שמאל ימין תקרב, לבדי^(י) ינודי^(י) לבך^(י) אנהי^(י) ואנה.
והתמרי^(י) לה באימה הנקלה^(י), ואז תשלם בכל רגע ועונה:

[96]

שמח ועלז באיילת^(י) אהבים אשר מהאלהים לך יעודה,
והיא תשמח בך לעד, ותגל בכל שמחה וכל חשק וחמדה.
ודע כי לחבוק^(י) עיתים, ויש עת אשר טוב מלחבקי^(י) הפרידה:

[X. י]

שער התאווה^(י).

[97]

ירא האל, ותעש את רצונו, והרף מעשות את כל רצונך,
ותמצא את רצונך בעשותך רצון חפצו בנפשך או בהונך,
ודע מה טוב לך תעוז ותגבר לחפצו יעצים כוחך ואונך:

[98]

שמורי^(י) לך, מן יפתוך בחלקם שני רעים אשר ירעעו^(י) בך,
ראות עין ותאות לב, שניהם אשר יתנכלו בך העציבך,
היבוא^(י) לחתוך גרון וכשיל בלי^(י) עץ בעצי יער ובסבך:

[99]

שמע אלי^(י) ולא תשמע להאוותי^(י) לבבך פערה פיה לבלי^(י) חק,
וכי תאבה להיטמין^(י) או להשמאיל, סמה מעל דרכיה ותרחקי^(י),
לתפארת יהי^(י) לך בתחילה^(י), ואחר תהיה לבז ולשחוק:

[100]

ראה כי תאוותך^(י) נוססה בך כמו רקב ועש כוסטי^(י) בנדים,
וכי תחשוב להשיג בה אשר לא אלי^(י) כברי^(י) נמצא בידך כחמדים^(י),
הלא חכמת^(י) תבונתך^(י) ושכלך אשר בך נמצאו ממך פרודים:

[87]

שתה מבורך מים ונזולים.
ואת אשת נעורייך שמח בה.
ואליך תתן לזרים חילך.
ואל תתארי לסימי המצולה.
ואל תשנה בחן זרה וסכלהי.
עצביך בבית נכרי בכסלה:

[88]

התפתה ביופיך בעלת חן
ותצלה בעדה כסום מזוייך.
תנה לבך להבין אחריתה.
למען היא ביפעתה יפייהי.
ותחשוב כי באהבתה תרופה.
ותמצא אחרית קלון וחרפה:

[89]

התביט אל יופיך מראהי ונייהי
ולא תביט עלי מעיני מקורה
כלי חרש מצופהי פז בגויי.
ורקמה שש וארגמן לבושה.
אשר נשחת ונמלטי מיטורפשה.
ותוכו צחנת צואהי באושה:

[90]

חשוף שת יצרך הרע ושוליו
וסור אחריי ראותך את קלוני.
התבאיש שמנך רקח מרוקח
במרם תחשוף ערוותךי בו.
ולמה זה לבושתךי תאהבו.
בטיפת ריר זבוב מות וזובו:

[91]

ראה זרה אמריהי החליקה
להדיח פתאים וחסר לב
ופתאומי נלכדו רגלם ברשתמי
במו פיה. וכי המה פתיחות.
אשר לא ידעו דרך נכוחות.
ופחיהמי ואין להם מנוחות:

[92]

ופתי יהלוך אל אחריה
ואיש צדיקי לפני אלהים
בזונתך דבק לכן ותשמח
כשה יובל אלי טבח ויובא.
יהינמלמ. וחוטאים נלכדו בה.
בדדיה. ותשנה אהבתהי:

[93]

ראה מה טוב לחבקי וחקי לביא לנפשך מחבוקי אשתי כסילות
ומוב תישקי שפת נחש ועקרב. ולא תישקי שפתיה בסיכלותי.
ותנעמי כי תמלא תאוותךי.
ואם רב עמךי קלון וזולות:

[94]

בהתחבר לך אשת נעורים
ואל ישיאך יופי סבלה.
למען כי לפי שרשי וגזע
ראה ודבק באנשי האמונותי.
ואל ידיח ממון והונות.
פרי עיני יעשה ויבול דגנותי:

[95]

אהוב רעייתך^(י) אהבת אמונים, ואהבתה תהי אתך צפונה.
ואם תדחה שמאל ימין תקרב, לבדי^(י) ינודי^(י) לבך^(י) אנהי^(י) ואנה.
והתמרי^(י) לה באימה הנקלה^(י), ואז תשלם בכל רנע ועונה:

[96]

שמח ועלז באיילת^(י) אהבים אשר מהאלהים לך יעודה,
והיא תשמח בך לעד, ותגל בכל שמחה וכל חשק וחמדה.
ודע כי לחבוק^(י) עיתים, ויש עת אשר טוב מלחבק^(י) הפרידה:

[X. י]

שער התאוה^(י).

[97]

ירא האל, ותעש את רצונו, והרף מעשות את כל רצונך,
ותמצא את רצונך בעשותך רצון חפצו בנפשך או בהונך.
ודע מה טוב לך תעז ותגבר לחפצו יעצים כוחך ואונך:

[98]

שמורי^(י) לך, פן יפתוך בחלקם שני רעים אשר ירעעו^(י) בך,
ראות עין ותאות לב, שניהם אשר יתנכלו בך העציבך,
היבואי^(י) לחתוך גרון וכשיל בלי^(י) עץ בעצי יער ובסבך:

[99]

שמע אלי^(י) ולא תשמע להאוותי^(י) לבבך פערה פיה לבל^(י) חק,
וכי תאבה להייסין^(י) או להשמאיל, סטה מעל דרכיה ותרחק^(י),
לתפארת יהי^(י) לך בתחילה^(י), ואחר תהיה לבו ולשחוק:

[100]

ראה כי תאוותך^(י) נוססה בך כמו רקב ועש כוספי^(י) בנדים,
וכי תחשוב להשיג בה אשר לא אלי^(י) כבר^(י) נמצא בידך מחמדים^(י),
הלא חכמת^(י) תבונתך^(י) ושכלך אשר בך נמצאו סמך פרודים:

[87]

שתה מבורך מים ונוזלים.
ואת אשת נעוריד^(י) שמח בה.
ואלי^(י) תתן לזרים חילד^(י).

[88]

התפתה ביופי^(י) בעלת חן
ותצהל בעדה כסום מזוייד^(י).
תנה לבך להבין אחריתה.

[89]

דתבים אל יופי^(י) מראה^(י) ונייה^(י) ורקסה שש וארנמן לבושה.
ולא תבים עלי מעי^(י) מקורה אשר נשחת ונמלמ^(י) מיטורפשה.
כלי הרש מצופה^(י) פז בגנוי^(י). ותוכו צחנת צואה^(י) באושה:

[90]

חשוף שת יצרך הרע ושוליו
וסור אחרי^(י) ראותך את קלונו.
התבאיש שמנך רקח מרוקח

[91]

ראה זרה אמריה^(י) החליקה
להדיח פתאים וחסר לב
ופתאום^(י) נלכדו רגלם ברשתם^(י) וכי המה פתיחות.
אשר לא ידעו דרך נכוחות.
ופחיהם^(י) ואין להם מנוחות:

[92]

ופתי יחלוך אל אחריה
ואיש צדיק^(י) לפני אלהים
בזונתך דבק לכן ותשמח

[93]

ראה מה טוב לחבק^(י) וחק^(י) לביא לנפשך מחבוק^(י) אשת^(י) כסילות
וטוב תישק^(י) שפת נחש ועקרב. ולא תישק^(י) שפתיה בסיכלות^(י).
ותנעם^(י) כי תמלא תאוותך^(י). ואם רב עמך^(י) קלון וזולות:

[94]

בהתחבר לך אשת נעורים
ואל ישיאך יופי^(י) סבלה.
למען כי לפי שרש^(י) וגזע
ראה ודבק באנשי האמונות^(י).
ואל ידיח ממון והונות.
פרי עץ^(י) יעשה ויבול דגנות^(י):

[95]

אהוב רעייתך^(י) אהבת אמונים, ואהבתה תהי אתך צפונה.
ואם תדחה שמאל ימין תקרב, לבדי^(י) ינודי^(י) לבך^(י) אנהי^(י) ואנה.
והתמרי^(י) לה באימה הנקלה^(י), ואז תשלם בכל רגע ועונה:

[96]

שמח ועלו באיילת^(י) אהבים אשר מהאלהים לך יעודה,
והיא תשמח בך לעד, ותגל בכל שמחה וכל חשק וחמדה.
ודע כי לחבוק^(י) עיתים, ויש עת אשר טוב מלחבק^(י) הפרידה:

[י. X]

שער התאוה^(י).

[97]

ירא האל, ותעש את רצונו, והרף מעשות את כל רצונך,
ותמצא את רצונך בעשותך רצון חפצו בנפשך או בהונך,
ודע מה טוב לך תעז ותגבר לחפצו יעצים כוחך ואונך:

[98]

שמורי^(י) לך, פן יפתוך בחלקם שני רעים אשר ידעעו^(י) בך,
ראות עין ותאות לב, שניהם אשר יתנכלו בך העציבך,
היבואי^(י) לחתוך גרון וכשיל בלי^(י) עץ בעציער ובסבך:

[99]

שמע אלי^(י) ולא תשמע להאוותי^(י) לבבך פערה פיה לבל^(י) חק,
וכי תאבה להימיו^(י) או להשמאיל, סמה מעל דרכיה ותרחקי^(י),
לתפארת יהי^(י) לך בתחילה^(י), ואחר תהיה לבו ולשחוק:

[100]

ראה כי תאוותך^(י) נוססה בך כמו רקב ועש כוספי^(י) בנדים,
וכי תחשוב להשיג בה אשר לא אלי^(י) כברי^(י) נמצא בידך מחמדים^(י),
הלא חכמת^(י) תבונתך^(י) ושכלך אשר בך נמצאו סמך פרודים:

[87]

שחה מבורך מים ונווליסם.
ואת אשת נעורידים שמח בה.
ואליה תתן לזרים חילקים.

[88]

התפתה ביופייה בעלת חן
ותצלה בעדה כסוס מזויינים.
תנה לבך להבין אחריתה.

[89]

התבים אל יופיה מראה ונייה
ולא תבים עלי מעינים מקורה
כלי חרש מצופה פז בגנוי.

[90]

חשוף שת יצרך הרע ושוליו
וסור אחרים ראותך את קלונם.
התבאיש שמנך רקח מרוקח

[91]

ראה זרה אמריה החליקה
להדיח פתאים וחסר לב
ופתאומים נלכדו רגלם ברשתם.

[92]

ופתי יחלוך אל אחריה
ואיש צדיק לפני אלהים
בזונתך דבק לכן ותשמח

[93]

ראה מה טוב לחבק וחקי לביא לנפשך מחבוקי אשת
וטוב תישק שפת נחש ועקרב, ולא תישק שפתיה בסיכלות.
ותנעם כי תמלא תאוותך, ואם רב עמך קלון וזילות:

[94]

בהתחבר לך אשת נעורים
ואל ישיאך יופיה סכלה.
למען כי לפי שרשי וגזע
ראה ודבק באנשי האמונות.
ואל ידיח ממון והונות.
פרי עין יעשה ויבול דגנות:

[80]

התסתיר מבני אדם ותעלים) והנך בוש ונכלם מפניהם
הלא תבוש ותירא מאלהים
האשר מבין סתריך וחובם :

[81]

ירא ועשה פעליך בסתר ואם תמצא בגילויים הנאה,
ולמה תעשה אותם בגלוי

[82]

ראה מה יקרה מדת צניעות ובה נמלץ חכם לב בנפולויי) פרי רימון ופילחרי) הימנףי).

[83]

ידעי) כי הצניעות מעלת חן ובה יתפארו כל הנדיבים
אמי) לאי) מצארי) ידם וחכמו

[84]

שאל רודף כבוד עם והמוניי) בשאל רודף כבוד עם והמוניי)
בעיד פרחיה ועליה צנועים ויום תיגלילי) להתפאר ביופייהי) נשכוח, וסר מרי) הודהי) ומראה :

[85]

התצנעי) ותסתיר מעשיך ומדוע תהי שואל לדיעהי) היה תמיד) ותמצא חן וחמד
אשר לא ידעו זרים כבודם, עלילותם ותחשופי) את יסודם,
ושכל טוב בעיני אלהים) ואדם :

[IX. ט]

שער יצר הערובה

[86]

ירא האל יצרך לו לעבדי, ואל תט לכך מאורחותיו, ואם ישיאך רע יצרך בו
אטום אוזני, ולא תשמע בקוליו, להדיחך) בחלקרובי) שפתיו,
ולא תדע בנועי) מעגלותיו :

[73]

ירא וסבול^(י) גזירת אל^(י) ודיניו.
וירא וסבול^(י) ממך את מעשיך
התפלל^(י) נשאל^(י) אם לא נשאתו.

[74]

סבול אישים ויסבלך אלהים^(י).
וכי תסבול אנשים יסבלוך.
היה^(י) כחמור^(י) רובך במשא.

[75]

התסבול את גדולך בפחדם
הלא^(י) תסבול צעריך. ותפחד
התמיש את יתידתך^(י) כמוץ הר

[76]

סבול דבר ותחסום [פה]^(י) ותחריש.
ומוב לך תסבלם אתה לבדך
ותגרום על דברך^(י) לגלות

[77]

הלא טוב תהיה סובל אשר אין
ומי יסיר יגונות עצבון^(י) איש^(י)
ובו תנחם^(י) לכל אבל ותגה^(י).

[VIII. ח]

שער הצניעות.

[78]

ירא האל בגלוי או^(י) בסתרי^(י).
וגילוייך עשה דרך צניעות.
וסתרך תעשה אותו בגלוי.

[79]

התשאל נא עלי מדת צניעות
להדריך את סתריך בדרך
ואם יצאך איש בה^(י) תכובד^(י)

והצנע לך לכת לפניו.
ולא תירא קהל עם והמוניו.
ודע האל ישורך ממעוניו:

למען הנך חפץ לדעתה.
אשר תיטב לך עד אחריתה.
ותתפאר עלי חן מעלתה:

[80]

התסתיר מבני אדם ותעלים (פעולתו) אשר לא ידעו בו, והנך בוש ונכלם מפניהם הלא תבוש ותירא מאלהים

[81]

ירא ועשה פעליך בסתר ואם תמצא בגילויים הנאה, ולמה תעשה אותם בגלוי

[82]

ראה מה יקרה מדת צניעות ובה נמלט חכם לב בנפולו, פרי רימון ופילחיו היסונף

[83]

ידעי כי הצניעות מעלת חן ובה יתפארו כל הנדיבים אמרי לאמי מצאמי ידם וחכמו

[84]

שאל רודף כבוד עם והמוניו בעוד פרחו ועליה צנועים ויום תיגלי להתפאר ביופייה נשכוח, וסר מרי הודה ומראה

[85]

התצנעי ותסתיר מעשיך ומדוע תהי שואל לדיעה היה תמיד ותמצא חן וחסד אשר לא ידעו זרים כבודם, עלילותם וחשונם את יסודם, ושכל טוב בעיני אלהים ואדם

[IX. ט]

שער יצר הערווה

[86]

ירא האל יצרך לו לעבדי, ואל תמ לבך מאורחותיו, להדיחך בחלקרובי שפתיו, ולא תדע בנועי מעגלותיו, ואם ישיאך רע יצרך בו, אטום אוזן, ולא תשמע בקולו

[73]

ירא וסבול^(י) גזירת אל^(י) ודיניו.
ויסבול^(י) ממך את מעשיך
התפלל^(י) נשאי^(י) אם לא נשאתו.

[74]

סבול אישים ויסבלך אלהים^(י).
וכי תסבול אנשים יסבלוך.
היה^(י) כחמור^(י) רובך במשא.

[75]

התסבול את גדולך בפחדם
הלא^(י) תסבול צעריך, ותפחד
התמיש את יתידתך^(י) כמוץ הר

[76]

סבול דבר ותחסום [פה]^(י) ותחריש.
ומוב לך תסבלם אתה לכרך
ותגרום על דברך^(י) לגלות

[77]

הלא טוב תהיה סובל אשר אין
ומי יסיר יגונות עצבון^(י) איש^(י)
ובו תנחם^(י) לכל אכל ותוגה^(י).

[VIII. ח]

שער הצניעות.

[78]

ירא האל בגלוי אוי^(י) בסתרי^(י).
וגילוייך^(י) עשה דרך צניעות.
וסתרך תעשה אותו בגלוי.

[79]

התשאל נא עלי מדת צניעות
להדריך את סתריך בדרך
ואם ימצאך איש בהי^(י) תכובד^(י)

והצנע לך לכת לפניו.
ולא תירא קהל עם והמוניו.
ודע האל ישרוך ממעוניו:

למען הנך חפץ לדעתה.
אשר תיטב לך עד אחריתה.
ותתפאר עלי חן מעלתה:

[66]

התרים ראשך לשא קמרת
דע האל, אשר לבש לבד
זכר נאה קם שם תהלהי,
לבוש נאות, ודק לו תהלהי,
הוא כשפל קדי דקה נבחים.

[67]

דקה כי בענה תקמח קלי
ובו ישב לבבך בשפל
כצודת עז ושן סלע וצורים,
ובו שבתך בעלות לורים,
ראה שכן, אשר רק ילה על.

[68]

היחבם איש אשר יראה לבבו
ולא יסבול לבב אישים ושכלם,
ברום המעלות על נאותו,
ואיכה יסבול סבלות שמותו,
הלא ישב לבדו, כמצודע

[69]

הימלם אנוש נאווה בנוכהרי,
ואת משקוף כבוא ביהו ישברי,
בעז לבו אשר רם להנפה,
ברום ראשו בקומתו זקופה,
היעמוד עיר וכדל רם בניתרי

[70]

היה שפל בעיניך ותרום
תדופת אנוש רקי בענה
בעין זורים, ואיין תקוה לשנאך,
ושפלות תעבירי לא תבואך,
ותכיף ראש למול אבני קלעים,

[71]

דעה כי הענוה תעזרך,
והכנע בנפשך, ולמה
ואם רבו ועצמו לוחמיך,
תהי נכנע ביד מתקומיך,
ובעדה קרנך תרום בכבוד.

[VII. ז]

שער הסבל.

[72]

ירא האל, וסובלהי את שפטיו אשר ישפוט בך באמת ובתמים,
ואם מרו מעמסי לנוויהי
הלא מתקו לנפשך כנעימים,
התתרפא לעולם מחלת לב
אנוש אם לא בשיקויים עצומים :

[59]

התשית מצחך עוז כנחושה ותוליד את קרונך במצחך ולא תרגיש להתבייש למען ואם תהיה בעיני כל מגונה, לשמצה כך באויבי ומקנה, אשר נבלי ועוז פניו ישונה:

[60]

ולא תבוש בלכתך את החכמים וגם אתי צעירים לימים ומה רב בשת אם ישאלוך ותאמר לא שמעתי, או שכחתו: הכי יורו לך דין על אמתו:

[61]

ירא האל, ותבוש מלפניו, ואיכה תהיה בוש מאנוש, ולא תבוש לך מהאלהים, ויראת לך מאף חרוניו, פן במעשיך תהי נקל בעיניו, אשר כל סתרך גלוי לפניו:

[VI. ו]

שער הגאות והענוה ^(א)

[62]

ירא האל בצדק וענוה, ואם ישיאך לרום לבבך, זכור אליו מסלות תולדותיו ואם יגבה ויתנשא בגאווה, אשר בא בהי, ולא ישוב ושגה:

[63]

היתגאה אנוש עבר במעבר וכי יפקוד ימי חייו, ויזכור ויום קצו יהי רמה יצועו, מקור דמים בזוכרו, את מבואו, עמלו במ, הלא לבו יניאו, וגם אם יעלה לרום בשיאו:

[64]

דעה כי הענוה נוצחה, את והיא תשיב חרון מלך ואפו, חלא קט נזולים קרים ישובו, חמת גבר אשר תעלה לשמנו, ושם כמל עלי עשב רצונו, רתיחת סיד ואם עלה עשנו:

[65]

התגאה, ואם ירום לבבך, ביום, ותתפאר בסכלות גאותך, זכור יום שכבך ערום ועריה, לובשך, חליפות עזי, וגאווה, למען רב כך גאון וגאווה, עלי עפר והיית לדאוהי:

[66]

התרים ראשך לשא עמרת וכתר גאווה עם שם תהילה^(י).
 ודע האל, אשר לבש לבדו לבוש גאות, ורק לו הגדולה^(י).
 והוא משפיל עדי^(י) דקה גבוהים, והוא מרים שפלים עד למעלה^(י):

[67]

דעה כי בענוה תעמוד עלי^(י) מצודת עוז ושן סלע וצורים,
 ובו ישב לבבך^(י) בשפל ובו שבתך^(י) מעלות לזרים,
 ראה שמן, אשר רק יעלה על, ובו ימשחו מלך ושרים:

[68]

היחכם איש אשר יראה לבבו ברום המעלות על גאותו,
 ולא יסבול לבב אישים ושכלם^(י), ואיכה יסבלו סכלות שטותו,
 הלא ישב לבדד, כמצורע בלי ריעים^(י), ויעסה על שפתו:

[69]

הימלט אנוש גאווה בגובהו^(י), בעוז לבו אשר רם להנפה,
 ואת משקוף מבוא ביתו ישכר^(י) ברום ראשו בקומתו^(י) זקופה,
 היעמוד עיר ומגדל רם בניתו^(י) בעפר או לבנה לא שרופה:

[70]

היה שפל בעיניך ותרומם בעין זרים, ואין^(י) תקוה לשנאך^(י),
 וגדופת אנוש רק^(י) בענוה ושפלות תעבירה^(י) לא תבואך,
 ותכיף ראש למול אבני קלעים, ואל חץ וחנית^(י) תחטיאך:

[71]

דעה כי הענוה תעזרך, ואם רבו ועצמו לוחמך,
 והכנע בנפשך, ולמה תהי נכנע ביד מתקוממך,
 ובעדה קרנך תרום בכבוד, ולא תמוט לעולם פעמך^(י):

[VII. ז]

שער הסבל.

[72]

ירא האל, וסובלה^(י) את שפטיו אשר ישפוט כך באמת ובתמים^(י),
 ואם מרו מעמסי^(י) לגוויה^(י) הלא מתקו לנפשך כנעימים,
 התתרפא לעולם מחלת לב אנוש אם לא בשיקוים^(י) עצומים:

[59]

התשית מצחך עוז כנחושה ותוליך את קלונך במצחך
ואם תהיה בעיני כל מגונה. לשמצה כך באויבי ומקנה.
ולא תרניש להתבייש למען אשר נבלי ועוז פניו ישונה:

[60]

ולא תבוש בלכתך את החכמים ונגם אתי צעירים לימים
היות שואל במה שלא ידעתו. הכי יורו לך דין על אמתיו.
ומה רב בשת אם ישאלוך ותאמר לא שמעתיו או שכחתו:

[61]

ירא האל, ותבוש מלפניו. ויראת לך מאף חרוניו.
ואיכה תהיה בוש מאנוש. פן במעשיך תהי נקל בעיניו.
ולא תבוש לך מהאלהים. אשר כל סתריך גלוי לפניו:

[VI. ו]

שער הגאות והענוה.

[62]

ירא האל בצדק וענוה. ויראתך תהי תמה וגאווה.
ואם ישיאך לרום לבבך. ואם יגבה ויתנשא בגאווה.
זכור אליו מסלות תולדותיו אשר בא בהי. ולא ישוב ושגה:

[63]

היתגאה אנוש עבר במעבר. מקור דמים בזוכרו את מבואו.
וכי יפקוד ימי חייו, ויזכור עמלו בם, הלא לבו יניאו.
ויום קצו יהי רמה יצועו. וגם אם יעלה לרום בשיאו:

[64]

דעה כי הענוה נוצחה את חמת גבר אשר תעלה לשמנו.
והיא תשיב חרון מלך ואפו. ושם כמל עלי עשב רצונו.
הלא קט נזולים קרים ישובין רתיחת סיד ואם עלה עשנו:

[65]

התתגאה, ואם ירום לבבך, לובשך חליפות עזי וגאווה.
ותתפאר בסכלות גאותך. למען רב כך גאון וגאווה.
זכור יום שכבך ערום ועריה עלי עפר והיית לדאוה:

[52]

ומה בצע בהכרמי האנוש, אם לפיהו לא יישר את פעליו.
הימלט אנושיי בין סלעים (ומכשולים ואם הוא קל ברגליו.
ואם אין בו להכיר טוב, ושומרי) פתאים ישמרוהו (על מסיליו):

[53]

אנוש רוצה להכריח טבעיו להכיר באשר אין בו מותר.
פרעהו, ואל נא תעבור בו, סמה מנהו ומעליו תנתר.
כיוצא מכסילה (הישרה) ותת דרך בחלמיש יחתר:

[54]

היה משכיל זמן הבא, להכיר בשעבר ובין את אחריתו.
ותשיג את אשר לא בא לידך במהי שבא לידך ועברתו.
כאיש צד צפורים (עפות בצפור אשר צד מתמול שלשם) ברשתו:

[55]

והכר בדברים עד אשר לא עשיתם אם במעש או במבטא.
ומה בצע בהכר אחרי כי כבר נעשה, ומה תועיל חרפה.
התשוב עוד ותשורי (לחזות עיני) אנוש אחר תנוקר בעלמה:

[56]

אשר יראה ויכיר באחרים ואם נמצא פתיל שער בעינם.
ולא יכיר בעצמו את אשר בו עלי מה נפקחו עיניו ואינם.
הלא טוב עוצמו עיניו ויקל בעל זרים אשר נושא לחנם:

[ה. V.]

שער הבשת והעזו.

[57]

ירא האל, והתבייש בעצמך במרם תחטא תיטב ותישר.
וכי תעטה לבוש בשת ומסוה, תהי ירא ועד עולם תאושר.
והיא תהיה לכסות מהאנשים, ובה נחשב אנוש צדיק וישר:

[58]

הטוב לך אם יביישוך אחרים במעשיך, ותמצא בוז וחרפה.
הלא טוב תעמיד עיני לבבך עלי כל אורחותיך למצפה.
ולמה תעצים עיין בעור, ולא תבוש בערוותך חשופה:

[46]

רדוף חכמה לעבר ים רחוקים, עדי תמצא אנוש תמים בדיעיו,
למען מכנף ארץ יבואון לשומעך^(ט) כל נדיבי עם ושועיו^(י),
ויש יונק יחלפו^(י) את מקום נמעו, ויוסיף על גזעיו :

[47]

האמור^(י) לבך מה לחכמים בחכמתם ואם בה מחייתם^(י),
ומה יתרון אליהם על הכסילים^(י), הלא נעמו בחייהם במותם^(י),
ראה כי גם פראים ביערים מזונם ימצאו מדי חיותם :

[48]

קנה חכמה, ולא תחסר מאומה, ותמצא כל אשר תחפוץ ותבחר,
ובלעדה התקנה כל, ואם רב וגדל^(י) עשרך נחשב לפחר^(י),
והחכמה יקרה מפנינים, ותשוה כל יקר חפץ ומסחר :

[IV. ד]

שער ההכרה.^(א)

[49]

ירא האל, והכר את גמוליו אשר גומל לבריותיו וטובו,
ודע כי לא יהא צריך אליהם, אבל צורכיים יצוריו נמצאים בו,
וכי תאמר עלי מה זה בראם, להודיעם גבורת עוזי רהבו :

[50]

פקח עיני לבך, להכיר אשר תראה בעיני הגוייה^(א),
וכמה באנוש עינים^(א) פקוחה ויביטו, ולא יראו ראייה^(א),
ויש עין עצומה תחזה כל, וגם מה יש במסתרים^(א) גלוייה^(א) :

[51]

אנוש משכיל להכיר את מקומו, וכל מעשיו כפי^(א) יראה בעצמו,
הכי ישקום, וימצא אחרית טוב בעולמו כדי^(א) לכתו לתומו^(א),
ואם יש אל ימינו או שמאלו, כבר נמנ ופג ריחו וטעמו :

[52]

ומה בצע בהכרתי האנוש, אם לפיהו לא יישר את פעליו.
הימלט אנושי בין סלעים ומכשולים ואם הוא קל ברגליו.
ואם אין בו להכיר טוב, ושומרי פתאים ישמרוהו על מסילתי:

[53]

אנוש רוצה להכריח טבעיו להכיר באשר אין בו מותר.
פרעהו, ואל נא תעבור בו, סטה מנהו ומעליו תנתר.
כיוצא מכסילה הישרה ותת דרך בחלמיש יחתר:

[54]

היה משכיל זמן הבא, להכיר בשעבר ובין את אחריתו.
ותשיג את אשר לא בא לידך במה שבא לידך ועברתו.
כאיש צד צפורים עפות בצפור אשר צד מתמול שלשם ברשתו:

[55]

והכר בדברים עד אשר לא עשיתם אם במעש או במבטא.
ומה בצע בהכר אחרי כי כבר נעשה, ומה תועיל חרפה.
התשוב עוד ותשורי לחזות עיני אנוש אחר תנוקר בעלמה:

[56]

אשר יראה ויכיר באחרים ואם נמצא פתיל שער בעינם.
ולא יכיר בעצמו את אשר בו עלי מה נפקחו עיניו ואינם.
הלא טוב עוצמו עיניו ויקל בעל זרים אשר נושא לחנסי:

[ה. V.]

שער הבשת והעזו.

[57]

ירא האל, והתבייש בעצמך כסרם תחטא תיטב ותישר.
וכי תעטה לבוש בשת ומסוה, תהי ירא ועד עולם תאושר.
והיא תהיה לכסות כהאנשים, ובה נחשב אנוש צדיק וישר:

[58]

הטוב לך אם יביישוך אחרים כמעשיך, ותמצא בוז וחרפה.
הלא טוב תעמיד עיני לבבך עלי כל אורחותיך למצפה.
ולמה תעצים עיין בעורו, ולא תבוש בערוותך חשופה:

[46]

רדוף חכמה לעבר ים רחוקים, עדי תמצא אנוש תמים בדיעיו.
למען מכנף ארץ יבואון לשומעך⁽¹⁾ כל נדיבי עם ושועיו⁽²⁾.
ויש יונק יחלפו⁽³⁾ את מקום נסעו, ויוסיף על גזעיו :

[47]

האמור⁽⁴⁾ לבך מה לחכמים בחכמתם ואם בה מחייתם⁽⁵⁾.
ומה יתרון אליהם על הכסילים⁽⁶⁾, הלא נעמו בחייהם במותם⁽⁷⁾.
ראה כי גם פראים ביערים מזונם ימצאו מדי חיותם :

[48]

קנה חכמה, ולא תחסר מאומה, ותמצא כל אשר תחפוץ ותבחר.
ובלעדה התקנה כל, ואם רב וגדל⁽⁸⁾ עשרך נחשב לפחרי⁽⁹⁾.
והחכמה יקרה מפנינים, ותשוה כל יקר חפץ ומסחר :

[IV. ד]

שער ההכרה⁽¹⁾

[49]

ירא האל, והכר את גמוליו אשר גומל לבריותיו וטובו.
ודע כי לא יהא צריך אליהם, אבל צורכי⁽²⁾ יצוריו נמצאים בו.
וכי תאמר עלי מה זה בראם, להודיעם גבורת עוז⁽³⁾ רהבו :

[50]

פקח עיני לבך⁽⁴⁾, להכיר אשר תראה בעיני הגוייה⁽⁵⁾.
וכמה באנוש עינים⁽⁶⁾ פקוחה ויביטו, ולא יראו ראייה⁽⁷⁾.
ויש עין עצומה תחזה כל, וגם מה יש במסתרים⁽⁸⁾ גלוייה⁽⁹⁾ :

[51]

אנוש משכיל להכיר את כקומו, וכל מעשיו כפי⁽¹⁾ יראה בעצמו.
הכי ישקום, וימצא אחרית טוב בעולמו כדי⁽²⁾ לכתו לתומו⁽³⁾.
ואם יש אל ימינו או שמאלו, כבר נמג ופג ריחו וטעמו :

[52]

ומה בצע בהכרתי האנוש, אם לפיהו לא יישר את פעליו.
הימלט אנושי בין סלעים (ומכשולים ואם הוא קל ברגליו.
ואם אין בו להכיר טוב, ושומרי) פתאים ישמרוהו (על מסליו):

[53]

אנוש רוצה להכריח טבעיו להכיר באשר אין בו מותר.
פרעהו, ואל נא תעבור בו, ממה מנחו ומעליו תנתר.
כיוצא ממסילה הישרה ותת דרך בחלמיש יחתר:

[54]

היה משכיל זמן הבא, להכיר בשעבר ובין את אחריתו.
ותשיג את אשר לא בא לידך במה שבא לידך ועברתו.
כאיש צד צפורי (עפות בצפור אשר צד מתמול שלשם) ברשתו:

[55]

והכר בדברים עד אשר לא עשיתם אם במעש או במבטא.
ומה בצע בהכר אחרי כי כבר נעשה, ומה תועיל חרטה.
התשוב עוד ותשורי (לחזות עין) אנוש אחר תנוקר בעלטה:

[56]

אשר יראה ויכיר באחרים ואם נמצא פתיל שער בעינם.
ולא יכיר בעצמו את אשר בו עלי מה נפקחו עיניו ואינם.
הלא טוב עוצמו עיניו ויקל בעל זרים אשר נושא לחנם:

[ה. V.]

שער הבשת והעזו.

[57]

ירא האל, והתבייש בעצמך במרם תחטא תיטב ותישר.
וכי תעמל לבוש בשת ומסוה, תהי ירא ועד עולם תאושר.
והיא תהיה לכסות מהאנשים, ובה נחשב אנוש צדיק וישר:

[58]

הטוב לך אם יביישוך אחרים במעשיך, ותמצא בו וחרפה.
הלא טוב תעמיד עיני לבבך עלי כל אורחותיך למצפה.
ולמה תעצים עיין בעור, ולא תבוש בערוותך חשופה:

[46]

רדוף חכמה לעבר ים רחוקים, עדי תמצא אנוש תמים בדיעיו,
למען מכנף ארץ יבואון לשומעך^(י) כל נדיבי עם ושויעיו^(י).
ויש יונק יחלפו^(י) את מקום נסעו, ויוסיף על גזעיו :

[47]

האמורי^(י) לבך מה לחכמים בחכמתם ואם בה מחייתם^(י),
ומה יתרון אליהם על הכסילים^(י), הלא נעמו בחייהם במותם^(י),
ראה כי גם פראים ביערים מזונם ימצאו מדי חיותם :

[48]

קנה חכמה, ולא תחסר מאומה, ותמצא כל אשר תחפוץ ותבחר,
ובלעדה התקנה כל, ואם רב וגדל^(י) עשרך נחשב לפחרי^(י),
והחכמה יקרה מפנינים, ותשוה כל יקר חפץ ומסחר :

[IV. ד]

שער ההכרה^(י)

[49]

ירא האל, והכר את גמוליו אשר גומל לבריותיו וטובו,
ודע כי לא יהא צריך אליהם, אבל צורכיו יצוריו נמצאים בו,
וכי תאמר עלי מה זה בראם, להודיעם גבורת עוזי רהבו :

[50]

פקח עיני לבך^(י), להכיר אשר תראה בעיני הגוייה^(י)
וכמה באנוש עינים^(י) פקוחה ויביטו, ולא יראו ראייה^(י),
ויש עין עצומה תחזה כל, וגם מה יש במסתרים^(י) גלוייה^(י) :

[51]

אנוש משביל להכיר את מקומו, וכל מעשיו כפי^(י) יראה בעצמו,
הכי ישקוט, וימצא אחרית טוב בעולמו כדיו^(י) לכתו לתומו^(י),
ואם ים אל ימינו או שמאלו, כבר נמג ופג ריחו ומעמו :

[52]

ומה בצע בהכריז האנוש. אם לפידו לא יישר את פעליו.
הימלט אנושי בין סלעים ומכשולים ואם קל ברנליו.
ואם אין בו להכיר טוב, ושומרי פתאים ישמרוהו על מסיליו):

[53]

אנוש רוצה להכריח סבכיו להכיר באשר אין בו מותר.
פרעהו, ואל נא תעבור בו, סמה מנהו ומעליו תנתר.
כיוצא מכסילה הישרה ותת דרך בחלמיש יחתר:

[54]

היה משכיל זמן הבא, להכיר בשעבר ובין את אחריתו.
ותשיג את אשר לא בא לידך במה שבה לידך ועברתו.
כאיש צד צפורים עפות בצפור אשר צד מתמול שלשם ברשתו:

[55]

והכר בדברים עד אשר לא עשיתם אם במעש או במבטא.
ומה בצע בהכר אחרי כי כבר נעשה, ומה תועיל חרפה.
התשוב עוד ותשור לחזות עיני אנוש אחר תנוקר בעלטה):

[56]

אשר יראה ויכיר באחרים ואם נמצא פתיל שער בעינם.
ולא יכיר בעצמו את אשר בו עלי מה נפקחו עיניו ואינם.
הלא טוב עוצמו עיניו ויקל בעל זרים אשר נושא לחנסי):

[ה. V.]

שער הבשת והעזו.

[57]

ירא האל, והתבייש בעצמך בטרם תחטא תיטב ותישר.
וכי תעמה לבוש בשת ומסוה, תהי ירא ועד עולם תאשר.
והיא תהיה לכסות מהאנשים, ובה נחשב אנוש צדיק וישר:

[58]

הטוב לך אם יביישוך אחרים במעשיך, ותמצא בוז וחרפה.
הלא טוב תעמיד עיני לבבך עלי כל אורחותיך למצפה.
ולמה תעצים עייף כעור, ולא תבוש בערוותך חשופה:

[46]

רדוף חכמה לעבר ים רחוקים. עדי תמצא אנוש תמים בדיעיו.
למען מכנף ארץ יבואון לשומעך^(ט) כל נדיבי עם ושועי^(ט).
ויש יונק יחלפו^(ט) את מקום נסעו. ויוסיף על גזעיו :

[47]

האמורי^(ט) לבך מה לחכמים בחכמתם ואם בה מחייתם^(ט).
ומה יתרון אליהם על הכסילים^(ט). הלא נעמו בחייהם במותם^(ט).
ראה כי גם פראים ביערים מזונם ימצאו מדי חיותם :

[48]

קנה חכמה. ולא תחסר מאומה. ותמצא כל אשר תחפוץ ותבחר.
ובלעדה התקנה כל. ואם רב וגדל^(ט) עשרך נחשב לפחרי^(ט).
והחכמה יקרה מפנינים. ותשוה כל יקר חפץ ומסחר :

[IV. ד]

שער ההכרה.^(א)

[49]

ירא האל. והכר את גמוליו אשר גומל לבריותיו וטובו.
ודע כי לא יהא^(ט) צריך אליהם. אבל צורכי^(ט) יצוריו נמצאים בו.
וכי תאמר עלי מה זה בראם. להודיעם גבורת עוזי^(ט) רהבו :

[50]

פקח עיני לבך^(ט). להכיר אשר תראה בעיני הגוייה^(ט)
וכמה באנוש עינים^(ט) פקוחה ויבישו. ולא יראו ראייה^(ט).
ויש עין עצומה תחזה כל. וגם מה יש במסתרים^(ט) גלוייה^(ט) :

[51]

אנוש משכיל להכיר את מקומו. וכל מעשיו כפי^(ט) יראה בעצמו.
הכי ישקום. וימצא אחרית טוב בעולמו כדי^(ט) לכתו לתומו^(ט).
ואם ימ אל ימינו או שמאלו. כבר נמג ופג ריחו וטעמו :

[38]

ראו חכמה^(י) כשמש בשחקים, מאירה עלי^(י) קרובים ורחוקים,
הכי מועיל^(י) תבונות^(י) איש ושכלו לנפשו, בעשות מצוות^(י) וחוקים^(י),
וזרים יאכלו הלך לאורה, כדת^(י) ודין כנופת צוף מתוקים :

[39]

קנה חכמה, ובה תעבד עבודה, ואל תעש^(י) מאומה בלעדה,
תשיתנה לראש כל מעשיך, ואם^(י) קדמו^(י) תהרד חרדה,
כאופני ענלה בחלוק^(י) עלי^(י) פני המושכות סיבת^(י) פרידה :

[40]

דעה אם גדלה חכמתך על אשר תעשה פעולך^(י) ישרים,
ואיך יתיישרו^(י) לך מעשיך עלי חכמתך אם הם יתירים^(י),
התמעון לך מה לא נשאו, ואם ישא זכוב משא עירים^(י) :

[41]

שאל חכמה, ותלמד לא למדתו, ולשואל ענה על שאילתו^(י),
ואם תדע, אמור הנה ידעתי, ולמה זה תכחד על אמתו,
ומה בצע בעת^(י) יעלו נשיאים ואין מלקוש ולא יורה בעתו :

[42]

שאל חכמה, ולמה תהיה בוש, הלא רב בושתי^(י) אם^(י) לא ידעתה,
ולא תאמר בינינו^(י) לבבי, אני דייט^(י) לי בנפשי^(י) ועצתה,
הכי אם ימענו אותך אחרים^(י) תהי^(י) נושא את^(י) אשר^(י) לא
נשאתה :

[43]

גווית^(י) איש בלי חכמה משולה כצייט^(י) אדיר כלב ים ומצולה,
אשר ינוד וינוע כקנה לכל רוח, קטנה או גדולה,
ואיך יעמוד, ואין תופש במשוט, ולא חובל ופורש גם למעלה :

[44]

שבה את החכמים וחכם, אך חסום פה, ופקח עיין ואוזן^(י),
ראה ושמע, ושימה את לבך לדבריהם בכף פלס ומאזן,
והטה באשר יטו וטוב לך, ולא תאמר אני נגיד ורוזן :

[45]

למוד חכמה, ולמד לאחרים^(י), ורק אם היא בעיניהם חשובה,
ולמה זה תלמד לכסילים, בני נבל, והם לא יחפצו^(י) בה,
התורע זרעך על הסלעים, ואם יצמח במדבר כערבה^(י) :

[30]

ראו על כל ירושת"י איש ירשה אנוש החי אבל המת נמשה.
והמנחיל לבניו נחלת דת . ודין חכמה ותורה הקדושה.
תהי גם היא ירושתו"י לנפשו. כמו לבנו אשר על הירושה"י :

[31]

קנה תורה, קנה דיעה"י לנפשך, ואל ירע לך אם רב מחירה.
למען כי מאד מקחך"י לרב"י עלי מתן אשר תתן תמורה.
והיא תעמוד לך בעת אשר איי"י כדי רב הונך כח לעזרה :

[32]

קנה תורה, קנה חכמה ומוסר, ולא"י תאמר אני נדיב ומפסר.
למי יאות היות משכיל, ואם לא לאיש נדיב ושם נעים ואיש שר.
ומה בצע באילן רם ויבש ולא יעשה פרי, גם צללו סר :

[33]

קנה חכמה, ולא תאיר ביד מי מצאתיה, ובמה נחשב הוא.
היחשב כלי חרש בחרשו, הלא מה יש בתוכו יחשבוהו.
ויש חות אשר יפרח כשושן"י, ועל פרחו בראש חן יעלוהו :

[34]

קנה תורה, קנה עמה ענוה"י ומוסר חן, ולא תעזו בגאווה.
ולא תמצא במידות"י התמודות"י כחברתם אשר נעמה וגאווה.
והן עקב ענוה רוב שלומים, וסוף תורת אמת שקט ושלוח :

[35]

התתנאה בתורה או בחכמה, וידום לבבך על כ"י קנייתה.
ותרהב בה עלי ריעים"י ואחים אשר לא"י חכמה לנפשם"י לדעתה.
ידע"י כי אין ירושתה"י לבגך, למען כי בגאוותך"י כליתה :

[36]

ראה חכמה עלי יראה שתולה, כעץ שתול על פלגי נהרים.
ישלח יונקותיו"י וגדעיו למרחקים, וגם יעשה קצירים.
ופירותיו יבכר לחדשים, בשמים ראש, נרדים עם כפרים :

[37]

חכמה מבלי יראה, כערער אשר יצא וצמח"י בערבה.
ואם רבו ענפיו וקציריו בעודו לח, ויונקתיו"י רטובה.
למחר יבשו שרשי נועיו, ואיכה יעשה פירות"י תנובה :

[38]

ראו חכמה^(י) כשמש בשחקים, מאירה עלי^(י) קרובים ורחוקים,
הכי מועילי^(י) תבונותי^(י) איש ושכלו לנפשו, בעשות מצוותי^(י) וחוקי^(י),
וזרים יאכלו הלך לאורה, כדתי^(י) ודין כנופת צוף מתוקים :

[39]

קנה חכמה, ובה תעבד עבודה, ואל תעש^(י) מאומה בלעדה,
תשיתנה לראש כל מעשיך, ואס^(י) קדמו^(י) תחרד חרדה,
כאופני ענלה בחלוק^(י) עלי^(י) פני המושכות סיבת^(י) פרידה :

[40]

דעה אם גדלה חכמתך על אשר תעשה פעול^(י) ישרים,
ואיך יתישרו^(י) לך מעשיך עלי חכמתך אם הם יתריס^(י),
התמעון לך מה לא נשאו, ואם ישא זכוב משא עירי^(י) :

[41]

שאל חכמה, ותלמד לא למדתו, ולשואל ענה על שאלתו^(י),
ואם תדע, אמור הנה ידעתיו, ולמה זה תכחד על אמתו,
ומה בצע בעת^(י) יעלו נשיאים ואין מלקוש ולא יורה בעתו :

[42]

שאל חכמה, ולמה תהיה בוש, הלא רב כושת^(י) אס^(י) לא ידעתה,
ולא תאמר יביניני^(י) לכבי, אני די^(י) לי בנפשי^(י) ועצתה,
הכי אם ימענו אותך אחירי^(י) תה^(י) נושא את^(י) אשר^(י) לא

נשאתה :

[43]

גווית^(י) איש בלי חכמה משולה כציי^(י) אדיר בלב ים ומצולה,
אשר ינוד וינוע כקנה לכל רוח, קטנה או גדולה,
ואיך יעמוד, ואין תופש במשומ, ולא חובל ופורש גם למעלה :

[44]

שבה את החכמים וחכם, אך חסום פה, ופקח עיין ואוז^(י),
ראה ושמע, ושימה את לבך לדבריהם בכף פלס ומאזן,
והטה באשר ימו וטוב לך, ולא תאמר אני נגיד ורוזן :

[45]

למוד חכמה, ולמד לאחירי^(י), ורק אם היא בעיניהם חשובה,
ולמה זה תלמד לכסילים, בני נבל, והם לא יחפצו^(י) בה,
התזרע זרעך על הסלעים, ואם יצמח במדבר כערבה^(י) :

[30]

ראו על כל ירושתים איש ירשה אנוש החי אבל המת נמשה.
והמנחיל לבניו נחלת דת ודין חכמה ותורה הקדושה.
תהי נם היא ירושתו לנפשו. כמו לבנו אשר על הירושה:

[31]

קנה תורה, קנה דיעה לנפשך, ואל ירע לך אם רב מחירה.
למען כי מאד מקחדים לרבים עלי מתן אשר תתן תמורה.
והיא תעמוד לך בעת אשר איינים כדי רב הונך כח לעזרה:

[32]

קנה תורה, קנה חכמה ומוסר, ולא תאמר אני נדיב ומפסר.
למי יאות היות משכיל, ואם לא לאיש נדיב ושם נעים ואיש שר.
ומה בצע באילן רם ויבש ולא יעשה פרי, גם צללו סר:

[33]

קנה חכמה, ולא תאיר ביד מי מצאתיה, ובמה נחשב הוא.
היחשב כלי חרש בחרשו, הלא מה יש בתוכו יחשבוהו.
יש חות אשר יפרח כשושן, ועל פרחו בראש חן יעלוהו:

[34]

קנה תורה, קנה עמה ענווה, ומוסר חן, ולא תעזו בגאווה.
ולא תמצא במידות התמודות, כחברתם אשר נעמה וגאווה.
והן עקב ענוה רוב שלומים, וסוף תורת אמת שקט ושלוח:

[35]

התתנאה בתורה או בחכמה, וידום לבבך על כים קנייתה.
ותרהב בה עלי ריעים ואחים אשר לא חכמה לנפשם לדעתה.
ידעים כי אין ירושתה לבנך, למען כי בגאווה קלייתה:

[36]

ראה חכמה עלי יראה שתולה, כעץ שתול על פלגי נהרים.
ישלח יונקותיו וגדעיו למרחקים, וגם יעשה קצירים.
ופירותיו יבכר לחדשים, בשמים ראש, נרדים עם כפרים:

[37]

חכמה מבלי יראה, כערער, אשר יצא וצמח בערבה.
ואם רבו ענפיו וקציריו בעודו לח, ויונקתיו רטובה.
למחר יבשו שרשי נועיו, ואיכה יעשה פירות תנובה:

[22]

קנה יחכם תורה, ידע בה, קנה יחכם תורה, ידע בה
והי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[23]

ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה
ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה
ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[24]

ותורה מבלי ידעה, ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה
ותורה מבלי ידעה, ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה
ותורה מבלי ידעה, ואם יפה ידע תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[25]

ואם ידעה אשר ידעה, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
ואם ידעה אשר ידעה, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
ואם ידעה אשר ידעה, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[26]

ותורה מבלי ידעה, בבית, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
ותורה מבלי ידעה, בבית, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
ותורה מבלי ידעה, בבית, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[27]

קנה תורה בלי ידעה, ותורה, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
קנה תורה בלי ידעה, ותורה, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
קנה תורה בלי ידעה, ותורה, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[28]

אשר יחכם להורות לאחרים, ונפשו בחלה תורה וחכמה, ונפשו בחלה תורה וחכמה
אשר יחכם להורות לאחרים, ונפשו בחלה תורה וחכמה, ונפשו בחלה תורה וחכמה
אשר יחכם להורות לאחרים, ונפשו בחלה תורה וחכמה, ונפשו בחלה תורה וחכמה:

[29]

קנה תורה, ואל תאמר ירושת, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
קנה תורה, ואל תאמר ירושת, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה
קנה תורה, ואל תאמר ירושת, ויהי תורה בהי תורה, ויהי תורה בהי תורה:

[15]

בעמדך אל פני מלך מלכים לבקש מדפניו כל"י צרכים.
זכור מי את. ומה"י ומה הם מעשיך אשר"י ישרו ואם המה הפוכים.
ומי האל אשר תעמוד לפניו. והוא צופה בסתרי מחשכים :

[16]

בבקשך פני גבר עמיתך. הלא תבוש ותתכסה כלימה"י.
וספק אם שאילתך"י בידו. ואם תקדים גמול כמה וכמה.
ואיך לא תעטה אימה בדורשך"י אשר קדם גמלך כל מאומה :

[17]

הנה"י תודה על כל מה שקדמך"י גמולות"י הרחמים"י וחסדים"י.
והתבונן על הבא לבקש והתפלל לך על העתידים.
וזאת היא מערכת התפילה"י והיא עיקר"י עבודת החסידים"י :

[III. ג]

שער התורה והחכמה.⁽¹⁾

[18]

ירא האל. ירא את חכמיו אשר יורו לך דרך ישרה.
והתבונן לך צאת אחריהם. ומפיהם למוך דעת ותורה.
ודע כי נפשך"י היא בידם"י (עלי צרור החיים"י) צרורה :

[19]

ירא האל ותורתו קדושה . ותהיה לך יקרה מפנינים.
ועל פיה תישר מעשיך"י ונפלו לך חבלים בנעימים.
והנה היא לבדך"י אוצר לנפשך וגם בה"י תאריך שנים וימים :

[20]

קנה בינה. קנה תורה ומצוה. ובהם תהיה ירך חזקה.
וכי"י היא המסילה"י הקרובה ליראת אל ואם נראית רחוקה.
וכמה יעבור איש לא יבונן וידע סוד עבודת"י אל רחוקה"י :

[21]

קנה תורה. קנה קניין"י ספרים אשר מפז ותרשישים יקרים.
ואם נולד לך ספק בשכלך. שאל בהם כמו אורים ותומים.
הילך בקרב"י גיבור"י ויעזו וחרבו על ימינו אין להרים :

ספר דברים פרק כ

[8]

וְיָדָא אֱלֹהִי הַיְיָ בְּיָמֵינוּ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ

[9]

וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ

[10]

וְיָדָא אֱלֹהִי הַיְיָ בְּיָמֵינוּ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ

[11]

וְיָדָא אֱלֹהִי הַיְיָ בְּיָמֵינוּ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ

[12]

וְיָדָא אֱלֹהִי הַיְיָ בְּיָמֵינוּ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ
וְהָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ כִּי הָיָה עִינֵינוּ לַיְיָ

[13]

קָבַע מָקוֹם אֲשֶׁר תַּעֲמִיד לַפָּנִי
וּבִקֵּשׁ לוֹ לֵבָד דִּי בַּחֲסוּרָא
וְהִזְכִּיר שְׂמִידָא אֶל תְּבַקֵּשׁ

[14]

עֲרוֹךְ סִדֵּר תְּפִילָתְךָ, וְאַחֵר
וְהִבֵּי אֶת אֲשֶׁר תּוֹלֵךְ בְּיָד
הַיְיָ לְעֲרוֹךְ שִׁיחַ לַפָּנִי

[I. א]

שער היראה.

[1]

ירא יי'. והיא ראשון וראשית בראשיתה מנוחת' הנוייה'.
לכל חכמה ויש לה סוף ותכלה. ובה תשכח יגונה ועמלה.
וגם באחריתה' נמצאת' לנפש אנוש שלום ושום טוב ותהילה':

[2]

ירא האל, ולא תירא' בני איש, הכי' יראת אל' תהיה לך.
ואם עלו בכסא' המלוכה, למעוז אמ' תהיה' שפל ודכא.
ובה תבטח, ואין מי יחרידך, והיא מידה' לכל מידות' נסוכה:

[3]

ירא האל יראו' אנשים, וכי תעז ביראת אל למול'.
ואם הם ממך עזים וקשים, וכי' בטחה ושקט שאננות'
בפחדם יחרד לבם כנשים, להוציא רגלך מפח יוקשים':

[4]

ירא מאהבה האל והיתס', וזה' יאות', למען כי יצרך
ויראתך אזי' תהיה שלימה, מאפס', ומאין כל מאומה
וריקם אותך צורה נעימה:

[5]

ירא ופחד בתוכו' מעשיך, ואל תבטח בעשרך ותעוז.
וכלם יהיו אולי' ושמא, ועין לך ואיך תהיה כסומא'.
ומי ידע הכיום מחרתו, ואם לא יהיה נמשל ונדמה:

[6]

ירא האל, ושיתהו לנגד, במעשיך, ולא תחטא לעולם.
וזיכר שם כבודי' יהיה על שפתיך בכל דבר ותשלם.
ואל נא תעצים עין בעור' וגם אל תחסום פיך ותאלם:

[7]

ירא האל', והיה חרד לקיים, אשר צוה' בתורתו' וחוקיו'.
וכי תחטא, תשוב שנג כזדון, להנחם וחסד רחמיו קו.
והוא יחשוב לך זדון כשנג, וכי תשוב לדבקה עם דביו':

[II. ב.]

שערי התפילה והעבודה.⁸

[8]

ירא האל, ודובקהי בו לעובדוי) בלב שלם, וקו טובו וחסדו,
ויעלוי) לבך על כל נמוליו אשר ינמול, וברך שם כבודו
ובלתוי) אלי תעשהי מאומה, הלא הוא אל, ואין עוד מלבדו :

[9]

עבודת אל עבוד תהיה לנפשך, ובלעדה תהי עובד לזרים,
ומה יתרון לך על כל עמלך, אשר תעמל ותוריש לאחירימי),
ומה שואל לך כי אם ליראה, אהוב חסד, ומשפטים ישרים :

[10]

ירא האל, והתפלל לפניו, ותמצא חן ושכל טוב בעיניו,
וכי תשאל מלפניו שאלתך, היה ירא וחרד מחרוניו,
ואת פתחי שפתיך שמור, אז יחנךי) ויפק לך רצוניו :

[11]

ירא אליי, קדמה פניו בתודה במרם תעשה כל עבודהי)
ונסיי) רגלךי) בשם קדשו תרימו, ואין על כללי) דרכיך חרדה,
והבניי) שפתיך וליבךי) לאל אחד, ולא תמוט למועדהי):

[12]

ירא האל, וכי תערךי) לפניו תפילתךי) ירא ועמוד במורא,
עצום עינךי) וידךי) אזור נא, לבבך פן יהי פונה בזרה,
התדרושי) מלכךי) בשר כמותך ותפנה אל מלאכה או סחורה :

[13]

קבע מקום אשר תעמוד לפניו, ומדועי) תהי נע אנה ואנה,
ובקש לו לבד די מחסורך, אשר תחסר בכל רגע ועונה,
והמותר שמור אל תבקש, וריחכךי) ונתן לך חנינה :

[14]

ערוך סדר תפילתךי), ואחר קרא אליו ודרשתו לשוכנוי):
והבניי) את אשר תוליד בידך תשורת שי בבואך אל מעונה,
היאות לערוך שיח לפניו אשר כרמה ושקר על ימינו :

[I. א]

שער היראה.⁽¹⁾

[1]

ירא יי'. והיא ראשון וראשית בראשיתה מנוחתו הנוייה. ובה תשכח יגונה ועמלה. וגם באחריתה נמצאתו לנפש

[2]

ירא האל. ולא תיראיו בני איש. הכי יראת אליו תהיה לך. ובה תבטח. ואין מי יחרידך. ואם עלו בכסאיו המלוכה. למעון אמיו תהיהו שפל ודכא. והיא מידה לכל מידותיו נמוכה.

[3]

ירא האל יראויו אנשים. וכי תעז ביראת אל למולמי. וכי בטהרה ושקט שאננותו. ואם הם ממך עזים וקשים. בפחדם יחרד לבם כנשים. להוציא רגלך מפח יוקשים.

[4]

ירא מאהבה האל והיתמי. וזה יראתו. למען כי יצרך הביאך לעמוד תמיד לפניו. ויראתך אזיית תהיה שלימה. מאפסיו. ומאין כל מאומה וריקם אותך צורה נעימה.

[5]

ירא ופחד בתוכו מעשיך. ואל תבטח בעשרך ותעו. ומי ידע הכיום מחרתו. וכולם יהיו אולייו ושמא. ועין לך ואיך תהיה כסומא. ואם לא יהיה נמשל ונדמה.

[6]

ירא האל. ושיתחו לנגד ויכר שם כבודו יהיה על ואל נא תעצים עין בעורו. במעשיך. ולא תחטא לעולם. שפתיך בכל דבר ותשלם. וגם אל תחסום פיו ותאלם.

[7]

ירא האל. והיה חרד לקיים וכי תחטא. תשוב שנג כודון והוא יחשוב לך זדון כשנג. אשר צוהו בתורתו וחוקיו. להנחם וחסד רחמיו קו. וכי תשוב לדבקה עם דביקיו.

בפרשת ויקרא:

הלא בבבלי ד' חזנים במקדש. קנה קנה קנה קנה קנה.
הבן אשר בנה יאמר תבנה יאמר יאמר יאמר יאמר יאמר
קשה קשה קשה קשה קשה:

אמרתי כתיב בזה חזנים
חזנים (חזנים) חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים:

חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים:

חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים:

חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים:

חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים:

חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים
חזנים חזנים חזנים חזנים חזנים:

ספר יסוד היראה.¹

הלא כתבתי לך שלישים במועצות, ודעת לדעת חכמה ומוסר,
להבין אמרי בינה, ראשית חכמה יראת ה'י, שכל טוב לכל
עושיהם, תהילתו עומדת לעד :

שאלוני מתי בינה להורות אליהם אורחותי מוסר וחכמה,
וחוקים² ימצאו בהם תחייה³ לגופותם בעודם על אדמה,
ויום יקראו לעלות מרומים יהיו⁴ להם לחיי הנשמה :

ותמהתי מאד על שאילתם⁵ והנה היא בעיניי נפלאה,
למען נסגרה⁶ גם נעלמה, ומעין כל יצורים נחבאתה,
ולא ידע אנוש ערכה ודרכה⁷, לבד ליראיי⁸ אלהים נמצאתה :

וסבותי אני לדרוש ולתור בתורת אל ואכין רעיוני,
ובחנתי בכור מצרף תבונותי⁹ בני שכל אשר היו לפניי,
וראיתי אשר הכל כאייני¹⁰ והכל בלעדי יראת יי¹¹ :

ועתה מה אני יושב, ודומם, הלא טוב לי להקיץ את שנתיי¹²,
ואבנה בית זבול נישאי¹³ ונכון בראש הרים, ושמה¹⁴ תחנותי,
יסודי¹⁵ יראה איסודי מוסדותיו, ואעמיד על שעריו את דלתי :

שמעוני, והמו אזניכם לי, ושימו לב ועיניכם פקחו,
ואל תמרו לדברי פי וקולי אשר אקרא, ומוסרי לקחו,
ואוכיחה ואערכה משלים ישרים עד מאד זכו וצחו :

קחו מוסר, ואל תקשו לבבכם, ולמה תהיה לכם למוקש,
ונסו ודעו כי כל אמריי¹⁶ בצדק הם, ואין נפתל ועקש,
והנה נזולים¹⁷ על הלכבות, לרוותם כמו יורה ולקשי¹⁸ :

ספר

יסוד היראה.

[430]

אשר יבטיחך יום יום במתן, בתוחלת מדכא לב ומחלה,
כענן מבלי נשם ומטר"י) יכסה עין אדמה באפילה :

[431]

בגרות אם תהי נפשך וריקם תפחד, שוב קחה מוסר ותערים,
והמעיסה לך אכול ושתה, מעט בשר הלא די לכשרים,
ואל תרבה"י נשים, וכל עת שמור פן תתנה חילך לזרים,
וכל דבר תאוה נפשך בו, אמר עליו מאד דמיו יקרים,
הלא טוב לעזוב עושר לאויבים לרוב הון משאל מן העשירים :

[432]

עת הצלחת איש תשוב לו אבן חוצות שן ובדולח,
ובעת תשלח על מצליח תוך ידו עץ יבש שב לה,
האמן גם על נמץ נמץ, אם בן יומו פארות ישלח :

[433]

אם תשמע מוסר תזריח, תנוח נפשך חן חן לה,
בצרור החיים מושבה, מניין בנין בתיו תמצאם לה :

סליק כולו בע"ה.

ברוך נותן ליעף כח וליא ע"י.

ספר

יסוד היראה.

[430]

אשר יבטיחך יום יום במתן. בתוחלת מדכא לב ומחלה.
כענן מבלי גשם ומטר"י) יכסה עין אדמה באפילה :

[431]

בגרות אם תהי נפשך וריקם תפחד, שוב קחה מוסר ותערים.
והמעיטה לך אכיל ושתה, מעט בשר הלא די לכשרים,
ואל תרבה"י נשים, וכל עת שמור פן תתנה חילך לזרים,
וכל דבר תאזה נפשך בו, אמר עליו מאד דמיו יקרים,
הלא טוב לעזוב עושר לאויבים לרוב הון משאל מן העשירים :

[432]

עת הצלחת איש תשוב לו אכן חוצות שן ובדולח,
ובעת תשלח על מצליח תוך ידו עץ יבש שב לח,
האמן גם על נמסע נמסע, אם בן יומו פארות ישלח :

[433]

אם תשמע מוסר תזריח, תנוח נפשך חן חן לה,
בצרור החיים מושבה, מניין בנין בתיו תמצאם לה :

סליק כולו בע"ה.

ברוך נותן ליעף כח וליא ע"י.

ספר

יסוד היראה.

[430]

אשר יבטיחך יום במתך, בתוחלת מדכא לב ומחלה,
כענן מבלי גשם ומטרי"י יכסה עין אדמה באפילה :

[431]

בגרות אם תהי נפשך וריקם תפחה, שוב קחה מוסר ותערים,
והמעיסה לך אכול ושתה, כעט בשר הלא די לכשרים,
ואל תרבה"י נשים, וכל עת שמור פן תתנה חילך לזרים,
וכל דבר תאווה נפשך בו, אמר עליו מאד דמיו יקרים,
הלא טוב לעזוב עושר לאויבים לרוב הון משאל מן העשירים :

[432]

עת הצלחת איש תשוב לו אבן חוצות שן ובדולח,
ובעת תשלח על מצליח תוך ידו עץ יבש שב לח,
האמן גם על נמט נמט, אם בן יומו פארות ישלח :

[433]

אם תשמע מוסר תזריח, תנוח נפשך חן חן לה,
בצרור החיים מושבה, מניין בנין בתיו תמצאם לה :

סליק כולו בע"ה.

ברוך נותן ליעף כח וליא ע"י.

ספר

יסוד היראה.

[430]

אשר יבטיחך יום יום במתן, בתוחלת מדכא לב ומחלה,
כענן מבלי גשם ומטרי"י יכסה עין אדמה באפילה :

[431]

בגרות אם תהי נפשך וריקם תפחד, שוב קחה מוסר ותערים,
והמעיטה לך אכול ושתה, מעט בשר הלא די לבשרים,
ואל תרבה"י נשים, וכל עת שמור פן תתנה חילך לזרים,
וכל דבר תאזה נפשך בו, אמר עליו מאד דמיו יקרים,
הלא טוב לעזוב עושר לאויבים לרוב הון משאל מן העשירים :

[432]

עת הצלחת איש תשוב לו אכן חוצות שן ובדולח,
ובעת תשלח על מצליח תוך ידו עץ יבש שב לה,
האמן גם על נמסע נמסע, אם בן יומו פארות ישלח :

[433]

אם תשמע מוסר תזריח, תנוח נפשך חן חן לה,
בצרור החיים מושבה, מניין בנין בתיו תמצאם לה :

סליק כולו בעיה.

ברוך נותן ליעף כח וליא עיי.

[418]

מקום נרו אבותיך יהיה נר, ושימח את מלונך בנינו.
והן מקום עלי יושביו לעולם, וכן נמצא כבוד העוף בקנני :

[419]

לעד ראשה אל תהי נולה סוד פן תביאך לבזיון.
את נפשך שמרה, וסם המות אל תהיי שותה לנסיין :

[420]

אשר יפקד נכסים על ידי נקר ונסי אשה.
בראשיתו תהי בושתי, ואחריתו לבקשתי :

[421]

ומוכיח לאיש אינו מקבל והדובר עלי, לבות סתומים.
כמו אדם ישורר שיד למתים, ומתפלל וצועק לצלמים :

[422]

לאיש משכיל כעם הוכח וייעילי,
ויבין בדברים עד כלותם, רחקהי
ויקבעם למשפט לא ויבין את קצתם מקצתם :

[423]

האיש אשר ירבה שחוק פיהו שומת, ואין רפאות לסכלתיו.
העת אשר שניר ינלה, את הודו יהי ממעים ופסדתיו :

[424]

הארץ במחשבתך ואז יהיו כל מפעלותיך במכלולים.
כי מעדני גן בהתאחר יהיו מתוקים גמי מבושלים :

[425]

איש בין לנצח ברשע אל תשו כח ואמין בו והעזי מצח.
כי המנצח ברשתו יפול, גם המנוצח הוא אמת נוצח :

[426]

אנוש סכל יקדם עת ידבר לשונו את פני שכלו לסכלו.
ואיש משכיל בהתאחר לעולם לשונו אחרי דעו ושכלו :

[427]

שחוק לכסיל עשות זימה ועל כן תבונהו תהי אחר לשונו.
והמשכיל יאחר את דבריו, ולא יחל בדבר עד יבינו :

[411]

המאריך אומרוי) ושיחתו. קציס"י) בני אדם בחברתו :

[412]

מלך"י) היה שונא כבד, ויצו לכתוב"י על טבעתו.

הכבדת קום, ויהי"י) לו הטבעת עד לכתו :

[413]

הלא כתוב בספר הרפואות באגרת שמינית"י) גם תשיעית.

אשר מושב אנוש כבד"י) בחברה, ישיבתו כקדחת רביעית :

[414]

אנוש כבד יבקרך בפעם ובאחרת"י)

ולוי"י) לשון ברוב"י) דבר ושונה"י) ומדברת :

תשו אונך כחרשת, ועינך"י) שים כעורת.

ורגליך כגדמת, ופיך שים כסוררת"י) :

[415]

בקר אוהב גם איש חולה, וחדל לך מלבמר הכבד.

אם תתבונן בחרוזיהם, תמצאם מניין הכלל :

[XXII. כב .

שער אחרון מהספר.

והוא חבור המוסרים.

[416]

אלי"י) תהיה בוכה פני שוחק ושר.

כי לך יהיה לועג"י) וגם יבוך :

ולאיש בלי יגון יגונך אלי"י) תגל.

כי לא לך מביט"י) ולא יחוך :

[417]

עצה שאל מכל זקן וכל נער.

יש עת"י) אשר תמצא עצה"י) בלב"י) נער :

[418]

מקום גרו אבותיך היה גר, ושימח את מלוך בנינו.
ותן מקום עלי יושביו לעולם, וכן נמצא כבוד העוף בקנני :

[419]

לעד ראשה אל תהי גולה סוד פן תביאך לבזיון.
את נפשך שמרה, וסם המות אל תהי שותה לנמיון :

[420]

אשר יפקיד נכסים על ידי נער וגם אשה.
בראשיתו תהי בושתי, ואחריתו לבקשה :

[421]

ומוכיח לאיש אינו מקבל והדובר עלי לכות סתומים.
כמו אדם ישורר שיר למתים, ומתפלל וצועק לצלמים :

[422]

לאיש משכיל כעם הוכח ויועיל,
ויבין בדברים עד כלותם, ויבקעם למשפט לא
רחקה ויבין את קצתם מקצתם :

[423]

האיש אשר ירבה שחוק פיהו שומח, ואין רפאות לסכלותיו.
העת אשר שניו יגלה, את הודו יהי ממעים ופסדתיו :

[424]

הארץ במחשבתך ואז יהיו כל מפעלותיך במכלולים,
כי מעדני גן בהתאחר יהיו מתוקים גם מבושלים :

[425]

איש בין לנצח ברשע אל תשו כח ואמץ בו והעזי מצח.
כי המנצח ברשתו יפול, גם המנוצח הוא אמת נוצח :

[426]

אנוש סכל יקדם עת ידבר לשונו את פני שכלו לסכלו,
ואיש משכיל בהתאחר לעולם לשונו אחרי דעו ושכלו :

[427]

שחוק לכסיל עשות זימה ועל כן תבונתו תהי אחר לשונו,
והמשכיל יאחר את דבריו, ולא יחל בדבר עד יבינו :

[411]

המאריך אומרוי^(י) ושיחתו. קצים^(י) בני אדם בחברתו :

[412]

מלך^(י) היה שונא כבד, ויצו לכתובי^(י) על טבעתו,
הכבדת קום, ויהי^(י) לו הטבעת עד לכתו :

[413]

הלא כתוב בספר הרפואות באגרת שמינית^(י) גם תשיעית,
אשר מושב אנוש כבד^(י) בחברה, ישיבתו כקדחת רביעית :

[414]

אנוש כבד יבקרך	בפעם ובאחרת ^(י)
ולוי ^(י) לשון ברובי ^(י) דבר	ושונה ^(י) ומדברת :
תשו אונך כחרשת.	ועינך ^(י) שים כעורת.
ורגליך כגדמת.	ופיך שים כמוררת ^(י) :

[415]

בקר אוהב גם איש חולה, וחדל לך מלבמר הכבד,
אם תתבונן בחרוזיהם, תמצאם מניין הלכד :

[XXII. כב] .

שער אחרון מהספר.

והוא חבור המוסרים.

[416]

אלי ^(י) תהיה בוכה	פני שוחק ושר.
כי לך יהיה לועני ^(י)	וגם יבזך :
ולאיש בלי ינון	ינונך אלי ^(י) תגל.
כי לא לך מביטי ^(י)	ולא יחזך :

[417]

עצה שאל מכל	זקן וכל נער.
יש עתי ^(י) אשר תמצא	עצה ^(י) בלבי ^(י) נער :

[418]

מקום גרו אבותיך היה גר, ושימח את מלונך בנינו.
ותן מקום עלי יושביו לעולם, וכן נמצא כבוד העוף בקנני :

[419]

לעד ראשה אל תהי גולה סוד פן תביאך לבזיון.
את נפשך שמרה, וסם המות אל תהיי שותה לנמיון :

[420]

אשר יפקיד נכסים על ידי נער וגםי אשה.
בראשיתו תהי בושתיי, ואחריתו לבקשהי :

[421]

ומוכיח לאיש אינו מקבל והדובר עליי לבות סתומים,
כמו אדם ישורר שיר למתים, ומתפלל וצועק לצלמים :

[422]

לאיש משכיל כעם הוכח ויועילי
ויבין בדברים עד כלותם, רחקהי
ויקבעם למשפט לא ויבין את קצתם מקצתם :

[423]

האישיי אשר ירבה שחוק פיהו שומה, ואין רפאות לסכלותיי.
העת אשר שניויי יגלה, את הודו יהי ממעים ופסדתוי :

[424]

הארך במחשבתך ואז יהיו כל מפעלותיך במכלולים,
כי מעדני גן בהתאחר יהיו מתוקים גםי מבושלים :

[425]

איש בין לנצח ברשע אל תשו כח ואמץי בו והעזי מצח.
כי המנצח ברשתו יפוליי, גם המנוצח הוא אמת נוצחי :

[426]

אנוש סכל יקדם עת ידבר לשונו את פני שכלו לסכלו,
ואיש משכיל בהתאחר לעולם לשונו אחרי דעו ושכלו :

[427]

שחוק לכסיל עשות זימה ועל כן תבונתו תהי אחר לשונו,
והמשכיל יאחר את דבריו, ולא יחל בדבר עד יבינו :

[411]

המאריך אומרוי) ושיחתו. קצימי) בני אדם בחברתו :

[412]

מלךי) היה שונא כבד, ויצו לכתובי) על מבעתו.
הכבדת קום, ויהיי) לו הטבעת עד לכתו :

[413]

הלא כתוב בספר הרפואות באגרת שמינית*) גם תשיעית,
אשר מושב אנוש כבד*) בחברה, ישיבתו כקדחת רביעית :

[414]

אנוש כבד יבקרך	בפעם ובאחרת,*)
ולוי) לשון ברובי) דבר	ושונה*) ומדברת :
תשו אונך כחרשת,	ועינד*) שים כעורת,
ורגליך כגדמת,	ופיך שים כסוררת*), :

[415]

בקר אוהב גם איש חולה, וחדל לך מלבמר הכבד,
אם תתבונן בחרוזהם, תמצאם מניין הכלל :

[XXII. כב] .

שער אחרון מהספר.

והוא חבור המוסרים.

[416]

פני שוחק ושר,	אלי) תהיה בוכה
וגם יבונך :	כי לך יהיה לועני)
יגונך אלי) תגל,	ולאיש בלי יגון
ולא יחוזך :	כי לא לך מביטי)

[417]

זקן וכל נער,	עצה שאל מכל
עצה*) בלב*) נער :	יש עתי) אשר תמצא

[418]

מקום גרו אבותיך היה נר, ושימח את מלונך בנינו.
ותן מקום עלי יושביו לעולם, וכן נמצא כבוד העוף בקנני :

[419]

לעד ראשה אל תהי נולה סוד פן תביאך לבזיון.
את נפשך שמרה, וסם המות אל תהיי שותה לנמיון :

[420]

אשר יפקיד נכסים על ידי נער וגמ"י אשה.
בראשיתו תהי בושה"י, ואחריתו לבקשה"י :

[421]

ומוכיח לאיש אינו מקבל והדובר עלי"י לבות סתומים,
כמו אדם ישורר שיר למתים, ומתפלל וצועק לצלמים :

[422]

לאיש משכיל כעמ הוכח ויועיל"י
ויבין בדברים עד כלותם, ויקבעם למשפט לא
רחקה"י ויבין את קצתם מקצתם :

[423]

האיש"י אשר ירבה שחוק פיהו שומה, ואין רפאות לסכלתו"י.
העת אשר שני"י יגלה, את הודו יהי ממעיט ופסדתו"י :

[424]

הארך במחשבתך ואז יהיו כל מפעלותיך במכלולים,
כי מעדני גן בהתאחר יהיו מתוקים נמ"י מבושלים :

[425]

איש בין לנצח ברשע אל תשו כח ואמץ"י בו והעז"י מצח,
כי המנצח ברשתו יפול"י, גם המנוצח הוא אמת נוצח"י :

[426]

אנוש סכל יקדם עת ידבר לשונו את פני שכלו למכלו,
ואיש משכיל בהתאחר לעולם לשונו אחרי דעו ושכלו :

[427]

שחוק לכסיל עשות זימה ועל כן תבונהו תהי אחר לשונו,
והמשכיל יאחר את דבריו, ולא יחל בדבר עד יבינו :

[411]

המאריך אומרו" ושיחתו, קציס" בני אדם בחברתו :

[412]

מלך" היה שונא כבד, ויצו לכתוב" על טבעתו,
הכברת קום, ויהי" לו הטבעת עד לכתו :

[413]

הלא כתוב בספר הרפואות באגרת שמינית" גם תשיעית,
אשר מושב אנוש כבד" בחברה, ישיבתו כקדחת רביעית :

[414]

אנוש כבד יבקרך	בפעם ובאחרת,"
ול" לשון ברוב" דבר	ושונה" ומדברת :
תשו אונך כחרשת,	ועינך" שים כעורת,
ורגליך כגדמת,	ופיך שים כסוררת" :

[415]

בקר אוהב גם איש חולה, וחדל לך מלבקר הכבד,
אם תתכונן בחרוזיהם, תמצאם מניין הלכל :

[XXII. כב] .

שער אחרון מהספר.

והוא חבור המוסרים.

[416]

אל" תהיה בוכה	פני שוחק ושר,
כי לך יהיה לועג" ולאיש בלי יגון	וגם יבזך :
כי לא לך מביט" ויש עצה שאל מכל	יגונך אל" תגל,
	ולא יחזך :

[417]

יש עת" אשר תמצא	זקן וכל נער,
	עצה" בלבי" נער :

[403]

מיל תמרחח עתי' תבקר
וטרח שנים להכנים
אנשי חלאים ואונים,
שלום ולשבית' מדנים :

[404]

חדל מבקרה כל
והוקר רגלך
עת חברים,
ממשכניהם,
בהעצרי' ונשם,
יכלון עליהם :

[405]

כבד לבקר בא
ויאריך עמו
פני חולה,
את ישיבתו,
עסק, מהר
ולעשותו,
מחוב, אמור
(שאל) וקח אותו :

[406]

קחה מוסר לך ייטיב וינעם, ואיש כבד חדל מבקרהו,
למען תהיה עליו למשא בבקורך מאד ממחלהו :

[407]

אמרו לחולה מה חוליך, ענם זרון נפשי וחטאתי,
ויאמרו לו, תאות לבך מה היא, השיכם רק היא סליחתי :
אמרו הנלך נקראה רופא, ויענם הוא החלה אותי,
השיבוהו נאכילך, ענם כל מזון הוא מחלתי :

[408]

דחה כבד בחברתך, במיעוט האונתך :

[409]

אכילה עם אהוביך'י'
אכילה עם משנאיך'י'
כנופת צוף ומרקחת,
כספחת'י' וקדחת'י' :

[410]

בעת'י' תראה בסוד
רחק מהם, ואל תבחר
יושבים שנים מבני אדם,
להכנס בתוך סודם :

[395]

שכן אשר לכו לרעה בך, סור משכונתו ורחקנה.
אם יחזה טובה יכסנה, אם יחזה רעה ינלינה :

[396]

אנוש חכם בכל עת ישנאה טוב ויבחר רע ומדיינים ומרי,
כמעשה הזכוב נגע מחפש, ומקום יעזוב שלם ובריא :

[397]

אנוש סובל בהזיק לו שכנו,
יהי נוחל כבוד ביתו והונו,
אנוש רוצה להנקם נקמה על משנאהו,
לנפשו מעלה יוסיף ואז עקב יגורהו"י :

[398]

אדם משנא חבירו בפה ובלב יחטא,
יניר ויחרוש ויזרע שנאה, ויקצור חרמה :

[399]

היה נשמר, ואדם אל יהי נקלה בעיניך,
ויש אנוש זכוב קמן יהי מחנק גרוניך :

[400]

מרחיק עצמו משכן רע, אז צור ישעו מיד יחו,
לא יירא מלשון הרע, מספר בתיו תמצאסי' חז :

[XXI. כא]

שער בקור האוהבים והתולים והכבדים בביקור.(')

[401]

איש מניח בקורי' אוהב דבק אליו וחומסי' נפשו,
אך איש בקר אדם כבד ימצא קלון שיבאישו :

[402]

בקר לעתים רחוקות, תוסיף בלבנות אהבות,
אך אם לעתים קרובות, תוסיף שנאות ואיבות :

[403]

מיל תמרחח עת(י) תבקר
ומרח שנים להכנים
אנשי חלאים ואונים.
שלום ולשכית(י) מדנים :

[404]

חדל מבקרה כל
והוקר רגלך
ראה מטר
בני אדם בעוד
עת חברים.
ממשכניהם.
בהעצרי(י) וגשם.
יכלון עליהם :

[405]

כבד לבקר בא
ויאריך עמו
ויענה לו, אם לך
להשלימו
אך אם אני חייב לך
כמה אני חייב.
פני חולה.
את ישיבתו.
עסק, מהר
ולעשותו.
מחוב, אמור
(שאל) וקח אותו :

[406]

קחה מוסר לך ייטיב וינעם, ואיש כבד חדל מבקרהו.
למען תהיה עליו למשא בבקורך מאד ממחלהו :

[407]

אמרו לחולה מה חוליך, ענם זדון נפשי וחמאתי.
ויאמרו לו, תאות לבך מה היא, השיבם רק היא סליחתי :
אמרו הנלך נקראה רופא, ויענם הוא החלה אותי.
השיבוהו נאכילך, ענם כל מזון הוא מחלתי :

[408]

דחה כבד בחברתך, במיעוט האזנתך (י)

[409]

אכילה עם אהובי(י)
אכילה עם משנאי(י)
כנופת צוף ומרקחת,
כספחת(י) וקדחת (י)

[410]

בעת(י) תראה בסוד
רחק מהם, ואל תבחר
יושבים שנים מבני אדם.
להכנס בתוך סודם :

[395]

שכן אשר לכו לרעה בך, סור משכונתו ורחקנה.
אם יחזה טובה יכסנה, אם יחזה רעה יגלינה :

[396]

אנוש חכם בכל עת ישנאה טוב ויבחר רע ומדיינים ומרי,
כמעשה הזכוב נגע מחפש, ומקום יעזוב שלם ובריא :

[397]

אנוש סובל בהזיק לו שכנו,
יהי נוחל כבוד ביתו והונו,
אנוש רוצה להנקם נקמה על משנאהו,
לנפשו מעלה יוסיף ואז עקב יגורהו"י :

[398]

אדם משנא חבירו בפה ובלב יחטא,
יניר ויחרוש ויזרע שנאה, ויקצור חרטה :

[399]

היה נשמה, ואדם אל יהי נקלה בעיניך,
ויש אנוש זכוב קמן יהי מחנק גרוניך :

[400]

מרחיק עצמו משכן רע, אז צור ישעו מיד יחו,
לא יירא מלשון הרע, מספר בתיו תמצאם"י הו' :

[XXI. כא]

שער בקור האוהבים והחולים והכבדים בביקור.')

[401]

איש מניח בקורי' אוהב דבק אליו וחומס"י נפשו,
אך איש בקר אדם כבד ימצא קלון שיבאישו :

[402]

בקר לעתים רחוקות"י תוסיף בלכות אהבות,
אך אם לעתים קרובות"י תוסיף שנאות ואיבות :

[387]

תרום ותשא הוד.
בתיו כמניין הוד :

אמ"י לא תהי קנאי
תגל ותצלית.

[XX. כ]

שער התנף ולשון הרע ושכן רע.

[388]

מאין נכונה.
בעדי' הבחינה :
בעל כרחו יגלהו.
חלישותו תעידהו :

אשר יתקשמה
אמת יתגל
ומתקשם באין' טבע
וצובע שער ראשו.

[389]

חבר ולבו רע דומה לקרחתי. יתפשטה בנוף לחלוש בריאותו.
כי הוא יחפש על מומי חבריו. גם יעלים ויסתור את טובו וצדקתו):

[390]

בעת תשמעה אדם ידבר באוהבי' דבר מום וכל דופי. והוא
לא ידבר בו.
אהוביך שמור, ושנא בנרגן אשר דרכו לדבר באישים.
כי שנאות ושוא חרבו' :

[391]

אם תחזה נאמן נראה בעיניך מנידי' דבר דופי אל תאמן עדיו.
כי אם יהי נאמן, לא יהי' מניד דופי ושמע שוא לעד לבלעדיו'':

[392]

אל תאמן כל מדברות אדם, כי אין אמת כל מה בפה דובר.
איש יאמין רכיל ונרגן לאי' ישאיר לנפשי' אח ולא חבר :

[393]

אל תחשוף סתרי חבריך, פן יחשוף האל סתריך :

[394]

היה ענו שפל רוח ודכא לעולם, ועזוב חימה וחרף.
ואל תגד דבר חירוף לאדם, ודע כי המספר הוא מחרף :

[י"ט. XIX.]

שער הקנאה.

[379]

קנאה מאד רעה ומכה נחלה לגוף, ועצמותיו תהי שוברת.
שנאה תהי מעלים לעולמים, והקנאה לעולם כך תהי: נכרת:

[380]

כל האנוש תוכל לרצות חוץ מאיש עלי עושריך) מקנא כך.
כי לא מרוצה יהיה) לבו עד יאברה עושריך) וכל מוכך:

[381]

לא תמצאה חוטא כאיש קינאי) על איש אשר ידו יקר מצא.
כי הוא כנגד בוראו קוצף) תמיד, ושונה באשר רצה:

[382]

אילי) יום תקראה אותו לעזרה לשרש גזעך אמנם קראתו.
ולולי עצי יער אשר תחזיק יד איש בקרדום לא כרתו:

[383]

אין לך שנאות מאין רפואות.
כי אם שנאותי) מצד קנאות:

[384]

מקנא באשר	לא יאריך ימים
ולא תוחלת,	לא לוי) תהי תקוה
על אשר	ידאג ודאנתו תמידה
ולא תועלת:	לא לוי) תהי) נזק

[385]

מקנא אל תהי באנוש יברך ימי חייו במאכל תענוגות.
למען ישבעה) הוא מעדנים, ואתה תשבעה נצח דאגות:

[386]

שלשה האדם מקנא במ ימיו, ועינו צר בהם וירבה) שממתי).
כאיש אומנותו ואיש ממשפחתו ואיש בשכונתו בגדל יקרתו:

[370]

יְהִי כִּי יִשְׁכַּח אֶת הַיָּם וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
אֲבָרָה לְיָמָיו וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם :

[371]

וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
אֲבָרָה לְיָמָיו וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם :

[372]

וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם	וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם	וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם	וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם	וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם

[373]

כִּי יִשְׁכַּח אֶת הַיָּם וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם :

[374]

אֲבָרָה לְיָמָיו וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם :

[375]

אֲבָרָה לְיָמָיו וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
תִּקַּח וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם :

[376]

אֲבָרָה לְיָמָיו וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם
אֲבָרָה לְיָמָיו וְיִשְׁכַּח אֶת הַיָּם :

[377]

בְּשִׁכְלוֹ יִחַזק	אִישׁ נֹאדָה לֹכֵשׁ
וּרְבַּ מְסֻנָּה	נִדּוּל בְּנִשְׁכָּתוֹ
וּיִתְנַאֲחַ וְעֵת	יִשְׁמַח לֹלֵא דָבָר
וּשְׁפִילָנָהוּ :	יִחְשֹׁב לְעִלּוּתָהּ

[378]

עֵסִי הַכְסִיל אֶל תְּדֻרְכָּה תוֹךְ גֵּל
וְעֵת תֵּאֱכֹל לְסִפּוֹר מִסְפֵּר חֲרוּזִיהַ תִּמְצָא בְּמִנְיִן גֵּל :

כ"י אהבת השר
מלכו"י והנצלה

[364]

עלי" דברת שבועת אלהים
לבל אומרה כבד פיהו

תהפך"י את חמת
ובסח ילך :

לחולס אשקה רגלו וידו,
בהתבונן ספר בתיו וידו :

[XVIII. יח]

שער הכסילות והגאווה והאולת.

[365]

חמשה תמצאה בכסיל
ללא דבר יהי כועס,
ויתן כאשר יתן
ולא יכיר מקום מחנה
וסוד לא יחשוף ריע.

[366]

אנושי' בין לא ידובר
לעולם ואנוש
במרנלית יקרה
מחירה לא יהי

[367]

שלשה הם מאד ירך עליהם לבב, משכיל ויכפיל כאבו,
אנוש דעת ומנהיגו משונע, ואיש צדיק ורשע ישלטה בו :

[368]

וששה הדאגה במ
אנוש עשיר כבר ירד
ונומר ואשר נפשו לעולמים
ודורש מעלה אינה

[369]

אם תשקלה שנאת חכמים בפלס ואהבת הכסיל, תמצא
יתרון בשנאת החכמים, גם אל כל אנוש נכון מאד נרצה :

ולא תמצאו בזולתו :
ולריק רוב יגיעתו,
ללא הגון במתתו,
לאהבתו ושנאתו,
בעתו יחשוף אותו :

בין כסילים
ישר ונבר,
במחירים,
נודע במדבר :

לעולמים מצומדת,
ועשיר יפחד רדת,
מחמדת,
ראויה לו ונכבדת :

[357]

אם המלך ירב אותך, גם עיניו אותך ישניחו,
אל תפן בו, ודבריד המעיסם, כי לא יצליחו :

[358]

מלך במשפט יעמיד ארץ, כ"י כל עבדיו באמת ינחם,
טוב מזמן ישבע"י, ואור פניו טוב מתבואות רב ומלחם :

[359]

הרע אשר במלכים מפחיד אנשים ישרים,
הרע אשר בנסיכים"י הוא המחסר"י נדרים,
יסית וידיח חבירו"י הרע"י אשר בחברים,
ארץ ושבעה"י ובטחה אין בה שנאת"י מגורים :

[360]

אם יעשוק"י אדם חברו, הוא"י יעמוד
לזעוק אלי השר, ואל המלך,
אם יחמוס אותו, ודינו הוא"י יעשוק"י
מלך, למי יצעק ואל מי יזעק"י ואנה ילך :

[361]

אל תעמוד בפני"י אל תעמוד בפני"י
כי בארי יסרוף, גם היקום יחטוף"י,
סור מפני נשם אל הר והמלם,
אל תעמוד בפני נהר בעת ישטוף"י :

[362]

בחברת המלכים עווי"י וכבוד
לאיש משכיר, ועל ראשו כתרים,
אבל דומה להר תלול ונישא"י,
מגדים בו נרדים, עם כפרים,
ובו נוה ורבעה לנחשים, וכל חיות אריות עם נמרים,
עלייתו מאד קשה, ואמנם עמידתו כעומד על קברים :

[363]

אם יהיה השר"י משנא לך וצר,
אל תבטחה אל אהבת המלך,

[349]

אם סודך לא תספר, יהי אסירך ימי עד,
 אמי' תחשפהו לאחר, תהיה אסירו ותמער,
 ביום תחשוף צפון סודך לאחר ויודע כבר לבך בחנו,
 אבל לאי' תחשפהו אל שנים, ויודע למי מהם תדינוי' :

[350]

סוד השנים סוד הלבבות, אך סוד שלשה סוד הרחובות :

[351]

איך תאשים אדם יגלהי' סודך, אם לבך יצר להטמינו,
 אם לא תכסהו והוא סודך, איך איש ואין סודו להצפינוי' :

[352]

כלי' איש גלה סוד מאדם אל אחר מני דרך יט,
 שמרה אל פיך במחסום, וספר בתיו יט :

[XVII. יז]

שער המלך.

[353]

אנוש מלך יהי תובעו' ושונאו מאד יצרי' וארצו חיש תקיאו,
 ירא האלי' כאשר יאות לגדלו, ובמלך דבק ושמע בקולו :

[354]

דעה כי דת ומלך לאחדים, שני אחים בכל משמר ומחזה,
 ואין כח בזהי' לעמוד בלא זה, ולא לזה להתקיים בלא זה :

[355]

דורה בעיר מלך, נורא, ובה שופט
 צדקי', ובה נהר, לא יכזבו מימיו :
 גם בה יהי נמצא, שוק, וחכם לבב,
 רופא לכלי' חולי, מכיר בכל מומיו :

[356]

מלך ואש שוים בכל ענייני', אם תרחקה מהם תצטרכה להם,
 אם תקרבה השמרה מהם, פן ישרפו' חיש' בגחליהם :

[357]

אם המלך ירב אותך, גם עיניו אותך ישניחו.
אל תפן בו, ודבריד המעיטם, כי לא יצליחו :

[358]

מלך במשפט יעמיד ארץ, כל עבדיו באמת ינחם.
טוב מזמן ישבעי, ואור פניו טוב מתבואות רב ומלחם :

[359]

הרע אשר במלכים מפקיד אנשים ישרים.
הרע אשר בנסיכים הוא המחסרי נדרים.
יסית וידיח חבירי הרעי אשר בחברים.
ארץ ושבעהי ובטחה אין בה שנאתי מנורים :

[360]

אם יעשוקי אדם חברו, הואי יעמוד
לזעוק אלי השר ואל המלך.
אם יחמוס אותו, ודינו הואי יעשוקי
מלך, למי יצעק ואל מי יזעקי ואנה ילך :

[361]

אל תעמוד בפניי אל תעמוד בפרו,
כי כארי ימרוף סור מפני נשם
אל תעמוד בפני סור מפני נשם
נהר בעת ישמופי :

[362]

בחברת המלכים עוזי וכבוד
לאיש משכיד, ועל ראשו כתרים.
אבל דומה להר תלול ונישאי,
מגדים בו נרדים עם כפרים.
ובו נוה ורבצה דנחשים, וכל חיות אריות עם נמרים.
עלייתו מאד קשה, עמידתו על קברים, ואמנם

[363]

אם יהיה השרי משנא לך וצר,
אל אהבת המלך, אל תבטחה

[349]

אם סודך לא תספר, יהי אסירך ימי עד,
 אסירי תחשפהו לאחר, תהיה אסירו ותמעד,
 ביום תחשוף צפון סודך לאחר ויודע כבר לבך בחנו,
 אבל לא יי תחשפהו אל שנים, ויודע למי מהם תדינוי:

[350]

סוד השנים סוד הלכבות, אך סוד שלשה סוד הרחובות:

[351]

איך תאשים אדם יגלהי סודך, אם לבך יצר להממינו,
 אם לא תכסהו והוא סודך, איך איש ואין סודו להצינוי:

[352]

כלי איש גלה סוד מאדם אל אחר מני דרך ים,
 שמרה אל פיך במחסום, וספר בתיו ים:

[XVII. יז]

שער המלך.

[353]

אנוש מלך יהי תובעוי ושונאו מאד יצרי וארצו חיש תקיאו,
 ירא האלי כאשר יאות לגדלו, ובמלך דבק ושמע בקולו:

[354]

דעה כי דת ומלך לאחדים, שני אחים בכל משמר ומחזה,
 ואין כח בזהי לעמוד בלא זה, וצו להתקיים בלא זה:

[355]

דורה בעיר מלך נורא, ובה שופט
 צדקי, ובה נהר לא יכזבו מימיו:
 גם בה יהי נמצא שוק, וחכם לבב,
 רופא לכלי חולי מכיר בכל כומיו:

[356]

מלך ואש שוים בכל עניין, אם תרחקה מהם תצטרכה להם,
 אם תקרבה השמרה מהם, פן ישרפוץ חיש בגחליהם:

[340]

יהיה ידו כשל חבד חבד ידו כשל ידו כשל
 ידו כשל על ידו כשל ידו כשל
 אבדו ידו כשל ידו כשל ידו כשל

[341]

מה אבדו ידו כשל ידו כשל ידו כשל
 ולהגיד קום בזה אבדו ידו כשל ידו כשל

[XVI] [כו]

שיר השיר השיר

[342]

אל תגלה אהבתי אהבתי על סוד תסתיר אהבתי
 בקת יגלה קדו סודו אהבתי שבת אהבתי וסוד מלכבך :

[343]

בקת כל בני אדם לך סודו ידו כשל כחד ההגדה ותסתירי המגיד :

[344]

ואהבתי סודו באגרת בתבא והפקידו בידך אהבתי
 קדו אותו באלו לא ראיתו וישבת ויכור מלכבך :

[345]

בקת אדם לך יגלה צפון סודו ומדברו
 נגזו אותו כמו ממון ולבך יהיה קברו :

[346]

אדם יגל דבר וסוד חושף
 איכה יהיה נאמן ובמחשתי עלי כסף :

[347]

אם תחשוקי סוד לאדם ויחשפהו לשכלו
 אל תאשימהו למעני צר לבבך מהכילו :

[348]

אדם בסודו צר לבבו מהכילו ובווער בו כאש כירים
 לא ישמרה מחסומי לפיהו כי לשונו רחבת ידים :

[מז. XV]

שער ההכרה וההנהגה.⁽¹⁾

[332]

לא יקרא אדם חכם נזהר מדבר בו נחשל.
אך יקרא אדם חכם נזהר מרם יהיה נכשל:

[333]

אנוש משכיל ולכו אל ימינו. אשר יכיר לבין הוות ונמנע.
ומתנחם במה אין בו יכולת. בכל עניין יהי שוקט ולא נע:

[334]

אין איש שלם באמונתו עד תשתלם הכרתו.
ובעת יפתח פיו על דבר יכיר לבא עד תכליתו:

[335]

היה מכיר זמניו. ושוטרה את לשונך.
והתעסק בענייניו. והבט מהי לפניך:

[336]

כתבי אדם וספרתו ראה עלי שכלו ובינתו ורוחו.
ומנחתו תהורה על נדיבותו לבבו ועצת נפשו שלוחו:

[337]

השמרה מכל טובים בנבראים. ופחד מאד מכל רעים וחטאים:

[338]

אמת גוף (בין) אנוש לעד ולכו בעלי מומים.
שניהם בעלי מומים. ואיכה יהיה תמים:

[339]

אם תהיה מושל עלי עמים. התנהגה עמם בטוב להם.
תבא ותגיע לאהבתם. תיקר ותכבד בעיניהם.
תמשוך לבבותם בלי חבל. תקנם בגופותם ונכסיהם:

[322]

מסרה את פך בגלוי אה ען גבלים מקל יקרהך.
אכן מקלך בסתר בראה כי יש ליה פההקרי:

[323]

תמחול לפשע ואשם לגבלים. כבו תמחול ותסלח לאצילים:

[324]

לאיש תן סמך בנקיט שאלה. ואם הרע לך הן לו מחילה:

[325]

הודה קונך. ואז בקש (למחול) כל כל ודוניך.
כי אם תהי כופר ולא תודה. נחשב לך כפל קונך:

[326]

סלח ומחול לפשע אוהבך. ואל תתגל בריבי. עם אויבך:

[327]

אם (תהיה) תמחלי (לאיש) תתקנה.
אך אם תהיה גוקם ונוסר תדאנה:

[328]

סרם עשות מנישה חשוב עליו הכי קוד יש בידך לעשותו כח:
או אם תצוה (להרוג) איש אין יכולת בך לגופו אך לחזיר הרוח:

[329]

אדם אשר חטא (לכלי) ימיו. ויחטא פעם חבירו לו.
איכה יהי כועס. ולא יזכור כי יזכרה חטאו וכל מעלו:

[330]

אם את תדבר בחכריך. ברכות דברך ומליך.
אל יהיה קשה בעיניך אם דברו הם עליך פעליך:

[331]

מחול לאשר חטא והודה. וכן תמחול וכפר נא ותסלח.
ושער זה בעת תמנה חרוזיו. במספריו תהי מונה ספר לח:

[313]

שלשה נבחנו
למד אותם
אנוש עניו^(י) בעת
במלחמה, ואוהב
על יד שלשה,
ולא תשוב לכסלה,
כעסו, וגבור
אתי^(י) שאלה :

[314]

בעתי^(י) שתאהב דבר יכסה לך מומיני^(י) אשר היו לפנים,
ועת תשנא לכלי^(י) דבר ילה לך מומיו ואם המה צפונים^(י) :

[315]

אלי^(י) תחשוב עון עלי אדם
כני^(י) לאשר הודה מחול וסלח
יתנצלה ממך בדברתו,
פשעו וחטאתו ואשמתו :

[316]

אנוש אינו כאמין
וגם^(י) אינו מוחל
חשוב את אהבתו
ואכן את רחוקו
בעת התנצלות,
בשעת הודאה,
כאלו לא היתה,
מאד רחקה באה^(י) :

[317]

בעת יתנצלה^(י) אוהבך^(י)
ודע כי המחילה מנתיבת^(י)
לחובו או לקוצר יד מחול לו,
אנוש נדיב ומדעו ושכלו :

[318]

דין כל אדם יחטא לזכות
גם אל תחשוב עליו רעה,
טרם יתנצל ממך,
כי אם יזכה יאשימך :

[319]

אל יתעכב עמך חוב^(י) איש
כי האחד ברור, גס^(י) השני ספק,
כי עד יום התנצלותו,
יבין^(י) אותו :

[320]

לא תמצאה עצל כעצל מקנות
יותר מאד עצל אשר קנם ואבד
האוהבים אליו מאד נחברים^(י),
אהבתם וכעת^(י) נפזרים :

[321]

קבל אנוש בא לך להתנצל,
כי כאשר יכנע לפניך,
אם האמת אתו ואם שקר,
לפני^(י) בני איש אותך מוקר^(י) :

[322]

ממרה את פיך בגלוי אכּן מקלך בסתר
 אכּן מקלך בסתר אכּן מקלך בסתר
 מראה כי יש לוי' פחדתך':

[323]

תמחול לפשע ואשם לנבלים. כמו תמחול ותסלח לאצילים':

[324]

לאיש תן ממך מנעי' שאלה. ואם הרע לך תן לו מחילה':

[325]

הודה עונך, ואז בקש' למחול' על כל זדוניך,
 כי אם תהי כופר ולא תודה, נחשב לך כפל עונך :

[326]

סלח ומחול לפשע אוהבך, ואל תתגל בריב' עם אויבך :

[327]

אם (תהיה) תמחל' לאיש' תתעננה,
 אך אם תהיה נוקם ונוטר תדאנה':

[328]

טרם עשות מעשה חשוב עליו הכי עור יש בידך לעשותו כח :
 או אם תצוה' להרוג' איש אין יכולת בך לגופו אך לחזיר הרוח :

[329]

אדם אשר חטא (לכלי' ימיו'), ויחטא פעם חבירו לו,
 איבה יהי כועס, ולא יזכור כי יזכרה חטאו וכל מעלו :

[330]

אם את תדבר בחבריך' ברבות דברך ומליך',
 אל יהיה' קשה בעיניך אם דברו הם עלי' פעליך :

[331]

מחול לאשר חטא והודה, וכן תמחול וכפר נא ותסלח,
 ושער זה בעת תמנה חרוזיו, במספריו תהי מונה ספר לח':

[313]

שלושה נבחנו
למד אותם
אנוש עניו^(י) בעת
במלחמה, ואוהב
על יד שלשה,
ולא תשוב לכסלה,
כעסו, ונבור
את^(י) שאלה :

[314]

בעת^(י) שתאהב דבר יכסה לך מומינ^(י) אשר היו לפניו.
ועת תשנא לכלי^(י) דבר יגלה לך מומיו ואם המה צפונים^(י) :

[315]

אלי^(י) תחשוב עון עלי אדם
כן^(י) לאשר הודה מחול וסלח
יתנצלה ממך בדברתו,
פשעו וחטאתו ואשמתו :

[316]

אנוש אינו כאמין
וגם^(י) אינו מוחל
חשוב את אהבתו
ואכן את רחוקו
בעת התנצלות,
בשעת הודאה,
כאלו לא היתה,
מאד רחקה באה^(י) :

[317]

בעת יתנצלה^(י) אוהבך^(י)
ודע כי המחילה מנתיבת^(י)
לחובו או לקוצר יד מחול לו,
אנוש נדיב ומדעו ושכלו :

[318]

דין כל אדם יחטא לזכות
גם אל תחשוב עליו רעה,
טרם יתנצל ממך,
כי אם יזכה יאשימך :

[319]

אל יתעכב עמך חוב^(י) איש
כי האחד ברור, גס^(י) השני ספק,
כי עד יום התנצלותו,
יבין^(י) אותו :

[320]

לא תמצאה עצל כעצל מקנות
יותר מאד עצל אשר קנם ואבד
האוהבים אליו מאד נחברים^(י),
אהבתם וכעת^(י) נפזרים :

[321]

קבל אנוש בא לך להתנצל,
כי כאשר יכנע לפניך,
אם האמת אתו ואם שקר,
לפני^(י) בני איש אותך מוקר^(י) :

[307]

חברת אנוש נבל

אין לה רפואה

כן לא יהי נמבליי

נבל, לכן מהריי

[308]

אל תמיד את חן אשתך

כי החשק מתעה שכלך

וכבר התעה חכם ממך.

[309]

אהובי תבחר בכל מבחר.

עד

חברתו שים על לבך.

תמצאם

כשן כואבת.

כי אם בעקוד אותה.

ימי חברת אנוש

וחיש לשנאתה :

ביופיי אשת זולתך.

ובכל עת בא למעותך.

על כן שמרה חכמתך :

בקש חפצו

ברחוק.

מספר בתיו

חֶק :

[יד. XIV.]

שער בחינת האוהבים והתנצלותם ומחילתם

[310]

זה יקרא אוהב נאמני

עם הונוי עת חסרונך.

[311]

אכן בזאת תבחן אנוש

אם תחלוק עמו

ובעת גדולי כעסו

שימו עלי לבך

[312]

אל תבטחה על איש

צורכך. ויש לו

אך כאשר יודה

עתי תבנעה לו תת

המתנדב לקראתך.

ובנפשו יום צרתך :

חברתך.

ותכעיסהו.

יהודה האמת.

והקריבהו :

יהודך בעת

ממך תוחלת.

ויפארך

וכל משאלת :

[299]

בפעם אחת ידידות אהבתך לאוהב^(י) לך אל תגלה.
 כעין פרי^(י) יבכר לחדשיו. תודה^(י) לו ואת חפצו תסלא^(י) :

[300]

השמרה^(י) מחברה רעה. אין בה חכם ותמים דעות.
 כי בישיבת חברה רעה. תלמוד בה כל מדות רעות :

[301]

סובל חברת אשה^(י) רעה. זה הסובל גדול דעו^(י).
 כי הוא דומה לזאב יער. יחליף שערך אך לא טבעו :

[302]

היש נתק וצרעת כאשה מנאפת ועוזבת^(י) גבירה.
 בלבו היא כמו מכה סריה. ויקוץ בה ולא ימשול למוכרה.
 היש מחלה ללב וכאב לנפש^(י) כמכאבת. ומסחרתו^(י) רע כסחרה :

[303]

כשתשב^(י) שבה עם הנדיבים^(י). ותכבד^(י)
 בעיני אל ואדם.
 ואם תשב בחברת הכסילים.
 הלא ירבה קלונך בסודם :

[304]

אין טוב לאדם בשכל יפיק בכל עת זממיו.
 אין הון ועושר אשר במ יתכם ויעלים אשמיו.
 אם לא נברת^(י) חכמה. תסתיר פשעיו ומומיו.
 אם לא שתיקה ומחסום לפה ולחשון נאומיו.
 אם לא הלא^(י) טוב בחר לך^(י) קבר וכרקב^(י) עצמיו :

[305]

אדם אשר בא במקום יקל הדרו והודו.
 איכה יהי רב באדם אחר לרעה חשדו :

[306]

ארבעה מביאים לאדם לידי אבדון ותחרות.
 נאווה ועקשות ועצלות^(י) ובכל חפצים מהירות^(י)

[290]

אהבב הלא בלחבה

צפר קל הלשנה
לבה צפרה אכונה

נראה קל בל

[291]

אל יציק אהב קל בל אל תאל בלי אהב קליח בליח
פן תמצאה אהב דבר (בי דפרי) תהיה כמך דבר :

[292]

התגובה קח אהבך קח בל קשרי אשר יש קל ותשחק
נח אל קרובך בהנהגה ובשכך המה ובדברך (י)
ולכל בני אהב תהיה כמכר פנים וכן שלם בעת לשון
ולשונאך התגובה קח צמד בצדקך ושובך (י)

[293]

השכרה (קח) אשר אהב אוהך בכל קרובי לפי דרכי
כי כמך חיש יתפך קרפרי קח תהקורי חפצו וכל דרכי (י)

[294]

לאהבך תורה אהבתך וסוד אחר לעולם אל תגלה
רשונאך להשלים כמך [בא] גם לשובתו פני האל תחלה :

[295]

אם תשלחי יד בדבר ישלם ו[לא] יאבד שכרו
אם האמר הקי בדבר לעד בלאו אל תמירו :

[296]

אם תמצאה חבר אשר מומיו תוכל ספור הדבקה אליו
כי אין למומי האנוש מספר תוכל לחוקרו (ועמוד עליו :

[297]

יאהבת כסילי דומה באמת (כלי חרש
אם ישברוהו לא ישוב לקדמותו :
אהבת אחי מוסר דומה כלי זהב
קשה שבירתו נחה (הכנתו)

[298]

כלי חרש אשר יוכה (ישובר) לאין מרפא (וכן נלוו ויהיר) :
ואיש משכיל אחי מוסר כזהב בעת מוכה יהי כזהב ומזהיר :

[281]

האהבה השלימה^(*). מאין^(*) מדנים וריבות.
זה לך לאות ולמופת. התחברות הלכבות^(*) :

[282]

התחברה תמיד, ולא תתפרדה^(*) מאיש יקר רוח ונוח דעת.
תיקר בחברתו, ואהבתו לך תהיה בה^(*) כל האנוש נודעת^(*) :

[283]

אהוב חבר והוכיח במוסר^(*) בכל עתים^(*). אבל בינך לבינו.
והודה לו^(*) כאלו יהנה לך מנת ידו ומכספו והונו^(*) :

[284]

נסע אהבת חבריך בלבך כמסמרים עלי אהלים^(*) וספים.
ושרשי נדיבותם^(*) ינובון^(*) עלי לשון סעפים :

[285]

נקב מחט אין עינו צר^(*) להיות רחב^(*) לשני אוהבים.
גם^(*) רוחב עולם כולו צר מהכיל לשני אויבים.

[286]

בעת תרצה להבחין^(*) אוהבך.
בלבו זאת^(*) אשרי^(*) כזב וכחש.
שאל אתי^(*) לבך כי הוא יהיה לך
כמו קוסם, ובו נחש ינחש יי^(*)

[287]

מי שטרחו שם עליך גם מנע ממך טובתו.
אל תאמן בו, כי יחליק לך לשון, ורחק מאהבתו :

[288]

אהוב תמיד אשרי^(*) קדם לך טוב
ושלם לך^(*) גמול ידיו וטובו.
וכמזהו אהוב^(*) אדם קניתו.
בטובתך תהי נאהב בלבו :

[289]

את אוהבי אהב מאח בעוד אחיה.
כי איך אאהב אח עד אוהבי יהיה :

לך

שקל הקדש

[264]

[שנים מדובקים]

כחומים ביד אורג,

שתיקה אחות רצון

ומסית אחי הורג :

[265]

אל תחליף חבר קדמון בחבר (הוא) חדש בעוד לבו עמך ביושר(וה):

אל תהיה(י) בזה באיש אחד(י) שונה(י) ואל ימעט בעיניך,

גם כן באלף אוהבים אין די כספך תנה בהם(י) והוניך :

[266]

אמת כל הון וכל קניין(י)

יעופון מבלי אבר,

ואין מטמון כמו מוסר

ואין מעון(י) כמו חבר :

[267]

בחר לך חבר בו לבך מאמין כי איש בלי חבר כשמאל בלי ימין :

[268]

חבר בחר לך מבני עולם

בו לבך סמוך ובטוח,

וזנח באח יבגוד בלב עקוב

יבנה(י) נוה בוגד(י) ויטוח :

[269]

האח שאר הגוף, והאוהב(י)

נקרא שאר נפש והרוח,

עת תתחברה אישים,

בחר מהם איש לא יפתך ויכשילך :

ובכל ימי חלדו בכל עניין, י(י) עצמו יהי מזיק דהועילך, י(י)

ובעת בני אדם מציקים לך, ימרח בכל עת להצילך :

[270]

היה מקדים בשלום לחברך, ותרחיב(י) לו במושבך מקומות,

וכל עת תקראה(י) בשמו, קרא לו וכנהו בשם חביב בשמות :

[271]

היש בער כמו מאשים אנשים(י) בכל מפעל והוא עושה כמותו,

ורואה הוא(י) בני אדם ומומו יכסהו ולא יוכל ראותו(י) :

[272]

אמת החברים

שלשה חלקים,

לבבך תנה בם

והבן בסודם :

חברים אשר הם

כמזון לנפש,

צהלתך בידם :

ותמיד תהי

[257]

כאשר אתמה על קנה עבדים בהן יקד נתן בם מזהב (ו)
ולא קנה בני חורין) שנים בשב שנים השכל מאמריו :

[258]

כל עושר מהבל יתנם. בן ידבה הקובץ על יד.
ואמת דבר, שים דבריק. תרחיה תבנה לך י' :

[XIII. י']

שער החברים והחברה

[259]

לכל דע לך חבר ונאמן. שלח חובו ותמחול לעונו.
וחבר רע יבקש. תאנות) כסך תרחיה קדי) יפגע במינו :

[260]

דברים שבעולמך מעם או רבי) דברים הם.
לבד מאהבת שומים. לזאת התרחקה מהם :

[261]

חבר יעצך בצדק) מסכים לשכלך קנהו.
אך אם יעצך ומסכים עם תאותך דחהו :

[262]

בחר חבר אשר הוא לך וברשותך והוא לך) כמו ידך.
אזהרה נכנע לך בכל דבר כאילו יהיה עבדך :

[263]

הזהרה) בכבוד חבריך	לקשור
אהביו וגם (ו) ידידיו.	וגם לדבקה בו.
שים עינך ולבך עליהם)	בעת ראותך) בואו.
להרחיב לו מקום	לשבתו ומושביו)
ובעת אשר הוא מספר	לך) תפקחנה
אזניך להקשיב	אל כאמרו אל ניבוי) :

[251]

מכל משמר שמור פיד, אז תנצל כצבי מיד,
 ושתיקה לך טוב מדבר, וחרוזיה מניין מ'ד:

[XII. יב]

שער האמת

[252]

אמר

מנוחת החכמים יום אמת מצאוי וכל יושר,
 מנוחת הכסילים יום מצוא שקר וכל קשר:

[253]

השיב במדבריו צעיר ימים לאיש זקן
 נגדו וכנגדו, (והוא זקן אומ' להכזיבנו) "
 ויאמרו לו, בוש שתוק, איך תעמוד
 נגדו וכנגדו? והוא זקן מאד להכחישנו:
 ענה? ועוד אם לא תדע כי האמת
 (כי) הוא גדול וזקן עוד מאד ממנו:

[254]

ענה חכם בלבב ברי', בחלקו על דבר
 חכמה ומדע', ותט לו אוזן והוא נדיבנו?
 כי האמת אהוב נחמד ורצוי', ואפלטון
 גדול ורב ומאד צורב"י, גם הוא אהובינו,
 משפט שניהם נבחרה לנו, אך האמת יותר חביבנו:

[255]

אמת דבר ולא"י תשא פני זקן נשוא פנים,
 אמת זקן מאד מנהו, ישיש עולם אביר שנים:

[256]

חכמה נמבזה מבל"י עושר, גם הוא בלי חכמה יכם מומים,
 יצדיק דבר אדם ואם כזב, כן ריש יהי מכחיש דבר תמים:

203

[245]

[246]

[247]

[248]

[249]

[250]

מדבר שוא וינצל באמרו, מאד טוב מאשר ישתוק בדבר, וטוב עצל עשות שקר ומרמה כאד מאיש ממהר בם ונשבר:

[234]

בפי כל האנוש מכשול לנפשו. כחתף יארוּב אישׁ) תחת לשונו.
לרגלה יהיה נכשל ונענש בכל דבר ויכפיל את) יגונו :

[235]

ראה נברא אשר ברא לך שוכן בשמים.
באזנים ועינים, ואפים ורגלים).
כרעים וכפים, חלצים ושוקים.
ולשון חדי) בתוך מסגר ולא תמצא לשונים :
והכין לו שתי חומות, שפתים ושנים).
ולכן על דבריד היה מקשיב בכפליה).
וללשון תשו אוצרי) הוא) לשומרו לחיים :

[236]

בפי כל האנוש) אורדי) לחייו, ימי חלדו ומותו בין לחייו :

[237]

מה טוב בשכלי) יהיה) עודף עלי) מענה פיהו ומדבריו.
אכן בעודף מדברותיו על שכלו) משנאו הוא וראש צריו :

[238]

אם תחשה מדבר פחדך ינברי).
על כן) ומוראך יקלי) [ברוב] דבר :

[239]

מה טוב דבר מסיר נזק ממך או מביא תועלת.
אם אין) זה טוב לך שתחשה. כי אין לך בו שום תוחלת :

[240]

אישׁ) מדבריו) רב משכלו, כל מדבריו יהיו עליו.
אך אם שכלו יהיה) יותר), כל מדבריו יהיו אליו) :

[241]

מכעים אמריו ממעים שגגות,
מרבה דבריו מרבה דאגות :

[242]

אם הודך) ביהך) בעודי) לילה תדבר,
קחה מוסר והשפיל דבריד וניבדך).

אכן בהתאסף ביהד, אל
בני איש יעלה
[226]

בעת"י יהיו נכסך מעטים. שמור, ובנפשך אל תהיה דל.
ויקרתך והודך אל תנבל. והעת תמפרה בתיו מנה דל:

[יא. XI.]

שער השתיקה ועת דבר נבוהה.¹

[227]

לעולם אין חרטה בשתיקה, ובדבור תהי תמיד חרטה.
והלא"י טוב לך אשר תדום ותחשה מאד משתהי דובר ותחשא:

[228]

אם לא תהי דובר תהי כושל עלי כל מאמריך ומפעליך.
כ"י" אם תדבר, הרעות בידך יצא והמה ימשלו עליך:

[229]

מה לך לדבר דברה, אם נודעה תביא לך נזק"י וגם היא תכשילך.
אם לא ידובר"י בה ולא הודעה"י, תוחלתך או"י בה להועילך:

[230]

מכאוב שתיקה לך טוב מכאב מאמר,
כי כל כאב דבור"י רע הוא"י מאד ומר:

[231]

אסור לשון ואותה אל תשלח"י לבל תשים עלי ראשך אשמים"י.
ואם תתחרטה על השתיקה באחת, על דברך"י רוב"י פעמים:

[232]

אצור את לשונך כמו תאצור"י אוצר,
ואם לא תהי שומרה, לנפשך מאד יצר:

[233]

אם תבחרה"י מוסר כדת וכחוקה"י,
תבחר במחסום את"י פ"ך ובשתיקה"י:

[219]

רש רע ומר, אבל כילי"י יותר מאד קשה ורע ממנו.
אין בלעדיו"י סר לוי"י עדי יביא אותו לביזיון ויכלימו"י

[220]

שואל כיד כילי מתן, טוב לו שיוכל לקברות.
כי הוא דומה דייג"י הולך לצוד דגים במדברות :

[221]

צוה אנוש נדיב חבריו, תדעו, אוסרת"י.
סודי(ו"י) תהיה"י נפשכם, אם עלי
אל תשאלה מני"י שאלה כי, אנרת.
פי נאמן או על לשון, בשתיכם"י ימנע
כי אם"י בפיכם תדרשוהו, וכל משכרת :

[222]

שאל אם תהיה צריך, מנת איש
לאיש עשיר בראשיתו, ונורש.
ולא מיד אנוש ממון, ועשיר"י
אשר היה תחלה דל, ואיש רש :

[223]

קחה מיד איש"י כילי נדבה, בעת
לא תמצאה (אותו), מיד נדיבים :
הלא אריה בעת לא, ימצאה צאן
למחסורו יהי מורף, כלבים :

[224]

אם משכנותיך לך"י, צרים.
אז כל בני עירך, כך קצים.
אין שם בריחים, ימנעוך צאת.
גם לא בדרכך, תמצאה"י קוצים :

[225]

מים בהלכם על פני, ארץ
כמור לכל אף יעלה, ריחם"י.

[210]

זה רש וחרם הוא לך שמה. מרש בעוד אין לך במוחי :

[211]

אם תמצאה את יי שאלתך אל תהי חושב בלבך כי כבר רוחתיי.
יקרתך תבזה. ויותר יהיה הפסדך מכל אשר הועלת :

[212]

בעת תפעם מרירות הדברים. היש בם מר כשואל מחברים :

[213]

מכול מחסור ואל תשאל	ללא רגליי במתנה.
ויותר רעיי בעת תשאל	ותקח חלקך בשנה יי :

[214]

פגוש דוב מפגוש	נבל מאדיי מוב.
ובפגוש כל נדיב	יש לךיי בנוחה :
אשר יבוש בעת יתן לאדם.	ובדבר פיו ובלשונו ארוחה.
ולא יזכיריי לך טובה לעולם	אשר עשה. והיאי נגדו כשחתיי :

[215]

שואל ביותר מן צרכיי ועורכהיי.
דין הוא מאד ישר שימנעו מנהו :

[216]

אשר יאריך לך מועד במתניי
ואין משען לעולם על נאומי.
כצורות המצויירותיי כמותו
תהי מוצא ובדמותו וצלמיי :

[217]

אם מאנוש כילי שאלה תשאלהיי. ימנע שאלתך וישנאך.
ימנע דבריו ממך. גם יעלים עיניי בכוצאך ומובאדיי :

[218]

אדם בהתאכסרי בבית כילי מחסורי. ולא יוכל להמנות.
סוסו יהי עומד בתענית. גם הוא לא יהי צריך להפנותיי :

שקל הקדש	כו
את נדריו	ואיש כילי יאחר
ימצא עלילה:	ליום מחר עדיי)
	[204]
ממך נדרים.	בעת ישאל אנוש
חרטהי)	ותתיירא)
תענה הני).	השיבהו בלאי, פן
ותחמא:	ולא תתן, ותכשל
	[205]
עליי) דבר.	עת הני) תהי אומר
מאמריי).	תסבול ותקים
כי אין לך קלון באמרך הני) (לנור) ותחל את דבריך:	
	[206]
	עשהי) חסד בעוד נשמטך בך
	בטרם נודך עד כה ועד כה.
	והצדק לפניך יהלך.
	והתבונן חרוזיו תמצאם כ ה:

[X. י]

שער הרש והשאלה).

	[207]
ותענוניו	אוי לאשר אבר עושריו)
חוקיו) ומנהגיו:	יחד, ונשאר
	[208]
מנזר ומפסרי) לו.	תן לאנוש, תהיה
תהיה כמשקליו:	התיאשהי) מאיש
	[209]
ואם תצטרדי) לו תקל לפניו:	בכבדך) אנוש תיקר בעיניו.

[194]

חבירה קרב	שחיה ים
ארה יבד	שם קד
ק לו הקת	מל בק
קרבד קת	שק

[195]

חמה כי כל בועק	במתח או צדקת
חיה שחור חק לו כל	בדך שחם בועת

[196]

אשר נבנע לחם את קרבי וניק דק חל איש ור יסופר
בכו אשה אשר ינקי בן חברה ישה סת בעק כל חיה:

[197]

איש יאמר חל וכלי קשר דין בלא צדק יאמר
דמה לאיש חשב להקטל אהל בלא יתר יאמר:

[198]

איש יאמר חל	סת כפי אינ
מלכי אדמה יסלם	אל קלי חיה:

[199]

להקלות לפדחה נחלה	מאר קשה וקלה חרדה
בכו אבן נחלה היא נקלה	יודתה וקליתה בבדה:

[200]

בסוס דורר ואם רזה מרצה מיישרת ולא יכשל בדרכו
ודגדיב בכתת יד רתבה ואם אין לו סון נפשו וצורכ:

[201]

אנוש נדיב יהי חם על יקרו ועל זכרו ולא יחוש לעושרו
ואיש כלי יחלל כל חדרר וחום על יקר אוצר אצור:

[202]

אם פי וסנך ישחק עליך לא תדעה אם יחזור עליך:

[203]

אנוש נדיב אשר	ידור נדרים
הכיי יתן במרם	השאלה

[187]

אין זמניך,
ובמות.
וצוק עתים
ותנוח:

אם לרצונך
לבך יהי סמוך
יזכור מצוק צרות
עברו עלי נפשך

[188]

יום יום כדי ספקה.
יותר עלי חוקה:

את נפשך מנהיג
אם לא תבקש לך

[189]

התיאשה מהון לזולתך.
יהיה לך כבוד וגם תפארת.
יאוש לבד חפשי ותקנה האמת
לכל ומכל טוב והלא מסחרת:

[190]

וכן התאזרת.
פן תהיה חומדת.
במיתת האנוש.
תהי אוכדת:

אין רשע כמו בצע.
נפשך חסום אתה
אם לא תהי נושא
ממך אמונתך

[191]

חרד והדבק ביראת אל.
חרוזיה במניין א' ל':

בחלקך שמח תמיד
והסתפק בפת לחם.

[IX. ט]

שער החסד והצדק

[192]

בוחר מעוני צדק בעל כרחי' יכנעו נגדו בני אדם.
מגן יהי לו מפני תולדות ימים ופגיעיהם ו' ומאידם:

[193]

חובות שכניך שמים הם. שומרים וחכם על לבבך.
הם לו חסדיך' ומהרע השמרה לו פן יריבך:

[179]

בָּקַעַם הֵן מִיָּפֶן אִם לֹא יִהְיֶה
וְלֹא יִבְרָה וְיִבְנֶה עַל אֶרֶץ
אֲבָא קָבֵל תִּבְרָכָם מִכֶּעֶשְׂדָּה
יִהְיֶה בְּאַלְהֵים מִשְׁדָּד :

[180]

קָח מִזִּמְרֵי מַכְבִּידֶיךָ
צוּחַד וְזוּקָה וְזֶאֱמַם
כִּי כָל יָקָר נִקְלָם
פִּתְּהָ מִדֶּהָ אֲבָא
מִכָּן פִּתְּ מִלִּידָה
מִחֲצִיד הַלֵּלָה
וְיִבְרָה תִּמְלִידָה :

[181]

מִעַם יִבְנֶנָּךְ בְּבֹחַ וְקֶלֶחַ. אֲבָד יִיטֵב בְּבֹל דְּבַר וְיִקְרַב
לֶךְ מִיָּקָר וּמִסִּכָּן וְעוֹשֶׁה. לְבוֹיָן יִבְיָאֵךְ וְהוּן רַב :

[182]

אֵל יִהְיֶה יָקָר בְּעֵינֶיךָ
נִם אֵל יִהְיֶה נְבוֹה לִפְנֶיךָ
רַב הוּן וְעוֹשֶׁה לְחִבְרִידָה
מִכָּן מִעַם יִשָּׁב חֲדָרִידָה :

[183]

סֹדֶר מִזְנוּךְ.
הַבְּחִיצִית מִכָּל דְּבַר
מִזֶּן בְּלִי סֹדֶר.
חֲצִיו לְכָל אָדָם.
יִהְיֶה לֶךְ מִסְפִּיק
אֲשֶׁר תּוֹצִיאֶיךָ
כֶּרֶם בְּלִי גֹדֶר.
וְלֶךְ יִהְיֶה חֲצִי :

[184]

אֲנוּשׁ בֵּין אֵל תְּבוּזָה בְּפִרוּסוֹת. וּמִיָּדֶךְ לֹא עֵז אֵל תִּשְׁלַם.
הֲלֹא הָדָר כַּחֲלוֹל הָרִים נְבוֹהִים. קִסְטָן (קִסְטָן) שְׂרָבִים עָדִי יִכְלֹם :

[185]

מִסֻּק וּמִכּוֹד אוֹיְבִים לְעַד וְלֹא יִתְחַבְּקוּ יָחַד וְיִתְחַבְּרוּ.
חֵד תְּבַחֲרָה מִחֵם אֲשֶׁר בּוֹ יִשְׁלִיו כָּל מַפְעֻלוֹתֶיךָ וְיִתְגַּבְּרוּ :

[186]

חֲקוֹד וְדִדוּשׁ וְהַתְּבוּנָן
בְּכָל חֲכָמוֹת
הִישׁ שְׂמִיחָה
וְאֵם עוֹשֶׁה
אֲחִי בֵּין
יִשְׁנוֹת וְחֲדָשׁוֹת.
כְּשִׂמְחַת הַלִּבָּבוֹת
כְּעוֹשֶׁה הַנִּפְשׁוֹת :

[172]

אם יש לך סבל
 כי עדי חפצך
 כי אין אנוש חפשי
 לכן סבול ובמח
 בכל דבר רע
 יביאך.
 כמו סובל.
 אנוש בבגראך :

[173]

דעה כי אין נכבד
 כמודה על טובה
 ויודע דעה
 וסובל על רעה :

[174]

על כל דבר מהאל בא.
 אם יתבונן על שער זה.
 גבר גבר שכלו יודה.
 ימנה בתיו מניין יו ד ה :

[VIII. ח]

שער הספוקי

[175]

אמר

אשר יסתפק במעט
 ומלך רב ואין די לו
 אנוש עשיר כמו מלך.
 במלכותו כמו הלך :

[176]

אשר די לו במתת אל
 ואיש עשיר ולו אוצר
 אנוס עשיר כמו אוצר.
 ואין די לו מאד יצר :

[177]

הסתפק באשר לך חלק האל, ואל תבט לזולתך.
 התעננה עליו, ועת תשאל, יפיק ויתן את שאלתך :

[178]

מעט מזון מספיק
 אשרי עינו טובה
 ואדם צר עין
 בעולמו אין די
 ויאכיל גם יותיר.
 ושואל פת חוקו.
 ונפש מתאוה.
 למלאות את ספקו :

[163]

דרך רחוקה בחר לך.
ומאמץ בדרך קצרה.

[164]

כל איש ממהר בדבר.
משכיל וממתין במעשה.

[165]

אמת תסבול ואם הוא מר.
ואל תתרעמה על כל

[166]

הכי סבל שני מינים והמה
וסבל להזיק רק נפשותי

[167]

זכרה אל עת ינבר יצרך.
או אם יהפוך עולם ידו.

[168]

זמן לכל טובה שבת והודאה, גם כן לכל פגע רעהי ולתלאה.
גם כן ינון לבי על דברי אשר לא בא, רעה מאד חולה גם
מחלה באהי:

[169]

שתיתי סם לך טוב מדאנה, וכלבבי האנוש כן הואי יגונו.
כפי נבהו ירידתו וסבות נפילתו כפי כחו ואונו:

[170]

אתי אבלך נצח בסבלךי.
ובחר לך מיועצים שכלך.

[171]

יש בזמן רעה כי
אותה לאחרת
על כן סבול ונשא
תשקוט ותנצל

חלקה לנוהי עדנים.
סופה למכאוב ואונים:

נכשל בכחו ואונו.
ישיג מהרה רצונוי:

ותקרא אנוש סובל
אשר תגרום לך תבל:

סבול צוקות זמן הרע וצרות.
מלומדות ימי עד בעבירות:

או תנצל מכל פגעיי.
זכרה סבל על כל פגע:

כאשר תמשילי
תהיה מאד טובה.
כי אין לאל ירך.
מחטא ומחובה:

לשני דברים הנני על דלתיך דופק, והם צורך והתוחלת.
 כי כל אנוש ידו להשיג קצרה, צרח לבו (*) ותבערה*) גחלת.
 ואחכה עד כה לכל ינקמו אויבים בשובי מבלי תועלת.
 על כן אמור הן ועשה, או לאו, ותנוח נשמה ממך שואלת :

[156]

לשואל אל תהי שואל, הלא הכל ביד*) האל :

[157]

לשואל*) ממך דבר אני בא, שאלתיה*) מאלהים בתחלה**).
 ואם תאבה להשאיל*) אהודה*) אלהי ואורך במלה,
 ואם אין אהודה אל ונדינך לזכות*) ונתפררה תהלה*) :

[158]

במעשים הבט למעלה ממך, תכיר בחכרונוך ותוסיף תומך,
 ובמעלת עושר למטה ממך, תודה כי תרונון לנותן לחמך :

[159]

אשר בטח בצור עושו ישוגב וינצל ולא יראה באידו,
 בשער זה דבק וספור חרוזיו ותמצא למספרם ז' א' ד' ו' :

[VII. ז]

שער המתון והסבלי

[160]

המתון*) כי עת מתון הווה, ארבעה*) מאות זווים שוה :

[161]

המתן והנצלי*)	כצבי ועוף מפת.
מהר ואז תביא	אל נפשך מפת :

[162]

מתון אשר אחריתה*) טובה.	ממהר חפצים.
אך המהירות ואחריתה רע.	בלב איש כחצים :

[149]

לכל יאבד נצחי.	אסוה אל נכח
אחשב בלבבי.	לכותן את אורחי
לבקש לה כהנה.	לתאוותי אענה
במספר בלבי:	חרחיה אכנה

[VL ו]

שער הבטחון ויאוש התקוה באדם י

[150]

בטח באל עלי כל מעשיך והניח י בידו פעלך.
והתרצהי בכלי דבר יהי בא ועת יסור וישלה אהלך י:

[151]

אמי נועדו ימים לתועלתך. אמנם יבואון ואם תרחק.
או אם לנזקך. אין בידך לדחות ולו ישאך עדיי שחק:

[152]

אל ידאנהי גבר לכל דבר לא בא אלי ידו והניע.
ישמחי בחלק שחננו אל. ישקום וינוח וירגיע:

[153]

בטח באל ימותיך לעולם. ואז תנח לנפשך ותחיה.
ודע כי אין לבן עורב טרפהי לעולמים ולאי אוצר לאריהי:

[154]

יהיו עצי היער	אם עמך האל
נושאים לך פרים.	עד תאמרה די
לא יעלו פירות	אם אין עצי הנן
עד תאמרוי אימי:	ויכחשו כולם

[155]

אנוש חכם לבקש את מדתו משחר בא לארמון בית אדוניו.
יום יום לפתחו הוא משחר י ולא יכול להבנם לפניו.
וכתב לו לבאר משאלותיו. כתב בשיר מיוסד על אדוניו.

[139]

אל תהיי מריב לאישׁ כילי עזר ומנע הונוׁ ממך חפץ.
עם תאותך ריב וחלחם אתה ועברות אפך הפץׁ:

[140]

התאוה ערה בכל רגע ועת רואה, והעצה ישינהׁ נצח.
על כן תהי עצה מנוצחת והתאוה מאדיׁ תרום ומעיזׁ מצח:

[141]

אשר המיב בילדותו יהי מטיב בזקנותו.
ואם חמא בנערותו יהי חוסא עדיׁ מותו:

[142]

אנוש אנוש עד מתי לבבך יהי ישן ותקיץׁ משנתך.
הנח כל מלחמות אשרׁ בתבל והתנבר וריב עםׁ תאותך:

[143]

אישׁ על יפי תבל שומעׁ לתאותו.
למאד יגון לכו ירבה חרסתוׁ:

[144]

תאוה ועורון שניהם ידבקו יתחבקו יחד ויתלכדו.
יתחברו לשחיתׁ יקר עוזׁ האנוש, ישתתפו לעד ולא נפרדוׁ:

[145]

מקבל יסורי אל והיו כרצונו, יהי משיג לעד שמחות ומנוחות.
ואדם על פגעי זמנו מצטער, יסובהו כל עת יגונות ואנחות:

[146]

בכל דבר תשובב(ר)ׁ אמונה, בכל המעלות רק היא יחידה.
ודי לך באמונה חן ועושר, והון עתק ועסק בעבודה:

[147]

לא בא מזון אדם וחק מורפו לא ימצאה על רוב מהירתו.
אם יברחה ויעזוב מורפו, הוא ידרשהו עד מצוא אותו:

[148]

מאם בדין האל ומשפטו, שומה ואין רפאות לאולתו.
כי לא להועיל אל זעוף פנים כעם ועצבתו בבא עתו:

[131]

איש בין בעצמך אל
עד ימשלה
אם לא תהי מושל
איכה תהי מושל

תהי במוח.
שכלך בתאותך.
בתאותך.
בזולתך :

[132]

לא נחשב אדם ישרי דרך
כל העברות תאות נפש

עד יהיו נגדו משוקצים
בהם כעכברי וכשקצים :

[133]

אסור הואי לשלשה ראשים
אסור הנפש מתאווה
עודי יש אסור אין בו תאווה
עוד יש אסור אלו היה מותר

יפרד, שים לב תבחננו,
ולאיסוריו תרחיקנו,
לעשותו, אז תניחנוי.
נפש תשנאנוי :

[134]

אשרי מנרש תאווה נהיהי
כי לא יהי נחם אנוש ינח

ליקר אשר לא בא ולא נראהי.
לכבוד אלהיו תאווה באהי :

[135]

אנוש לא ימשלה על תאותו
וכשפיפון יהי נושך עקבו

כאד כרה ורעה אחריתו,
יליד יומו ותרבה מחלתו :

[136]

אם תדרשה עצה ולא תמצא
סור מאשר יקרב לתאותך
כי יצרך אורביי לשכלך

יועין אשר בו לבך יבטח,
רשת וחרם פן לך תשטח,
עת יאמסיי אוננו ועינויי טח :

[137]

לולי שלשה נתרבוי כל ענייני אדם, וצדקתוי תהיי מודעת,
זקן קשה עורף במלבוש גאוהי, גם תאווה באה ולא נמנעתי :

[138]

מקבל את עצת תאות לבבו ברנעי קמ ששון לבו יפורי,
וממרה ע את עצתה כן יכובר, ומתנשא יהי נצח ונעזרי :

[124]

י(בושת מאד מדה חמודה היא, נראית^י) כל^י) עת^י) על פני נדיב,
אכן חליפתה להכאיב (עת^י) את נפש בעליה וגם להאדיב^י)

[125]

אדם אשר עוטה	מעיל בושתי ^י) אמת ^י)
יתעלמו מומיו	ויסתתרו,
אך אם יהי פושטו	אזי יתבררו,
על ^י) עין בני אדם	ואז יזכרו ^י)
כל רק וסתלוצץ	ואיש לב נענה,
יתקבצו אליו	ויתחברו :

[126]

אחיות שתיים אמונה ובושת^י) והמה מעידות באשה רעותה,
בכל עת דבקות^י) כגלדי בצלים, ואחת בכל עת תחבק חברותה :

[127]

י(התבוששה תמיד בהצנע ימי חלד^י) ודרך תם חזה,
יקרו חרזיו לאנוש ישב ותם למאד ומספרם אתה חז^י)

[ה V]

שער הרחקת התאוה.^י)

[128]

אמר אלהים לאדמה לאזין קולו והוא יהיה במסעדיה,
לעבוד^י) ישרים ואמונים עובדים אל נעלה ולהעביד עובדיה :

[129]

מי הוא אנוש משכיל	הולל לפי שכלו,
זהו ^י) דבר פשע	יכיר ויבדילו :

[130]

לא ישקמה איש תבונה	שואל אמונה ודורש,
עד שולחו ^י) תאותו	כלה גרש יגרש :

[116]

איה ביקרתי ביה
אב אהיה ביה
באיה ביקרתי ביה
אב אהיה ביה

[117]

איה ביקרתי ביה
אב אהיה ביה
באיה ביקרתי ביה
אב אהיה ביה

[IV. ד.]

שער הצניעות והבשת.

[118]

תמים ובה פני
הוא אשר יבש
נדה ביה ביה
באיה ביקרתי ביה

[119]

חום קל יקר שבדך יתירך
הקן אסבדך חקן איצך
חום קל יקר שבדך יתירך
הקן אסבדך חקן איצך

[120]

צניעות ואגוד זהו
ולשבור דת חק בוסר
בקנינו יהו כמיהו
הסוד במהיהו
וכל פנק וכל מקרה
בקת באו סבול איהו

[121]

צניעות איש וסימב בפעלותיו להתנהגו ימי חייו בראיו
ושלא יקשה דבר בסתר אשר יבש עשות איהו בנליו

[122]

צניעות איש בהרחק הקבירות בכל קת יהו מדיו לבנים
ויסרח לאשר יולך בידו לצידה ואשר ינחיל לבנים

[123]

צניעות בארבעה חלקים להקביל את פני אוחיו ולדבקה באהבתו
והשלים חפציו כל זמנים כפי בוחריו והשתקשקו תמיד בכל
קת בצדקתו

[106]

חכם אשר ראה אנוש דואג, שאל אמור מה מחשבותיך,
אם הם לעולמך מעט תוחיל^(*) תפרדה מהם במותך^(*)
אם דאנתך באחריתך, האל ירבה דאנתך^(*)

[107]

אם תבחנה עולמך משכיל, ותחשב^(*) חוקר^(*) וגם דורשו^(*)
אזי^(*) תמצאה אותו כמו אויב, עושה מעיל^(*) אוהב ומלבושו^(*)

[108]

הלא תירא אנוש מועד להלך^(*) בלא צידה אלי ארץ רחוקה,
ומאין כל יהי^(*) יורד^(*) לתוך^(*) בור ובית^(*) שחת מקום צרה וצוקה,
ועמוד אל^(*) פני בוראו ביום דין, לעובר^(*) על דבר מצוה וחוקה^(*)

[109]

אל תחמוד עושר^(*) אישים וקנינים^(*) מתוך^(*) ומחמם שמו^(*)
בכליהם,

כמה בני אדם שאספו עושר^(*) אל אויביהם ולבעלי נשותיהם :

[110]

מחסר נדבותיו^(*) וממעיט^(*) צדקתו,
מאסף ומקבץ לאוצר זולתו :

[111]

ירא פן תאסוף לך העונות,
ותנחיל יורשיך הממונות :

[112]

מצוקות תולדות ימים ואידם ומקריהם^(*) חשוב אותם חלומות,
ושים אותם כלא היו והכנ^(*) מזון נפש וצידת הנשמות :

[113]

אנוש אינו בבטחה על מזונו, לעולמים יהי ארוך יגונו :

[114]

מרדף אחר הבלי ימותיו, ולא השיג רצונו בו וחפצו,
רצונו איך^(*) משיג בעולם^(*) אשר אין אחריו חושו ורצו :

[115]

אשר מומו יגל^(*) לכל, כבוד נפשו^(*) ישבת,
וסר מאהבת עולם אמת^(*) רוחו ישבח :

[96]

אדם בארבעה קולות ידועים.
זה בשפתו (מצדק) וזהו
החכם לומר מצדק נרמית.

[97]

אנוש (החכם) קולות
בבל קתו (זה ספסד
הבני) קוד ידו נקבוק
בזה יחליף סרטו

[98]

בקת (החשוב) לעולם.
וקתו (החשוב לאחריהם)
חשוב כי נחזה לקה.
חשוב כי נחזה (תחמקו י')

[99]

רמאות (נשמות אבות) הצדקות.
וכוח הנפשות הבני (מקטקות י')

[100]

כל בתאכל על קולמו. קיצק על צוד ריאה נלכו י')

[101]

אנוש ישיש (באחת דאנה) בבר השלים אלהים (תאורו):

[102]

אנוש בפני בני אדם יקר הדו מאדי (יקמן.
יהי נצול) ונמלם מאנוש כויק וכסמן י')

[103]

התעלסה על הון אשר התקדמה י'
תתחרמה על כל אשר הנחת:

[104]

קזוב כל הון אשר חסר וחדל.
וקח כמון) אשר הולך וגדל.

[105]

אדם בעודי חי בריא בשלותו.
יכיר וידע כי גדול כים שברו.
כי איך יהי שלם או איך יהי בריא
אדם, והמות תלוי בצוארו:

[88]

אנוש בין יקרה נפשו בעיניו. מאד יקמן יקר עולם בפניו:

[89]

פריי) אילן אנוש דומה בעולם. באבו הוא ומוצאיו ילקמוהו.
והנהי) כאשר יהיה מבושל. לתאווה הוא ורואיו יאכלהו.)
ואם לא ילקמו אותו בני איש. יהיי) נופל וחיות ירמסוהו:)

[90]

בימי נעורים ירא יום מיתה וסור מחמאים.
כי עליי) גמלים זקנים עורות ככריים) נשואים.
ברעות כבשים ואלים הרבה ימותון מלאים.
תיבותי) נערים לקבר שביס) מביאים ונושאים:)

[91]

בני אלים יבקשו יום תמותת) בני אדם ומה הוליד) לפניו.
ויושבי האדמה ישאלו איש לרעהו ומה הנחיל לבניו:

[92]

הלא אדם בעולמו	במקרהו ומולדתיו.)
כמו אדם סבבוהו	נחשים כל סביבותיו.
במוצאיו ומוכאיו	משנאים כל נתיבותיו.)
ופחדתיו) מאד מאל	ומאלה מנורותיו:

[93]

מי שימותת את	נפשו והוא חפצו
תמיד באחריתו.)	לעד יחיינהי)
אך אם יחיינה	על תאות עולם
ידע ויתבונן	כי אז ימיתנה:

[94]

בכה ודאנ	לאנשי התמותותי)
ואל תשמח	לאנשיי) הנעימות:

[95]

י) תקרא ליום ויום לעם יושב) משתק) ואין עונה ואין קשב.
ויעננו קול לרמותם מאכל.....י) יוכלו השב.
ולמעמד הדין יקומון עוד לעמוד פני יוצרם להתחשב:)

[96]

אדם באהבת קולם רצונו. חובה לבלב בתען נרבותי.
דב כשפתו בתען חובה. כי הוא בתען דב הקצונית:

[97]

אנוש יחשקו קולם. ולא יקבר האל.
בבל קתי יהי מפסיד. ויחשוב אשר יקנה.
חבי קוד יהי נקבקי. קלי כל אשר פעל.
ביזם יחליף סוהו. ויזם כל לבוש יסנה:

[98]

בעת תחשובי לעולםך. חשוב כי תחיה לקד.
ועתי תחשוב לאחריהו. חשוב כי תחיה לתמקד:

[99]

רפאחתי נשמות אכתי הצדקות. וכות תפשות הביי בקשקות:

[100]

כל בתאבל על עולכו. קוצף על צור רואה נלכו:

[101]

אנוש ישישי באחת דאגתו. כבר השלים אלהיו תאורו:

[102]

אנוש בפני בני אדם יקר הודו מאדי יקמן. יהי נצולי ונמלם מאנוש מויק וכשמן:

[103]

התעלסה על הון אשר התקדמת. תתחרטה על כל אשר הנחת:

[104]

עזוב כל הון אשר חסר וחדל. וקח כמון אשר הולך וגדל.

[105]

אדם בעודי חי בריא בשלותו. יכיר וידע כי גדול כים שברו.
כי איך יהי שלם או איך יהי בריא. אדם, והמות תלוי בצוארו:

[88]

אנוש בין יקרה נפשו בעיניו, מאד יקמן יקר עולם בפניו:

[89]

פריי) אילן אנוש דומה בעולם, באבו הוא ומוציאו ילקטוהו.
והנהי) כאשר יהיה מבושל, לתאוה הוא ורואיו יאכלוהו.
ואם לא ילקטו אותו בני איש, יהי) נופל וחיות ירמסוהו:)

[90]

בימי נעורים ירא יום מיתה וסור מחמאים,
כי עליו) גמלים זקנים עורות ככריים)) נשואים,
ברעות כבשים ואלים הרבה ימותון מלאים,
תיבותי) נערים לקבר שבים)) מביאים ונושאים:))

[91]

בני אלים יבקשו יום תמותתו) בני אדם ומה הולידו) לפניו,
ויושבי האדמה ישאלו איש לרעהו ומה הנחיל לבניו:

[92]

הלא אדם בעולמו	במקרהו ומולדתיו,))
כמו אדם סבבוהו	נחשים כל סביבותיו,
במוציאו ומובאיו	משנאים כל נתיבותיו,))
ופחדתיו) מאד מאל	ומאלה מנורותיו:

[93]

מי שימותת את	נפשו והוא חפצו
תמיד באחריתו))	לעד יחיינהי)
אך אם יחיינה	על תאות עולם
ידע ויתבונן	כי אז ימיתנה:

[94]

בכה ודאג	לאנשי התמותות))
ואל תשמח	לאנשי) הנעימות:

[95]

י) תקרא ליום ויום לעם יושב)) משתק)) ואין עונה ואין קשב,
ויעננו קול לרמותם מאכל.....י) יוכלו השב,
ולמעמד הדין יקומון עוד לעמוד פני יוצרם להתחשב:))

[III. ג]

שער הפרישות.

[80]

אמר אין האנוש כבעים אלהיו כי אם בהשק קולם ומה שבו.
אם תזכתה אותו תהי קרב לכבוד אלהיך ואל טובו:

[81]

מה הוא אשר אדם דורש בעולמו כי אם כבודי עושרי ומנוחה יי
כי כל מאהב עולמו כאר נפרד מהם וידבק אל ינון ואנחה:

[82]

לא יפחד אדם עלי עושר הלך לפניו וצידתו.
שינולו אותו בני אדם אם ינול עושרו והן ביתו.
עזוב מה אינך צריך והצורך קחה בלבד.
יאספך כבוד האל וזכר טוב לך יזכר:

[83]

ביום טובה ראה רעה ויום רעה לאל קוה.
ויציל אותך מצוק וממכאוב וממדות:

[84]

הבט ביתרון רש עלי עושר. השכיל והכלם והתבושש.
כי אין אנוש מסרה דבר האל כי אם להעשיר ולא להתרושש:

[85]

אמור אל אישי הרבה מזוניו. היש לו די להוציאו לשניו:

[86]

אל כל אדם קנה הונים, אמרו לו אם קנה שנים:

[87]

בארבעה יגונות בריש אין בו להעשיר
ידבק אדם בעולמו. און ולא כח להצמיתו.
ומרדה אין פנאי עמה והמרדה תהי עמה.
וחמדו לאין תכלית ואין יוכל להשלימו.
וכדאנה ואין סוף לה בתכליתו עד תומו:

[71]

אויב בחרף"י מדברי שבת, לאהבה הנח ליום מחר,
ודבר חרפות כן ליום"י שבת, אוהב ביום"י איבה לך תסחר :

[72]

הכן שפלי"י ברך כפוף קומה השמרה"י אז תהי עצל,
הכף לאבן יורקו מיד, אז תחטיאנה"י ותנצל :

[73]

סובל צער יצערנו"י דוחה צער רב ממנו :

[74]

כנמרי"י חרופין"י אל תקום, הניח לשלום מקום :

[75]

שררה אל תהי שואל בעירך, ואז תבזה לעלמים צעירך :

[76]

אנוש אם יהודך בדברי שקרים, מרח עד היות כל דבריו ישרים :
אל תבטחה אלי"י איש ידבר בך מוכות אשר לא תעשה אותם :
אז אם יהודך"י בני אדם הוד אין בך, סור"י משיבתם :

[77]

היה דכא שפל רוח ואם גדל כבודיך,
ואלי"י תדאג עלי ממון אשר לא בא בידך"י :

[78]

אנוש"י עינו רואה"י לכל אדם יתרון. עלי נפשו על כן יתכן עותו"י :
בעת יראה עשיר בממון ממנה, יחשב"י כי הוא רב ורבה צדקתו,

[79]

ואם יראה עני, יחשב"י כי הוא דך ושפל, ולעוניו"י ימעט עותו"י :
ואם יראה זקן שבע ימים, יאמר באמנם עבד אל באורך חיותו"י :
ואם יראה צעיר לימים, יחשב"י כי פשעיו הם קלים וקלה"י אשמתו,
ואם יראה מוסיף בחכמתו, עליו יחשב כי הוא זך וחף"י לתבונתו,
ואם יראה פתי, יחשב"י כי נדון יהי על חטאתו בשקל שגנתו :

לדרך העניה אטה"י ובה יתבוננה לבי,
בשער זה חרוזיה ומספרם ספר ל' ב' :

[III. ג]

שער הפרישות.

[80]

אמר אין האנוש מכעים אלהיו כי אם בחשק עולם ומה שבו.
אם תזבחה אותו תהי קרב לכבוד אלהיך ואל טובו:

[81]

מה הוא אשר אדם דורש בעולמו כי אם כבודי עושרי ומנוחה י:
כי כל מאהב עולמו מאד נפרד מהם וידבק אל יגון ואנחה:

[82]

לא יפחד אדם עלי עושר הלך לפניו וצידתו.
שינזלו אותו בני אדם אם יגזל עושרו והון ביתו.
עזוב מה אינך צריך והצורך קחה בלבד.
יאספך כבוד האל וזבד טוב לך יזבד:

[83]

ביום טובה ראה רעה ויום רעה לאל קוה.
ויציל אותך מצוק וממכאוב וממדרה:

[84]

הבט ביתרון רש עלי עושר. השכיל והכלם והתבושש.
כי אין אנוש מסרה דבר האל כי אם להעשיר ולא להתרושש:

[85]

אמור אל אישי הרבה מזוניו. היש לו די להוציאו לשניו:

[86]

אל כל אדם קנה הונים. אמרו לו אם קנה שנים:

[87]

בארבעה יגונות בריש אין בו להעשיר
ידבק אדם בעולמו. און ולא כח להצמיתו.
ומרדה אין פנאי עמה. והמרדה תהי עמו.
וחמודו לאין תכלית ואין יוכל להשלימו.
ובדאנה ואין סוף לה בתכליתו עד תומו:

[71]

אויב בחרפתי מדברי שבת, לאהבה הנח ליום מחר,
ודבר חרפות כן ליוםי שבת, אוהב ביוםי איבה לך תסחר :

[72]

הכן שפלי ברך כפוף קומה השמרהי אר תהי עצל,
הכף לאבן יורקו מיד, אז תחמיאנהי ותנצל :

[73]

סובל צער יצערנו, דוחה צער רב ממנו :

[74]

כנמריי חרופיני אל תקום, הניח לשלום מקום :

[75]

שררה אל תהי שואל בעירך, ואר תבזה לעלמים צעירך :

[76]

אנוש אם יהודך בדברי שקרים, טרח עד היות כל דבריו ישרים :
אל תבטחה אליי איש ידבר בך מוכות אשר לא תעשה אותם :
אז אם יהודך בני אדם הוד אין בך, סורי משיבתם :

[77]

היה דכא שפל רוח ואם גדל כבודיך,
ואליי תדאג עלי ממון אשר לא בא בידך :

[78]

אנושי עינו רואהי לכל אדם יתרון. עלי נפשו על כן יתכן עותו :
בעת יראה עשיר בממון ממנה, יחשבי כי הוא רב ורבה צדקתו,

[79]

ואם יראה עני, יחשבי כי הוא דך ושפל, ולעוניי ימעט עותו,
ואם יראה זקן שבע ימים, יאמר באמנם עבד אל באורך חיותו,
ואם יראה צעיר לימים, יחשבי כי פשעיו הם קלים וקלהי אשמתו,
ואם יראה מוסיף בחכמתו, עליו יחשב כי הוא זך וחפיי לתבונתו,
ואם יראה פתי, יחשבי כי נדון יהי על חטאתו בשקל שגנתו :

לדרך הענוה אטהי ובה יתבוננה לבי,
בשער זה חרוזיה ומספרם ספר לבי :

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

וַיִּגְדֹּף אֶנְשׁוֹ כָּל לַאֲשׁוֹ חֶבֶן.
וַיִּשְׁאַלֶנּוּ קֵץ הַחַדָּה אִמּוֹ
וַיַּקְנִינָהוּ, אִין אֶנְשׁ חֶבֶן.

וַחֲדָה בָּאָד (לְחַבְדִּינִי)
בִּישִׁית לַחֲדָד לִי (לְחַבְדִּינִי)
בִּישִׁתָּ לְרַעִת אִישׁ יִתְפַּכְחוּ:

איש רב שכליו) עם פנינו אז כל רואיו יאמרו אשריני)
כי בשתיקן יפעם חומסיו גם בן ירבה מקהלה) עזריו:

וְאָמַר הֲתַכֶּם אִישׁא נִשְׁכַּתִּי, אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם עֵין בְּשָׁקַל עֲנוּתִי י״ח

חֲרָטָהּ) אַחֲרִית בַּל רִיב וּמִדּוֹן, וְאַחֲרִית כָּל עֲוֹהִים) עוֹז וְקִנְיִין (י"י)

מי לא יהי מושל בנשמתו, איכה יהיה? מושל בזולתו: (י:)

[51]

אנוש חכם אשר יוכח בניי^י איש ואינם מעשי ידיו נכונים.
הלא כל תוכחותיו^י על לבבות כמו גשם ברדתו על אכנים:

[52]

שמור ארבע ואל תתכבדי^י בם ולוי^י היו לך^י מאה עבדים.
כבוד האורחים^י וכבוד חכמים וכבוד יולדיך^י החמודים.
ועיין ענייני^י מרכבתך את^י ולוי^י היו לך רוכבים צמדים:

[53]

הולך בחברת החכמי יהיה נכבד ויקרא גבור ישוע.
כן יהיה נבזה בהתחבר אלי פתי^י ורועה^י הכסיל ירוע.
ראה שכל כמו מלך בכסאו והיופי מקורא שר^י צבאו.
יפי יוסף בתוך מאסר כלאו, ושכלו את פני מלך הביאו^י:

[54]

השמר מפתי^י ירא שדי, וכסיל האל עובד.
גם מחכם לא ירא חמא, כי תקותם נצח^י תאבד:

[55]

אמרו לחכם מבני דורו, מי הוא אדון^י עולם בראנו.
ענם, וחלילה חקור אותו, כי נחלש גם חמא מצאנו^י:

[56]

י^י באילנא מדע ועובד מב אינביה,
דדין ביה כולא ביה דלא דין ביה מה ביה:

[57]

י^י שפר נכסי מדע זבן לך לזביני,
דקניא מה חסר, דחסר מה קני:

[58]

פרקך^י עלי לבך תחקנו, ושנה ושלש עד תביננו.
להג מאד הרבה^י יהי מרחיק בינות, והשכל יכסנו^י.
הגר כתיקונו יהי דולק, אכן ברוב^י שמן תכבינו^י:

[59]

חכמה לחלק דך בחר להיות עלי ראשך לנם.
מספר חרוזיה מנה, יעלו לך במספר ל' נ' ס':

[42]

אמת חכמה אשר בה לא ידובר^(י)
כמטמון בעפר ארץ יקובר^(י)

[43]

חכמה בלי מעשה בפה ישיבתה.
אכן^(י) במעשה היא בלב מכונתה:

[44]

אנוש עובר עלי מצות וחקים והוא חכם ורזים לו גלויים.
כמו רופא אשר נפל למשכב ואוכל מאכלים לא ראויים:

[45]

אנוש חכם אשר יועיל אחרים בחכמתו^(י) ולא יועיל^(י) דנפשו.
כמו מעיין מרוה הצמאים והוא יחמיר^(י) במים יון ורפשו:

[46]

כל איש בארבעה חלקים נמצאו. תן לבך בהם ותשכילנו^(י).
ידע וידע כי ידעו באמת, זהו^(י) חכם לבב למוד^(י) מכנו.
ידע והוא לא ידעה^(י) אם ידעה^(י) דבר על^(י) לבו והזכירנו.
לא ידעה וירא אשר לא ידעה. חוס וחטול עליו והודיענו.
לא ידעה ויחשוב כי ידעה פת, שנא אותו והרחיקנו:

[47]

אל תענה אדע ואתבונן בבין אשר אין בו לך מדע.
השמרה מפת ומרשת, פן יחשדוך באשר תדע:

[48]

עת יחטא איש כסיל את חטאו ישא^(י) על מבישו.
אכן אנוש בין ודיעה ישיב^(י) אשמו בראשו:

[49]

עונה ומתחכם באין חכמה ובין דומה באיזלתו^(י) חמור ריחים^(י).
כל יום ויום סוכב ודא זו מסכי^(כ) תיו כאילו^(י) הוא נכה רגלים.

[50]

הלא ירך לבבכם על מתי בין אשר נפלו ברשת הפתאים.
ועל נכבד אשר נקדה, ועשיר אשר נורש וגם ירד^(י) פלאים:

[33]

שאלת השומים שאל על החכמה.
ושמרה^(י) כשמיר^(י) שבו וגמ^(י) אחלמה :

[34]

עומה כסות בשת^(י) בעת חכמה יבקש יעטה מחר מעיל אולת.
לכן קרע אותו ועמדה על מקום פתחי נכוני^(י) עם כרל על דלת :

[35]

אברת מאמין חכמה ביד כל איש יבקשנה.
ואפלו ביד כופרים אבידתו ישיבנה^(י) :

[36]

לדרוש תבונה ותפוש חכמה. כל עיר וכל מקום היה סוחר.
כי אם תהי קטן^(י) בעם אחד תהיה מאד יקר בעם אחר :

[37]

למד תבונתך ללא ידע, ולמד אשר תסכל^(י) ולא תדע.
אם תעשה זאת תהיה זוכר דעתך ותוסיף בין וכל מדע :

[38]

חכמה כפתוח עלי^(י) אכן על לב נערים דורשי בינה.
אך היא^(י) כפתוח עלי החול אם ילמדו^(י) אותה בעת זקנה :

[39]

אל תחמסו חכמה בתת אותה ביד אישים אוילי עס^(י) לכל תחטאו.
אכן תנו אותה ביד האוהבים דרכה ואז חיים וכן תמצאו :

[40]

רש^(י) לא יננה^(י) איש חכם לב, גם תאוה^(י) לא תעבירה^(י).
שכלו כמו כתר עלי^(י) ראשו, והוא^(י) על נתיב יושר יניחהו.
הזהרה^(י) לשמור אשר צויתה^(י) בו ויינע^(י) את בשרך.
וכפעלו אל תנמלה רשע^(י) פן יאבדה מאל שכרך :

[41]

השכרה אל תאשים^(י) בער^(י) השיב על דברתך^(י).
כי תדע^(י) שכלו ואולתו, לבין צפון חכמתך.
דו יהיה משכיל ומתבונן, אז יחשק אמרתך :

[25]

בחר בארבעה, בחר לך בן משכיל, ומדבר אחד חמשי^(*) השמר, היה חכם, אם לא היה לומד או מאזין או אוהב דת^(*) ואל תרבה^(*) ממר :

[26]

אל תהי בישן, דרוש חכמה אס^(*) תדרשה מפי חכמיה, בוש אל תהי^(*) לא אדעה לאמר אם לא תהי מבין סתומיה : אם לא תהי בוש תהיה מחר נחשב ונכבד בין יקומיה :

[27]

אל תעלוז אם כבודך עם על הון וממשלה בידך^(*), כי כל כבודס^(*) יהפוך עורף עת יהפוך עורף כבודך : ^(*) אך^(*) יערב לך אם תהי נכבד על הור אשר ינוד^(*) בנודיך :

[28]

לשואל מי גדולי עם בתבל, חכמים או עשירים, תענהו^(*) אשר הוליד^(*) בידו כלי^(*) יקרו, ודרך ים ומדבר יסעדהו :

[29]

ואומרי^(*) לך נבוני עם בפתחי עשירי עם מצאתימו^(*) קרא^(*) לו, לסכלות העשירים החכס^(*) לב, וחוסר^(*) מעלת דעתם לשכלו^(*).

[30]

חדל מדבר שוא ושפתי חלקות, ואל תתחרה^(*) עם פתלתול^(*) ועקש, ומה טוב באנוש^(*) יחליק את לשונו, בבואו^(*) תבונה וחכמה לבקש :

[31]

חמשה ספרוס^(*) מתי בין ודעת, אשר הם תחלת תבונה וחכמה^(*), שתיקה ושמע וזכרון ומעשה ולמוד הכי הם^(*) כמנדל וחומה :

[32]

שלשה נפלאו, אין איש מקורא^(*) חכם לב עדי ישתלמו בו, בלי לבזות אנוס תחתיו בחכמה^(*) בעודו ידרשה עם טוב^(*) לבבו, ולא יהיה מקנה לאשר רב יקר ביתו ורוב^(*) אוצר זהבו, ולא ישאל מחיר חכמה ודיעה^(*) לכל דורש אשר לבו נדבו :

[16]

אנוש חכם בעוד חכמה יבקש, ושואל בין בכל מושב ומשטר,
ואין בער כמותו כאשר הוא מחשב כי כבר השלים ונמר:

[17]

קנה חכמה"י ואל תאמר אשר די לך אמ"י מעלתך בה מכלכל"י
ודע כי הון בלי חכמה"י יבלע עדי תמו ומשאר חסר כל:
אשר ייגע דרוש חכמה ונכנע לבקש"י פני מבין וידרוש"י,
לרגלה יעלה מעלה למחר, ואם היה לזנב יהיה ראש:

[18]

אם המלכים שופטי ארץ, הן"י החכמים ישפמו אותם,
ורצון מביני עם בבינתם, ורצון כסילי עם במכללותם:

[19]

עורון לבב הוא"י עורון, על כן להקשיב"י הם אזנים,
כי איש לבוי"י [יהי] סתום, לא יועיל פקוח העינים"י:

[20]

וכמה"י מבני אדם יבהלך"י במראיתו,
ואמנם כאשר דבר לאלם תחשב אותו:

[21]

אנוש קומה מאד ארוך ובעל זרוע וחנוית וסנורי"י וירק,
היש מועיל ודעת אין בקרבו ומשכל ומחכמה מאד ריק"י:

[22]

דבר וטובו לעין"י חכם אנוש ידבקה בו:
דבר ונזקו לעין, יתרחקה מסביבו:
דבר וטובו מסופק, ישלך עלי אל"י יהבו:

[23]

אנוש חבר לחכמתו [ענוה"י] בכל המעלות רק היא גדולה,
וכן יסר ונכבד המחבר"י בכל עת ליכולת המחילה:

[24]

איש יעסוק"י תמיד ויתאמץ"י ללמוד נתיב חכמה ויאמן,
לא נתכנוני"י להיות שנים לו"י תואר"י מאד עבה ונוף שמן:

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[3]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[4]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[10]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק
וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[11]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[12]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[13]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[14]

אֲבִירָא (לְהַבֵּן מִבְּנֵי דָוִד)	כִּי זֶה אֲבִירָא (לְהַבֵּן מִבְּנֵי דָוִד)
עָנָה בְּהַצִּיאִי בְּשֵׁם יְהוָה	שָׁלוֹם לְהַצִּיאִי בֵּין אֲשֵׁכְלִי
אֲבִירָא (נֶקֶד בְּלֹאִי) הִבְחִי	בְּמִאֵין יִסְדֵּר בֵּיתִי
בְּשִׁדְדִי אֲשֶׁר יִצְחָק	מִקֵּים מִקֵּינִת שִׁיתִי

[15]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל יִצְחָק וְהָיָה
בְּיָמָיו יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִצְחָק וְהָיָה יִצְחָק

[I. א]

שער החכמה והיא ראשונה ⁽¹⁾.

[1]

חכמה⁽¹⁾ תחיה את בעליה⁽²⁾ לשלם נמולי⁽³⁾ אל ועבודתו.
בה יהיה קונה ימי חייו שם טוב וכבוד⁽⁴⁾ אחרי מותו :

[2]

מטר שחק יחיה הזרעים בעת ירד ואם ירבה⁽⁵⁾ ימיתם.
והחכמה תחיה לב חכמים. ואם תרבה לחי עד תשיתם :

[3]

אל תדאגה⁽⁶⁾ אם עשרך אבד, אם⁽⁷⁾ שכלך נשאר והודך.
כי איך תהי דואג עלי תער חרב והחרב בידך :

[4]

מי הוא אשר נאה למלוך עלי תבל.
או על אוני⁽⁸⁾ שיט מלח ורב חובל.
חכם בכל ענייני⁽⁹⁾ מבין בכל פשר.
אם לא אנוש ידרושי⁽¹⁰⁾ חכמה מאד סובל יי⁽¹¹⁾

[5]

למה יהי ירא אשר אוסף חכמה, וידוי⁽¹²⁾ באמת מחזיק.
מדוב ומאריה ומשחל או מחמת תנין וכל מזיק :
התיאשה אם שכלך אבד כי זאת אבדה לא תהי מוצא.
על כני⁽¹³⁾ שמור את שכלך לעד, כי לא יהי שב אם יהי יוצא יי⁽¹⁴⁾

[6]

כל איש חננו אל מאד דיעה, אל ידאגה על הון ועל קנייני⁽¹⁵⁾
הני⁽¹⁶⁾ אחרית חכמה לאיש שלום, גם אחרית הון כר ורע עניין יי⁽¹⁷⁾
חקור בינה דרוש חכמה, והתיאשי⁽¹⁸⁾ בתבליטה.
וחפש את צפוניה וגנוזה ומשכיתה :

[7]

אמת, יראה בלא חכמה כמו בעל בלאי⁽¹⁹⁾ אשה.
וגם חכמה בלי⁽²⁰⁾ יראה כאשה מבלי בעל :

.

.

.

—

שקל הקדש

לכבוד אבן קשה.

הוצאת אבן קשה

דפים הסכמה דרך העדכון גאללאנג.

לאנדאן

שנה ונפתחה בר . . . להגדיל שקל לס"ק.

ספר

שקל הקדש

לרב יוסף אבן קמחי.

הוצאתו לאור פעם ראשונה

חיים המכונה דר' הערמן גאללאני.

לאנדאן

שנת ונפתחה בר . . . להנציל שקל לס"ק.

